

Európai Unió

SZABOLCS-SZATMÁR-BEREG MEGYE

MEGYEI ESÉLYTEREMTŐ PAKTUMA

Készült:

a Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Önkormányzat megbízásából
„Szabolcs-Szatmár-Bereg megye felzárkózás-politikai együttműködési programjának megvalósítása”
című EFOP-1.6.3-17-2017-00010 azonosító számú projektjének keretében

Készítette:

Rusinné Dr. habil Fedor Anita

2020

SZÉCHENYI 2020

MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA

Európai Unió
Európai Szociális
Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE

Tartalom

BEVEZETŐ	3
1. HELYZETELEMZÉS	5
1.1. Demográfiai adatok: gyerekek, fiatalok, idősek, fogyatékkal élők	5
1.2. A hátrányos helyzet megítélésének a szinterei és aspektusai.....	7
1.3. Az életmódot és az életszínvonalat alakító helyi jellemzők	16
1.4. Az oktatási rendszer kereteinek változásai, az oktatáshoz való hozzáférés	25
1.5. A hátrányos helyzet komplex vizsgálatának dimenziói.....	31
1.6. A beszűkülő társadalmi mobilitás oka a hiányos szakképzettség.....	35
2. PROBLÉMAAZONOSÍTÁS	39
2.1. Problémaazonosítás a SZÚT alapján.....	39
2.2. Problémaazonosítás a tematikus munkacsoport ülések jegyzőkönyvei alapján	52
2.3. Problémaazonosítás a kérdőívek eredményei alapján	55
3. JAVASLATOK	62
3.1. Általános javaslatok	62
3.2. Speciális javaslatok.....	64
3.3. A tematikus munkacsoport üléseken elhangzott problémák megoldási javaslatai	78
3.4. Konkrét javaslatok gyűjteménye az egyes esélyegyenlőségi csoportok vonatkozásában 81	
ÖSSZEGZÉS	83
Felhasznált irodalom	85
Mellékletek	85
1. melléklet: Kérdőív	86
2. melléklet: EFOP pályázatok gyűjteménye.....	89
3. melléklet: Jó gyakorlatok gyűjteménye.....	132

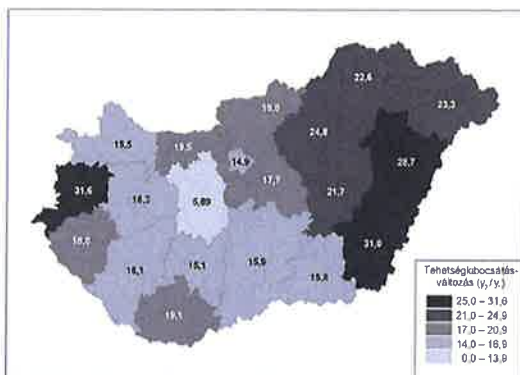
BEVEZETŐ

Az esélyteremtés társadalmi felelősség

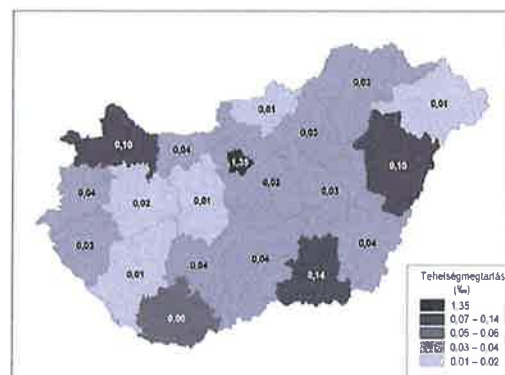
Az esélyteremtés a társadalmi felelősségvállalás (CSR) egyik, ha nem az első számú kötelezettsége mindazon vezetőknek, szakembereknek akik, mások sorsáért felelősséget vállalnak. Ehhez azonban fel kell mérni, hogy melyek azok a tényezők, amelyek a társadalmi egyenlőtlenségek kialakulását okozták, illetve melyek azok a feladatok, amelyek elvégzésével javítható a helyi társadalom, jelen esetben Szabolcs-Szatmár-Bereg megye lakosságának az életminősége. Elsősorban az esélyegyenlőség és esélyteremtés aspektusából vizsgálva – elemzésünk előterébe helyeztük – a megye lakosságának a munkahelyhez, munkavállaláshoz, az oktatáshoz, a kultúrához, a testi, lelki egészséghez jutását. Ebből adódóan foglalkoznunk kell az ország többi részéhez viszonyított gazdasági-társadalmi leszakadással, amely sajnálatos módon ebben a térségben történelminek mondható. Az elszegényedés évszázados folyamat, nem csupán a rendszerváltás utáni események következménye. A jelenben tapasztalt formáinak okai egészen a trianoni békediktátumokig, néhány esetben még régebbre vezethetők vissza. Másrészt figyelembe kell vennünk azt az ellentmondásos folyamatot, amely egyfelől az elszegényedés sokféleségéről tanúskodik, másfelől köztudott, hogy sok kiváló tehetség indult térségünkéből. Az 1867-1990 közötti időszakot feldolgozó tehetségértékek jól ábrázolják az innen induló kiemelkedő eredményeket elérő emberek magas arányát, és azt a sajnálatos tény, hogy sem a tehetségek megtartása, sem a megyénkbe való vonzása nem volt kellően sikeres.

Magyarország megyéinek 1867-1990 közötti:

Tehetség kibocsátási indexe

Fajlagos tehetségmegtartási képessége

Forrás: Győri Ferenc (2011): A tehetségértékektől a tehetségföldrajzig. *Tér és Társadalom*, 25. 4. 39-59. old.

Az ezredforduló körül a tehetség fogalmának, felismerésének, a fejleszthetőségben megnyilvánuló fontosságának a kutatása a gazdaságtudományban is elkezdődött, és elsőként a nagyvállalatok ismerték fel a tehetséges munkaerőben rejlő versenyelőnyt. Ezt az magyarázza, hogy a technológiai fejlesztés, a tudásalapú gazdaság igénye ráirányította a figyelmet a humán tőkének, az emberi képességek fejlesztésének a jelentőségére, következésképpen beemelték a stratégiai fejlesztési programokba. Korunkban átértelmeződött, kitágult a tehetség fogalma, és a kimagasló intellektuális képességekkel, az átlag feletti kreativitással, és az erős motiváltsággal rendelkezők mellett a munkaerőpiac számára felértékelődött az átalakulásra, az átképzésre nyitott, tanítható és tanulni akaró rugalmas munkaerő, azaz a verzatil tehetség. Ez az indoka,

hogy a tehetség fogalmát a gazdasággal való összefüggésben tágan értelmezzük, és kiterjesztjük a tehetséges, a szakmailag képzett, a munkavégzésre önállóan alkalmas humánerőre, miközben megállapíthatjuk, hogy a tudásalapú gazdaság, az innováció, a versenyképes gazdaság működésének elengedhetetlen feltétele lett a 21. században, és így ebben a megyében is.

A rendszerváltás utáni valamennyi megyei stratégiai programban olvashatóak a megyei fejlesztési teendők között a hátrányok csökkentésére alkalmas tervek¹, azok a prioritások, amelyek a versenyképesség növelésére alkalmassá tehetik a helyieket. **A tematikus célok között megfogalmazódott a fenntartható és minőségi foglalkoztatás, a társadalmi befogadás előmozdítása, a hátrányos helyzet elleni küzdelem is.** A megvalósításukat azonban számos külső tényező hátráltatta (pl. gazdasági válságok), továbbá a **perifériális helyzetünk** nem csak földrajzi tény, hanem az itt élők potenciális lehetőségeit is befolyásoló hátrányok továbbélését, újabb formákban való megnyilvánulásait mutatja.

A „tehetségkészletet” viszont egy meghatározott időszakban, térségben nem lehet a gazdasági fejlesztés eszközeivel növelni, mert egy-egy tehetségfajtaival bíró ember többnyire adott. A tehetségeket nem lehet program szerint létrehozni, egyetlen lehetőségünk a lappangó tehetségek felszínre hozatala a szükséges feltételek megteremtésével, évekig tartó támogatásával. A képzett munkaerő ebből adódóan nagyon kelendő a munkaerőpiacon, hiánya viszont hozzájárul a munkaerő „elcsábításához”, a jobb feltételeket kínáló helyekre történő elvándorlásához.

A Megyei Esélyteremtő Paktum a Megyei Felzárkózási Fórum által létrehozott olyan, a Szolgáltatási Út Térképen (SZÚT) alapuló együttműködések gyűjteménye, amely a helyi szereplőknél rendelkezésre álló eszközök, szolgáltatások, intézmények stb. felhasználásával megoldásokat nyújtanak a települési szinten jelentkező hiányok ellátására. Célként fogalmazódik meg továbbá, a megyei szintű koordináció és konzultáció létrehozása az olyan esélyegyenlőségi csoportok helyzetének megismerésére és javítására, mint a mélyszegénységben élők és a romák, a gyerekek, a nők, az idősek és a fogyatékkal élők.

A MEP dokumentum három nagy tartami egységből áll, három melléklettel kibővítve. A *Helyzetelemzés* című rész Szabolcs-Szatmár-Bereg megye és 13 járása általános jellemzői mellett a munkához, oktatáshoz való hozzáférés, a roma felzárkózást célzó szolgáltatásokhoz való hozzáférés, jövedelmi viszonyok, az életmódot és az életszínvonalat alakító helyi jellemzők, a beruházások, a lakhatási körülmények témákra koncentrálnak. Az elemző munka forrásaiként a KSH, a TeIR adatait, a megyét érintő különböző fejlesztési koncepciókat, korábbi megyei empirikus munkánk eredményeit és természetesen az előző évben elkészült Szolgáltatási Út Térképet vettük alapul. A helyzetelemzésből, a kapcsolódó dokumentumokból, a polgármesterektől és az SZSZBMO Területi Roma Nemzetiségi Önkormányzattól visszaérkezett kérdőívek kiértékeléséből, a tematikus munkaülések jegyzőkönyveinek tartalomelemzéséből vezettük le a megyei és járási szinten megjelenő problémákat. Ez lett a MEP második nagy egysége (*Problémaazonosítás*). Mindezekre reflektálva készült el az *Intézkedés, megoldások* című fejezet melynek megírásához felhasználtuk még a HEP

¹ Szabolcs-Szatmár-Bereg megye fejlesztési koncepciója, stratégiai és operatív programja 2006, Szabolcs-Szatmár-Bereg megye területfejlesztési koncepciója II. kötet javaslattevő fázis, Nyíregyháza 2013, Szabolcs-Szatmár-Bereg megye Integrált Területi Programja 2014-2020., Nyíregyháza, 2015, stb.

intézkedések, a megyében futó felzárkózáshoz, esélyegyenlőséghez kapcsolódó EFOP nyertes projektek és a Fórum által összegyűjtött jó gyakorlatok gyűjteményét.

1. HELYZETELEMZÉS

1.1. Demográfiai adatok: gyerekek, fiatalok, idősek, fogyatékkal élők

Szabolcs-Szatmár-Bereg megye, Pest és Borsod-Abaúj-Zemplén megye után a harmadik legnépesebb megye. Természetes szaporodási, fogyási mutatója az országban a második legkedvezőbb Pest megye után. Vándorlási egyenlegét tekintve viszont az utolsó helyet foglalja el az országos listában, ebből a megyéből vándoroltak el a legtöbben 2018-ban. A második legtöbbször elhagyott megye Borsod-Abaúj-Zemplén megye volt, vagyis az évtizedek óta leghátrányosabb foglalkoztatási, gazdasági adottságokkal rendelkező területeket érinti leginkább az elvándorlás.

A megye járásait vizsgálva azt látjuk, hogy egyedül a Kemecei járás természetes szaporodás/fogyási mutatója került a pozitív mezőbe 2018-ban, a többi járás mindegyikének negatív előjelű az egyenlege. Az elvándorlás a négy határmenti járást (Záhonyi, Fehérgyarmati, Csengeri, Vásárosnaményi), valamint a Kisvárdai, és Baktalórántházai járásokat érinti a legerőteljesebben.

Demográfiai adatok I.

Járás neve	Állandó lakónépesség (fő)	Természetes szaporodás, fogyás (ezrelék)	Vándorlási egyenleg (ezrelék)
Baktalórántházai	19 455	-0.37	-14.39
Csengeri	15 048	-3.06	-16.13
Fehérgyarmati	42 110	-4.94	-22.58
Ibrányi	23 873	-2.49	-4.5
Kemecei	22 621	0.33	-5.37
Kisvárdai	57 892	-2.76	-18.97
Mátészalkai	66 286	-3.24	-8.57
Nagykállói	30 579	-2.65	-8.21
Nyírbátori	43 556	-0.64	-11.53
Nyíregyházi	169 477	-2.58	-3.19
Tiszavasvári	27 177	-2.32	-9.5
Vásárosnaményi	40 629	-1.18	-14.55
Záhonyi	20 260	-1.64	-13.57
Szabolcs-Szatmár-Bereg megye	579 000	-2.38	-9.94

Saját szerkesztés, számítás a TeIR 2018. adatai alapján

A népességszám csökkenése nem megyei sajátosság, hanem egy országos tendencia eredménye, mint ahogyan az is, hogy egyre nő a 65 évesek és idősebbek népességben belüli aránya. A népesség idősödésének egyik gyakran használt mérőszáma az öregedési index, amely egyben a jövőbeni tendenciákat vetíti előre. Az öregedési index a 14 éves és ennél fiatalabb népességre jutó idősek (65 évesek és annál idősebbek) arányát mutatja. Megyénk öregedési

indexe (96,6) kedvezőbbnek mondható az országos adathoz (130,2) képest. Ez azt mutatja, hogy Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében a születések száma meghaladja az országos tendenciát, de egyben azt is, hogy itt alacsonyabb a születéskor várható élettartam. A megyén belül az előregedéssel leginkább érintett járások közé tartozik a Nyíregyházi, a Csengeri, a Nagykállói, és ebből a szempontból a legjobb helyzetben van a Mátészalkai, a Nyírbátori és a Kemecei járás.

Demográfiai adatok II.

Járási neve	0-2 éves korú gyerekek száma (fő)	0-2 évesek aránya az állandó népességhez viszonyítva (%)	0-14 évesek száma (fő)	65 évesek és idősebbek száma (fő)	Öregedési index
Baktalórántházai	650	3,3	3076	2 705	89,9
Csengeri	526	3,5	2375	2 504	105,4
Fehérgyarmati	1 345	3,2	6781	6 364	93,9
Ibrányi	849	3,6	4026	3 559	88,4
Kemecei	788	3,5	3772	3 008	79,8
Kisvárdai	1 760	3,0	8838	8 502	96,2
Mátészalkai	2 263	3,4	11 818	9 772	78,1
Nagykállói	957	3,1	4527	4 700	103,8
Nyírbátori	1 627	3,7	7452	5 926	79,5
Nyíregyházi	4 816	2,8	24 925	28 344	113,7
Tiszavasvári	976	3,6	4988	4277	85,7
Vásárosnaményi	1 383	3,4	6836	6 060	88,6
Záhonyi	652	3,2	3174	3 000	94,5
Szabolcs- Szatmár-Bereg megye	18 592	3,0	91 788	88 671	96,6
Országos	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	130,2

Saját szerkesztés, számítás a TeIR 2018. adatai alapján

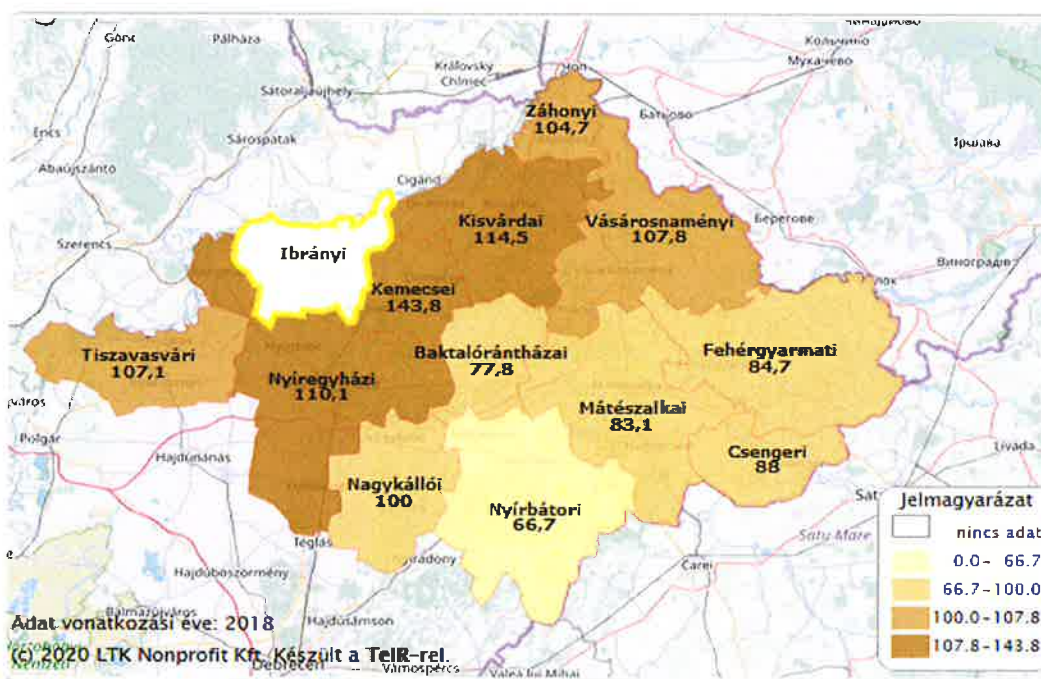
Az előregedő, fogyó népesség kihívások elé állítja a szociális ellátórendszert. Az idős korosztályban egyre nagyobb az igény az idősek nappali és bentlakásos ellátására. Bár a megyében egyre inkább sikerül reagálni erre a problémára, mégis az látszik az adatokból, hogy járási, települési szinten van mit tenni a megoldás érdekében. A Kemecei járás időskorúak otthonainak kihasználtsága a legmagasabb, 106,3%, de a teljes kihasználtságot elérik, illetve meghaladják a Baktalórántházai, Csengeri, Fehérgyarmati, Ibrányi, Nyírbátori, Nyíregyházi, Vásárosnaményi, Záhonyi intézmények is. (TeIR 2018)

A kisgyermek nappali ellátásának, elhelyezésének megoldása meghatározó jelentőségű a nők munkavállalási esélyeinek javítása érdekében. Az adatok azt mutatják, hogy az óvodai elhelyezés mindenhol biztosított, ám a bölcsődés korú gyerekek intézményes felügyelete sok helyen nehézségbe ütközik. A 2018-as adatok alapján a működő szabad bölcsődei férőhelyek

száma a Baktalórántházai járásban volt a legalacsonyabb (12!), de a Csengeri (24), a Fehérgyarmati (24) és a Nagykállói (24) férőhelyek szám is jóval elmarad a megyei átlagtól.

Speciális helyzetben vannak a fogyatékkal élő embertársaink és családjaik. Esélyegyenlőségi szempontból ez a társadalmi csoport különösen hátrányos helyzetben van, hiszen testi, értelmi vagy éppen érzékszervi hátrányok megnehezítik, vagy teljes mértékben meggátolják a társadalmilag megszokott, illetve elvárt életvitel folytatását. A fogyatékkal élők helyzetét nagyban nehezíti, hogy nappali ellátásuk nem mindenhol megoldott. Megyékben jelenleg 1435 fő részesül nappali ellátásban. A lenti ábra adatai azt mutatják, hogy a férőhelyek igen magas, sok esetben a 100%-ot meghaladó kihasználtsággal működnek. Ez arra irányítja a figyelmet, hogy ezzel az esélyegyenlőségi mínusszal rendelkező csoporttal foglalkozni kell, többletforrással, az intézmények kapacitásának bővítésével.

Fogyatékkal élők nappali ellátását biztosító intézmények kihasználtsága (%)

Forrás: TeIR 2018

1.2. A hátrányos helyzet megítélésének a színterei és aspektusai

Foglalkoztatás, munkanélküliség, jövedelmi viszonyok, lakhatás, beruházások

A Megyei Esélyteremtő Paktum dokumentumát elsősorban a megyei adatok elemzésével készítettük, de ezen túlmenően figyelembe kellett venni, hogy az egyes járások között jelentős eltérések vannak, sőt több esetben a hátrányok halmozódását figyelhetjük meg. A hátrányos helyzet fogalmának megvannak a jogszabályi kritériumai, amelyek a különböző megadott szempontok alapján nemzetközi és országos viszonyításokat tesznek lehetővé. A szegénységi indikátorokat az Eurostat számítja a jövedelmekre és életkörülményekre vonatkozó európai adatfelvétel (EU-SILC) alapján. A jövedelmi szegénységi küszöb: az adott évben a nemzeti ekvivalens nettó háztartásjövedelem mediánjának 60 százaléka, anyagi depriváltságról pedig

akkor beszélünk, ha kilenc megadott szempontból legalább háromban érintett a vizsgált személy, család, és súlyosan depriváltak pedig akkor tartjuk, ha legalább négyben érintett. Ennek ellenére sok tekintetben relatív a szegénység megítélése, ezért egyedi megközelítést igényel, hiszen beszélhetünk jövedelmi, életmódbeli, oktatási lehetőségek és egészségi állapot, szociokulturális viszonyok szerinti hátrányos helyzetükről, és ezeknek a megközelítéseknek az eredményei sok esetben egymásra is halmozódnak. Elsősorban a munkahely, illetve ennek hiányából indulunk ki, hiszen a munka központi szerepet tölt be a társadalom, a gazdaság működésében csakúgy, mint az egyén életében. A munkavégzésből származó jövedelem biztosítja a megélhetés alapvető feltételeit, hiánya érinti a családok életminőségét, a tanuláshoz és a szolgáltatásokhoz való hozzáférést. Másrészt a munkanélküliek szociális ellátásra szorulnak, amelyek újabb, sajátos problémákat okoznak. Ezek közül fontos kiemelni, hogy a munkavégzés hiánya nemcsak anyagi, hanem mentális szükségletként is megjelenik, hiszen a társas kapcsolatok leépülése, a kulturális beszűkülés generációkat zár el a korszerű tudás megszerzésétől, az önálló életcélok megvalósításától, ami különböző módon, de végül leszakadáshoz és szegregációhoz vezethet. (R. Fedor, 2018). A probléma jelentőségére hívta fel a figyelmet a Klebelsberg Központ 2018-ban megjelent Antiszegregációs terve, amelyben Hajnal Gabriella elnök asszony leszögezi, hogy „a családi háttér, mint egy sokdimenziós egyenlőtlenségi tér ragadható meg, amelyet befolyásol a szülők társadalmi pozíciója, a család kulturális státusza, a kultúra közvetítőinek igénybevétele, a szülők anyagi helyzete és a család lakóhelye.”

Az egyenlőtlenségek halmozódásával, mélyülésével növekedik a jövedelmi szegénységben élők aránya, amely nemcsak a rosszabb szociokulturális helyzetű cigány rétegeket érinti, hanem a korábban rendezett anyagiak között élő rétegeket is. Így tehát a munkanélküliség, a foglalkoztatottság és a jövedelmi viszonyok vizsgálata megfelelő adatokat szolgáltat, azoknak az okoknak a megállapításához, hogy az adott térségben mely területen vannak negatív eltérések, hol szükséges és lehetséges az esélyteremtés előmozdítása.

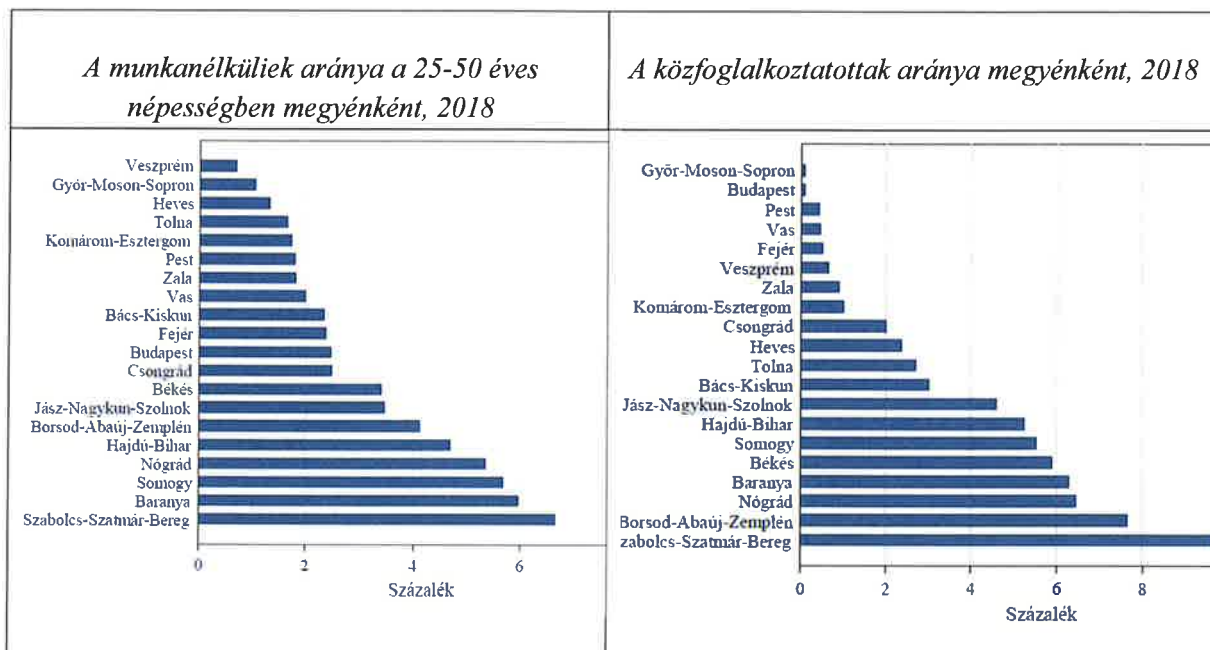
A munkaerőpiaci adatok Szabolcs-Szatmár-Bereg megye kedvezőtlen helyzetét mutatják

<i>Statisztikai adatok 2020. második félévéről</i>	<i>Hajdú-Bihar</i>	<i>Jász-Nagykun-Szolnok</i>	<i>Szabolcs-Szatmár-Bereg</i>	<i>Észak-Alföldi régió</i>	<i>Országosan</i>
A munkanélküliségi ráta	4.9 %	7.4%	8.7% (országosan a legmagasabb)	7%	3.7%
A munkanélküliek száma	11,8 ezer fő	11,9 ezer fő	22,3 ezer fő (országosan a legmagasabb)	46,0 ezer fő	214,2 ezer fő
Pályakezdő álláskereső száma	2530 ezer fő	1535 ezer fő	3898 ezer fő (BAZ megye után második)	7963 ezer fő (országosan legmagasabb)	26 054 ezer fő
A teljes munkaidőben dolgozók bruttó bére	315 473 Ft	314 474 Ft	265 339 Ft (országosan legalacsonyabb)	297 194 Ft	384 219 Ft

Saját szerkesztés a KSH 2020. 2. negyedévi adatai alapján

Ez a többszörös negatív helyezést mutató táblázat elszomorító, és már önmagában arra kényszerít, hogy kiutat keressünk, lehetőségeket találjunk az itt élők további leszakadásának a megakadályozására. Egyetlen adatsor természetesen nem elég megalapozott következtetések

levonására, de nagyon régre sem szükséges visszamenni. A közelmúlt számbavétele ugyanis abban segíthet, hogy felülvizsgálhassuk és módosítsuk az eddigi stratégiánkat. Törekedtünk naprakész információkkal alátámasztani megállapításainkat, de teljes statisztikai évet csak az 2019-es adatokból szerkeszthettünk, továbbá a legtöbb forráskiadvány 2019-es megjelenésű, és így a 2018-as év adatait elemzi. A trendek azonban így is megállapíthatóak. Az egyik ilyen sorsdöntő tendenciát látjuk abban, hogy az előző évben a munkanélküliek és a közmunkások aránya szerint a megyék közül a legutolsó helyen állunk, és még ezen az sem szépít, hogy a megye viszonylag nagy lélekszámú.

Forrás: A közoktatás indikátorrendszere, 2019 (Szerk.): Varga Júlia

Ez a kimutatás önmagában bizonyítja a jövedelmi szegénységet, hiszen látható a munkanélküliek és a közfoglalkoztatottak magas arányából, hogy segélyből, illetve nagyon alacsony összegű támogatásból él a megye lakosságának közel negyede. Emellett az alkalmazásban lévők jövedelme is jelentősen elmarad az országos átlagtól, sőt az Észak-alföldi régió másik két társ megyéjétől is. Az átlagkeresetek relatíve itt is növekedtek, ami a megemelt minimálbér hatására alakult ki, de nem jelentett valódi jövedelmi növekedést.

Az országos összehasonlítások, rangsorok számbavétele rendkívül fontos abból a szempontból is, hogy a megyei helyzetelemzés ne önmagához viszonyított értékekből álljon, hanem a leszakadás veszélyének a mértékét, a pillanatnyi állapotokat, veszélyeket bemutassuk, és a helyi jó kezdeményezéseket kiemeljük. Az esélyteremtésre a leginkább rászoruló társadalmi rétegeket kell előtérbe helyezni, így érthető, hogy a halmozottan hátrányos helyzetűek felé mutatnak az újabb források, adatok is. Ez az oka, hogy elsősorban azok a települések, társadalmi csoportok kapnak elemzésünkben nagyobb teret, akiknél a korábbi, a SZÚT-ban jelzett problémák felerősödtek, és akiknek a helyzetében a problémák növekedésének az esetleges újabb okát igyekeztünk feltárni.

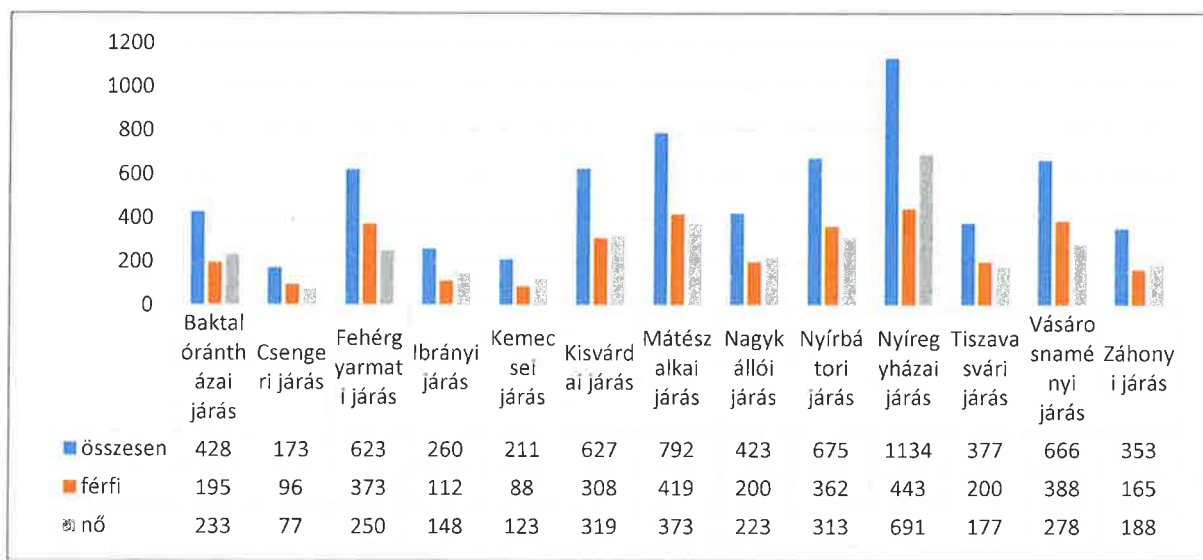
A SZSZB megyében alkalmazásban állók száma és jövedelme 2019. I-IV. negyedévében

Az alkalmazottak száma / keresete	Összesen	Ebből:		Összesen	Ebből:	
		fizikai foglalkozású	szellemi foglalkozású		fizikai foglalkozású	szellemi foglalkozású
	fő			előző év azonos időszaka = 100,0%		
Az alkalmazásban állók <u>közfoglalkoztatottakkal együtt</u>	127 825	79 425	48 364	99,0	97,6	101,6
átlagkeresete	Bruttó Ft.			Nettó Ft.		
közfoglalkoztatottakkal együtt	252 279	199 813	335 102	167 766	132 876	222 843
<i>Előző évhez viszonyítva %</i>	<i>108,4</i>	<i>110,8</i>	<i>106,4</i>	<i>108,4</i>	<i>110,8</i>	<i>106,7</i>
Alkalmazásban állók <u>közfoglalkoztatottak nélkül</u>	107 610	61 010	46 565	101,9	101,8	102,3
átlagkeresete	Bruttó Ft.			Nettó Ft.		
közfoglalkoztatottak nélkül	286 880	239 553	344 609	190 775	159 303	229 165
<i>Előző évhez viszonyítva %</i>	<i>110,7</i>	<i>113,4</i>	<i>107,2</i>	<i>110,7</i>	<i>113,4</i>	<i>107,2</i>

Saját szerkesztés a KSH adatok alapján

A táblázatban összefoglalt kimutatásokból megállapítható, hogy Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében 2019-ben valamivel több, mint 20 ezer fő (20 215 fő) volt a közfoglalkoztatottak száma, ami több, mint tíz százalékkal kevesebb az előző évhez képest. Ez arra figyelmeztet, hogy a közfoglalkoztatás ebben a térségben rendkívül nagy jelentőségű, és egyben ők is potenciális munkanélküliek lehetnek, ha csökken a közfoglalkoztatásra szánt forrás, vagy nem sikerül a munkaerőpiacra való visszavezetésük. Úgy tapasztaljuk, kicsi az esélye a munkaerőpiacra való visszatérésnek, ha megnézzük, milyen magas az álláskeresők száma. Különösen szomorú, hogy a pályakezdők a felnőtt éveiket rögtön a munkanélküliséggel kezdik. A gyakorlat azt mutatja, hogy e téren viszonylag kisebb a szellemi foglalkozásúak veszélyeztetettsége, de itt az 1-2 százalékos változás is ezeket jelent, hiszen a szellemi munkakörben dolgozó közfoglalkoztatottak száma közel kétezer főt mutat. Ráadásul az ő esetükben joggal feltételezzük, hogy nem az iskolázottságuk miatt válnak munkanélküliekké vagy közfoglalkoztatottakká, ami a létbizonytalanságukat fokozza, és esetleg arra ösztönzi őket, hogy elhagyják a lakóhelyüket a jobb megélhetési feltételek reményében. Az alábbi diagram szemléletesen mutatja a megyén belüli, az egyes járásokban tapasztalható eltéréseket, és azt is, hogy hogyan érinti ez az álláskereső férfiak és nők helyzetét.

Egy évnél régebben nyilvántartott álláskeresők száma összesen, férfi, nő (fő) 2018

Forrás: Saját szerkesztés TeIR adatok alapján

A diagram jól mutatja, hogy a járások között elég nagy a szórás – a megyeközpontot, illetve a Nyíregyházi járást, mint kvázi agglomerációs területet, ebből a szempontból másképp ítélnék meg –, elsősorban a határmenti járásokban jelentős az álláskeresők száma, ahol jellemzően nagy a kitelepülések mértéke is. A Mátészalkai és a Vásárosnaményi járásban a legmagasabb, és megközelítően azonos a Nyírbátori, a Fehérgyarmati és a Kisvárdai járásban. Ráadásul az állásra várók közül nyolc járásban magasabb a nők aránya, ami feltehetően abból adódik, hogy a közmunkára ezekben a járásokban elsősorban a munkanélküli férfiakat hívták be.

Az elhelyezkedési esélyeiket latolgatva, megnéztük, milyen az álláskeresők száma, aránya a járásokban, és a különbségek értékeléséhez, a viszonyításokhoz az országos és megyei adatokat is megadtuk.

A regisztrált álláskeresők száma, megoszlása járásonként

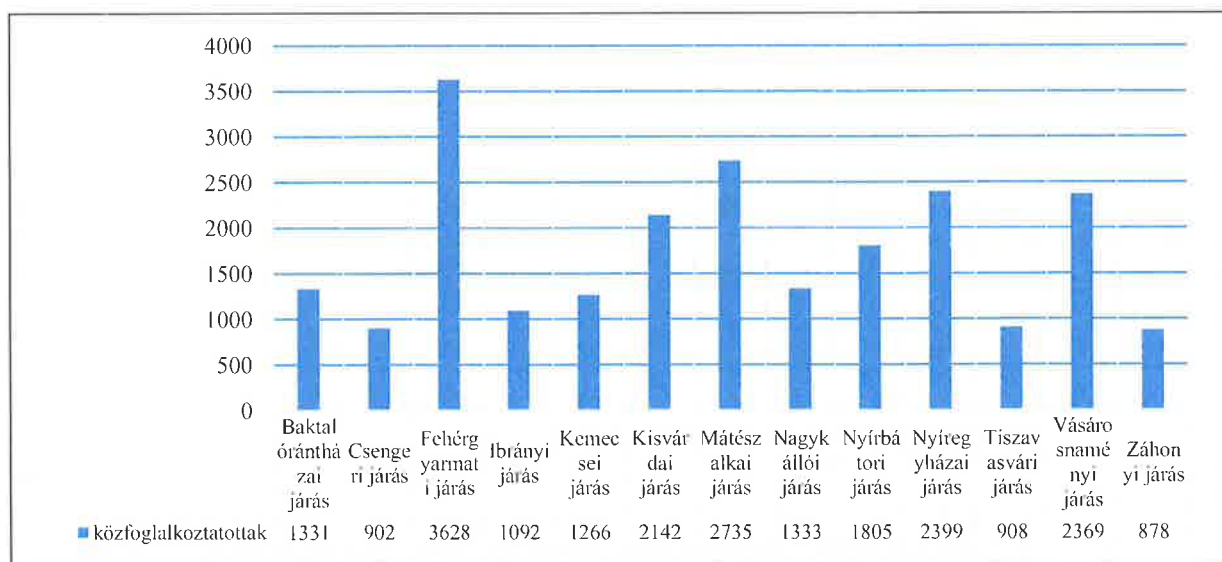
A közfoglalkoztatottak átlagos létszámai	A 15 - 64 éves munkavállalói népesség száma			Regisztrált álláskeresők száma			A nyilvántartottak %-os mutatója		
	2018	2019	2020.1-8. hó	2018	2019	2020.1-8. hó	2018	2019	2020.1-8. hó
	Országos	6 504 409	6 461 058	6 405 956	255 310	250 947	321 987	3,93%	3,88%
Szabolcs-Szatmár-Bereg megye	381 403	375 216	369 269	29 389	28 234	30 859	7,71%	7,52%	8,36%
Baktalórántházi járás	13 559	13 336	13 155	1 467	1 493	1 668	10,82%	11,20%	12,68%
Csengeri járás	9 790	9 626	9 448	856	894	1070	8,74%	9,29%	11,33%
Fehérgyarmati járás	27 653	26 905	26 228	2 718	2 650	2860	9,83%	9,85%	10,90%
Ibrányi járás	15 589	15 431	15 217	1 304	1 184	1 310	8,36%	7,68%	8,61%
Kemecsei járás	14 992	14 850	14 633	1 189	1 129	1 341	7,93%	7,60%	9,17%

Kisvárdai járás	38 312	37 350	36 844	2 786	2 412	2 116	7,27%	6,46%	5,74%
Mátészalkai járás	43 972	42 850	42 018	3 991	3 922	4 265	9,14%	9,15%	10,15%
Nagykállói járás	20 292	20 009	19 752	1 771	1 837	2 190	8,73%	9,18%	11,09%
Nyírbátori járás	29 275	28 819	28 397	2 868	2 822	3109	9,80%	9,79%	10,95%
Nyíregyházi járás	110 747	110 482	109 055	5 065	4 728	5 600	4,53%	4,28%	5,14%
Tiszavasvári járás	17 101	16 867	16 570	1 671	1 639	1 737	9,77%	9,72	10,48%
Vásárosnaményi járás	26 272	25 755	25 221	2 378	2 358	2 671	9,05%	9,15%	10,59%
Záhonyi járás	13 149	12 936	12 731	1 325	1 168	923	10,08%	9,03%	7,25%

Saját szerkesztés a KSH, TeIR adatai alapján

A megye valamennyi járásában magasabb az álláskeresők (a munkanélküliek) aránya, mint az országos átlag. Még a megyeszékhelyen és az elmúlt években több nagy beruházást megvalósító kisvárdai járásban is csak megközelítették az átlagot, de a tényleges szám itt is nagyon magas, ráadásul a vírusjárvány miatt még emelkedett is. A tényleges viszonyok mérlegelésekor azt is figyelembe kell vennünk, hogy 2018-ban a munkahellyel rendelkezők között ebben a megyében volt a legmagasabb a közfoglalkoztatottak aránya. Ha a járásonkénti megoszlást vizsgáljuk, rádöbbenhetünk, hogy ugyanazon térségekben a legmagasabb a számuk, mint ahol az álláskeresők. A közmunka lehetőségének az elvesztése így azzal a veszéllyel járna, hogy ezek a munkavállalók is átkerülnének az álláskeresők, a munkanélküliek közé, és így a munkanélküliség akár a lakosság ötödét vagy negyedét is elérhetné. Ráadásul a foglalkoztatási ráta itt csak 56%-ot tett ki 2020 első negyedében, és ez 3,5%-kal rosszabb az országos átlagnál. Az inaktívok száma is nőtt, az előző évhez képest 5%-kal, és esélyeiket a Covid-19 járvány tovább rontja.

Közfoglalkoztatottak száma (fő) 2018

Saját szerkesztés a KSH adatai alapján

A Fehérgyarmati járásban például 2018-ban a munkavállalási korosztályba tartozó lakosság száma 27 653, a regisztrált álláskeresők 2718 fő és a közmunkások száma 3628 fő. A két veszélyeztetett csoport együttesen a lakosságnak mintegy 23%-át adja. Nem javult a helyzet a

legújabb felmérések adatai szerint sem, sőt újabb fontos tényezőre világítanak rá a 2020 első félévi adatok. A megyében szinte mindenütt csökkent a munkaképes korú lakosság száma, ami túlmutat a természetes demográfiai folyamatokon (születés-halálozás). Sokkal inkább arra figyelmeztet, hogy Szabolcs-Szatmár-Bereg megyéből az a réteg vándorol el, akiknek megtartása a jövő záloga lenne. A Fehérgyarmati járás esetében ez 1425 fő másfél év alatt, és a megmaradt lakosság körében ezzel egyidőben nőtt az álláskeresők száma az eltávozottak 10 %-ával, azaz 142 fővel. A problémafeltárásnak éppen ezért differenciáltabbá kell válnia, és az esélyteremtést a leginkább veszélyeztetettek esetében kell erősíteni. A járások elhelyezkedése, lakosságának a településeken történő megoszlása újabb helyi sajátosságra hívta fel a figyelmet.

A teljes lakónépesség városi lakosság nélküli létszámát (ami 40-50% között ingadozik) elosztva a települések számával, kiderül, hogy milyen sok az ezer fő alatti lakossal rendelkező kistelepülés, aprófalu, illetve az is, hogy mely járásokra jellemző ez leginkább. A határmenti részeken található a legtöbb, és elgondolkodtató, hogy szinte valamennyien előfordulnak az Árpád-kori forrásokban, így ezeréves múlttal rendelkeznek. A fennmaradásuk és a jelenlegi hátrányos helyzetük magyarázatát részben az adja, hogy mostani megyénk a trianoni békediktátum hatására részmegyékből szerveződött, és a határmenti falvak nagy része vagy a régi Bereg vagy Szatmár és Ung megyéhez tartozott.

A kistelepülések aránya egyes határmenti járásokban

Települések	Fehérgyarmati járás	Csengeri járás	Mátészalka járás	Vásárosnamény járás
1000 főnél kevesebb lakosú települések aránya	85%	72%	30%	74%

Saját szerkesztés a KSH adatai alapján

Azt a természetes vonzáskörzetet szakította szét az új határrendszer, amely a gazdasági, kereskedelmi utakat is lezárta. A zsákfalvak elszigetelődését csak az Európai Unió tagságunk enyhítette, elsősorban schengeni határokon, így a romániai határ mentén, amelynek következtében egyre több helyen nyíltak meg határátkelő helyek, és szerveződtek az egykori közös életmód jó emlékeinek a fellendítésére testvérkapcsolatok, gazdasági együttműködések, megteremtve ezzel a határokon átjáró spontán munkaerő-ingázások kialakulását. (Elsősorban a csengeri járás esetében tapasztalható.) Azt azonban tudomásul kell venni, hogy évtizedeken keresztül mindkét oldal ugyanazon sebeket viselte, és ma sincs, vagy csak esetenként fordul elő, kölcsönösen egyeztetett fejlesztési stratégia, így csak lassan, de már mérhetően épülnek ki a határmenti gazdasági együttműködések. A munkaképes korú lakosság egy részének a határon átnyúló gazdasági, kereskedelmi kapcsolatok remélhetőleg legális munkalehetőségeket biztosíthatnak. Jelenleg azonban a szürke gazdasági tartományban figyelhetőek meg nagyobb arányban.

*Szabolcs-Szatmár –Bereg megye lakosságának és munkaképes korú népességének
járásonkénti megoszlása*

Szabolcs-Szatmár-Bereg megye járásai	A teljes lakosság létszáma 2020. október	A 15 - 64 éves munkavállalói népesség száma			települések száma/ járás
		2018	2019	2020.1-8. hó	
Országos		6 504 409	6 461 058	6 405 956	
Szabolcs-Szatmár-Bereg megye	562 058	381 403	375 216	369 269	229 (28 város, 201 község)
Baktalórántházi járás	19 278	13 559	13 336	13 155	12
Csengeri járás	14 497	9 790	9 626	9 448	11
Fehérgyarmati járás	40 674	27 653	26 905	26 228	50
Ibrányi járás	23 165	15 589	15 431	15 217	8
Kemecsei járás	21 768	14 992	14 850	14 633	11
Kisvárdai járás	56 078	38 312	37 350	36 844	23
Mátészalkai járás	64 465	43 972	42 850	42 018	26
Nagykállói járás	29 572	20 292	20 009	19 752	8
Nyírbátori járás	42 998	29 275	28 819	28 397	20
Nyíregyházi járás	165 038	110 747	110 482	109 055	15
Tiszavasvári járás	26 481	17 101	16 867	16 570	6
Vásárosnaményi járás	38 695	26 272	25 755	25 221	28
Záhonyi járás	19 349	13 149	12 936	12 731	11

Saját szerkesztés a KSH adatai alapján

A megye kedvezőtlen adottságait a külső tényezők jelentősen befolyásolták, a belső viszonyok átalakításához viszont mindenképpen szükség lenne jelentősebb beruházásokra, a foglalkoztatási viszonyokat javítani képes munkahelyteremtésekre. A mutatók ezen a téren is jelentős leszakadást regisztrálnak a 2020. első negyedévének adata alapján. A beruházások volumenindexe ugyan magasabb az észak-alföldi régió átlagánál, de a teljesítményértékekben igen nagyok a különbségek. A megyei teljesítmények forint összegében Hajdú-Bihar magasan, Jász-Nagykun-Szolnok megye pedig kismértékben előzte meg megyénket. Ennek a teljesítménynek a létrehozása azonban nagymértékben függ attól, hogy ebből egy-egy lakosra mennyi jut. Az egy lakosra jutó megyei beruházási teljesítményérték a régióhoz viszonyítva annak 71%-a, hasonló a Bács-Kiskun-Szolnok megyéjével, a Hajdú-Bihar megyeinek 58%-a míg az országos átlaghoz viszonyítva az egy főre jutó beruházás egy lakosra vetített összegének csak 38 százalékát kapja a mi megyénkben élő. Ha ennek a ténynek a hatását is számba vesszük, akkor nemcsak azt kell látni, hogy az itt élők mennyivel maradnak le, hanem az okokat is érdemes keresni. Vajon mitől remélhetnének több beruházást, hatékonyabb teljesítményt?

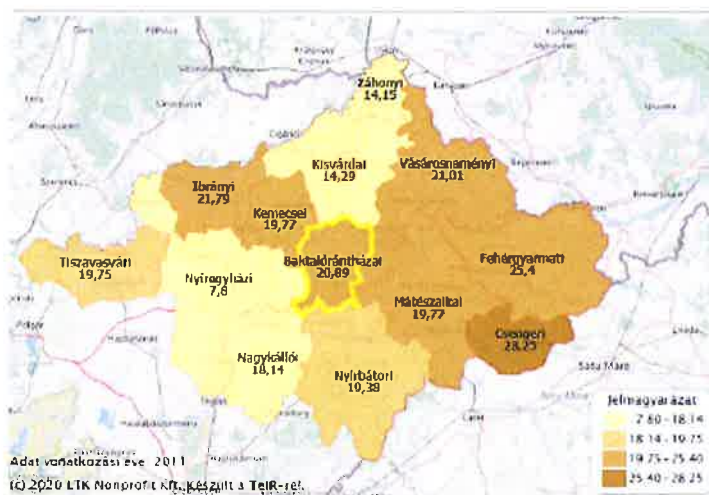
*Összehasonlító adatok Szabolcs-Szatmár-Bereg megye
2020. első negyedévi beruházásairól*

Megnevezés	Hajdú- Bihar	Jász- Nagykun- Szolnok	Szabolcs- Szatmár- Bereg	Észak- Alföld	Ország
	megye				
Teljesítményérték, millió Ft	51 657	32 750	31 396	115 803	1 443 696
Beruházások volumenindexe	115,1	122,6	121,0	118,7	101,1
Egy lakosra jutó teljesítményérték, ezer Ft	98,0	89,2	57,2	80,3	147,8

Saját szerkesztés a KSH adatai alapján

A beruházások hiánya nemcsak a munkahelyteremtésnél okoz nagy problémákat, hanem a települések infrastruktúrájában is. A falvak jelentős részében a fő utcákra a rendezettség jellemző, de a lakások komfort fokozata korántsem megfelelő. Igaz, hogy a villany, víz, gáz közművesítés legtöbb helyen megtörtént. A legutóbbi népszámlás (2011) adatai alapján a félkomfortos, komfort nélküli és a szükséglakások aránya elég magas.

A komfort nélküli, félkomfortos és szükséglakások aránya a lakott lakásokon belül (%)

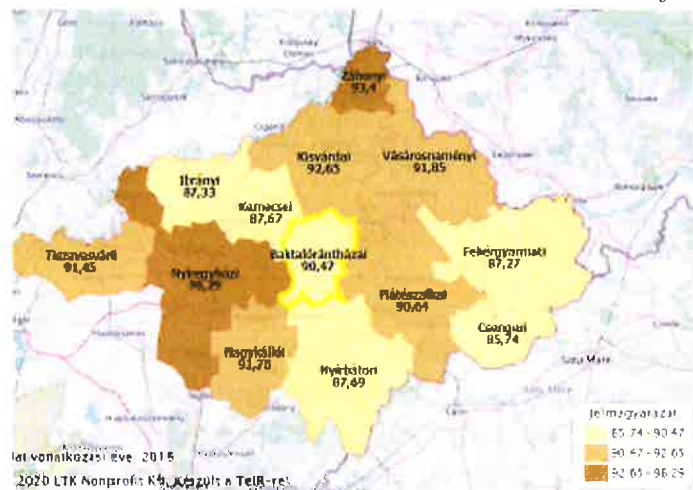

Forrás: TeIR, (2011) 2020

Jól látható a térképen, hogy azokban a járásokban a legmagasabb az alacsonyabb komfortú lakások aránya, ahol jelentős a munkanélküliség, ezek közül a Csengeri és a Fehérgyarmati járás kiemelkedik. Utóbbi azért elgondolkoztató, mert a beregi járásokban (Vásárosnaményi és Fehérgyarmati) településeken a legutóbbi nagy árvíz után jelentős lakás rehabilitáció történt, és a táj hagyományos stílusában állami támogatással újjáépültek egész utcák a 2000-es évek elején. Ugyanakkor azt is figyelembe kell venni, hogy a korábban zárt, mára előregedő, elnéptelenedő, településeken az olcsó lakásárak vonzották a növekvő létszámú cigány etnikumúakat, akik a megüresedő házakba felújítás nélkül költöztek be. Emellett a támogatott, olcsó, szinte komfort nélküli „cigánylakások” építése általában a falvak végén, külön utcában történt, és ez hozzájárult nemcsak a kedvezőtlen mutatók kialakulásához, hanem a szegregációhoz is. Ehhez képest a faluban vett elhagyatott lakás szegregátumból való kiemelkedésnek számított. Egészen más a néptelen tanyákra költözők lakásainak a megítélése.

Ezekre a tanyákra gyakran nem épültek ki a közműhálózatok, gyakran még az egészséges ivóvízet is messziről tudják hordani. Sajnos vannak a megyének olyan térségei, ahol hiányos a közműves vízvétel lehetősége. Az alábbi térkép ezeket a térségeket rögzíti.

A közműves vízellátás telekhatáron belüli bekötése lakáson belül kifolyóval biztosított

Forrás: TeIR, 2018

1.3. Az életmódot és az életszínvonalat alakító helyi jellemzők

A hagyományosan mezőgazdaságnak tartott Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében a hátrányok mérséklése érdekében ma is nagy jelentősége van az agráriumnak. Csakhogy a rendszerváltást követő 15-20 évben olyan szerkezeti változások mentek végbe, amelyek gyakorlatilag kétpólusúvá tették az ágazatot, és jelentősen átformálták az ezen a területen dolgozók társadalmi helyzetét. Így történt ez az Észak-Alföldön is.

Az Észak-Alföld agrárszerkezetének az alakulása

Észak-Alföld	2000	2005	2007	2010	2013	a változás %-a 2013/2000
Összes gazdaság	210780	154842	135501	132016	115987	55,0
A gazdasági szervezetek számának alakulása	858	1 159	1 133	1 377	1 437	167,5
Egyéni gazdaságok száma	209 922	153 683	134 368	130 639	114 550	54,6
A gazdasági szervezetek által használt terület (ha)	417201	397897	411052	412973	394458	94,5
Egyéni gazdaságok használatában álló mezőgazdasági terület (ha)	411052	579988	528576	623568	615960	106,2

Saját szerkesztés Kovács Katalin (szerk.)(2016): Földből élők /polarizáció a magyar vidéken, Argumentum, kötete (F2a és F2b tábla) alapján

A közel másfél évtized alatt az összes gazdaság száma majdnem megfeleződött az Észak-alföldi térségben (55%). Ez nem a mezőgazdasági művelés alá vont területek csökkenéséből adódott, csupán a művelt terület átrendeződött. Az egyéni gazdaságok száma drasztikusan csökkent

(54,6%), de az általuk használt föld még növekedett is (106,2%). Azt jelenti ez, hogy a birtoknagyságok növekedtek, a föld kevesebb gazdaságban koncentrálódott.

Korábban jelentős volt az őstermelők kezén lévő földterület, feltehetően ők szerveződtek, alakultak át családi vagy egyéni gazdaságokká. 2005-ben a hivatalos statisztika szerint a mezőgazdasági ágazatból élők országos átlaga 5,5% lett. Nyilván kimaradtak a nyugdíjasok, a falvakba visszavonuló segélyből élők, a foglalkozásként nem regisztrált őstermelő gazdálkodók, az idénymunkások, stb, viszont a mezőgazdaság lényegesen nagyobb súllyal létezik ma is a falusi társadalomban.

A mezőgazdasági gazdálkodók aránya Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében 2016-ban az összes lakosságon belül 11,4%, de ebbe nem számítottak be most sem azok a fentebb felsorolt csoportok, akiknek nincs foglalkozásként bejelentett mezőgazdasági vállalkozásuk, nem regisztrált őstermelők, stb. Megyénkben az 5 hektár alatti területen gazdálkodók aránya 68,2%, ezen belül az 1 hektár alatti birtokon termelők aránya eléri a 16,8 %-ot. (Kovách I, 2016:46-47.) Ez – amennyiben nincs más megélhetési forrásuk – a döbbenetes évszázados visszarendeződés, a leszakadás jele. Emellett a termőföld koncentrációja nem járt együtt ebben a megyében a nagygazdaságok kialakulásával. Mindössze húsz 1000 hektárnál nagyobb birtokról vannak adataink, és az összes regisztrált szabolcsi gazdaság 95 %-a 25 hektárnál kevesebb földet használó gazdák kezében van. A föld koncentrációjának előbb gyors, de máig jelen lévő folyamatának hatására a megyében jellegzetes középgazdaságok alakultak ki, 30-50 hektáron működnek, esetenként mások földjeit is bérlik. Ez egyfelől azt vizionálja, hogy alkalmasak lehetnek a mezőgazdaság modernizációjára, másfelől a mezőgazdaság szociális funkciójának a csökkenésével jár. A föld koncentrációjával nem volt párhuzamos a falvak lakosságának a csökkenése, viszont a termelésből való gyors kiszorulásuk egyszerre többféleképpen sújtotta őket, hiszen nagyarányú munkanélküliséggel és elszegényedéssel fenyegetett (Lácza, 2020). A korábbi tervezési ciklus integrált fejlesztési programjaiban, így a fehérgyarmati kistérségben ez volt olvasható:

„Falvakban, agrártérségekben élő, szociálisan hátrányos helyzetű családok, tartós munkanélküliek, földnélküliek életminőségének javítására, a meglévő munkaerő és technika mezőgazdasági tevékenységbe történő bevonására szolgál az a társadalomfejlesztő program, amely szociális földprogram néven vált ismertté. A kistérségben Túrricse, Cégénydányád, Tiszakóród, Milota, Tiszacsécse, Fülesd, Botpalád, Kispalád, Uszka, Tisztaberek, Túrístvándi területén mintaprojektek működnek ezen program keretében. A project lényege a természetbeni támogatás és szolgáltatás.”

Ugyanezen falvakban döntően ma is hasonló módon keresik a kenyerüket. Idáig vezethető vissza az a gazdálkodási forma, amelyet ma már inkább önkormányzati, települési vagy szociális gazdálkodásként határozunk meg. Időközben ugyanis mind a közmunka, mind a szociális szövetkezetek megítélése módosult. Noha a kezdeményezést az 2011. évi CVI. törvény részletesen szabályozza, a gyakorlatban kiderült, hogy sem az Európai Foglalkoztatási Stratégia által támogatott pályázati feltételekhez, sem a közfoglalkoztatási törvényben leírt szociális szövetkezetekhez nem hasonlíthatóak a megvalósult települési gazdálkodások.

Az idézett törvény 4/A.§-a definiálja, hogy aki legalább egy évig volt közfoglalkoztatott, és vállalja, hogy legalább két évig marad a szövetkezetet alkotók társaságában, akkor a

közfoglalkoztatótól haszonkölcsön szerződés alapján az eszközöket megkaphatja, sőt az állam vagy az önkormányzat vagy más közfoglalkoztató földet is ad használatra. Ez indirekt módon leszűkíti a tevékenységet a mezőgazdaságra. Itt azonban a foglalkoztatottak nem folytatnak önálló gazdálkodást, ehhez nem rendelkeznek a szükséges feltételekkel, például szakismerettel.

A polgármester-közfoglalkoztató részéről a közfoglalkoztatás nemcsak vezetői elkötelezettséget, hanem érzelmi kötődést is feltételez. Ezt értékelhetjük a tradíciók továbbélésében rejlő felelősségvállalásnak, hiszen a túlhaladott módszerek használata ellenére, valami sajátos települési közösségi gazdálkodás alapjain mégis kapcsolódhatnak korszerű feldolgozási lánchoz, termelési rendszerekhez vagy olyan speciális termesztési módhoz, mint például a gyógynövénytermesztés. Az azonban világosan kiderül a példákban, hogy a 2020-ig tervezett megyei fejlesztési prioritások között szereplő Élhető vidék és felzárkózó külső perifériák komplex fejlesztésének nem ez a leghatékonyabb útja. Közben megfogalmazódik az a kétely, hogy ez a kényszer szülte munkaviszony mennyire fordulhat vissza feudális kiszolgáltatottságba.

A gazdasági fejlődést a már említett strukturális problémák mellett nagyon komoly társadalmi ok – a képzett munkaerő hiánya – is akadályozza. Ennek okai jelentős részben a megyében élő roma etnikumú lakosság eltérő szociokulturális viszonyaiból, a nehezen alakuló integrációjából és az alacsony szintű iskola végzettségéből fakadnak, illetve az oktatási infrastruktúra hiányosságaira vezethetők vissza.

A mélyszegénységben élők és a roma etnikum integrációjának a jellemzése

Európa és egyben hazánk legnagyobb lélekszámú etnikai kisebbségét a romák vagy más néven a cigányok alkotják. Utóbbi elnevezés hazánkban régebbi, és az érintettek körében is elfogadottabb, míg újabban a hivatalokban a roma megnevezés a gyakoribb. Az Európában való megjelenésük a 15. századra vezethető vissza, de azóta is jellemző hol intenzívebb, hol lassú, de folyamatos vándorlásuk. Vannak, akik homogén népcsoportként tartják számon őket, ám ez koránt sincs így. Az elmúlt évtizedekben a cigányság nagy demográfiai robbanáson ment át, ugyanakkor elmondható, hogy a piacgazdaságra való áttérés nagy vesztesei is lettek, és a cigányság társadalmi-gazdasági integrációja nem volt sikeres. Az okokat kutatva, nem könnyű választ adni arra a kérdésre, hogy létezik-e a roma közösségre általánosan jellemző identitás? Továbbá, hogy képes-e a többségi társadalom és a roma közösség olyan kapcsolatot kialakítani, hogy az az integráció, de legalább a befogadás irányába vezessenek? A hazai roma társadalom nem tekinthető egységesnek, részben a különböző korban történt bevándorlások miatt, részben az eltérő anyagi, kulturális, életmódbeli eltérések miatt. Azt azonban kijelenthetjük, hogy mégis vannak olyan hagyományok, amelyek alapján ennek a társadalmi csoportnak a kisebbségként történő kutatását indokolják. Az etnicitás, a különböző kultúrájú népek együttélése, a modernkori politikai viszonyokban részint konfliktusok forrása, részint olyan hagyományalkotás, amelyben a közösség a maga tradícióinak, vallási, nyelvi vagy művészeti hagyományainak a tovább élésével erősíti összetartozását. A hazai kisebbségkutatások a szimbolikus kifejezésformák közül a nyelvi, a vallási, a jeles napokhoz kapcsolódó ünnepek rituáléját vagy a népi, egyházi ünnepekhez kapcsolódó ünnepek rigmusait, táncait, szokásait nevezik meg a kisebbségi identitás megnyilvánulási formáiként. Ma úgy látjuk, hogy a roma kutatás nem követheti a többi kisebbség kutatásának módszereit, mert közösségeinek múltja

eltérő, nincs anyaországi háttere, nincs azonos vallása, nyelve. Az önbevalláson alapuló népszámlálások adatai szerint megállapították, hogy a hazai cigányság 85-90% csak magyarul tud beszélni. A hazai cigányság kétharmada önmagát magyar anyanyelvűnek, magyarnak vallja. A hazai cigányság kb. 20%-át kitevő, nagyrészt a 20. században érkező és nagycsaládokat alapító oláh cigányok nyelve a lovári, de kevesen beszélik, viszont a 8% körüli beások jobban megőrizték az archaikus román nyelvet. A legtöbbször csak családi kommunikációban használt nyelvek szókészlete azonban meglehetősen szegényes. Mindezek ellenére az egyes közösségeknek a kulturális emlékezete igen gazdag, és alkalmas az interetnikus kapcsolatok archaikus és jelenkori kutatására.

Közösségeik vizsgálatát, kapcsolati hálóját, identitásuk és integrációjuk problémáit azonban más, gyakorlati okokból is kell vizsgálni. A SZÚT-ban azonosított célcsoportok nagy része (így a nők, a gyermekek, a mélyszegénységben élők) igen nagymértékben egybeesnek a megyénkben élő romáknál. A Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében élő cigányság szociokulturális megismerését a szociológiai szakirodalom alapján a következők figyelembevételével végeztük:

1. A cigány lakosság nem egységes, és kérdéses, hogy van-e a roma közösségre általánosan jellemző identitás.
2. A halmozottan hátrányos helyzetet egyre mélyíti a munkanélküliségük, az iskolázatlanság, a szakképzetlenség, ami mélyszegénységbe juttatta a kistelepüléseken élő, a munkaerőpiactól leszakadó közösségeket.
3. A zárt közösségek szociokulturális helyzete társadalmi szakadáshoz vezethet, aminek a megakadályozása halaszthatatlanná vált.
4. A társadalmi integráció azonban olyan mértékben igényli a gyakran mélyszegénységben vagy a nyelvi készségek hiányával küzdő, olykor funkcionális analfabétaként a munkaerőpiacról kiszorulókat esélyeinek javítását, hogy a kutatások fókuszát ennek a problémának a kezeléséhez kell igazítani.

2011-ben Magyarország az Európai Unió soros elnökségét kapta meg, és elkészítette az Európai Roma Stratégia címen benyújtott vitaanyagot, amelyben az Európában élő 10-12 milliós népcsoportot uniós állampolgárságú roma népességnek nevezik. Legnagyobb számban az országok közül Romániában, Bulgáriában, hazánkban és Szlovákiában élnek. Az akkori becslés szerint Magyarországon 550-640 ezer állampolgár vallotta magát romának, aminél jóval többen lehettek. Amit az valószínűsít a magas reprodukciós ráta (a sokgyermekes családok) mellett, hogy egyre többen vállalták fel ezután az etnikai identitásukat. Igazolja ezt az utóbbi három évtizedben készült több felmérés is. Legutóbb a Debreceni Egyetem kutatói (Pénzes J. és Pásztor I.Z.) 2015-ben 876 000 főre becsülte az országos lélekszámukat.

A hazai cigányság régiókénti megoszlása %

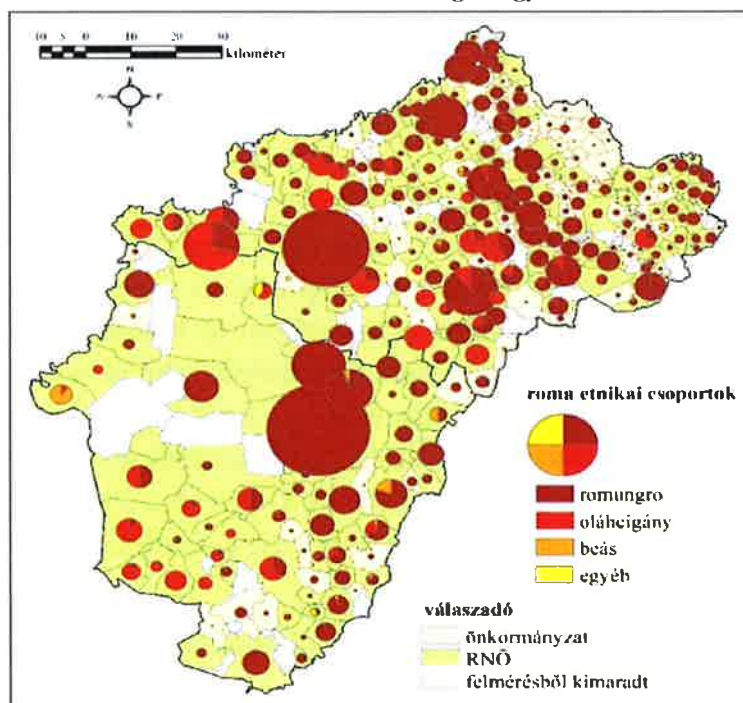
A régiók cigány lakosai %	CIKOBI, 1984–87	Népszámlálás, 1990	Népszámlálás, 2011	Kemény –Kertesi, 1993	Kemény –Janky, 2003	Debreceni Egyetem, 2010–13
Dél-Alföld	7,9	7,2	8,2	7,9	12,4	8,9
Dél-Dunántúl	14,2	12,7	13,8	14,0	12,4	11,0
Észak-Alföld	22,3	29,1	26,1	25,1	16,8	23,6
Észak-Magyarország	28,0	32,2	29,6	27,6	32,1	24,4
A két régióban összesen	50,3	51,3	55,7	52,7	48,9	48,0

Közép-Dunántúl	5,2	4,1	5,1	5,2	6,5	6,1
Közép-Magyarország (Budapest)	17,4 (11,2)	10,4 (5,7)	13,0 (6,4)	15,3 (9,4)	14,1 (10,5)	21,8 (13,8)
Nyugat-Dunántúl	5,0	4,2	4,3	4,9	5,7	4,2
Ország összesen	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Forrás: Pénzes – Tátrai – Pásztor: A roma népesség területi megoszlásának változása Magyarországon az elmúlt évtizedekben, Területi Statisztika, 2018, 58:3-26.

A kapott adatok alapján jól kirajzolódik az a térség, ahol a legtöbben élnek. Az Észak-keleti régióban található a hazai roma etnikum mintegy fele. Közülük ebben a térségben elsősorban a romungrók, az úgynevezett magyar cigányok aránya a legmagasabb (70% körüli). Magyar anyanyelvűek, a népszámláláskor többségük magyarnak vallotta magát. Körükben megfigyelhetők az egyre gyakoribb magyar–romungró párkapcsolatok. A rendszerváltáskor elveszített munkalehetőségeik újjászerveződésével ők nyitottabbak lennének az integrációra. A másik nagyobb etnikai csoportot az oláh cigányok vagy romanik alkotják. Az ország több régiójában szóródtak szét, az arányuk a romák között megközelítően 20%. Jelentősebb oláh cigány népesség él Hajdú-Bihar és Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében. Tapasztalatok szerint ők a legaktívabbak a hazai roma politikában, emellett erős az összetartozás tudatuk, a hagyománytisztelőtük. Nem tévesztendő össze a 8%-ot jelentő beás csoporttal, akik az archaikus román nyelvűkhöz ragaszkodnak, és döntően a Dél-Dunántúlon élnek. (Süli-Zakar I., 2013.)

A roma lakosság etnikai csoportok szerinti megoszlása 2016-ban Hajdú-Bihar és Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében

Forrás: Pénzes-Horváth: Földrajzi közlemények 2018:154-169.

A cigányság lélekszámára utalnak az ábra piktogramjai, de ennél többre lenne szükségünk, hogy a társadalmi beilleszkedésük érdekében megállapíthassuk a fent megjelölt problémakörökhöz való viszonyukat. Mára az is eldöntendő kérdés, hogy ki tekinthető romának. A 2011. évi CLXXIX. törvény kimondja „Valamely nemzetiséghez való tartozás

kinyilvánítása az egyén kizárólagos és elidegeníthetetlen joga.” Eszerint mindenki eldöntheti, hogy minek vallja magát, másképpen roma az, aki annak vallja magát. Csakhogy mégsem olyan egyszerű ez, kiváltképp azoknak, akinek megjelenése, külseje esetleg árulkodhat arról, hogy milyen közösségbe született. Sok esetben a gyakorlat azt mutatja, hogy cigány az, akit mások annak tartanak. Számításba viszont csak azokat vehetjük, akik vállalták cigány voltukat, épp ezért az adatok megközelítő pontosságúak.

A cigányság száma és a teljes népességen belüli aránya országosan és a vizsgált megyékben

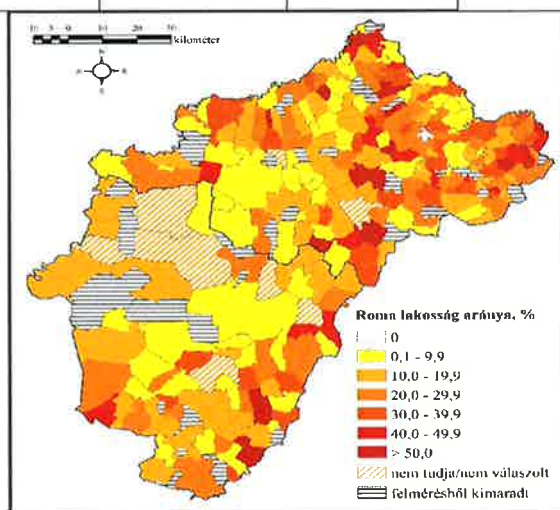
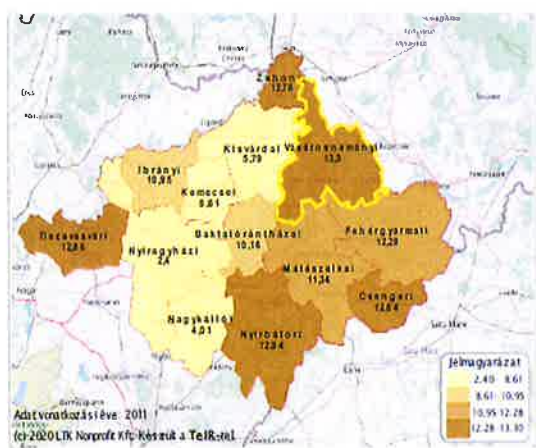
Megyék	CIKOBİ 1984-87		Kemény-Jankó 2003		Cenzus, 2011		Debreceni Egyetem 2010-2013	
	Szám	Arány	Szám	Arány	Szám	Arány	Szám	Arány
Hajdú-Bihar	22 702	4,1%	31 300	5,7%	18 542	3,4	48 598	9,0%
Szabolcs-Szatmár-Bereg	44 861	7,7%	38 500	6,6%	44 721	8,0	103 919	18,4%
Országosan	400 451	3,8%	569 300	5,6%	315 101	3,2	876 565	8,8%

Forrás: Pénzes-Horváth: Földrajzi közlemények 2018:154-169.

A hihetetlen növekedési ráta két év alatt a már említett identitás vállalás mellett, és a munkahelyüket elvesztők hazatelepülése mellett annak a következménye, hogy a nagyszámú munkanélküli fiatal családok sok gyereket vállaltak, szinte gyerek szült gyereket. Nem állítható, hogy a gyerekvállalás a szociális kedvezmények miatt nőtt, de bizonyára közrejátszott a biztos havi járadék a munkanélküli, mélyszegénységben élők döntéseiben. A megyében élő cigányság járásonkénti megoszlása ugyanis szinte ugyanazon járásokban a legmagasabb, ahol az álláskeresők száma és az aluliskolázottság is a legmagasabb. Az alábbi ábrák adatai csak tájékoztató jellegűek, csak az adott időben valós információknak tekinthetők, a tényleges adatok mára – a közben a debreceni és partiumi – egyetemi oktatók által végzett felmérés szerint összességében tíz százalékkal magasabb. Ez azt jelenti, hogy vannak olyan települések, ahol akár 50% vagy e feletti a cigány lakosok aránya.

A megyében élő cigányságnak a helyi lakossághoz viszonyított járasonkénti aránya

Szabolcs-Szatmár-Bereg megye járásai	A lakónépesség száma (fő) 2011	A lakónépesség száma (fő) 2018	Cigány (roma) lakosság aránya (%) 2011
Szabolcs-Szatmár-Bereg megye	565 317	553 000	8
Baktalórántházi járás	19 629	19 455	10,16
Csengeri járás	13 811	15 048	12,64
Fehérgyarmati járás	38 302	42 110	12,28
Ibrányi járás	24 028	23 873	10,95
Kemecsei járás	22 352	22 621	8,61
Kisvárdai járás	57 288	57 892	5,79
Mátészalkai járás	65 220	66 286	11,34
Nagykállói járás	30 719	30 579	4,01
Nyírbátori járás	43 554	45 556	12,94
Nyíregyházi járás	167 081	169 477	2,4
Tiszavasvári járás	27 449	27 177	12,86
Vásárosnaményi	36 377	38 695	13,3
Záhonyi járás	19 507	20 260	12,76

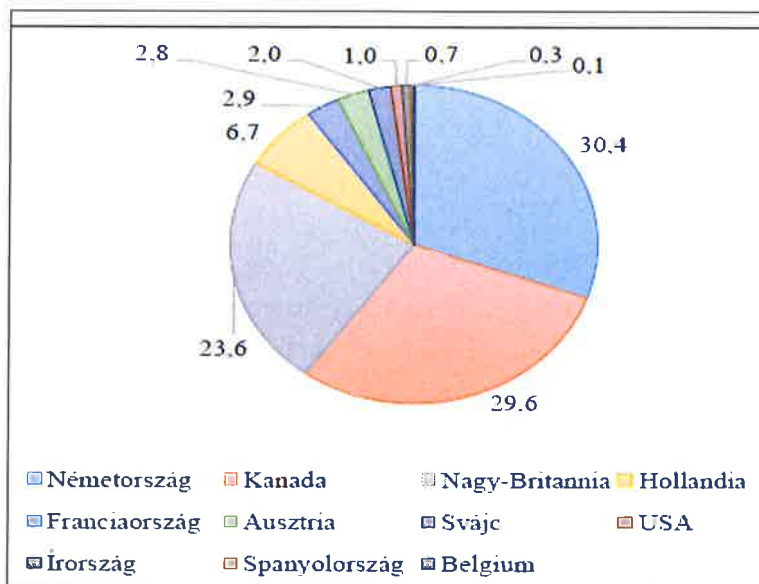

Forrás: 2011. évi népszámlálás adatai alapján TeIR

Pénzes J.(2016): A cigányság területi-települési viszonyai Hajdú-Bihar és Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében, Nagyvárad

A mennyiségi növekedés kapcsán természetes annak a felvetése, hogy hol, milyen infrastrukturális viszonyok között laknak. A cigányság az évszázadok során valóban a falvak szélén éltek, aminek megvolt a maga praktikus oka. A hagyományos cigány foglalkozások ugyanis olyan szolgáltatásokon szerveződtek, amelyek a rendi társadalomban kimaradtak a céhek termékeiből (kovácsok, fegyverkészítők, fődozók, vályogvetők, stb), így a cigányok egyfajta szimbiózisban éltek a környezetükkel. Amint elvégezték a vállalt munkát, újabb megrendelőt keresve tovább álltak. Ezt a vándorlást engedélyhez kötötték, menlevelet (igazolást) kaptak, és legtöbbször adót is fizettek. Az ipari árutermelés felgyorsulása miatt azonban sorra veszítették el munkájukat, de az egyedi igényekhez illeszkedő foglalkozások megmaradtak számukra (pl. zenészek), legtöbbjük viszont újabb szakmai ismeret megszerzése nélkül a társadalom peremén szegregátumokba kényszerült. Bár a vándorlást már kénytelenek feladni, a folyamat nem fejeződött be ma sem.

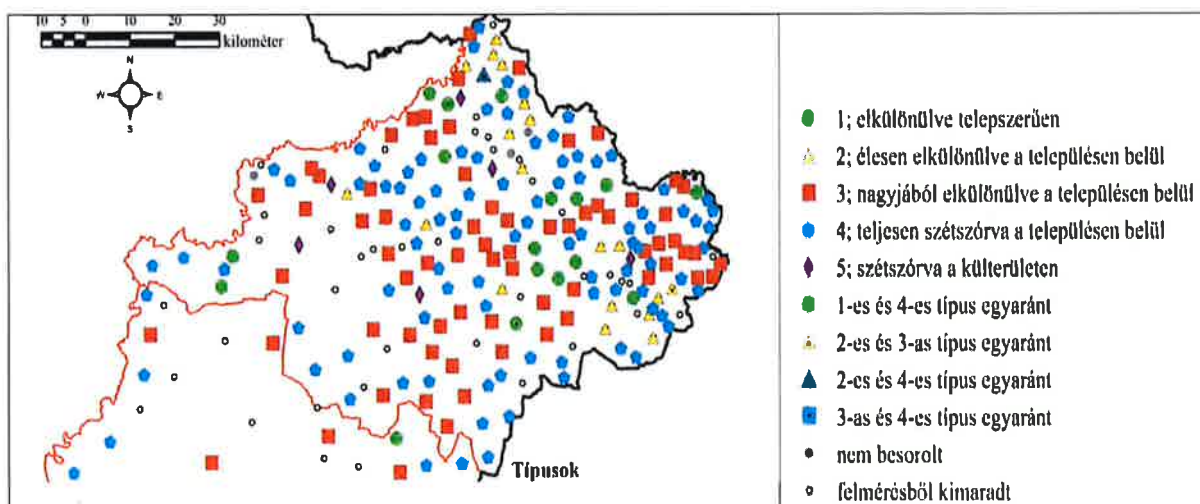
A roma lakosság nemzetközi migrációjának célországai

Forrás: a DE-PKE felmérése alapján

Az aprófalvakból különböző okokból kiköltözők üresen álló házaik egyfajta népcserét indítottak el. Ez sok esetben azt eredményezte, hogy nem ők éltek elszigetelve a falvak elzárt részén, hanem maga a település szegregálódott. A roma lakosság lakásviszonyai, térbeli helyzete a fentiekén kívül is változatos. Élnek elkülönülve szegregátumokban, élesen vagy nagyjából elkülönülve településen belül és szétszórva külterületeken.

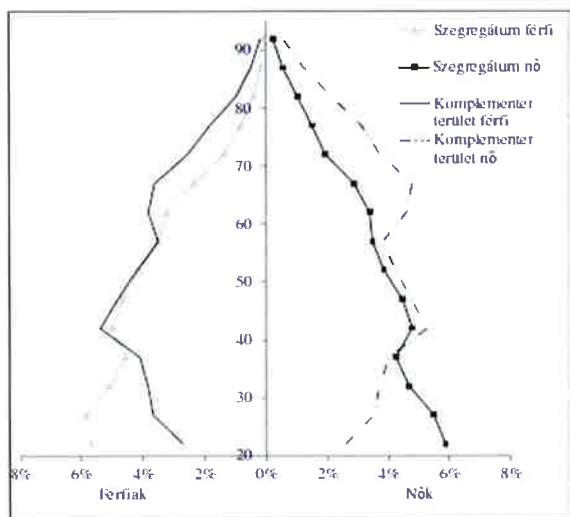
A roma lakosság településeken belüli elhelyezkedése 2016-ban

Forrás: a DE-PKE felmérése alapján

A különböző típusú lakhelyek természetesen hasonló szóródást mutatnak, viszont új információval is szolgáltatók. A határmenti, sok kistelepüléssel rendelkező járásokban legtöbbször a településen belül, nagyjából elkülönülve vagy teljesen szétszórva élnek, ami nyilván segíti az inklúziót, emellett elég sok a településen belül élesen elkülönülten élők is. A megye belseje felé haladva azonban már találunk teleszerűen élőket, de a telepi szegregációk, a külterületen élők elsősorban a Tiszavasvári járásban jellemzőek. A helyi és a roma önkormányzatok szerint a teleszerűen élők lakáskörülményei rosszabbak, mint a településeken belül, akár szétszóródva is, de összességében a lakhatás, a jövedelmi viszonyok, az iskolázottság a legtöbb roma családban rosszabb, mint a nem romáknál. Ez hozzájárul a cigányság esetében a születéskor várható alacsonyabb élettartam és a magasabb halálozási indexhez. Ezt bizonyítják Debreceni Egyetem kutatócsoportjának a szegregátumokban élők egészségügyi ellátását vizsgáló országos felmérései is.

A szegregátumban és a komplementer területeken élő felnőtt férfiak és nők életkor szerinti összetétele 2019

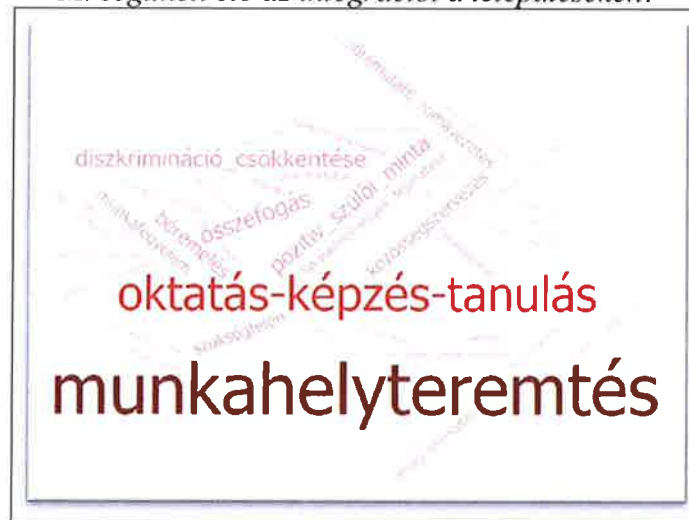
Az egészségügyi ellátásban nyilvántartott cigány lakosság átlagéletkora

Szegregátumban élők %			Nem szegregátumokban élők %		
férfiak	nők	együtt	férfiak	nők	együtt
42,2	44,4	43,3	48,5	52,1	50,4
az idős népesség eltartottsági rátája			az idős népesség eltartottsági rátája		
15,4%			33,7%		

Forrás: Ádány Róza és tsai (2020): Szegregátumokban élők egészségügyi ellátása, In: Társadalmi riport, 2020

Az integráció elérésének feltételei egyre inkább kirajzolódnak. Munkahely, szocializáció, jobb életvitel, iskolázottság. Fontos lenne tudni, hogy mennyire ismerik fel éppen az érintettek ezek szükségességét ahhoz, hogy javíthassanak életük minőségén. A saját felmérésünkben a polgármesterektől kapott válaszok megerősítik, és a Debreceni Egyetem és a Partium Keresztény egyetem 2016-ban végzett kutatása rávilágított arra, hogy hasonlóan gondolkodnak az integrációt segítő tényezőkről a roma nemzetiségi önkormányzatok. Az alábbi szótérkép illusztrálja a felmérésre kapott válaszok között hangsúlyosan kiemelkedik a munkahelyteremtés és az oktatás – képzés – tanulás jelentősége. Éppen ezért az oktatási rendszerünket komplex módon valamennyi megyei iskoláskorú esélyteremtésének helyzetével együtt mutatjuk be.

*A roma nemzetiségi önkormányzatok válasza a kérdésre:
Mi segítheti elő az integrációt a településeken?*

Forrás: Péntes János, 2016:44

1.4. Az oktatási rendszer kereteinek változásai, az oktatáshoz való hozzáférés

Az ezredforduló változást hozott Európa oktatási rendszerében, hiszen a legtöbb országban felismerték, hogy az oktatás innovációjára a globalizálódó világban szükség van. Magyarország is aláírta a nemzetközi szerződéseket, előkészítette és bevezette az egységesített uniós oktatási rendszert, elkezdődött az aláírt nemzetközi szerződésekben vállalt kötelezettségek teljesítése. 2011-ben mégis több, az egész oktatási, képzési rendszert átalakító törvény született², amely az irányítási, a szervezeti és a pedagógiai célkitűzések változásával, módosításával járt. Ez a teljes szerkezetváltás tartalmi, szervezeti és irányítási változásokat is hozott, hiszen a végrehajtásra alapított Klebelsberg Intézményfenntartó Központ (KLIK) az iskolák centralizálását eredményezte, illetve kikerültek az állami jogszabályok szerint az egyházi és magán fenntartású intézmények. A működés során újabb változások történtek, például a KLIK feladatköre módosult, és a módosított Klebelsberg Központ tankerületi szervezete és működése is közelebb került az oktatási intézményekhez. A szakképzés átalakításában jelentős szerepet kapott a Kereskedelmi és Iparkamara, hiszen az új Országos Képzési Jegyzék (OKJ) jelent meg 2012-ben, amely átalakult 2015-ben, és már megjelent a jogszabály, amely szerint 2021-től ismét

² 2011. évi CXC. törvény a nemzeti köznevelésről, a CLXXXVII törvény a szakképzésről, CCIV. törvény a nemzeti felsőoktatásról, 2013. évi LXXVII törvény a felnőttképzésről

jelentősen változni fog. Ennek eredményeképpen a szakképző intézmények szervezése több lépcsőben teljesen átalakult. Egyébként a magyar oktatási rendszer struktúraváltásának aszinkronitása a felnőttképzésben is megnyilvánult, elsősorban a szakképzés intézményrendszerének átfedéseiben. Látszólag minden illeszkedett az Európai Képesítési Keretrendszerhez, hiszen a vállalt kötelezettségek és a hazai társadalmi felelősség vállalás értelmében a nemzeti képesítési rendszer hazánkban is olyan komplexitásban fejlesztendő, amelyben a tanulás elismerését, az oktatást és a képzést a munkaerőpiachoz és a társadalom igényeihez igazodó módon kell megvalósítani. Ezt azonban nehezítették az egyes alrendszerek közötti különbségek, az oktatáspolitikai koncepciók folytonos változásai, de legfőképpen a szakemberképzésnek és az emberi erőforrás fejlesztésének a hazai ágazatokban megjelenő ellentmondásai. Természetesen az oktatási rendszer átalakítása Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében is megvalósult. Ezzel kapcsolatban azonban volt néhány olyan döntés, amely nem tudta a megyénk társadalomfejlődését komplex módon szolgálni.

Szabolcs-Szatmár-Bereg megye általános iskolái az új oktatási törvények után

Fenntartó típusa		feladat ellátási helyek száma / tanulói létszáma		Hátrányos helyzetű tanulók aránya %	Halmozottan hátrányos helyzetű tanulók aránya %
állami	Klebelsberg Intézményfenntartó központ	188	41 430	65,05	36,09
egyházi	egyházi jogi személy	33	7 035	50,77	20,61
magán	alapítvány	2	434	100	91,94
magán	egyesület	1	64	9,38	0,00
magán	korlátolt felelősségű társaság	3	383	30,03	23,24
		227	49 417		

Forrás: SZSZBM Feladatellátási, intézményhálózat-működtetési és köznevelés-fejlesztési terv 2013-2018

A 2013-ban elkészített megyei köznevelési fejlesztési terv 2013-2018 közötti időre szóló dokumentumban, már megjelennek a fenntartók szerinti bontásban működő általános iskolák. Ha ezt az adatsort település szerint bontjuk, kiderül, hogy a 201 szabolcsi községben 139-ben működött 176 iskola, azaz 62 településen vagy volt tagiskola, esetleg csak alsó tagozattal telephely vagy nem volt oktatási intézmény. Közülük 73-t minősítettek szegregáltaknak. Ez a változás azt mutatja, hogy az állami fenntartás racionalizálása érdekében jelentős volt az iskolák összevonása, a falvakból való kivonulása. A Mátészalkai tankerülethez tartozó négy járásban lévő 81 településéből az állami köznevelési közfeladatot 54 intézményben és 22 tagintézményben látták el 2013-ban. Ugyanebben az évben az Esélyt a Hátrányos Helyzetű Gyerekeknek Alapítvány (CFCF) által felmért egyházi és alapítványi iskolák közül 29-et nyilvánítottak cigányiskolának, amelyek döntően a határmenti aprófalvas iskolákat jelentette.³ Az elmúlt évek során azonban egyre világosabb, hogy a fogalom napjainkban nem származási, hanem tartalmi, esélyegyenlőségi hiányok miatt egyaránt sújtja a deprivált roma és nem roma gyermekeket.

³ Baktalórántháza, Rohod, Botpalád, Milota, Rozsály, Tiszakóród, Tunyogmatolcs, Mezőladány, Rétközberencs, Tiszakanyár, Hodász, Nagydobos, Nyírcsaholy, Ópályi, Ökörítőfülpös, Biri, Nyírpilis, Ömböly, Piricse, Nagycserkesz, Tímár, Nyíregyháza, Tiszavasvári, Barabás, Beregdaróc, Gemzse, Gulács, Tiszakerecseny, Eperjeske

A jelenlegi megyei állami oktatási intézmények száma járásonként

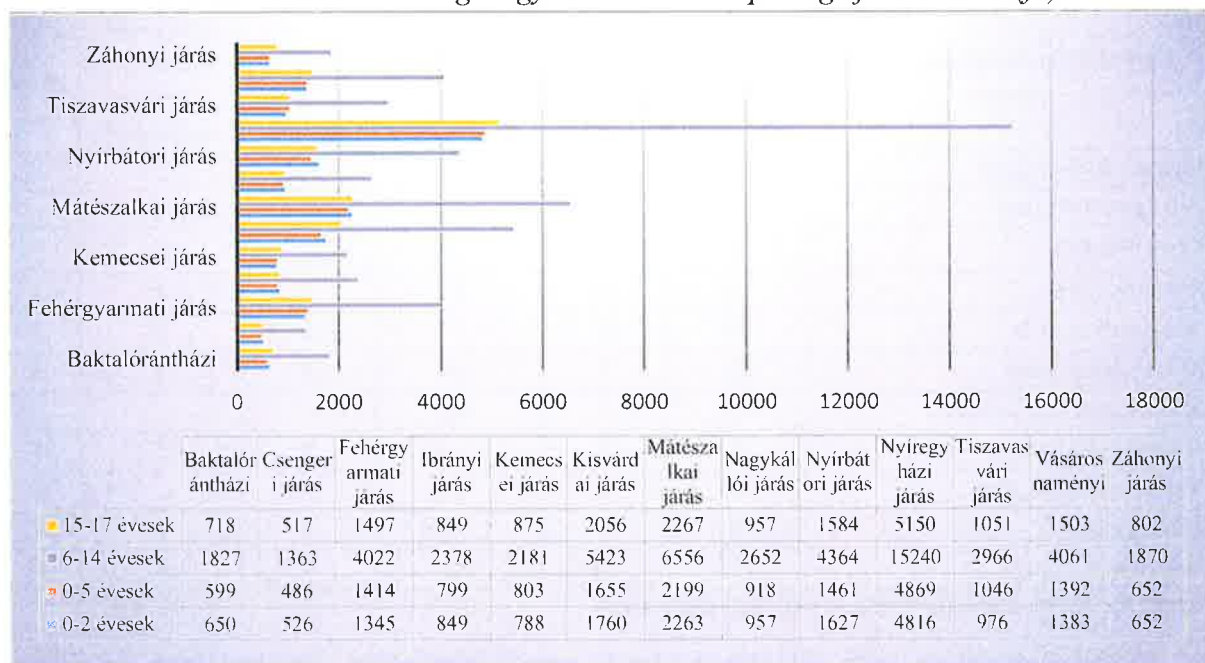
<i>Szabolcs-SzatmárBereg megye járásai</i>	<i>összes oktatási intézmény</i>	<i>általános iskola</i>	<i>középiskolák</i>	<i>speciális és művészeti iskolák</i>	<i>összevont intézmények vagy van tagiskolája</i>	<i>egyéb</i>
Baktalórántházi járás	5	3			2	
Fehérgyarmati járás	18	9	1		8	
Kemecsei járás	5				5	
Kisvárdai járás	21	15	1		4	1
Mátészalkai járás	25	15	1	2	5	2
Nyíregyházai járás	33	7	14	3	6	3
Szakképzési intézmények	13		13			
Tiszavasvári járás	7	2		1	3	1
Vásárosnaményi járás	9	5	1	2		1
Záhonyi járás	6	3		1	1	1
összesen	171	73	32	9	46	11

Forrás: Az adatok a gov.hu hivatalos oldaláról származnak

Az adatok összesítése után jól látszik, hogy nagyságrendekkel lett kevesebb az állam fenntartásában működő általános iskolák száma, hiszen ha a 73 önálló intézményhez hozzáadjuk a 46 tagiskolát, akkor is csak 119 a tankerületek által felügyelt intézmények száma. Ha ehhez hozzávesszük a speciális, a művészeti és az egyéb (pl. fogyatékkal élőket fogadó) intézményeket, akkor is csak 139 iskolát találunk, amiben benne vannak a városok, ahol esetenként több intézmény működik. Mindez két dologra enged következtetni, feltehetően nőtt az egyéb fenntartásban működő iskolák száma, vagy kevesebb az iskoláskorú gyermek. A KSH adatai szerint 2001-hez viszonyítva mintegy másfél százalékkal kevesebb kiskorú van a megyében, de egy pozitív jelenségről tájékoztatnak a 2020 első negyedévi demográfiai adatok, amelyek szerint az élveszületések száma (3063 gyermek) a tavalyihoz képest 11%-kal volt több, sőt a természetes fogyásnak a népességre vetített értéke országosan itt volt a legkisebb (1,4 ezrelék).

A 2020. január 1-vel rögzített előző évi 18 év alattiak összesített lélekszáma 111 614 fő, ami megközelítően a megye lakosságának ötöde. A járásonkénti megoszlását az alábbi táblázattal illusztráljuk.

Szabolcs-Szatmár-Bereg megye 18 év alatti népessége járásonként (fő)

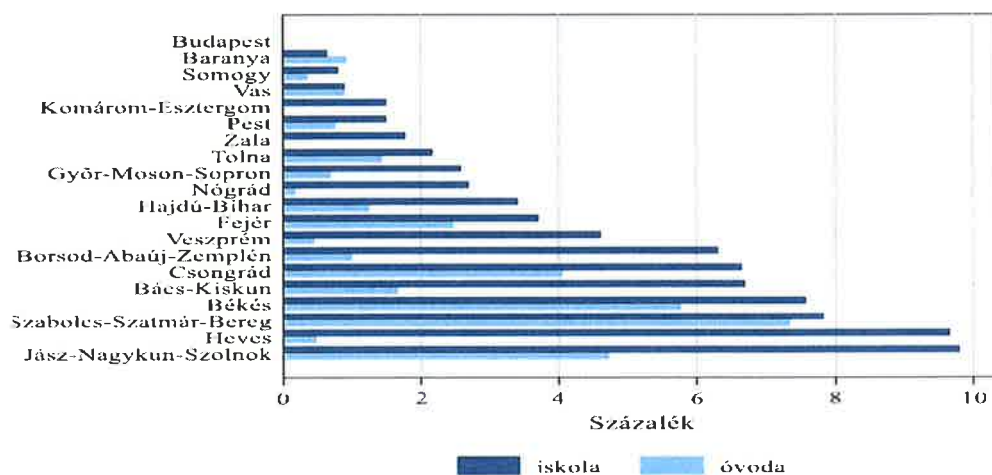
Forrás: TeIR, 2020

Mindezek alapján úgy véljük, hogy még nagyobb a felelőssége az oktatásért felelős döntéshozóknak, hiszen itt a halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek aránya nagyon magas.

Az Észak-keleti térség halmozottan hátrányos voltát több adat mutatja, de a szubjektív tényezők közül kevésbé vizsgált a közoktatás átszervezésének és az oktatásban dolgozóknak a változásokhoz való viszonya.

A másik feltevés – hogy a más fenntartású iskolák száma szaporodott meg. A mi megyénkben ez igen nagyarányúnak mondható, csakúgy, mint azoknak a településeknek a száma, ahol állami fenntartású köznevelési intézmény, szolgálat nem is működik, pedig az óvodás és általános iskolás korosztálynak az együttes aránya ebben a megyében a legmagasabb.

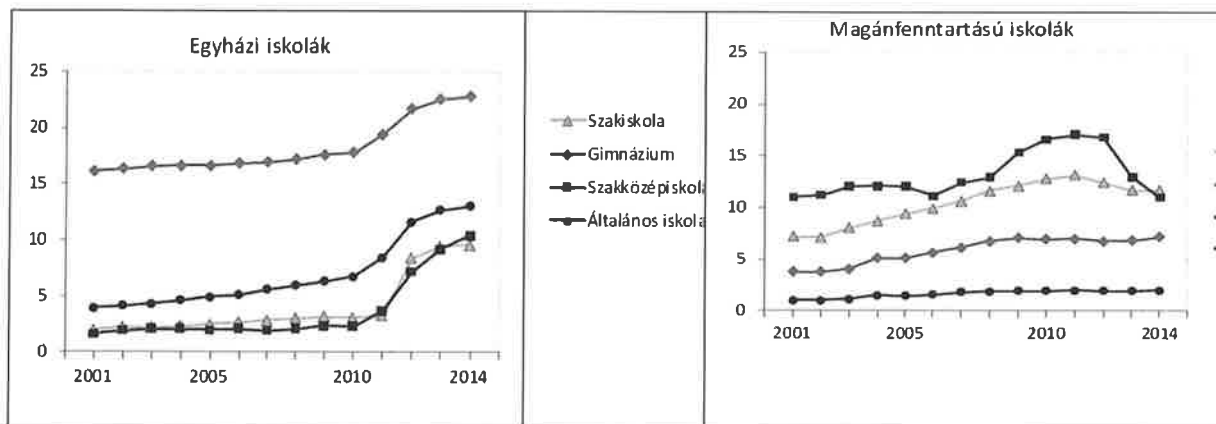
A csak nem állami óvodával és általános iskolával rendelkező településeken élő óvodás- és iskoláskorú népesség százalékaránya megyénként (2017)

Forrás: Közoktatás indikátorrendszere 2019. Tárki, 2019:137

Ezt a fenntartás miatti kettészakadási tendenciát támasztja alá Hermann Zoltán és Varga Júlia 2016-ban megjelent tanulmánya, amiben olvasható, hogy 2001 utáni évtizedben lassan, nagyjából azonos mértékben nőttek az egyházi és a magániskolák. Aztán 2010 után csökkent a magániskolák száma (20%-kal), míg az egyházi fenntartásúak 68%-kal nőttek. 2014-ben már az országban 168 513-an tanultak egyházi iskolában. Az oktatási törvények megvalósításának harmadik évére hazánk az európai országok azon csoportjába került, ahol magas a magán vagy egyházi iskolákban tanulók aránya az alap- a közép- és a felsőoktatásban.

Az oktatási intézmények fenntartóváltozási tendenciái 2010-2014 között

Forrás: Közoktatás indikátorrendszere 2019. Tárci, 2019:314

Az országos összesített adatokon túl feltétlenül oda kell figyelni a regionális különbségekre. „Az egyházi iskolákba járó tanulók aránya a legszegényebb régiókban volt a legmagasabb 2014-ben. Az általános iskolai oktatásban elsősorban a dél-alföldi, az észak-alföldi és az észak-magyarországi régiókban nőtt az egyházi intézményekben tanuló diákok aránya, ahol 2014-ben már megközelítette a 20%-ot. Az észak-alföldi régióban a szakközépsiskolai és szakiskolai oktatásban a magánoktatás szerepét – úgy tűnik – az egyházi oktatás vette át” (Hermann–Varga, 2016:311-333).

Ezeket a szervezeti változásokat a 2011. évi CXC. nemzeti köznevelésről szóló törvény 31.§ szerint „az egyházi és magánintézmények az e törvényben foglalt, az általánostól eltérő szabályok szerint működhetnek és szervezhetik tevékenységüket...”. Ez adott számukra lehetőséget, hogy szabadon választhattak a beiskolázottakról, a helyi pedagógiai programokról, az alkalmazott pedagógusokról. Ez a cikkely tehát nagyobb szabadságot az egyházi iskoláknak, mint az állami fenntartásúaknak. A nemzeti alaptanterv csak iránymutató számukra, taníthatnak más könyvekből és módosíthatják a tanterveket is. Ráadásul a nemzetközi minőségi rendszerek mérései rájuk nem vonatkoznak, illetve nem kerülnek be az ország oktatásáról készített statisztikába.

Ezek ismeretében joggal merül fel a kérdés, hogy az átadott intézményekben, különösen a perifériális helyzetükből adódó egyéb nehézségek miatt, vajon a felzárkózás, a tehetséggondozás, az esélyegyenlőség hogyan valósul meg? Némi fogalmat alkothatunk a fent említett tanulmány felmérése alapján. „Az egyházi iskolákban az általános iskolai programokban a halmozottan hátrányos, a hátrányos helyzetű és a sajátos nevelési igényű tanulók kisebb arányban tanulnak, mint amekkora az egyházi iskolákban tanuló összes diák aránya, vagyis úgy tűnik, hogy az egyházi iskolák a szegény régiókban és a kisebb

településeken is elsődlegesen a kedvezőbb családi háttérű szülők gyerekeinek tanítását tekintették céljuknak az általános iskolai oktatásban. A középfokú oktatásban viszont az egyházi iskolákban jelentősen nőtt a hátrányos helyzetű csoportok aránya, valószínűleg azért, mert az egyházi iskolák aránya a legszegényebb régiókban nőtt a legjobban. A középfokú egyházi oktatásban a hátrányos helyzetű tanulók már túlreprezentáltak lettek az általunk vizsgált időszak végére. A tanulói teszteredményeket tekintve a 2015. évi adatok alapján azt találtuk, hogy az egyházi általános iskolák jobb eredményeket érnek el a szövegértés fejlesztésében, ezzel szemben az egyházi és magánfenntartású gimnáziumok és szakközépiskolák tanulói átlagosan elmaradnak az állami iskolák tanulóitól.” (Hermann–Varga, 2016: 331-332).

Az északkeleti térségben azonban az is jellemző, hogy több hátrányos helyzetű településnek közös oktatási intézménye van, ahol legtöbbször azért nem beszélhetünk szegregációról, mert mindenki hátrányos helyzetű, és döntően roma származású, így az itt élők szegregációján mást kell értenünk, mint az ország más részein. Ugyanakkor mára már egyre inkább gyakorivá vált, hogy a hátrányos helyzetű településeken csak egyházi oktatási intézmény van. Amint a tanulók teljesítményéből következtethetünk, vannak olyan nem állami intézmények, amelyek a minőségi, esetenként elit intézményként működnek, míg más esetekben – különösen a szakképzésben és egyes gimnáziumi tagozatokon – inkább a pályázati feladatok teljesítését, a támogatásokkal való elszámolást tartják szem előtt. A nemzetközi szervezeteknek készített kimutatások mindezt bevallva, de eurokomfort módon foglalták össze.

Országos köznevelési intézményi adatok az EACEA National Policies Platform kimutatásában

A köznevelési intézmény típusa	Elérhető ISCED* szint	Köznevelési intézmények száma			
		összesen	Állami fenntartású	Államilag támogatott**	Magániskola
Óvoda	0	4 493	3 798	349	346
Általános iskola	1,2	3 370	2 687	512	171
Szakközépiskola	2,3,4,5,	512	375	75	62
Szaggimnázium	3,4,5,	713	496	120	97
Gimnázium	4	864	322	228	314

Forrás: https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/early-childhood-and-school-education-funding-35_hu alapján saját szerkesztés, *A nemzetközi képesítési keretrendszer szerinti,

** A nemzetiségi, vallási és egyéb magánfenntartók által működtetett – tehát nem állami fenntartású – oktatási intézmények összesen

A kimutatásból az is kiderül, hogy a nem állami fenntartású intézmények is kapnak állami támogatást. Ebből következtethetünk arra, hogy jobb feltételeket tudnak biztosítani a gyerekeknek. Az oktatás másik oldalának, a pedagógusok számának a csökkenése viszont újabb problémát vet fel. A vezető pedagógusokkal végzett felmérésünk alapján kijelenthető, hogy ma még azok az idősebb tanítók, tanárok, akik az 1970-es évektől a Nyíregyházi Főiskolán és a Debreceni Egyetemen szerezték diplomájukat, és a nyugdíjhoz közeledve sem hagyják el a pályát, jellemzően nagy hivatástudattal végzik a munkájukat. Ugyanakkor az elmúlt öt évben

2385 fővel lett kevesebb a pedagógus a megyében, ráadásul a szakosok megoszlása is nehezíti az oktatást. Ezt mutatják a KSH adatai.

A pedagógusok létszámának változása programtípusok szerint

SZSZB Megyei pedagógusok száma	2015	2016	2017	2018	2019
Óvodai	1 781	1 764	1 753	1 722	1 693
Általános iskolai	4 902	4 903	4 848	4 756	4 672
Szakiskolai és készségfejlesztő iskolai	81	83	68	74	77
Szakközépiskolai	609	552	462	477	478
Szakgimnáziumi	1 033	996	1 101	979	914
Gimnáziumi	1 110	1 091	1 023	1 032	1 031
Összesen	9 516	9 389	7 502	7 318	7 131

Forrás: Saját szerkesztés a KSH adataiból

1.5. A hátrányos helyzet komplex vizsgálatának dimenziói

A hátrányos helyzet definícióját mind az uniós, mind a magyar viszonyok esetében már jogszabályokkal meghatározták⁴. A jelenséget magára a térségre és az itt élőkre egyaránt vonatkoztatjuk. A megyére, illetve annak egyes járásaira különösen azért mondhatjuk, hogy hátrányos helyzetű, mert

- a munkaerő-piaci esélyeik, lehetőségeik az átlagosnál kisebbek,
- a földrajzilag hátrányos helyzetű településeken élnek (kis zsákfalvak),
- az alacsony iskolai végzettségűek és szakképzetlenek magas száma jellemző,
- a roma lakosság helyzetét tovább nehezíti a szociokulturális elszigetelődés,
- általános a deprivált (elszegényedett) rétegek növekedése.

A személyek esetében a társadalmi-gazdasági okok állnak az egyik, míg az egészségügyi (genetikai) hátrányokkal élők a másik oldalon. A térségek megítélése természetesen nem független az itt élőktől, és azt a jogszabályok ismerve szerint a felelős hatóság igyekszik meghatározott időnként felmérni.

⁴ 1993. évi LXXIX. Törvény 121.§ hátrányos helyzetű gyermek, tanuló: az, akit családi körülményei, szociális helyzete miatt rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre való jogosultságát a jegyző megállapította; halmozottan hátrányos helyzetű tanuló között az egyedüli különbség nem a család szociális helyzete – amely azonos mindkét célcsoportnál-, hanem a szülők iskolai végzettségében mutatkozó különbség. 1993. évi LXXIX. törvény 121. §-ában foglaltak szerinti szabályozás, illetve az ezt 2013. szeptember 1-én módosuló törvényi szabályozás (a 2013. évi XXVII. törvény 45. §-ában meghatározottak alapján) a gyermekvédelemről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény 67/A. §-ának módosítása) alapján a jogszabály a szociális és az oktatási ágazat számára is meghatározza, hogy kiket is sorolunk a hátrányos helyzetű és halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek, tanulók kategóriájába 2013 szeptemberétől.

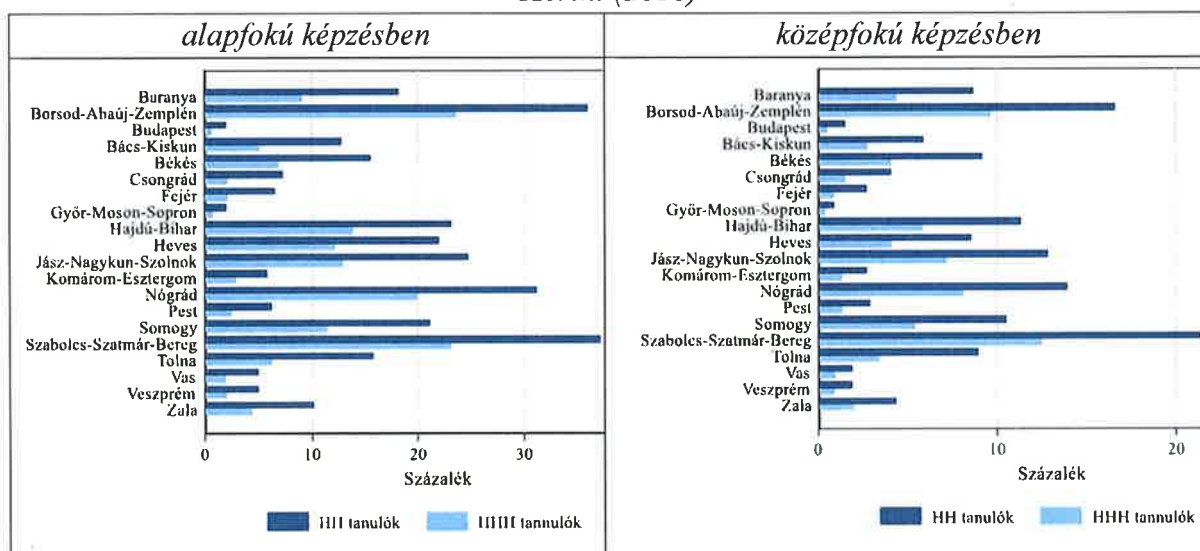
Szabolcs-Szatmár-Bereg megye kedvezményezett járásai a 290/2014. (XI. 26.) és a 105/2015. (IV.23.) Korm. rendelet alapján (2018)

A járások besorolása	fejlesztendő	kedvezményezett	komplex programmal fejlesztendő	besorolása az országos listán	A járás településeinek száma	kedvezményezett települések	nagy munkanélküliségű települések
Baktalórántházai	1	1	1	5	12	8	10
Csengeri járás	1	1	1	32	11	8	6
Fehérgyarmati járás	1	1	1	17	50	44	30
Ibrányi járás	1	1	1	21	8	3	8
Kemecsei járás	1	1	1	30	11	5	8
Kisvárdai járás	1	0	0		23	14	14
Mátészalkai járás	1	1	1	35	26	19	18
Nagykállói járás	0	1	0	44	8	3	6
Nyírbátori járás	0	0	1	13	20	14	16
Nyíregyházi járás	0	0	0	146	15	2	5
Tiszavasvári járás	1	1	0	40	6	3	4
Vásárosnaményi	1	1	1	19	28	20	20
Záhonyi járás	1	1	1	22	11	10	9
Országosan	109	54	36	-	229	153	154

Amint látható, a megye járásai közül a fejlesztendő helyzetűek listáján négy járásunk az első húsz és nyolc járásunk az első ötven legtöbb hátránnyal küzdő járás között van, így az ország összes járásai közül abba a negyedbe tartozunk – az egy Nyíregyházi járás kivételével –, amelyek komplex fejlesztésre szorulnak.

A legsúlyosabb problémákat az itt élők életminőségének a beszűkülésében, a munkanélküliségben, a gyermekeknek az országos átlagtól elmaradó oktatási infrastruktúrájában és egészségügyi kilátásainak a veszélyeztetettségében határozhatjuk meg. Kijelenthető, hogy a most vizsgált térségben élő gyermekek a következő egy-két évtizedben már az ország munkaerőpiacára kerülő fiataljainak közel harmadát adják, de a helyzetük, a kilátásaik korántsem megnyugtatóak.

A hátrányos helyzetű (HH) és halmozottan hátrányos helyzetű (HHH) tanulók aránya megyék szerint (2018)

Forrás: Köznevelés indikátorrendszere 2019. Társi, 2019:25

Mindkét esetben azt látjuk, hogy az országban a mi megyénkben él a legtöbb nehéz sorsú, esélyteremtést leginkább kívülről remélhető hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyerekek.

A Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében élő hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű tanulók aránya

SZSZB megyében/év	Alapfokú oktatásban %		%	Középfokú oktatásban %		%	Felsőfokú oktatásban %
	HH	HHH		összesen	HH		
			összesen	HH	HHH	összesen	HH és HHH összes
2015	39,5	27,8	67,3	24,5	12,4	36,9	24,5
2016	40	25,9	65,9	23,9	13,7	37,6	23,9
2017	38,8	24,6	63,4	22,7	13,1	35,8	22,7
2018	37,1	23	60,1	21,4	14,4	35,8	21,4

Forrás: Saját szerkesztés a KSH adatai alapján

Az átlagok mögötti eltérések a járásoknál nagyságrenddel mérhetőek, amit a csak a hátrányos helyzetű általános iskolások körében kimutatott adatokkal illusztrálunk. Két járás kivételével 11 járásnál olyan magas, hogy közelíti a hátrányos és halmozottan hátrányosakkal együtt mért átlagokat.

Hátrányos helyzetű általános iskolások aránya járásonként %, 2018

Forrás: Saját szerkesztés a KSH adatai alapján

A fenti szempontok szorosan összefüggnek magának a hátrányos helyzetnek a meghatározásával. A gyermekek esetében is megvannak a jogszabályi kritériumok, amelyek alapján hátrányos helyzetű és rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre jogosult az a gyermek és nagykorúvá vált fiatal, aki esetében az alábbi körülmények közül egy fennáll:

- a szülő vagy a családbafogadó gyám alacsony iskolai végzettsége,
- a szülő vagy a családbafogadó gyám alacsony foglalkoztatottsága,
- a gyermek elégtelen lakókörnyezete, illetve lakáskörülményei, ha megállapítható, hogy a gyermek a településre vonatkozó integrált településfejlesztési stratégiában szegregátumnak nyilvánított lakókörnyezetben vagy félkomfortos, komfort nélküli

vagy szükséglakásban, illetve olyan lakáskörülmények között él, ahol korlátozottan biztosítottak az egészséges fejlődéséhez szükséges feltételek.

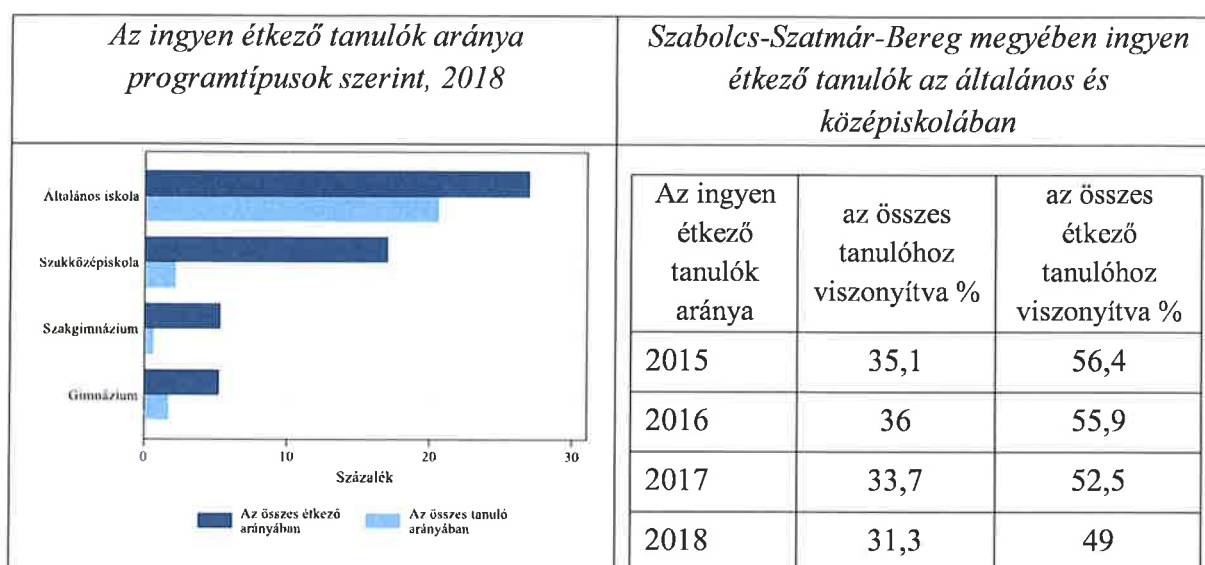
Halmozottan hátrányos helyzetű és rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre jogosult gyermek és nagykorúvá vált fiatal, aki esetében az a) – c) pontjaiban meghatározott körülmények közül legalább kettő fennáll.

A megyei adatok alapján az alapfokú oktatásban lévő gyermekek aránya minden évben meghaladta a 60%-t, és ezzel az országos átlag több mint háromszorosát éri el, míg a középiskolai tanulók esetében jóval meghaladja az érintett korosztálynak a harmadát.

A rendszeres gyermekvédelmi kedvezményt a nyugdíjminimához igazítják, amely 2008-tól van érvényben, és a 2020-as évre is 28500 Ft-ban lett meghatározva. Viszont a gyermekvédelmi kedvezmény jövedelemhatára 2018-tól emelkedett, az öregségi nyugdíjminimum 130%-ról 135%-ra, a gyermekét egyedül nevelő vagy már nagykorú, de még tanuló fiatal esetében 145%-ra. Belátható, ha a szülő mindezt a gyerekre költhetné, akkor sem lenne elegendő az öltöztetés, az iskolai kiadások, az étkeztetés, az esetenkénti gyógykezelésre, esetleg a hátrányok csökkentését szolgáló magánórákra, művelődésre, utazásra.

A szegénység különböző szintjein élők, sokszor nem is érzik magukat hátrányos helyzetűnek, mert a mély- és a relatív szegénység között differenciálnak. Vannak azonban olyan adataink, amelyek előre vetítik a kiegyenlítődés esélytelenségét, a hátrányos helyzet átörökítését. Ilyennek tarthatjuk azt a munkanélküliség és a foglalkoztatottsági adatokból becsült arányt, miszerint a családok 20-27%-a él ebben a térségben úgy, hogy nincs egyetlen foglalkoztatott sem a háztartásukban. A kereső nélküli családok esetében szinte automatikusan következik, hogy a hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyermekeik ingyenes étkeztetésben részesülnek. Megnyugtató, hogy egyáltalán naponta egyszer még a szünidőben is kapnak a gyermekek enni, másrészt ez azt is mutatja, hogy milyen mélységű a szegénység. A szegénység jelenségének ilyen aspektusú vizsgálata rámutat arra, hogy nem csupán a roma vagy a nagycsaládosok kerülnek a hátrányos kategóriákba, hanem az egy főre jutó jövedelem alacsony volta miatt sokkal többen „jogosultak” az ingyen étkeztetésre. Az országos átlagok is megdöbbentőek. Az iskolai étkeztetést az általános iskolások esetében a tanulók ötöde veszi igénybe. Az indoka feltehetően anyagi, hiszen akik nem tartoznak a kedvezményezetttek közé, és a családban több kiskorú van, azoknak már drága lenne még a kedvezményes ebédpénz befizetése is. A másik megjegyzésünk, hogy az országos adatokat programtípusonként is ismerjük, a megyei bontás azonban csak együttes értékeket tartalmaz. Az ábrából kivehető, hogy az általános és szakiskolában tanulók nagyobb arányban ebédelnek a menzán. Ez arra is utal, hogy hol tanulnak nagyobb számban a szegényebb gyerekek. Így van ez megyénk esetében is, ahol az összesített mutató sokkal magasabb volt, és az elmúlt két évben – tapasztalataink szerint – még emelkedett is.

Az iskolában ingyen étkező tanulók aránya az ország és SZSZB megyében

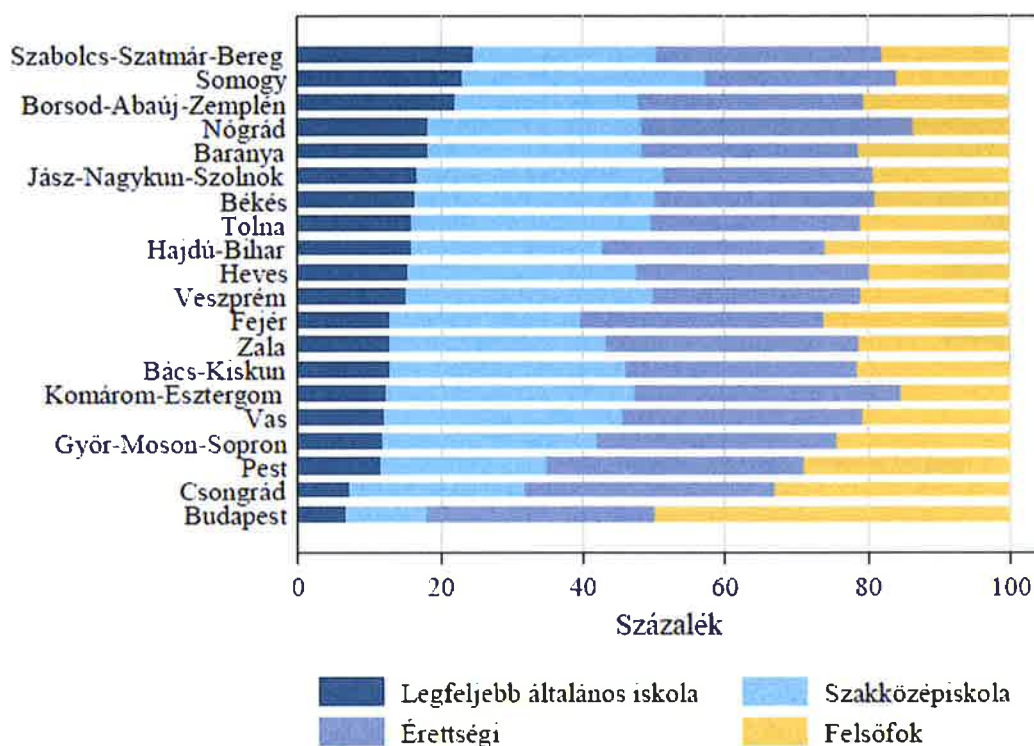

Forrás: A közoktatás indikátorrendszere 2019, Tárci, 2019: és saját szerkesztés

1.6. A beszűkülő társadalmi mobilitás oka a hiányos szakképzettség

Napjainkban a munkaerőpiac negatív válaszainak okait a következőkben foglalták össze a kutatók. Az alacsony iskolai végzettség, a szakképzettség hiánya, a roma etnikumhoz tartozás, a leromló községi infrastruktúra köztudottan nehezíti a munkaerőpiaci helytállást, mely tartós munkanélküliséget, jövedelmi szegénységet végső esetben kirekesztődést eredményezhet. A megyénkben ehhez hozzátehetjük, hogy a roma családokat a fenti munkavállalást gátló tényezők szinte mindegyike jellemzi. (R. Fedor 2018) Hazánkban megfigyelhető egy jelentős kirekesztődési folyamat, egy „új szegénység”, amely három szinten különösen erős, a lakóhelyi (területi), az iskolarendszeri és a munkaerőpiaci kirekesztődésben. Mindez visszavezethető makrogazdasági tényezők torzulásaihoz, emellett azt is feltételezhetjük, hogy a magyar oktatási rendszer nem alkalmas az egyenlőtlenségek csökkentésére, sőt felerősíti a társadalmi különbségeket, a kulturális leszakadást, tehát nem integrál. A munkaerőpiaci mutatók – helyenként a részleges javulás ellenére – tartósan kirekesztők, amiből következik a jövedelmi szegénység növekedése, ami az életminőséget (iskolázottság, egészség, stb.) determinálja. A fenti megállapításokból adódóan három nagy létszámú társadalmi csoportot kell kiemelni a mi térségünkben, a munkanélkülieket, a jövedelemszegényeket és a romákat, akik a leginkább az oktatástól remélhetik a sorsuk javulását. A megye munkaképes korú lakosságának az iskolázottsága ebből a szempontból nagyon elszomorító, mert az ország legrosszabb besorolásával rendelkezünk.

A 25-50 éves népesség legmagasabb iskolai végzettség szerinti megoszlása megyék szerint, 2018

Forrás: A közoktatás indikátorrendszere 2019, Tárki, 2019:46

Amitől ezt a kimutatást kedvezőnek láthatnánk, ugyanaz okozza Szabolcs-Szatmár-Bereg megye legkedvezőtlenebb helyezését is. Látható, hogy a megyékben csökken a legfeljebb nyolc általánossal rendelkezők száma, és nő a közép-és felsőfokú végzettségűek aránya. Budapest kiemelése viszont jól mutatja, hogy a felsőfokú végzettségűek adják a korosztály felét, legkisebb a legfeljebb nyolc osztályt végzettek aránya. Szabolcsban azonban ez úgy módosult, nőtt az érettségizettek aránya, viszont kevesebb felsőfokú végzettségű van, mint a legfeljebb általános iskolát végzők aránya. Ráadásul azt nem tudjuk pontosan, hogy közöttük mennyien nem fejezték be még az általános iskolát sem.

SZSZB megyei népesség iskolázottságának a megoszlása a 25-50 éves korcsoportban

Év	Legfeljebb általános iskola	Szakiskola	Érettségi	Felsőfok
2015	26,8%	30,8%	26,5%	16,02
2018	24,6	26,01	31,47	17,93

Forrás: Saját szerkesztés a KSH adatai alapján

Az 20. század utolsó negyedétől a munkaerőpiacon egyre inkább a szellemi tőke megszerzéséért folyik a küzdelem. Érzékelhető, hogy a tömegtermeléstől, a rutinszerű megoldásoktól a tehetségigényes ágazatok felé fordult a világgazdaság, és a technológiai fejlődésben a szervezetek közép és alsó szintjein is szükség van tehetséges, szakképzett munkavállalókra. Megyénk az elmúlt három évtizedben sokat javult ezen a téren. A rendszerváltás utáni két évtizedben a helyi felsőoktatási intézményeknek köszönhetően jelentős

társadalmi mobilitás történt, mondhatni közeledett a programtípusok iskolázottsági aránya az egyenlő arányok felé.

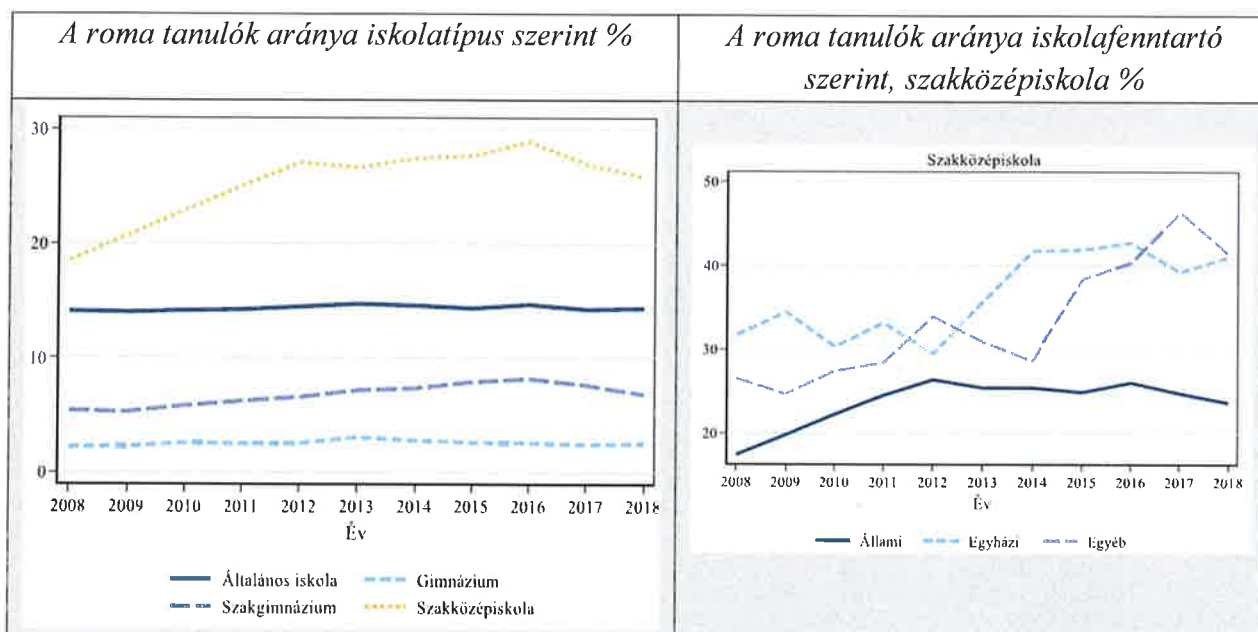
A beszükülő társadalmi mobilitás oka a romák alacsony iskolázottsága SZSZB megyében, 2015

Nemzetiség	8 osztály alatti %	8 osztály %	Középfokú iskola érettségi nélkül, szakmai oklevéllel, %	Érettségi %	Diploma %
Nem roma	4,5	27,5	21,0	29,9	17,1
Roma/cigány	22,3	58,3	13,1	5,1	1,2
Együtt	4,8	27,7	20,8	29,6	17,1

Forrás: Saját szerkesztés a KSH adatai alapján

Ez a tendencia azonban megtorpanni látszik a gazdasági válságok, az elszegényedés, az oktatási struktúraváltás ellentmondásai, stb. miatt, amelyek nem mellékesen a roma fiatalok iskolázottságának hiányosságaihoz is hozzájárultak. Ugyanakkor az elmúlt évtized adatai szerint egyre többen vesznek részt szakközépiskolai képzésben. Ennek a szülők általi motivációja az lehet, hogy a családi pótlékot tovább kapják, vagy a szakképzésben részt vevők számára megszabott ösztöndíj is növeli a fiatalok tanulási kedvét. Másrészt a különböző pályázatokból finanszírozott vagy a támogatott felnőttképzők által hirdetett képzéseken ingyen tanulhatnak a munkanélküliek, a támogatásokat is ezért kaphatták. A szakközépiskolák (korábban szakképzők) Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében elsősorban egyházi fenntartásúak. A 2021-től megváltozó OKJ rendelkezése szerint a felnőttképzők programjából a legtöbb meghirdethető képzést áthelyezi az iskolarendszerű oktatásba, aminek előre nem becsülhető meg a következménye.

A roma tanulók iskolatípus és iskolafenntartók szerinti országos megoszlása

Forrás: A közoktatás indikátorrendszere 2019, Tárki, 2019:40-42

A fiatalabb korosztály összetétele valószínűsítheti, hogy a mélyszegénységben élő fiatalabb korosztályban sok az olyan roma gyerek, akinek már a nyolc osztály elvégzése is előrelépést jelent, viszont ezzel ma már nem tudnak elhelyezkedni.

A munkaerőpiacon megjelenő általános egyenlőtlenségek hangsúlyosabban jelennek meg az egyébként is hátrányos helyzetű roma munkavállalói csoportoknál. Gondolunk itt például a nők munkaerőpiaci részvételére. A nők alacsonyabb foglalkoztatási szintjét magyarázó tényezőkre, mint például a gyermekvállalás okán megszakított munkaerőpiaci jelenlétre, a nemi szerepekhez kapcsolódó kenyérkereső férj és a családi feladatokat ellátó nő ideáljára. Mindemellett a roma nők aggasztó elhelyezkedési mutatóit viszont más, kulturális hatások is alakítják. Míg a nem roma nők foglalkoztatási rátája 58,9%, addig a romáké mindössze 29,7%. Szintén a kulturális mássággal, a család által közvetített értékekkel, magatartásformákkal és a lehetőségek hiányával magyarázható, hogy a 18-24 éves legfeljebb alapfokú végzettséggel rendelkező korai iskolaelhagyók aránya 59,9%. Az iskolaelhagyók között ún. NEET-fiatalok (15–24 évesek, akik nem dolgoznak, és sem iskolarendszerű, sem iskolarendszeren kívüli oktatásban nem vesznek részt) aránya 40,9%, messze meghaladja a nem roma társadalomban jelenlévő arányokat, ahol ezek 8,9% és 9,8%. A munkahelybiztonság a kiszámíthatóság és az előretervezhetőség szempontjából kedvezőtlen határozott idejű munkaszerződés is jobban érinti a roma (50,5%), mint a nem roma (9,2%) munkavállalókat.

Lassan a negyedik, szüleik, nagyszüleik elsődleges munkaerőpiaci jelenlétet meg nem tapasztaló, generáció nő fel. Így az érintett családok hátránya nemzedékről-nemzedékre öröklődik.

A fentebb bemutatott ún. prekár (létbizonytalanságot okozó) tényezők, valamennyi határmenti réteg életében jelen lehetnek, de az általános bizonytalanságként definiált prekár tényezők halmozódása egyik társadalmi csoportnál sem olyan erős, mint a romáknál. (R. Fedor és Fónai, 2018)

A HELYZETELEMZÉS Láczy Magdolna kéziratának felhasználásával készült.

2. PROBLÉMAAZONOSÍTÁS

Ebben a részben a megyei és a járási szinteken megjelenő problémák beazonosítására kerül sor, melynek alapját a Szolgáltatási Út Térkép (SZÚT), a polgármesterek által kitöltött kérdőívek, a TeIR adatai, a SZÚT elkészítéséhez használt és az azt követően megvalósult tematikus ülések jegyzőkönyveiből nyert adatok, valamint a Helyzetelemzés című fejezet egyes témák és célcsoportok esetében feltárt összefüggések adják.

Elsőként a Szolgáltatási Út Térkép elkészítése során feltárt hiányok felsorolását tesszük meg járási és megyei szinten, a kiemelt célcsoportokra lebontva taxatív módon, melyet kiegészítünk a beérkező kérdőívek eredményeivel, valamint a tematikus ülések jegyzőkönyveiből nyert adatokkal.

2.1. Problémaazonosítás a SZÚT alapján

SZABOLCS-SZATMÁR-BEREG MEGYE

Szolgáltatások vonatkozásában megjelenő problémák:

Az *oktatáshoz való hozzáférés* tekintetében a gyerekek korai fejlesztése, a hátrányos helyzetű tanulókat megcélzó programok, a helyben megvalósításra kerülő szak- és felnőttképzés hiánya rajzolódott ki. Utóbbi tekintetében az alap- és digitáliskompetenciák hiánya a leginkább meghatározó.

A *munkához való hozzáférés* problémáját leginkább a helyben jelenlévő munkahelyek hiánya okozza. E tekintetben kiemelten kell kezelni a nők csoportját, akik számára a gyermeknevelés, az idősgondozás, a háztartási feladatok ellátásának fontossága mellett az atipikus foglalkoztatási forma prioritását kell hangsúlyozni.

Az *egészségügyi és szociális szolgáltatásokhoz való hozzáférés* területén a szegregátumok lakhatási nehézségeinek megoldása (pl. szennyvízelvezetés) mellett fontos igény mutatkozik az egészségügyi szakellátások, szűrővizsgálatok csoportos megszervezésére, mind a gyerekek, mind az idősek, a fogyatékkal élők és a nők csoportját illetően.

Fontos megjegyezni, hogy a *távolsági tömegközlekedés* menetrendjének és kondícióinak (fogyatékkal élőkre is gondolva) az igényekhez történő igazítása mind az oktatáshoz, mind a munkához, valamint az egészségügyi és szociális ellátásokhoz való hozzáférés biztosításának alapkritériuma.

Célcsoportok vonatkozásában megjelenő problémák:

A *mélyszegénységben élők, romák* helyzetét az alapfokú oktatás befejezése, piacképes szakma megszerzése, adósságkezelési technikák, munkaerőpiaci, családtervezési, életvezetési ismeretek birtoklása, a lakhatási feltételek javítása segíthetné.

A *gyermekek, fiatalok* minél jobb életminőségét, jövőbeli lehetőségeit a bölcsődei ellátás kiterjesztése, a szabadidő hasznos eltöltésének megszervezése, a továbbtanulást segítő információs fórumok, különböző prevenciós programok szervezése biztosíthatja. Fontos

hiatusként jelentkezett a segítőszakmákban dolgozók munkájának összehangoltsága, a tehetséges gyerekek felismerése, mentorálása.

A **nők csoportjánál** a munka és magánélet összehangolásából eredő hiányosságok jelentkeznek a legerőteljesebben. Számukra a rendszeres vagy alkalmankénti gyermekfelügyelet megoldása, az atipikus munkavégzési formák biztosítása, képzésbe való bekapcsolódás jelenhet megoldást. Ki kell emelni a jogsegélyszolgálat elérhetőségnek fontosságát a családon belüli erőszak, bántalmazás orvoslására.

Az **idősek** számára a szakorvosi ellátáson és szűrőprogramokon való részvételének a segítése kiemelkedő fontosságú. Ennek megvalósítása közösségi szinten képzelhető el, például csoportos személyszállítás keretei között. Ugyanez elmondható a gyerekek, nők, fogyatékkal élők esetében is. Ennél a csoportnál hiányterületként jelentkeznek a prevenciós ismeretek, elsősorban az egészségügyi, és bűnmegelőzési területen. Közérzetük, általános fizikai és lelki jóllétük javítása érdekében fontos a generációk közötti együttműködést erősítő programok szervezése. Problémát jelent továbbá az idősek bentlakásos elhelyezése.

A **fogyatékkal élők** körében a munkavállalással szorosan összefüggő tényezők hiánya emelkedik ki az elemzett adatok alapján. Fontos azonban az egészségügyi intézményekbe való eljutás nehézségét, valamint a tömegközlekedési eszközök, középületek, infokommunikációs felületek akadálymentesítésében tapasztalt hiátusokat kiemelni. Hiányterületként azonosítottuk azon társadalmi események szervezését, melyek felhívják a figyelmet a fogyatékkal élők speciális szükségleteire. A szakemberhiány (pl. fejlesztőpedagógus) szintén megoldandó problémaként jelentkezett.

BAKTALÓRÁNTHÁZAI JÁRÁS

Lakónépség: 19 274 fő

A járáshoz tartozó települések száma: 12

A járás települései a következők: Baktalórántháza, Besenyőd, Laskod, Levelek, Magy, Nyíribrony, Nyírbákó, Nyírkércs, Ófehértó, Petneháza, Ramocsaháza, Rohod.

Kedvezményezett járás: igen

Fejlesztendő járás: igen

Komplex programmal fejlesztendő járás: igen

Társadalmi, gazdasági és infrastrukturális szempontból kedvezményezett települések száma: 8

Jelentős munkanélküliséggel sújtott települések száma: 10

A járásban beazonosított szolgáltatási hiányok

Mélyszegénységben élők és romák esélyegyenlősége:	<ul style="list-style-type: none"> - munkaerőpiaci lehetőségek - adósságkezelés - az igénybe vehető szolgáltatásokról egységes információs szolgáltatás - digitális kompetencia fejlesztés - családtervezés segítése
Gyermekek esélyegyenlősége:	<ul style="list-style-type: none"> - bölcsődei ellátás - gyermekek szünidei felügyelete - gyermekorvosi szakellátás helyben - a településen maradáshoz elősegítő programok - nyári szünidő alatt az elérhető szabadidős és sport tevékenységek - szabadtéri mozgásformák gyakorlásának lehetősége - egészséges táplálkozást népszerűsítő programok

Nők esélyegyenlősége:	<ul style="list-style-type: none"> - alternatív napközbeni (és alkalmankénti) gyermekfelügyelet - közösségi és szabadidős programokhoz való hozzáférés (Baba-mama klub) - családon belüli erőszak vagy egyéb sérelem esetén igénybe vehető jogsegély - helyben elérhető egészségügyi szűrések - atipikus foglalkoztatási formák hozzáférhetősége
Idősek esélyegyenlősége:	<ul style="list-style-type: none"> - szakorvosi szolgáltatásokhoz és a szűrőprogramokhoz való hozzáférés - áldozattá válást megelőzését elősegítő programok - demencia mérséklését támogató szolgáltatás - szükséges informatikai ismeretek megszerzésének lehetősége - idősek bentlakásos ellátása - mozgás gyakorlásának feltételei
Fogyatékkal élők esélyegyenlősége:	<ul style="list-style-type: none"> - infokommunikációs akadálymentesítés - egészségügyi és szűrővizsgálatok igénybevételének lehetősége - munkaerőpiaci szolgáltatásokhoz való hozzáférés - munkához való hozzáférés

CSENGERI JÁRÁS

Lakónépesség: 14 497 fő

A járáshoz tartozó települések száma: 11

A járás települései a következők: Csenger, Csengersima, Csengerújfalú, Komlódtótfalu, Pátyod, Porcsalma, Szamosangyalos, Szamosbecs, Szamostatárfalva, Tyukod, Ura.

Kedvezményezett járás: igen

Fejlesztendő járás: igen

Komplex programmal fejlesztendő járás: igen

Társadalmi, gazdasági és infrastrukturális szempontból kedvezményezett települések száma: 8

Jelentős munkanélküliséggel sújtott települések száma: 6

A járásban beazonosított szolgáltatási hiányok

Mélyszegénységben élők és romák esélyegyenlősége:	<ul style="list-style-type: none"> - adósságkezelés - az igénybe vehető szolgáltatásokról egységes információs szolgáltatás - digitális kompetencia fejlesztés - családtervezés segítése
Gyermekek esélyegyenlősége:	<ul style="list-style-type: none"> - bölcsődei ellátás - gyermekek napközbeni felügyelete - gyermekek szünidei felügyelete - gyermekorvosi szakellátás helyben - a településen maradáshoz elősegítő programok - iskolai időszakban a szabadidő hasznos eltöltését biztosító programok - nyári szünidő alatt az elérhető szabadidős és sport tevékenységek - szabadtéri mozgásformák gyakorlásának lehetősége - egészségvédelmi, prevenciós programok - fiatalkori bűnelkövetés mérséklését célzó programok - egészséges táplálkozást népszerűsítő programok
Nők esélyegyenlősége:	<ul style="list-style-type: none"> - alternatív napközbeni (és alkalmankénti) gyermekfelügyelet - közösségi és szabadidős programokhoz való hozzáférés (Baba-mama klub) - családon belüli erőszak vagy egyéb sérelem esetén igénybe vehető jogsegély

	<ul style="list-style-type: none"> - helyben elérhető egészségügyi szűrések - atipikus foglalkoztatási formák hozzáférhetősége - informálás az igénybe vehető szolgáltatásokról
Idősek esélyegyenlősége:	<ul style="list-style-type: none"> - szakorvosi szolgáltatásokhoz és a szűrőprogramokhoz való hozzáférés - áldozattá válás megelőzését elősegítő programok - demencia mérséklését támogató szolgáltatás - szükséges informatikai ismeretek megszerzésének lehetősége - idősek bentlakásos ellátása
Fogyatékkal élők esélyegyenlősége:	<ul style="list-style-type: none"> - infokommunikációs akadálymentesítés - települési honlapok akadálymentesítése - egészségügyi és szűrővizsgálatok igénybevételének lehetősége - munkaerőpiaci szolgáltatásokhoz való hozzáférés - munkához való hozzáférés - szolgáltatásokhoz, kulturális és sportprogramokhoz való hozzáférés

FEHÉRGYARMATI JÁRÁS

Lakónépesség: 40 674 fő

A járáshoz tartozó települések száma: 50

A járás települései a következők: Botpalád, Cégénydányád, Csaholc, Császló, Csegöld, Darnó, Fehérgyarmat, Fülesd, Gacsály, Garbolc, Gyügye, Hermánszeg, Jánkmajtis, Kérsenjén, Kisar, Kishódos, Kisnamény, Kispalád, Kisszekeres, Kölcse, Kömörő, Magosliget, Mánd, Méhtelek, Milota, Nábrád, Nagyar, Nagyhódos, Nagyszekeres, Nemesborzova, Olcsvaapáti, Panyola, Penyige, Rozsály, Sonkád, Szamossályi, Szamosújlak, Szatmárcseke, Tiszabecs, Tiszacsécse, Tiszakóród, Tisztaberek, Tivadar, Tunyogmatolcs, Túrístvándi, Túrricse, Uszka, Vámosoroszi, Zajta, Zsarolyán.

Kedvezményezett járás: igen

Fejlesztendő járás: igen

Komplex programmal fejlesztendő járás: igen

Társadalmi, gazdasági és infrastrukturális szempontból kedvezményezett települések száma: 44

Jelentős munkanélküliséggel sújtott települések száma: 30

A járásban beazonosított szolgáltatási hiányok

Mélyszegénységben élők és romák esélyegyenlősége:	<ul style="list-style-type: none"> - alapfokú oktatáshoz (8 osztály befejezése) való hozzáférés nem biztosított - munkaerőpiaci lehetőségek - adósságkezelés - digitális kompetencia fejlesztése - az igénybe vehető szolgáltatásokról egységes információs szolgáltatás
Gyermekek esélyegyenlősége:	<ul style="list-style-type: none"> - bölcsődei ellátás - gyermekek szünidei felügyelete - gyermekorvosi szakellátás helyben - a településen maradáshoz elősegítő programok - iskolai időszakban a szabadidő hasznos eltöltését biztosító programok - nyári szünidő alatt az elérhető szabadidős és sport tevékenységek - szabadtéri mozgásformák gyakorlásának lehetősége
Nők esélyegyenlősége:	<ul style="list-style-type: none"> - alternatív napközbeni (és alkalmankénti) gyermekfelügyelet - közösségi és szabadidős programokhoz való hozzáférés (Baba-mama klub)

	<ul style="list-style-type: none"> - helyben elérhető egészségügyi szűrések - atipikus foglalkoztatási formák hozzáférhetősége
Idősek esélyegyenlősége:	<ul style="list-style-type: none"> - demencia mérséklését elősegítő programok - szükséges informatikai ismeretek megszerzésének lehetősége - a mozgás gyakorlásának feltételei - közösségi, közművelődési szolgáltatásokhoz való hozzáférhetőség - generációk közötti együttműködést erősítő programok elérése - idősek bentlakásos ellátása
Fogyatékkal élők esélyegyenlősége:	<ul style="list-style-type: none"> - infokommunikációs akadálymentesítés - települi honlapok akadálymentesítése - egészségügyi és szűrővizsgálatok igénybevételének lehetősége - szolgáltatásokhoz, kulturális és sportprogramokhoz való hozzáférés - munkaerőpiaci szolgáltatásokhoz való hozzáférés - munkához való hozzáférés

IBRÁNYI JÁRÁS

Lakónépesség: 23 165 fő

A járáshoz tartozó települések száma: 8

A járás települései a következők: Balsa, Buj, Gávavencsellő, Ibrány, Nagyhalász, Paszab, Tiszabercel, Tiszatelek.

Kedvezményezett járás: igen

Fejlesztendő járás: igen

Komplex programmal fejlesztendő járás: igen

Társadalmi, gazdasági és infrastrukturális szempontból kedvezményezett települések száma: 3

Jelentős munkanélküliséggel sújtott települések száma: 8

A járásban beazonosított szolgáltatási hiányok

Mélyszegénységben élők és romák esélyegyenlősége:	<ul style="list-style-type: none"> - munkaerőpiaci lehetőségek - adósságkezelés - digitális kompetencia fejlesztése - az igénybe vehető szolgáltatásokról egységes információs szolgáltatás
Gyermekek esélyegyenlősége:	<ul style="list-style-type: none"> - a továbbtanulást segítő ösztöndíjprogramok - a településen maradást elősegítő programok - iskolai időszakban a szabadidő hasznos eltöltését biztosító programok - nyári szünidő alatt az elérhető szabadidős és sport tevékenységek - szabadtéri mozgásformák gyakorlásának lehetősége - egészségvédelmi, prevenció programok - fiatalkori bűnelkövetés mérséklését célzó programok - egészséges táplálkozást népszerűsítő programok
Nők esélyegyenlősége:	<ul style="list-style-type: none"> - alternatív napközbeni (és alkalmankénti) gyermekfelügyelet - közösségi és szabadidős programokhoz való hozzáférés (Baba-mama klub) - családon belüli erőszak vagy egyéb sérelem esetén igénybe vehető jogsegély - helyben elérhető egészségügyi szűrések - atipikus foglalkoztatási formák hozzáférhetősége
Idősek esélyegyenlősége:	<ul style="list-style-type: none"> - áldozattá válás megelőzését elősegítő programok - demencia mérséklését elősegítő programok

	<ul style="list-style-type: none"> - szükséges informatikai ismeretek megszerzésének lehetősége - a mozgás gyakorlásának feltételei - generációk közötti együttműködést erősítő programok elérése - idősek bentlakásos ellátása
Fogyatékkal élők esélyegyenlősége:	<ul style="list-style-type: none"> - infokommunikációs akadálymentesítés - települési honlapok akadálymentesítése - egészségügyi és szűrővizsgálatok igénybevételének lehetősége - munkaerőpiaci szolgáltatásokhoz való hozzáférés - munkához való hozzáférés

KEMECSEI JÁRÁS

Lakónépesség: 21 768 fő

A járáshoz tartozó települések száma: 11

A járás települései a következők: Berkesz, Beszterec, Demecser, Gégény, Kemece, Kék, Nyírbogdány, Nyírtét, Székely, Tiszarád, Vasmegyer.

Kedvezményezett járás: igen

Fejlesztendő járás: igen

Komplex programmal fejlesztendő járás: igen

Társadalmi, gazdasági és infrastrukturális szempontból kedvezményezett települések száma: 5

Jelentős munkanélküliséggel sújtott települések száma: 8

A járásban beazonosított szolgáltatási hiányok

Mélyszegénységben élők és romák esélyegyenlősége:	<ul style="list-style-type: none"> - alapfokú oktatáshoz (8 osztály befejezése) való hozzáférés nem biztosított - egészségügyi szolgáltatások - munkaerőpiaci lehetőségek - adósságkezelés - hivatalos ügyek intézése - digitális kompetencia fejlesztése - családtervezés segítése - az igénybe vehető szolgáltatásokról egységes információs szolgáltatás
Gyermekek esélyegyenlősége:	<ul style="list-style-type: none"> - gyermekek napközbeni felügyelete - gyermekek szünidei felügyelete - gyermekorvosi szakellátás helyben - a továbbtanulást segítő ösztöndíjprogramok - a településen maradáshoz elősegítő programok - iskolai időszakban a szabadidő hasznos eltöltését biztosító programok - nyári szünidő alatt az elérhető szabadidős és sport tevékenységek - szabadtéri mozgásformák gyakorlásának lehetősége - egészségvédelmi, prevenciós programok - fiatalkori bűnelkövetés mérséklését célzó programok - egészséges táplálkozást népszerűsítő
Nők esélyegyenlősége:	<ul style="list-style-type: none"> - alternatív napközbeni (és alkalmankénti) gyermekfelügyelet - közösségi és szabadidős programokhoz való hozzáférés (Baba-mama klub) - családon belüli erőszak vagy egyéb sérelem esetén igénybe vehető jogsegély - helyben elérhető egészségügyi szűrések

	<ul style="list-style-type: none"> - atipikus foglalkoztatási formák hozzáférhetősége - Informálás az igénybe vehető szolgáltatásokról
Idősek esélyegyenlősége:	<ul style="list-style-type: none"> - szakorvosi szolgáltatásokhoz és a szűrőprogramokhoz való hozzáférés - áldozattá válás megelőzését elősegítő programok - demencia mérséklését elősegítő programok - szükséges informatikai ismeretek megszerzésének lehetősége - a mozgás gyakorlásának feltételei - generációk közötti együttműködést erősítő programok elérése
Fogyatékkal élők esélyegyenlősége:	<ul style="list-style-type: none"> - épületek akadálymentesítése - infokommunikációs akadálymentesítés - hivatalos ügyek gyakorlásának lehetősége - települési honlapok akadálymentesítése - egészségügyi és szűrővizsgálatok igénybevételének lehetősége - szolgáltatásokhoz, kulturális és sportprogramokhoz való hozzáférés - munkaerőpiaci szolgáltatásokhoz való hozzáférés - munkához való hozzáférés

KISVÁRDAI JÁRÁS

Lakónépesség: 56 048 fő

A járáshoz tartozó települések száma: 23

A járás települései a következők: Ajak, Anarcs, Dombrád, Döge, Fényeslitke, Gyulaháza, Jéke, Kékcse, Kisvárd, Lövépetri, Mezőladány, Nyírkarász, Nyírlövő, Nyírtass, Pap, Pátroha, Rétközberencs, Szabolcsbáka, Szabolcsveresmart, Tiszakanyár, Tornyospálca, Újdombrád, Újkenéz.

Kedvezményezett járás: igen

Fejlesztendő járás: nem

Komplex programmal fejlesztendő járás: nem

Társadalmi, gazdasági és infrastrukturális szempontból kedvezményezett települések száma: 14

Jelentős munkanélküliséggel sújtott települések száma: 14

A járásban beazonosított szolgáltatási hiányok

Mélyszegénységben élők és romák esélyegyenlősége:	<ul style="list-style-type: none"> - munkaerőpiaci lehetőségek - adósságkezelés - digitális kompetencia fejlesztése - családtervezés segítése - az igénybe vehető szolgáltatásokról egységes információs szolgáltatás
Gyermekek esélyegyenlősége:	<ul style="list-style-type: none"> - gyermekek szünidei felügyelete - gyermekorvosi szakellátás helyben - a továbbtanulást segítő ösztöndíjprogramok - a településen maradást elősegítő programok - iskolai időszakban a szabadidő hasznos eltöltését biztosító programok - nyári szünidő alatt az elérhető szabadidős és sport tevékenységek - szabadtéri mozgásformák gyakorlásának lehetősége - egészségvédelmi, prevenció programok - fiatalkori bűnelkövetés mérséklését célzó programok - egészséges táplálkozást népszerűsítő
Nők esélyegyenlősége:	<ul style="list-style-type: none"> - alternatív napközbeni (és alkalmankénti) gyermekfelügyelet - közösségi és szabadidős programokhoz való hozzáférés (Baba-mama klub)

	<ul style="list-style-type: none"> - családon belüli erőszak vagy egyéb sérelem esetén igénybe vehető jogsegély - helyben elérhető egészségügyi szűrések - atipikus foglalkoztatási formák hozzáférhetősége
Idősek esélyegyenlősége:	<ul style="list-style-type: none"> - szakorvosi szolgáltatásokhoz és a szűrőprogramokhoz való hozzáférés - áldozattá válás megelőzését elősegítő programok - demencia mérséklését elősegítő programok - szükséges informatikai ismeretek megszerzésének lehetősége - a mozgás gyakorlásának feltételei - generációk közötti együttműködést erősítő programok elérése - idősek bentlakásos ellátása
Fogyatékkal élők esélyegyenlősége:	<ul style="list-style-type: none"> - infokommunikációs akadálymentesítés - települési honlapok akadálymentesítése - egészségügyi és szűrővizsgálatok igénybevitelének lehetősége - szolgáltatásokhoz, kulturális és sportprogramokhoz való hozzáférés - munkaerőpiaci szolgáltatásokhoz való hozzáférés - munkához való hozzáférés

MÁTÉSZALKAI JÁRÁS

Lakónépesség: 64 465 fő

A járáshoz tartozó települések száma: 26

A járás települései a következők: Fábianháza, Fülöpösdaróc, Géberjén, Győrtelek, Hodász, Jármí, Kántorjánosi, Kocsord, Mátészalka, Mérc, Nagydobos, Nagyecsed, Nyírcsaholy, Nyírkáta, Nyírmeggyes, Nyírparasznya, Ökörítőfülpös, Ópályi, Ór, Papos, Rápol, Szamoskér, Szamosszeg, Tiborszállás, Vaja, Vállaj.

Kedvezményezett járás: igen

Fejlesztendő járás: igen

Komplex programmal fejlesztendő járás: igen

Társadalmi, gazdasági és infrastrukturális szempontból kedvezményezett települések száma: 19

Jelentős munkanélküliséggel sújtott települések száma: 18

A járásban beazonosított szolgáltatási hiányok

Mélyszegénységben élők és romák esélyegyenlősége:	<ul style="list-style-type: none"> - munkaerőpiaci lehetőségek - adósságkezelés - digitális kompetencia fejlesztése - családtervezés segítése - az igénybe vehető szolgáltatásokról egységes információs szolgáltatás
Gyermekek esélyegyenlősége:	<ul style="list-style-type: none"> - bölcsődei ellátás - gyermekek napközbeni felügyelete - gyermekek szünidei felügyelete - gyermekorvosi szakellátás helyben - a továbbtanulást segítő ösztöndíjprogramok - a településen maradáshoz elősegítő programok - iskolai időszakban a szabadidő hasznos eltöltését biztosító programok - nyári szünidő alatt az elérhető szabadidős és sport tevékenységek - szabadtéri mozgásformák gyakorlásának lehetősége - egészségvédelmi, prevenciós programok - fiatalkori bűnelkövetés mérséklését célzó programok

	<ul style="list-style-type: none"> - egészséges táplálkozást népszerűsítő programok
Nők esélyegyenlősége:	<ul style="list-style-type: none"> - alternatív napközbeni (és alkalmankénti) gyermekfelügyelet - közösségi és szabadidős programokhoz való hozzáférés (Baba-mama klub) - családon belüli erőszak vagy egyéb sérelem esetén igénybe vehető jogsegély - helyben elérhető egészségügyi szűrések - atipikus foglalkoztatási formák hozzáférhetősége - informálás az igénybe vehető szolgáltatásokról
Idősek esélyegyenlősége:	<ul style="list-style-type: none"> - szakorvosi szolgáltatásokhoz és a szűrőprogramokhoz való hozzáférés - áldozattá válás megelőzését elősegítő programok - demencia mérséklését elősegítő programok - szükséges informatikai ismeretek megszerzésének lehetősége - a mozgás gyakorlásának feltételei - közösségi, közművelődési szolgáltatásokhoz való hozzáférhetőség - generációk közötti együttműködést erősítő programok elérése - idősek napközbeni, bentlakásos ellátása
Fogyatékkal élők esélyegyenlősége:	<ul style="list-style-type: none"> - infokommunikációs akadálymentesítés - települési honlapok akadálymentesítése - egészségügyi és szűrővizsgálatok igénybevételének lehetősége - szolgáltatásokhoz, kulturális és sportprogramokhoz való hozzáférés - munkaerőpiaci szolgáltatásokhoz való hozzáférés - munkához való hozzáférés

NAGYKÁLLÓI JÁRÁS

Lakónépesség: 29 572 fő

A járáshoz tartozó települések száma: 8

A járás települései a következők: Balkány, Biri, Bököny, Érpatak, Geszteréd, Kállósemjén, Nagykálló, Szakoly.

Kedvezményezett járás: igen

Fejlesztendő járás: igen

Komplex programmal fejlesztendő járás: nem

Társadalmi, gazdasági és infrastrukturális szempontból kedvezményezett települések száma: 3

Jelentős munkanélküliséggel sújtott települések száma: 6

A járásban beazonosított szolgáltatási hiányok

Mélyszegénységben élők és romák esélyegyenlősége:	<ul style="list-style-type: none"> - munkaerőpiaci lehetőségek - adósságkezelés - digitális kompetencia fejlesztése - családtervezés segítése - az igénybe vehető szolgáltatásokról egységes információs szolgáltatás
Gyermekek esélyegyenlősége:	<ul style="list-style-type: none"> - bölcsődei ellátás - gyermekek szünidei felügyelete - a továbbtanulást segítő ösztöndíjprogramok - a településen maradáshoz elősegítő programok

	<ul style="list-style-type: none"> - fiatalkori bűnelkövetés mérséklését célzó programok - egészséges táplálkozást népszerűsítő
Nők esélyegyenlősége:	<ul style="list-style-type: none"> - alternatív napközbeni (és alkalmankénti) gyermekfelügyelet - közösségi és szabadidős programokhoz való hozzáférés (Babamama klub) - családon belüli erőszak vagy egyéb sérelem esetén igénybe vehető jogsegély - helyben elérhető egészségügyi szűrések - atipikus foglalkoztatási formák hozzáférhetősége - informálás az igénybe vehető szolgáltatásokról
Idősek esélyegyenlősége:	<ul style="list-style-type: none"> - áldozattá válás megelőzését elősegítő programok
Fogyatékkal élők esélyegyenlősége:	<ul style="list-style-type: none"> - infokommunikációs akadálymentesítés - munkaerőpiaci szolgáltatásokhoz való hozzáférés - munkához való hozzáférés

NYÍRBÁTORI JÁRÁS

Lakónépesség: 42 998 fő

A járáshoz tartozó települések száma: 20

A járás települései a következők: Bátorliget, Encsencs, Kisléta, Máriapócs, Nyírbátor, Nyírbétek, Nyírbogát, Nyírcsászári, Nyírderzs, Nyírgelse, Nyírgyulaj, Nyírlugos, Nyírmihálydi, Nyírpilis, Nyírvasvári, Ömböly, Penészlek, Piricse, Pócspetri, Terem.

Kedvezményezett járás: igen

Fejlesztendő járás: igen

Komplex programmal fejlesztendő járás: igen

Társadalmi, gazdasági és infrastrukturális szempontból kedvezményezett települések száma: 14

Jelentős munkanélküliséggel sújtott települések száma: 16

A járásban beazonosított szolgáltatási hiányok

Mélyszegénységben élők és romák esélyegyenlősége:	<ul style="list-style-type: none"> - alapfokú oktatáshoz (8 osztály befejezése) való hozzáférés nem biztosított - adósságkezelés - digitális kompetencia fejlesztése - családtervezés segítése
Gyermekek esélyegyenlősége:	<ul style="list-style-type: none"> - bölcsődei ellátás - gyermekek szünidei felügyelete - a településen maradási elősegítő programok - iskolai időszakban a szabadidő hasznos eltöltését biztosító programok - nyári szünidő alatt az elérhető szabadidős és sport tevékenységek - fiatalkori bűnelkövetés mérséklését célzó programok
Nők esélyegyenlősége:	<ul style="list-style-type: none"> - alternatív napközbeni (és alkalmankénti) gyermekfelügyelet - családon belüli erőszak vagy egyéb sérelem esetén igénybe vehető jogsegély - helyben elérhető egészségügyi szűrések - atipikus foglalkoztatási formák hozzáférhetősége
Idősek esélyegyenlősége:	<ul style="list-style-type: none"> - szakorvosi szolgáltatásokhoz és a szűrőprogramokhoz való hozzáférés - áldozattá válás megelőzését elősegítő programok - demencia mérséklését segítő programok

	<ul style="list-style-type: none"> - szükséges informatikai ismeretek megszerzésének lehetősége - generációk közötti együttműködést erősítő programok elérése - idősek bentlakásos ellátása
Fogyatékkal élők esélyegyenlősége:	<ul style="list-style-type: none"> - települési honlapok akadálymentesítése - munkához való hozzáférés

NYÍREGYHÁZI JÁRÁS

Lakónépeség: 165 038 fő

A járáshoz tartozó települések száma: 15

A járás települései a következők: Apagy, Kálmánháza, Kótaj, Nagycserkesz, Napkor, Nyíregyháza, Nyírpazony, Nyírtelek, Nyírtura, Rakamaz, Sényő, Szabolcs, Timár, Tiszanagyfalu, Újfehértó.

Kedvezményezett járás: nem

Fejlesztendő járás: nem

Komplex programmal fejlesztendő járás: nem

Társadalmi, gazdasági és infrastrukturális szempontból kedvezményezett települések száma: 2

Jelentős munkanélküliséggel sújtott települések száma: 5

A járásban beazonosított szolgáltatási hiányok

Mélyszegénységben élők és romák esélyegyenlősége:	<ul style="list-style-type: none"> - alapfokú oktatáshoz (8 osztály befejezése) való hozzáférés nem biztosított - hiányszakmákban képzések szervezése, munkaerőpiaci lehetőségek - adósságkezelés, hivatalos ügyek intézése - digitális kompetencia fejlesztése, családtervezés segítése - az igénybe vehető szolgáltatásokról egységes információs szolgáltatás - közüzemi szolgáltatásokhoz való csatlakozás hiánya, közüzemi szolgáltatókkal való megállapodás - önkormányzati bérlakások alacsony száma, albérlet támogatás - mikro, kis- és középvállalkozások állami támogatással való ösztönzése a hosszútávú foglalkoztatás érdekében
Gyermekek esélyegyenlősége:	<ul style="list-style-type: none"> - bölcsődei ellátás - gyermekek szünidei felügyelete - gyermekorvosi szakellátás helyben - a továbbtanulást segítő ösztöndíjprogramok - a településen maradáshoz elősegítő programok - iskolai időszakban a szabadidő hasznos eltöltését biztosító programok - nyári szünidő alatt az elérhető szabadidős és sport tevékenységek - egészségvédelmi és egyéb (pl. bűnmegelőzési) prevenciós programok - egészséges táplálkozást népszerűsítő programok - gyermekvédelmi vagy egyéb hatósági beavatkozást segítő hozzáállás hiánya - védőnői, háziorvosi tevékenység összehangolása a jelzőrendszer megfelelő működése érdekében - tehetség felismerése és mentorálása
Nők esélyegyenlősége:	<ul style="list-style-type: none"> - alternatív napközbeni (és alkalmankénti) gyermekfelügyelet - közösségi és szabadidős programokhoz való hozzáférés (Baba-mama klub)

	<ul style="list-style-type: none"> - családon belüli erőszak vagy egyéb sérelem esetén igénybe vehető jogsegély - helyben elérhető egészségügyi szűrések - atipikus foglalkoztatási formák hozzáférhetősége
Idősek esélyegyenlősége:	<ul style="list-style-type: none"> - áldozattá válás megelőzését elősegítő programok - demencia mérséklését elősegítő programok - szükséges informatikai ismeretek megszerzésének lehetősége - a mozgás gyakorlásának feltételei - közösségi, közművelődési szolgáltatásokhoz való hozzáférhetőség - generációk közötti együttműködést erősítő programok elérése - lelki egészségvédelem
Fogyatékkal élők esélyegyenlősége:	<ul style="list-style-type: none"> - épületek akadálymentesítése - infokommunikációs akadálymentesítés - hivatalos ügyek gyakorlásának lehetősége - egészségügyi és szűrővizsgálatok igénybevételének lehetősége - munkaerőpiaci szolgáltatásokhoz való hozzáférés - munkához való hozzáférés - társadalmi események hiánya - szakképzett dolgozók részvételének hiánya, fejlesztő pedagógusok alacsony száma - helyben elérhető szolgáltatások, egészségügyi ellátás, oktatás

TISZAVASVÁRI JÁRÁS

Lakónépesség: 26 284 fő

A járáshoz tartozó települések száma: 6

A járás települései a következők: Szorgalmatos, Tiszadada, Tiszadob, Tiszaeszlár, Tiszalök, Tiszavasvári.

Kedvezményezett járás: igen

Fejlesztendő járás: igen

Komplex programmal fejlesztendő járás: nem

Társadalmi, gazdasági és infrastrukturális szempontból kedvezményezett települések száma: 3

Jelentős munkanélküliséggel sújtott települések száma: 4

A járásban beazonosított szolgáltatási hiányok

Mélyszegénységben élők és romák esélyegyenlősége:	<ul style="list-style-type: none"> - adósságkezelés - digitális kompetencia fejlesztése - az igénybe vehető szolgáltatásokról egységes információs szolgáltatás
Gyermekek esélyegyenlősége:	<ul style="list-style-type: none"> - fiatalkori bűnelkövetés mérséklését célzó programok - egészséges táplálkozást népszerűsítő
Nők esélyegyenlősége:	<ul style="list-style-type: none"> - atipikus foglalkoztatási formák hozzáférhetősége
Idősek esélyegyenlősége:	<ul style="list-style-type: none"> - áldozattá válás megelőzését elősegítő programok - demencia mérséklését elősegítő programok - szükséges informatikai ismeretek megszerzésének lehetősége
Fogyatékkal élők esélyegyenlősége:	<ul style="list-style-type: none"> - infokommunikációs akadálymentesítés - munkához való hozzáférés

VÁSÁROSNAMÉNYI JÁRÁS

Lakónépesség: 38 695 fő

A járáshoz tartozó települések száma: 28

A járás települései a következők: Aranyosapáti, Barabás, Beregdaróc, Beregsurány, Csaroda, Gelénes, Gemzse, Gulács, Gyüre, Hetefejércse, Ilk, Jánd, Kisvarsány, Lónya, Márokpapi, Mátyus, Nagyvarsány, Nyírmada, Olcsva, Pusztadobos, Tákos, Tarpa, Tiszaadony, Tiszakerecseny, Tiszaszalka, Tiszavid, Vámosatya, Vásárosnamény.

Kedvezményezett járás: igen

Fejlesztendő járás: igen

Komplex programmal fejlesztendő járás: igen

Társadalmi, gazdasági és infrastrukturális szempontból kedvezményezett települések száma: 20

Jelentős munkanélküliséggel sújtott települések száma: 20

A járásban beazonosított szolgáltatási hiányok

Mélyszegénységben élők és romák esélyegyenlősége:	<ul style="list-style-type: none">- munkaerőpiaci lehetőségek- adósságkezelés- digitális kompetencia fejlesztése- családtervezés segítése- az igénybe vehető szolgáltatásokról egységes információs szolgáltatás
Gyermekek esélyegyenlősége:	<ul style="list-style-type: none">- bölcsődei ellátás- gyermekek szünidei felügyelete- gyermekorvosi szakellátás helyben- a településen maradáshoz elősegítő programok- nyári szünidő alatt az elérhető szabadidős és sport tevékenységek- fiatalok bűnelkövetés mérséklését célzó programok- egészséges táplálkozást népszerűsítő programok
Nők esélyegyenlősége:	<ul style="list-style-type: none">- atipikus foglalkoztatási formák hozzáférhetősége
Idősek esélyegyenlősége:	<ul style="list-style-type: none">- áldozattá válás megelőzését elősegítő programok- demencia mérséklését elősegítő programok- szükséges informatikai ismeretek megszerzésének lehetősége
Fogyatékkal élők esélyegyenlősége:	<ul style="list-style-type: none">- infokommunikációs akadálymentesítés- munkához való hozzáférés

ZÁHONYI JÁRÁS

Lakónépesség: 19 349 fő

A járáshoz tartozó települések száma: 11

A járás települései a következők: Benk, Eperjeske, Győröcske, Kömörő, Mándok, Tiszabездéd, Tiszamogyorós, Tiszaszentmárton, Tuzsér, Záhony, Zsurk.

Kedvezményezett járás: igen

Fejlesztendő járás: igen

Komplex programmal fejlesztendő járás: igen

Társadalmi, gazdasági és infrastrukturális szempontból kedvezményezett települések száma: 10

Jelentős munkanélküliséggel sújtott települések száma: 9

A járásban beazonosított szolgáltatási hiányok

Mélyszegénységben élők és romák esélyegyenlősége:	- digitális kompetencia fejlesztése
Gyermekek esélyegyenlősége:	- bölcsődei ellátás - gyermekek szünidei felügyelete - gyermekorvosi szakellátás helyben - iskolai időszakban a szabadidő hasznos eltöltését biztosító programok - nyári szünidő alatt az elérhető szabadidős és sport tevékenységek
Nők esélyegyenlősége:	- alternatív napközbeni (és alkalmankénti) gyermekfelügyelet - közösségi és szabadidős programokhoz való hozzáférés (Baba-mama klub) - helyben elérhető egészségügyi szűrések - atipikus foglalkoztatási formák hozzáférhetősége
Idősek esélyegyenlősége:	- áldozattá válás megelőzését elősegítő programok - demencia mérséklését elősegítő programok - a mozgás gyakorlásának feltételei - generációk közötti együttműködést erősítő programok elérése - Idősek napközbeni és bentlakásos ellátása
Fogyatékkal élők esélyegyenlősége:	- infokommunikációs akadálymentesítés - települési honlapok akadálymentesítése

2.2. Problémaazonosítás a tematikus munkacsoport ülések jegyzőkönyvei alapján

A Szolgáltatási Út Térkép elkészítéséhez a projekthez kapcsolódó 7 tematikus munkaiülés jegyzőkönyvét használtuk fel.

Ezek a dokumentumok igazán hiteles forrásai voltak a szolgáltatási hiányok feltérképezésének, hiszen az érintett célcsoportok képviselői, valamint az adott témát és a helyi körülményeket leginkább ismerő szakemberek találkoztak, azzal a céllal, hogy a helyi sajátosságok és tapasztalatok alapján segítsék a Szolgáltatási Út Térkép összeállítását. Minden egyes ülés egy-egy fontos témát ölelt fel, melynek helyszínei és témái a következők voltak:

- Vásárosnaményban a *Lakhatás, szegregáció, infrastruktúra, mélyszegénységben élők problémái, szegénység felszámolásának lehetőségei* címet viselte a szakmai ülés.
- Beregdarócon a szolgáltatásokhoz való hozzáférés áttekintése volt a fő napirendi pont.
- a Berkeszen megrendezésre került ülés a gyermekjogok, kitörési pontok, szolgáltatásokhoz való egyenlő esélyű hozzáférés kérdéseit vitatta meg.
- Nyíregyházán a fogyatékkal élők helyzetét tárgyalta az ülés különös tekintettel az érintettek oktatási és munkaerőpiaci lehetőségeire, a szolgáltatásokhoz való egyenlő hozzáférés biztosítására.
- Tímáron a nők esélyegyenlőségének kérdései kerültek a fókuszba.
- Mátészalkán az *Oktatás, közoktatás, tehetség gondozás, felnőttképzés* címmel valósult meg az ülés.

- Nyíregyházán, az utolsó munkacsoport ülésén újra a fogyatékkal élők célcsoportja lett kiemelve, a társadalmi szemlélet és mindennapi kihívások aspektusában.

A dokumentumok alapján a következő problémák kerültek felszínre:

- A **szegregátumokban élők** lakhatási körülményeinek javítása megoldásra vár.
- Vannak települések, ahol **problémát jelent a szennyvízelvezetés** mind a telepi körülmények között, mind pedig a nem telepi körülmények között élők körében.
- Alapvető gondot jelent bizonyos **alapkompenciák hiánya**. Az írás, olvasás készség nehézségei gátját állják a munkaerőpiaci érvényesülésnek, de a mindennapi élethez kapcsolódó ügyintézési feladatok ellátásának is.
- Az utazási gondok több kérdéskör kapcsán is megfogalmazódtak. A felnőttek képzésekbe való bekapcsolódást, a munkába járást, a gyerekek iskolába járását, a szakorvosi ellátás, fejlesztő foglalkozások igénybevételét nagyban nehezíti az, hogy a távolsági buszok ritkán járnak, valamint az utazáshoz kapcsolódó költségek kifizetése is problémát jelent az érintetteknek.
- A korai fejlesztéshez való hozzájutás nem biztosított megfelelően. **Ennek egyik kiemelt oka a szakemberhiány. Elsősorban pszichológusra, logopédusra, gyógypedagógusra, fejlesztő pedagógusra, óvónőre lenne szükség.**
- Figyelmet kell fordítani a **gyerekek és az ifjúság hasznos szabadidő eltöltésére**.
- A **mélyszegénységben élő gyerekek** internethasználata nem megoldott. Ez korlátozhatja akár a tanulmányi előrehaladásukat is. A fiatalok számára fontos lenne különböző prevenció programokat szervezni például a káros szenvedélyek, drogfogyasztás, egészséges életmód, bűnmegelőzés, családtervezés témakörökben.
- A bűnmegelőzéssel, áldozattá válással kapcsolatos információkra az idősek csoportjának is nagy szüksége lenne.
- A **prevenció programok** kiemelt szereplőiként kell tekintetni a **nőkre**. Esetükben a családon belüli erőszak vagy egyéb sérelmükre elkövetett jogsegély fontosságát emelték ki a tematikus munkaülések résztvevői (nyíregyházi, tímári ülések). Fontos hiányként jelenik meg még ennél a célcsoportnál az **atipikus munkavállalási lehetőségek** jelenléte.

A SZÚT elkészítése óta három tematikus munkacsoport ülésre került sor:

- Az első Nyíregyházán került megszervezésre *A fogyatékos személyeket érintő társadalmi szemlélet, mindennapi kihívások a szolgáltatások elérése terén* címmel, melynek során a fogyatékkal élők célcsoportja került a megbeszélés fókuszába.
- A második ülésre Záhonyban került sor a *Nem csak a fiataloké a világszolgáltatások elérése időskorban* címmel,
- A harmadik tanácskozás pedig Baktalórántházán volt, mely *A hátrányos helyzetű gyermekek felzárkóztatásának lehetőségei, hátránykompenzálás* témájával foglalkozott.

A tematikus munkacsoport ülések célja – mint ahogyan korábban is – az volt, hogy a meghívott szakemberek, érintettek, egy-egy célcsoportra fókuszálva feltárják a szolgáltatási hiányokat,

megoldási javaslatokat, fejlesztési lehetőségeket fogalmazzák meg a Fórum számára. A munkacsoport összetétele változó volt, mindig az adott téma és a helyszín szerint legilletékesebb szakemberek bevonásával történt meg. Az alábbiakban az üléseken elkészült jegyzőkönyvekbe foglalt információk alapján emeljük ki az érintett célcsoportokra vonatkozóan elhangzott nehézségeket, javaslatokat – a tartalomelemzés eszközével. Aktuálisan az utóbbi 3 ülés anyagát elemezzük, mivel az első 7 tematikus ülés anyagát a SZÚT elkészítésénél már felhasználtuk, ezekre csak utalást teszünk jelenlegi anyagunkban. Ki kell emelni, hogy a jegyzőkönyvekből feltárt problémák megerősítik a SZÚT-ban beazonosított szolgáltatási hiányokat.

- **A fogyatékkal élők** szolgáltatásokhoz való hozzáférése kapcsán kiemelték a szakemberek, hogy mindennapi problémát jelent az érintettek számára a közlekedés, a köz- és magán szolgáltatások igénybevétele, az általános ügyintézés mellett különösen problémás az iskolai oktatásba való bekapcsolódás, a szakképzettség megszerzése. Ezek a nehézségek rontják ennek a társadalmi csoportnak a munkaerőpiaci integrációját. Mindezek kiküszöbölésére az önálló életvitel lehetőségének megteremtése a kulcskérdés. Ennek biztosításához elengedhetetlen, hogy a különböző segédeszközökhöz a rászorulóknak hozzáfűssanak. Problémát jelent a teljeskörű akadálymentesítés hiánya, a közlekedési eszközök használatának nehézsége. Említésre került, hogy sok kistélepülésen alapvető szolgáltatások hiányoznak. Ez önmagában nem jelent problémát akkor, ha a kívánt szolgáltatás a szomszédos településen a tömegközlekedés igénybevételevel elérhető. Az érintettek azonban arról számoltak be, hogy sok távolsági buszra nem lehet kerekesszékekkel feljutni, így a nem helyben lévő szolgáltatások igénybevétele korlátozott. A látáskárosodással bírók számára pedig az jelent problémát, hogy hangosbemondó híján nem tudják beazonosítani a busz útját így nem tudják, hogy hol kell leszállniuk. Fontos megállapításként hangzik el, hogy a középületek akadálymentesítésénél az érintett társadalmi csoport javaslatát, szakértői tanácsait is érdemes lenne figyelembe venni. **A téma szakértői a többségi társadalom érzékenyítését emelik ki az igen összetett és sokdimenziójú fogyatékkal élők helyzetének megértéséhez és elfogadásához.** Ki kell emelni a *Most Élész Egyesület* által a Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei Önkormányzat támogatásával megvalósított „*Most Élész Kártya*” programot.

A SZÚT-ban felhasznált jegyzőkönyvek elemzésénél az imént leírtakon túl a következő megállapításokat tettük a fogyatékkal élők problémáinak feltárásakor:

- A fogyatékkal élők sportolási lehetőségei korlátozottak.
- A vonattal való közlekedés gátját leginkább az aluljáróba való le- és feljutás jelenti.
- **Az idős korosztály** legjellemzőbb problémáját a kirekesztődés, elszigetelődés, az aktivitás hiánya, az anyagi nehézségek és a társas kapcsolatok leépülése jelentik. Az érintettek kiemelik, hogy az idősek segítése nem hagyhatja figyelmen kívül az önrendelkezés jogát, vagyis a segítségnyújtást az idősek önállóságának biztosítása mellett kell megvalósítani, azért, hogy minél kevésbé érezzék magukat kiszolgáltatott helyzetben és, minél inkább érezhessék úgy, hogy a társadalomnak aktív, hasznos tagjai.

Egyre inkább jellemző, hogy az idős hozzátartozó gondozása, látogatása problémát jelent gyermekei számára. Ennek számos oka van: a fizikai távolság, a munkaerőpiaci helyzetből adódó munkavállalói státusz, de sok esetben nincs is már élő hozzátartozó. Éppen ezért az időseket gondozó intézményrendszer, az ezekben dolgozó szakemberek szerepe felértékelődik.

- Többször szóba kerül az idősek infokommunikációs ismereteinek hiánya. Ennek pótlása a hozzátartozókkal való kapcsolattartást erősítheti, főleg azok esetében, ahol a családtagok más városban, településen vagy külföldön élnek. A generációk közötti együttműködésnek szintén fontos eszköze az infokommunikáció, de emellett a személyes találkozásokon nyugvó emberi kapcsolatok is.
- Az ülésen többször megerősítve elhangzott, hogy az idősek egészségvédelmét hangsúlyosan kell kezelni, beleértve ebbe az egészséges táplálkozást, a fizikai és mentális aktivitást. Ezzel érhető el, hogy az érintett korosztály jó életminőségének fenntartása. Többek között ezt is segíti a Nemzeti Népegészségügyi Központ irányításával összeállított Egészségfejlesztési Szolgáltatás-katalógus (<https://efop180.antsz.hu>). Az Egészség Fejlesztési Irodák pedig abban kompetensek, hogy ezeket a szolgáltatásokat helyben megvalósítva eljuttassák valamennyi célcsoporthoz.
- A **hátrányos helyzetű gyerekek**, fiatalok felzárkózási lehetőségei téma köré szerveződött ülésen elhangzott, hogy a megyében, vannak fiatal települések is, ahol az országos átlagnál magasabb a 0-14 évesek aránya. Ezekben a településeken a bölcsődei férőhelyek áttekintése, szükség esetén az emelése, valamint a hátrányos helyzetű óvodás, iskolás gyerekek esélyegyenlőségének a megalapozása a cél. A tehetséggondozó, fejlesztő programok igen indokoltak ebben a társadalmi csoportban. A hátrányos helyzetű gyerekek felzárkózásának egyik alapkritériuma a szülőkkel való folyamatos kapcsolattartás, mert a gyerekek hátránya a szülők hátránya is, vagyis az egész családot komplex módon kell segíteni. Célként fogalmazódik meg a gyermekvédelmi szakellátásban lévő gyerekek önálló életvitelre való felkészítése, főleg abban az esetben, ha a hazagondozás nem megoldható. Továbbra is prioritásként kell kezelni a nevelőszülői hálózat bővítését. Fontos lenne továbbá olyan nevelőszülők képzése, akik a különleges vagy speciális igényű vagy akár súlyosan traumatizált gyermekeket is fogadni tudják.

2.3. Problémaazonosítás a kérdőívek eredményei alapján

A megyei illetve a járási szinten megjelenő problémák minél pontosabb feltárása érdekében elkészítettünk egy kérdőívet (ld. 1.sz. melléklet), melyet a települések vezetőinek, polgármestereinek küldtünk ki, azzal a kéréssel, hogy az általuk vezetett település adottságait, hiányait figyelembe véve válaszoljanak a kérdőívben feltett kérdésekre. A válaszokat SPSS 25 programmal dolgoztuk fel. Összesen 63 településről érkezett vissza kitöltött kérdőív, mely egy közel 30%-os válaszadási hajlandóságnak számít. Természetesen az lett volna a legjobb, ha minden település válaszát feldolgozhattuk volna, de ki kell emelni, hogy a szociológiai felmérés

protokolljában a 30%-os válaszadási hajlandóság jónak mondható. A települések járások szerinti megoszlását az alábbi táblázat tartalmazza.

A kérdőívek megoszlása járásonként

Járás neve	A járásból visszaérkezett válaszok száma	Járás településeinek száma	A visszaérkezett kérdőívek megoszlása a járáson belül (%)
Baktalórántházai	5	12	41,7
Csengeri	3	11	27,3
Fehérgyarmati	11	50	22,0
Ibrányi	4	8	50,0
Kemecsei	4	11	36,4
Kisvárdai	6	23	26,1
Mátészalkai	3	26	12,0
Nagykállói	2	8	25,0
Nyírbátori	4	20	20,0
Nyíregyházi	3	15	20,0
Tiszavasvári	2	6	33,3
Vásárosnaményi	12	28	42,9
Záhonyi	4	11	36,4
Szabolcs-Szatmár-Bereg megye	63	229	27,5

A következőkben járásonként mutatjuk be a kérdőívek válaszaiból kapott információkat. Az eredmények értelmezésénél azonban figyelembe kell venni, hogy voltak olyan járások, ahonnan az átlagos aránynál kevesebb kérdőív érkezett vissza (Fehérgyarmati, Mátészalkai, Nyírbátori, Nyíregyházi járások). Ezért elsősorban a megyei jellemzőkre koncentrálnak, rávilágítva egy-egy járási problémára.

Az első kérdés a következőképpen szólt: *Kérem, pontozza, hogy a lent felsorolt esélyegyenlőségi célcsoportok megoldásra váró problémái mennyire hangsúlyosan jelennek meg az Önök településén.* (1: egyáltalán nem hangsúlyos; 2: kevésbé hangsúlyos; 3 hangsúlyos; 4 nagyon hangsúlyos, 5 kiemelkedően hangsúlyos).

Az elemzésnél a 3-as, 4-es és 5-ös értékeket vesszük figyelembe, tehát azt, hogy az egyes problémákról milyen számban gondolták azt a válaszadók, hogy *hangsúlyos, nagyon hangsúlyos, illetve kiemelkedően hangsúlyos*. Pl. Baktalórántházai járásból visszaérkezett 5 kérdőívből, csak 3 település jelölte hangsúlyos, nagyon hangsúlyos, illetve kiemelkedően hangsúlyosnak a mélyszegénységben élők és romák célcsoportot, két visszaérkezett kérdőíven egyáltalán nem vagy kevésbé hangsúlyosnak ítélték.

A hangsúlyos, nagyon hangsúlyos illetve kiemelkedően hangsúlyos válaszok száma

Járás neve/ A járásból visszaérkezett válaszok száma	Mélyszegénységben élők és romák	Gyermekek	Nők	Idősek	Fogyatékkal élők
Baktalórántházai/5	3	4	3	5	4
Csengeri/3	3	3	3	2	1
Fehérgyarmati/11	9	7	6	8	7
Ibrányi/4	3	4	3	3	3
Kemecsei/4	4	3	4	4	4
Kisvárdai/6	4	4	3	4	3

Járás neve/ A járásból visszaérkezett válaszok száma	Mélyszegénységben élők és romák	Gyermekek	Nők	Idősek	Fogyatékkal élők
Mátészalkai/3	2	1	2	2	0
Nagykállói/3	2	2	1	1	2
Nyírbátori/4	4	3	2	3	3
Nyíregyházi/3	2	1	2	2	1
Tiszavasvári/2	1	1	0	1	1
Vásárosnaményi/12	7	6	6	10	6
Záhonyi/4	3	2	1	2	1
Szabolcs-Szatmár-Bereg megye /63	47	42	36	47	36

A fenti táblázat adatai a **mélyszegénységben élők, romák és az idősek célcsoportjával összefüggő nehézségekről árulkodnak**. A második hátrányokkal érintett célcsoport a gyerekeké, de a nők és a fogyatékkal élők nehézségei is egyértelműen tetten érhetők a válaszokból. A Vásárosnaményi járásban például az idősek társadalmi csoportjához kötődő problémák jelennek meg a leghangsúlyosabban, míg az Ibrányi járás adatai a gyerekek problémája felé irányítja a figyelmet. A Baktalórántházai járásban mindkét célcsoport vonatkozásában jelentős nehézségek rajzolódtak ki. A mélyszegénységben élők, romák hátrányos helyzete a Csengeri, Kemecei, Nyírbátori, Fehérgyarmati járásokat érinti leginkább.

Az második kérdés a következőképpen szólt: *Kérem, hogy az alább felsorolt szolgáltatásokat értékelje abból a szempontból, hogy melyek a leginkább megoldásra váró területek az Önök településén*. Ennél a kérdésnél szintén 3-as, 4-es és 5-ös) válaszokat, tehát a *fontos, meglehetősen fontos és nagyon fontos* állításokat vettük figyelembe.

A leginkább megoldásra váró problémák I.

Járás neve/ A járásból visszaérkezett válaszok száma	Oktatáshoz képzéshez	Foglalkoztatáshoz	Egészségügyi, szociális szolgáltatásokhoz	Lakhatáshoz és alapvető szolgáltatásokhoz
	való hozzáférés			
Baktalórántházai/5	4	5	4	4
Csengeri/3	1	3	1	0
Fehérgyarmati/11	9	11	9	9
Ibrányi/4	2	4	3	4
Kemecei/4	4	4	4	3
Kisvárdai/6	3	4	2	2
Mátészalkai/3	1	2	3	2
Nagykállói/3	1	2	1	2
Nyírbátori/4	2	3	3	2
Nyíregyházi/3	2	2	2	1
Tiszavasvári/2	0	2	0	0
Vásárosnaményi/12	5	10	7	5
Záhonyi/4	2	3	1	1
Szabolcs-Szatmár-Bereg megye /63	35	55	40	35

A szolgáltatások témakörében az előre megnevezett szolgáltatásokat kellett osztályozni annak függvényében, hogy mennyire tartják az érintettek sürgetőnek az adott területen jelentkező probléma megoldását. Látható, hogy a munkaerőpiaci kihívások, **a foglalkoztatási gondokra való reagálás élvez prioritást szinte kivétel nélkül minden járásban.** A 63 válaszadó településvezető közül 55 fő vélekedett így. Ezt követi az egészségügyi, szociális szolgáltatásokhoz, illetve a roma felzárkózást célzó szolgáltatásokhoz való hozzáférés biztosítása. A rangsorban harmadik legfontosabb megoldandó terület az oktatáshoz, a lakhatáshoz és a közösségi közlekedéshez való hozzáféréshez kapcsolódik. A gyermekvédelmi és gyermekjóléti ellátásokhoz való hozzáférés igen jellemző a Fehérgyarmati járásban, az idősek lakhatásnak megoldása pedig a Kemecei járásban.

A leginkább megoldásra váró problémák II.

Járás neve/ A járásból visszaérkezett válaszok száma	Gyermekvédelmi és gyermekjóléti	Roma felzárkózást célzó szolgáltatásokhoz	Közösségi közlekedéshez	Idősek lakhatáshoz
	való hozzáférés			
Baktalórántházai/5	4	3	3	4
Csengeri/3	0	2	1	0
Fehérgyarmati/11	10	11	6	5
Ibrányi/4	2	3	3	2
Kemecei/4	3	2	3	4
Kisvárdai/6	2	5	3	4
Mátészalkai/3	0	1	1	1
Nagykállói/3	1	2	2	2
Nyírbátori/4	3	2	2	1
Nyíregyházi/3	1	2	1	2
Tiszavasvári/2	0	0	1	0
Vásárosnaményi/12	4	5	7	4
Záhonyi/4	1	3	2	1
Szabolcs-Szatmár-Bereg megye /63	32	41	35	30

A következő kérdésben arra kértük a válaszadókat, hogy jelöljenek meg három az adott településre leginkább jellemző és megoldásra váró komplex problémát. Az egyes járási szinten megjelenő problémák néha-néha másképpen artikulálódnak, de alapvetően egy irányba mutatnak. (A komplex problémák megnevezését változtatás nélkül, a válaszadók által használt összefüggésben közöljük.)

Minden járás által megemlített általános probléma a foglalkoztatás kéréséhez kapcsolódik. Ez megerősíti a *Leginkább megoldásra váró problémák I.* című táblázat adatait. Néhány példát kiemelve a szövegből: „foglalkoztatási helyzet javítása”, „munkanélküliség”, „nők foglalkoztatása”, „mélyszegénységben élők, romák foglalkoztatása”, „munkahelyteremtés”, „gyermekvállalást követő munkaerőpiaci integráció nehézsége”, a „kisgyermekes anyák helyben történő foglalkoztatása”. **Az is látható, hogy a nők és a romák foglalkoztatásának javítása speciális igényként jelenik meg. Ezzel szorosan összefüggő megoldandó tényező az oktatás, a képzés:** „romák oktatása”, „alacsony iskolai végzettségűek felzárkóztatása”, „romák, 25 év alatti munkanélküliek képzése”. **A harmadik nagy problémacsoport az idősek társadalmi csoportjára vonatkozik:** „bentlakásos idősek otthonának bővítése”, „idősek elmagányosodása”, „idősek lakhatása”, „idősek ellátása”.

További kiemelt problémát jelent ezeken túl a fogyatékkal élők nappali ellátásának hiánya, a gyermekorvosi praxis betöltése, gyógypedagógus alkalmazása, a korai gyermekvállalás, a sportolási lehetőség biztosításának hiánya.

Komplex problémák megnevezése

Járás neve	Komplex problémák
Baktalórántházai	foglalkoztatási helyzet javítása, bentlakásos idősok otthonának bővítése
Csengeri	nők foglalkoztatása, romák oktatása, munkanélküliség
Fehérgyarmati	munkanélküliség, nők foglalkoztatása, részmunkaidő, mélyszegénységben élők, romák foglalkoztatása, munkahelyteremtés
Ibrányi	fogyatékkal élők nappali ellátása, nők foglalkoztatása, romák, 25 év alatti munkanélküliek képzése
Kemecsei	nők foglalkoztatása, gyermekvállalást követő munkaerőpiaci integráció nehézsége, idősok bentlakásos intézménye, idősok elmagányosodása
Kisvárdai	megfelelő tömegközlekedés a munkába járáshoz, munkanélküliek számának csökkentése, munkahelyteremtés, mélyszegénységben élők foglalkoztatása, a kisgyermekes (0-16 éves) anyák helyben történő foglalkoztatása
Mátészalkai	gyermekorvosi álláshely betöltése, gyógypedagógus alkalmazása, idősok lakhatása
Nagykállói	foglalkoztatáshoz való hozzáférés, alacsony iskolai végzettségű lakosok foglalkoztatása
Nyírbátori	romák foglalkoztatása, a település lakosság megtartó képességének növelése, alacsony iskolai végzettségűek felzárkóztatása
Nyíregyházi	foglalkoztatáshoz való hozzáférés, nők foglalkoztatása, romák oktatása, idősok lakhatása
Tiszavasvári	munkahelyteremtés, nők foglalkoztatása, romák oktatása, felzárkóztatása
Vásárosnaményi	idősok ellátása, lakhatása, komplex oktatási és foglalkoztatási program, korai gyermekvállalás, munkahely teremtés, nők foglalkoztatása, romák szakmára oktatása, hogy eltudjanak helyezkedni, sportolási lehetőség
Záhonyi	idősok lakhatása, munkalehetőségek biztosítása, romák felzárkóztatása, oktatása

A települési szolgáltatási hiányok megnehezítik az ott élők helyzetét, azonban javítja a szolgáltatáshoz való hozzáférést, ha ezek elérhetőek a szomszédos településen. Ehhez kapcsolódóan arra kértük válaszadóinkat, hogy a kérdőív táblázatában jelöljék a felsorolt szolgáltatás mellett, hogy az biztosított-e az adott településen, esetleg nem biztosított, vagy nem biztosított, de a szomszédos településen elérhető. Az alábbiakban ezeket az eredményeket mutatjuk be. Jó hír, hogy vannak olyan szolgáltatások – vélhetően a jogszabályi előírásoknak megfelelően - amelyek minden településen vagy a szomszédos településen elérhetőek. Ilyenek az óvodai, (általános) iskolai, védőnői ellátások, a családsegítés, család - és gyermekjóléti szolgáltatás, gyermekétkeztetés, szociális étkeztetés, házi segítségnyújtás, a könyvtár és az egészségügyi alapellátás.

Alapvetően az internet hozzáférés is ilyen szolgáltatás, a Vásárosnaményi járásból egy település jelezte, hogy náluk sajnos nem megoldott az internethez való kapcsolódás. Azonban azt gondoljuk, hogy a mai digitális világban, mikor a köznevelési rendszer is rá van kényszerülve, hogy online, digitális formába oktasson (COVID19) tényleges szolgáltatási hiányként tekinthetünk az online tértől való távolmaradásra. Valljuk be, ebben az esetben az nem jelent megoldást, hogy a szomszédos településen elérhető a szolgáltatás.

A továbbiakban azokra a szolgáltatásokra koncentrálunk, melyekről azt nyilatkozták a válaszadók, hogy sem náluk, sem a szomszédos településen nem elérhetőek.

Nem megoldott a szolgáltatáshoz való hozzáférés sem helyben, sem a szomszédos településen I.

Járás neve/ A járásból visszaérkezett válaszok száma	Bölcsődei ellátás	Támogató szolgálat	Falugondnoki szolgálat	Járóbeteg szakrendelés	Kormányablak
Baktalórántházai/5	1	1	4	megoldott	megoldott
Csengeri/3	1	megoldott	1	megoldott	megoldott
Fehérgyarmati/11	10	5	4	5	7
Ibrányi/4	1	2	4	megoldott	megoldott
Kemecsei/4	megoldott	megoldott	1	1	megoldott
Kisvárdai/6	2	3	4	1	2
Mátészalkai/3	1	1	1	megoldott	1
Nagykállói/3	megoldott	megoldott	1	2	megoldott
Nyírbátori/4	2	megoldott	1	1	1
Nyíregyházi/3	megoldott	2	2	2	1
Tiszavasvári/2	megoldott	megoldott	1	1	megoldott
Vásárosnaményi/12	5	3	4	3	4
Záhonyi/4	megoldott	megoldott	megoldott	megoldott	megoldott
Szabolcs-Szatmár-Bereg megye /63	23	17	28	16	16

Nem megoldott a szolgáltatáshoz való hozzáférés sem helyben, sem a szomszédos településen II.

Járás neve/ A járásból visszaérkezett válaszok száma	Idősek nappali ellátása	Idősek bentlakásos intézménye	Önkormányzati bérlakás	Házi gondozás	Fogyatékkal élők bentlakásos intézménye
Baktalórántházai/5	1	megoldott	2	megoldott	4
Csengeri/3	megoldott	megoldott	2	1	3
Fehérgyarmati/11	3	4	10	1	8
Ibrányi/4	megoldott	1	3	1	4
Kemecsei/4	1	2	3	megoldott	4
Kisvárdai/6	1	3	4	1	4
Mátészalkai/3	1	1	3	megoldott	1
Nagykállói/3	megoldott	megoldott	2	megoldott	1
Nyírbátori/4	1	1	megoldott	megoldott	2
Nyíregyházi/3	megoldott	megoldott	megoldott	megoldott	1
Tiszavasvári/2	1	1	1	megoldott	2

Járás neve/ A járásból visszaérkezett válaszok száma	Idősek nappali ellátása	Idősek bentlakásos intézménye	Önkormányzati bérlakás	Házi gondozás	Fogyatékkal élők bentlakásos intézménye
Vásárosnaményi/12	5	5	9	megoldott	11
Záhonyi/4	megoldott	3	3	megoldott	2
Szabolcs-Szatmár-Bereg megye /63	14	19	42	4	47

A nem elérhető szolgáltatások rangsorának első helyére a fogyatékkal élők bentlakásos intézménye került, 47 településen nem elérhető ez a szolgáltatás. A második legfontosabb terület az önkormányzati bérlakások jelenlétének a hiánya. A 63-ból 42 helyen nincs lehetőség arra, hogy a településen élők, az arra rászorultak éljenek ezzel a lehetőséggel. A falu gondnoki szolgálat hiányáról 26 település nyilatkozott, **a bölcsődei férőhely hiánya 23 települést érint. Ki kell emelni a Fehérgyarmati járást ebből a szempontból, mivel a válaszadó 11 település közül 10 számára nem elérhető ez a szolgáltatás.** Ez önmagában is probléma, de mindemellett a kisgyermeket nevelők (elsősorban nők) foglalkoztatási kilátásait is rontja. Itt is visszaköszön az idősek nappali ellátásnak és bentlakásos intézményi elhelyezésének a problémája. Hasonló szolgáltatási rés jellemző a támogató szolgálat, a járóbeteg szakrendelés és a kormányablak szolgáltatásokra. Gyógyszertár három településen és vonzáskörzetében nincsen.

Az egyes esélyegyenlőségi csoportoknál a következő megoldásra váró problémákat találtuk:

Mélyszegénységben élők és romák esélyegyenlőségi csoportnál:

- munkahelyek, elhelyezkedési lehetőségek nehézségei
- aluliskolázottság
- lakhatási körülmények nehézségei, higiéniai problémák
- adósságkezelési problémák
- munkaerőpiaci, családtervezési, életvezetési ismeretek hiánya
- sportolási lehetőség

Gyermekek esélyegyenlősége:

- továbbtanulási, pályaválasztási nehézségek, iskolai lemorzsolódás
- nem megfelelő tanulási környezet
- szabadidő hasznos eltöltésének problémája
- segítőszakmákban dolgozók tevékenységének összehangolása a jelzőrendszer nem megfelelően működése,
- prevenció programok hiánya szakemberhiány, (fejlesztő pedagógus, logopédus, védőnő)

Nők esélyegyenlősége:

- rendszeres vagy alkalmankénti gyermekfelügyelet nem biztosított
- bölcsődei férőhelyek szűkösek
- atipikus munkavégzési formák hiánya
- családon belüli erőszak
- korai gyermekvállalás, tudatos családtervezés hiánya

Idősek esélyegyenlősége:

- generációk közötti együttműködést erősítő programok hiánya
- idősök bentlakásos elhelyezésének nehézségei férőhelyhiány
- elmagányosodás
- szakorvosi ellátáson és szűrőprogramokon való részvétel nehézségei
- aktivitást megőrző, prevenciós programok hiánya
- nyugdíjas korúak számára munkavállalási lehetőségek hiánya

Fogyatékkal élők esélyegyenlősége:

- akadálymentesítés hiánya, amely gátolja a tömegközlekedés igénybevételét
- társadalmi elfogadást segítő programok hiánya (a társadalom érzékenyítése fogyatékkal élők felé óvodáskortól-felnőttkorig)
- infokommunikációs akadálymentesítés
- munkavállalás nehézségei
- egészségügyi intézményekbe való eljutás problémája
- szabadidős, kulturális programok hiánya, elérésük nehézkes

3. JAVASLATOK

Az elemzett dokumentumok és adatok alapján egyértelműen körvonalazódtak a megoldásra váró problémák. Ebben a részben az ezekhez kapcsolódó javaslatokat, ajánlásokat fogalmazzuk meg. Ki kell emelni, hogy a megyében, a járások és települések szintjén elkészült már számos intézkedési terv (HEP intézkedések), elindult már több olyan program (EFOP nyertes projektek) és kezdeményezés (jó gyakorlatok), amely a nehézségek egyes elemeinek orvoslását segítik. Ezeket az intézkedéseket, kezdeményezéseket szintén bemutatjuk.

3.1. Általános javaslatok

Megállapítottuk, hogy a megyét érintő legjellemzőbb általános kihívás az elhelyezkedési, foglalkoztatási nehézség, amely közvetve vagy közvetlenül minden esélyegyenlőségi csoportot érint. A foglalkoztatási gondok háttere többszintű és többtényezős. A megye munkaerőpiaci lehetőségei, adottságai, a munkaerő kereslete mellett a munkavállalási korban lévő egyének elhelyezkedését meghatározó kvalitások, motivációk egyaránt szerepet játszanak. A munkalehetőségek hiánya, a kereslet és kínálat strukturális nem megfelelése, az aluliskolázottság, a piacképes szakképzettség, az alapkompenciák hiánya éppen a hátrányos helyzetű egyéneket és csoportokat, leginkább a mélyszegénységben élőket és romákat érinti. Általánosságban megállapítható, hogy megyénk munkaképes korú lakosságának az iskolázottsága az országban a legrosszabb. Ehhez kapcsolódóan egyre nagyobb szükség van a munkaerőpiaci kereslet elvárásaihoz és a munkaerőpiaci kínálat erőforrásaihoz, adottságaihoz alkalmazkodó többszintű képzési és továbbképzési szolgáltatás kidolgozására. Célként kell,

hogy megfogalmazódjon a megyei humánerőforrás erősítése, alkalmazkodó képességének javítása, ezzel is segítve a munkakeresésük, elhelyezkedésük sikerességét, ez jelenthet kiutat, lehetőséget az itt élők további leszakadásának a megakadályozására.

A foglalkoztatást elősegítő támogatásokra nagy szükség van ebben a megyében, hiszen egyértelműen látható, hogy a foglalkoztatási gondok minden járásban jelen van. Az előző évek adatai azt mutatják, hogy a munkanélküliek és a közfoglalkoztatottak aránya megyénkben a legmagasabb, valamint, hogy a megye valamennyi járásában magasabb az álláskeresők (a munkanélküliek) aránya, mint az országos átlag. Különösen igaz ez a határmenti járásokra, ahol jellemzően nagy a kitelepülések száma. A Mátészalkai és a Vásárosnaményi járásban a legmagasabb az álláskeresők száma, és megközelítően azonos a Nyírbátori, a Fehérgyarmati és a Kisvárdai járásban. Ráadásul az állásra várók közül nyolc járásban magasabb a nők aránya.

A foglalkoztatási gondok enyhítésében nagy szerepe lehet a munkahelyteremtéssel járó megyét érintő beruházásoknak. Ezek hiánya nemcsak a munkahelyteremtésnél okoz nagy problémákat, hanem a települések infrastruktúrájában is. A falvak jelentős részében a fő utcákra a rendezettség jellemző, de a lakások komfort fokozata korántsem megfelelő. Adataink szerint azokban a járásokban a legmagasabb az alacsonyabb komfortú lakások aránya, ahol jelentős a munkanélküliség, ezek közül a Csengeri és a Fehérgyarmati járás kiemelkedik.

A hagyományosan mezőgazdaságinak tartott Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében a hátrányok mérséklése érdekében ma is nagy jelentőség van az agráriumnak. Az ezen a területen működő és/vagy újonnan létrejövő szociális vállalkozások, szociális gazdaságok működésének támogatása a halmozottan hátrányos térségek teljes leszakadását késlelteti, és lehetőséget ad munkanélkülieknek, közfoglalkoztatottaknak arra, hogy bekapcsolódjanak a munka világába és a munka értékét felismerve, lassan fejleszteni kezdjék a munkavállaláshoz elengedhetetlen tudásukat. A szociális vállalkozások már az induláskor komoly hiányosságokkal küzdenek, például nincs indulótőkékük, a munkanélkülieknek, a közfoglalkoztatottaknak nincs korszerű szaktudása, nem állnak rendelkezésre modern termelési eszközök. Ezen hiányosságok leküzdésének részben vagy egészben történő támogatása nagymértékben megkönnyítené ezeknek a helyi adottságokhoz alkalmazkodó gazdálkodási formáknak a létrejöttét és fenntarthatóságát.

A mélyszegénységben élők és romák aránya ugyanazon járásokban a legmagasabb, ahol az álláskeresők és az aluliskolázottság is a legmagasabb. Ez azt mutatja, hogy a munkaerőpiacon megjelenő általános egyenlőtlenségek hangsúlyosabban jelennek meg az egyébként is hátrányos helyzetű roma munkavállalói csoportoknál. Különösen rossz helyzetben vannak a roma nők, országos foglalkoztatási rátájuk nem éri el 30%-ot. Ez szorosan összefügg az iskolai lemorzsolódásukkal, melyet gyakran a kulturális adottságok, például a nők cigány kultúráján belüli helye, szerepe, a korai gyermekvállalás indukál. A roma lányok „köznevelésben tartása” növelheti munkaerőpiaci esélyeiket.

A megyében szinte mindenütt csökkent a munkaképes korú lakosság száma, ami két fontos dologra hívja fel a szakemberek figyelmét. Egyrészt arra, hogy nő az időkorú lakosság száma, másrészt arra, hogy Szabolcs-Szatmár-Bereg megyéből az a réteg vándorol el, akiknek megtartása a jövő záloga lenne. Az idősek gondozását biztosító szolgáltatások bővítése,

valamint a megye „helyben tartó” képességének erősítése jelenthet egyfajta kiutat ebből a nehézségből.

A megállapításainkra hivatkozva javasoljuk egy Társadalmi Esélyteremtést Koordináló Tanácsadó Testületnek a létrehozását, amelynek a tagjai az egyes szakterületek operatív intézményeit képviselnék. Az esélyteremtésre szorultak mindennapi tevékenységét a megyei önkormányzattal közvetlen munkakapcsolatban nem álló, de a megye területén oktatási, gyermekvédelmi, családsegítő és szociális, egészségügyi, szakigazgatási szervezetek, testületek, érdekképviselők munkatársai a saját területükön a munkájuk során a gyakorlatban segítik. A társadalmi felelősségvállalás mindannyiunkat érinti, így a felmerülő problémák megoldását segítené a szakmai érvek megismerése, az intézkedések meghozatalánál a kapcsolódó szakterületek tájékoztatása, a megye komplex fejlesztési programjának ilyen módon történő támogatása. A Társadalmi Esélyteremtést Koordináló Tanácsadó Testületnek a létrehozása a Megyei Felzárkózási Fórum által felkért szervezetek képviselőiből verbuválna, és munkáját esetenkénti felkérésre végezné.

3.2. Speciális javaslatok

Mélyszegénységben élők és romák esélyegyenlősége

A mélyszegénységben élők és romák munkaerőpiaci helyzetének javítására az alap- és az álláskereséshez kapcsolódó kompetenciák elsajátításának biztosítását, az álláskeresési stratégiák megismerését szükséges biztosítani. Ennek érdekében kiemelten kell kezelni a felnőttkori tanuláshoz való hozzáférést. Motivációs, szemléletformáló tréningekkel erősíteni kell a munkavállalási ambíciókat. A diagnózison alapuló munkaerőpiaci szolgáltatások fontosságát továbbra is ki kell emelni. A megvalósítás a helyi önkormányzatok, a munkaerőpiaci szolgáltatásokat nyújtó intézmények és a civil szervezetek együttműködésén alapulhat.

A lakhatási és higiénés körülmények javítására jó példaként szolgálnak a komplex telepprogramok, a városrehabilitációs, településfejlesztési kezdeményezések. A lakhatási gondok egy része lakáspolitikai megfontolásokat igényel, mivel a kezelés egyik lehetséges formája a szociális bérlakás/ bérlakások biztosítása a lakhatásukban veszélyeztetettek számára. A lakásfenntartás és egyéb kiadások szervezése, és akár az egész háztartásmenedzselés szempontjából érdemes lenne a háztartásgazdálkodás ismereteit már gyermekkortól elsajátítani. Ennek legfőbb célja a kiegyensúlyozott pénzügyi gazdálkodás az adósságcsapda elkerülése lenne. Ennek megvalósításában a helyi és roma önkormányzatoknak, civil szervezeteknek lehet szerepe. Jó példaként szolgálhat a Magyar Máltai Szeretetszolgálat HITEL-S programja.

A mélyszegénységben élőknek és romáknak kedvezőtlenebb az egészségi állapota és alacsonyabb a születéskor várható élettartama, mint az átlag populációnak. Az egészségre nevelést kora gyermekkortól kezdve érdemes elsajátítani és már az anyaméhben óvni kell a gyerekek egészségét. Ez utóbbira ad lehetőséget a várandósoktatás, melyben a védőnők szakértelmére lehet számítani. A születés előtti és utáni ellátáshoz és a családtervezéshez,

valamint a szexuális és reprodukció egészségüghöz való hozzáférés javítása szintén fontos, életminőséget javító elemként jelenik meg ennél a célcsoportnál.

A gyerekek egészségtudatos magatartásának kialakítása az otthonon kívül a bölcsődében, az óvodában, az iskolában a pedagógusok bevonásával érhető el. Ezek a másodlagos szocializációs színterek lehetnek a szexuális felvilágosítás helyszínei. A szakemberek, a nemi érés kérdéseiről, a szexualitásról, a családtervezésről, de akár a káros szenvedélyekről tartott ismeretterjesztő előadásokkal segíthetik a gyerekek, fiatalok tájékozódását, melynek elsődleges célja a nemi betegségek, nem kívánt terhességek, valamint a káros szenvedélyek elkerülése, megelőzése lenne. Az óvodák, iskolák partnerei az egészségügyi tanári képesítéssel bíró pedagógusok lehetnének. A felnőtteknek (és gyerekeknek) könnyen, amennyiben megvalósítható helyben elérhető egészségügyi szolgáltatásokat kell biztosítani például szűrőbuszok segítségével.

A mélyszegénységben élő roma gyermekek helyzete különösen aggasztó. Számos a családi háttérrel összefüggő sajátosságok és a mezo szinten jelentkező hiányok miatt, nagyobb eséllyel érinti őket a rossz egészségi állapot, a rossz lakhatás, a nem megfelelő táplálkozás. A szegregátumokban való elkülönülés komoly akadálya a minőségi oktatáshoz való hozzáférésnek, melegágya az iskolai lemorzsolódásnak. Az ilyen helyzetben lévő gyerekek számára az óvodáskortól a tanköteles korig tartó egyénre szabott mentorprogram jelenthet megoldást. A 3. számú mellékletben is feltüntetett EFOP-1.4.4 Bari Shej- Nagylány-Fata Mára program is a hátrányos helyzetű lányok iskolai lemorzsolódásának csökkentését szolgálja.

A többségi és roma társadalom szemléletformálása érdekében növelni kell a roma szakemberek számát főleg az oktató-nevelő, és segítő szakmát folytatók körében. Több roma pedagógusra, szociális munkásra, védőnőre, egészségügyi dolgozóra lenne szükség. Ennek érdekében ösztönözni és segíteni kell a roma fiatalok felsőoktatásba való bekapcsolódását, diplomaszerezését. Ilyen törekvés is van, hiszen működnek roma szakkollégiumok és érdemes megemlíteni az Útravaló ösztöndíj programokat, amelyek ezt a törekvést támogatják és megoldási lehetőséget kínálnak erre a hiányosságra.

Gyerekek esélyegyenlősége

A gyerekek mind érzelmileg, mind fizikailag kiszolgáltatott helyzetben vannak, sorsukat, lelehetőségeiket az a környezet alakítja, amelybe beleszületnek. A családi háttér egy többdimenziós egyenlőtlenségi térként fogható fel, melyet a szülők társadalmi és kulturális státusza, anyagi helyzete, lakóhelye határoz meg. A hátrányos helyzetű gyerekek iskolai kudarca gyakran a hátrányos szociokulturális háttérrel – kulturális különbözőséggel, az iskolába lépés előtti lemaradással, hátránnyal – és a nyelvi kifejezőképesség hiányával magyarázható.

A legfontosabb kitörési pont a minőségi oktatáshoz való hozzáférés. A cél az, hogy a gyerekek eljussanak a középfokú képzésig és be is fejezzék azt. Különösen igaz ez a hátrányos és halmozottan hátrányos gyerekekre. Meg kell akadályozni a korai iskolaelhagyást az oktatás minden szintjén az inkluzív és személyre szabott oktatási és tanulási módszerek alkalmazásával.

A gyerekek pályaválasztását, pályaorientációs napok, továbbtanulást segítő információs fórumok szervezésével kell segíteni. Biztosítani kell a pályaválasztási kiállításokon való részvételt, illetve gyakorló szakembereket, valamint a képzőintézmények képviselőt „be kell hívni” az iskolákba. A szülőkkel való együttműködés elengedhetetlen feltétele a gyerekek tanulási motivációjának erősítéséhez. Ehhez a munkához az iskolai szociális munkások bevonására is szükséges lehet.

Fontos megteremteni a koragyermekkorai oktatáshoz és gondozáshoz való hozzáférés lehetőségét. A gyermekek napközbeni ellátásának biztosítása szintén az esélyteremtés egyik alapja lehet, mely egyben a szülők foglalkoztatási esélyeit is növeli. Ennek érdekében folytatni kell az óvodai és bölcsődei férőhelybővítést és javítani kell a szolgáltatás elérhetőségét a leghátrányosabb helyzetű és szolgáltatáshiányos járásokra, településekre koncentrálni, továbbá ösztönözni kell a halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek szüleit, hogy a gyerekeiket 3 éves korukban kezdjék óvodába járatni. A minőségi gyermekgondozás és nevelés biztosításának alapvető feltétele a szakemberek biztosítása. A megye több járása azonban szakemberhiánnyal küzd, különösen igaz ez a leghátrányosabb helyzetű településekre. Védőnőkre, fejlesztőpedagógusokra, logopédusokra, pszichológusra, óvónőre lenne szükség. A hátrányos helyzetű településeken dolgozó pedagógusok és segítő szakemberek munkáját kiemelt juttatással lehetne elismerni, ezzel is emelve a szakma presztízsét.

A szakemberek javaslata alapján célként kell tekinteni a gyermekvédelmi szakellátásban lévő gyerekek önálló életvitelre való felkészítésére, prioritásként kell kezelni a nevelőszülői hálózat bővítését.

A gyerekek veszélyeztetettségének minél korábbi felismerésére szükség van a segítőszakmákban dolgozók tevékenységének összehangolása, a jelzőrendszer megfelelő működése érdekében. Ehhez kapcsolódóan szükségessé vált a társszakmák közötti folyamatos kommunikáció, tapasztalatcsere szervezett keretek között, különböző tematikájú fórumok megszervezésével. Például évente megszervezésre kerülne a Bűnmegelőzési kerekasztal, a gyámhivatal szervezésében, házi orvosok, védőnők, pedagógusok, szociális munkások bevonásával. A gyermekek veszélyeztetettségének elkerülése érdekében kiemelő az iskolaőrök munkája, a rendőri előadások és a D.A.D.A program.

A szabadidő hasznos eltöltésének számos pozitív fejlesztő hatása van. A szabadidős tevékenységek a közösségi nevelés, az egyéni művelődés, a tájékozódási lehetőségek, nem utolsósorban a tapasztalatszerzés színterei is. Az igényes szabadidő elsősorban konstruktív szokásrendszert alapoz meg. Szakszerű irányítása mellett fejleszti a testi-lelki és szellemi egészséget, az akaratot, a jellemet. (Borsán-Budainé 2017 A szabadidős tevékenységek személyiségfejlesztési lehetőségei) A szabadidő eltöltés megszervezésben egyre nagyobb szerepet vállalnak a köznevelési intézmények, karöltve a civil szervezetekkel. Fontos, hogy a gyerekek igényeinek és a mai kor kihívásainak megfelelő szabadidős programokat szervezzünk. A mozgásos szabadidő eltöltés mellett fontos szerepük lehet az alkotó jellegű vagy akár az informatikai ismeretekhez kötődő programoknak. A szabadidő megszervezésében az iskolák és civil szervezetek mellett a gyermekjóléti szolgálatoknak és a pedagógus képzést folytató felsőoktatási intézményeknek is szerepük lehet. Utóbbiak a tanárképzéshez tartozó iskolán

kívüli és tanításon kívüli gyakorlatok teljesítését a megye fiataljainak szabadidő szervezéséhez köthetik.

Nők esélyegyenlősége

A gyermeket nevelő nők számára nehézséget jelent a gyermekvállalást követő munkába állás. Az egyik probléma, hogy a munkavégzés időtartamára bölcsődei férőhely híján nem biztosított a gyermek napközbeni ellátása, valamint, hogy a napi nyolc órás munkarend nehezen egyeztethető össze a gyermekgondozással, háztartással kapcsolatos teendőkkal. Éppen ezért fontos lenne a férőhelyhiányos településen biztosítani a rendszeres vagy alkalmankénti gyermekfelügyeletet például olyan módon, hogy a Biztos Kezdet Gyerekházak feladati közé bekerülne a gyermekfelügyelet. Ehhez humánerőforrás fejlesztésre van szükség. A gyermekfelügyelet ellátására be lehetne vonni a nyugdíjas kor előtt álló, de nem megfelelő mennyiségű munkaviszonnyal rendelkező nőket. Célként fogalmazódik még meg a gyerekek nappali ellátását célzó intézmények rugalmas nyitva tartásának megoldása, alkalmazkodva a célcsoport igényeihez.

A munka és magánélet összehangolását szolgálná az atipikus munkaformák előtérbe helyezése. Ehhez elsősorban a munkaadók és munkavállalók szemléletformálására van szükség, és nem utolsósorban állami támogatásra. A családbarát munkahelyek megteremtése, a munkakezdés rugalmassá alakítása, az otthon végezhető munka és az atipikus foglalkoztatási formák népszerűsítése növelheti a nők munkaerőpiaci részvételét.

A nőket érintő kritikus betegségek kialakulásának megelőzése érdekében egészségvédelemmel kapcsolatos tematikus programokat, szűrővizsgálatokkal összekötött információs napokat kellene szervezni.

A nők életminőségének javítása érdekében fontos lenne a tudatos családtervezésre, az anyaszerepre való felkészítés. Ebben a védőnők, háziorvosok, egészségügyi szociális munkások, egészségügyi tanárok közreműködésére lehetne számítani.

A családon belüli erőszak áldozatainak segítésére a nap 24 órájában elérhető ingyenesen telefonos tanácsadást, lelki segélyszolgálatot kell biztosítani.

Idősek esélyegyenlősége

Az idősek egyik legjellemzőbb problémája a kirekesztődés, elszigetelődés. Mindezek feloldására a szakemberek szerint egy flexibilis és hatékony időspolitikára van szükség, amelynek alapja a jóléti pluralizmuson nyugszik, vagyis az állam, a civil szféra és a magánszemélyeket együttműködésével valósul meg. Az egyházak szerepe sem hagyható figyelmen kívül, hiszen vannak olyan idősek, akiknek a templomba járás jelenti az egyetlen közösségi időtöltést.

Az idősek egészségvédelmére, egészséges táplálkozására, fizikai és mentális aktivitására is hangsúlyt kell fordítani. Ezzel érhető el, az érintett korosztály jó életminőségének fenntartása. Ehhez igénybe lehet venni a Nemzeti Népegészségügyi Központ irányításával összeállított Egészségfejlesztési Szolgáltatáskatalógust (<https://efop180.antsz.hu>), melynek

megismeréséhez, valamint a különböző szolgáltatások helybejuttatásához segítséget tudnak nyújtani a Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei kormányhivatal Népegészségügyi Főosztályon dolgozó szakemberek és az Egészség Fejlesztési Irodák.

-A nők, a mélyszegénységben élők és romák esélyegyenlőségi csoportjához hasonlóan az idősök számára is biztosítani kell a szakorvosi ellátásokon, szűrőprogramokon való részvételt. Az egészségmegőrzés érdekében érdemes megfontolni különböző szakorvosi, prevenciós előadások szervezést orvostanhallgatók és szakorvosok bevonásával.

A generációk közötti együttműködés elősegítésének hozadéka az idősök feleslegesség érzésnek enyhítése lehetne, valamint az, hogy az érintettek a társadalom aktív szereplői maradjanak. Ennek érdekében a fiatalok a közösségi szolgálat keretei között például infokommunikációs ismeretekkel vértézhetnék fel az idősgeneráció tagjait, az idősök pedig egy-egy osztályfőnöki, vagy történelem óra keretei között a hagyományokról, népszokásokról, vagy akár egy-egy általuk átélt történelmi eseményről mesélhetnének a fiataloknak.

Elemző munkánk eredményeként azt tapasztaltuk, hogy igen nagy az igény az idősök bentlakásos elhelyezésére. Az ilyen típusú intézmények kapacitásának bővítése forrásigényes. Tehát elsősorban pályázati forrásból valósítható meg. Érdemes megfontolni olyan intézmények létrehozását, ahol egy házban több idős élt, de önálló életvitelt folytathat. Ez egyfajta köztes megoldás az otthoni környezet és a bentlakásos intézmények között.

Az ápolószolgálat biztosítása szintén megoldást nyújthat az otthonukban élő, de gondozásra szoruló idős személyek számára.

A kisnyugdíjasok elszegényedésének megelőzésére, aktivitásának megőrzésére szolgálhat az érintettek munkavállalásának elősegítése. A hölgyek például segíteni tudnának a gyerekfelügyelet feladatával kibővített Biztos Kezdet Gyerekházakban.

Fogyatékkal élők esélyegyenlősége

A fogyatékkal élők csoportjának mindennapi problémát jelent a közlekedés, a köz- és magán szolgáltatások igénybevétele, az általános ügyintézés mellett különösen problémás az iskolai oktatásba való bekapcsolódás, a szakképzettség megszerzése. A közlekedési nehézségek, valamint a középületek akadálymentesítésének megoldására javasoljuk az Akadálymentesítésért Felelős Szakértői Bizottság létrehozását, melyben képviselve vannak a különböző típusú fogyatékkal élő csoportok. A teljes körű (fizikai és digitális) akadálymentesítés megvalósításával elérhetővé válik az érintett csoport egészségügyi ellátásokhoz, oktatáshoz való hozzáférése.

A munkavállalási nehézségek feloldására megoldást jelenthet egy a fogyatékkal élőköt tömörítő civil szervezetek és a nagy foglalkoztatók között létrejövő kétoldalú együttműködési megállapodás. A nők esélyegyenlőségi csoportjához hasonlóan ennél a társadalmi csoportnál is elsősorban a munkaadók és munkavállalók szemléletformálására van szükség, megoldást jelenthet továbbá az atipikus, elsősorban otthon végezhető munka támogatása. Persze ennek meg van az a veszélye, hogy leépülnek az érintettek társas kapcsolatai.

Az eddigieknél sokkal nagyobb hangsúlyt kell fektetni az a társadalmi elfogadást elősegítő programokra, az többségi társadalom érzékenyítésére. Ennek helyszínéül a köznevelési rendszer intézményeit javasoljuk oly módon, hogy az érzékenyítés már óvodás korban kezdődjön el.

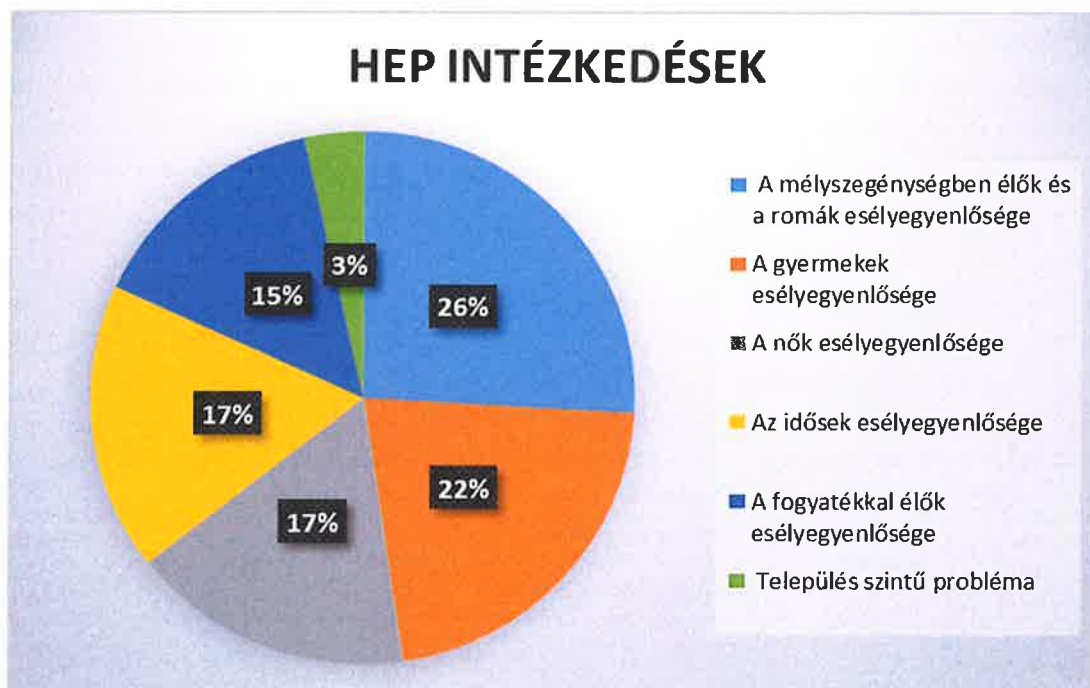
A továbbiakban a HEP intézkedések, EFOP projektek és jó gyakorlatok bemutatására fókuszálunk.

HEP intézkedések

Az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról szóló 2003. évi CXXV. törvény 31. § (1) értelmében „A község, a város és a főváros kerületeinek önkormányzata (a továbbiakban: települési önkormányzat) ötévente öt évre szóló helyi esélyegyenlőségi programot fogad el.” A (4) bekezdés értelmében a helyi esélyegyenlőségi program időarányos megvalósulását két évente át kell tekinteni, az áttekintés alapján, szükség esetén a helyi esélyegyenlőségi programot felül kell vizsgálni, illetve a helyzetelemzést és az intézkedési tervet az új helyzetnek megfelelően kell módosítani.

A dokumentumokat az önkormányzatok közalkalmazottjai, köztisztviselői készítik el. A HEP-ekben beazonosított problémákra úgynevezett HEP intézkedési tervek készülnek. Ezek bemutatására kerül most sor. A 2003. évi CXXV. Ebktv. alapján a helyi esélyegyenlőségi programban helyzetelemzést kell készíteni a hátrányos helyzetű társadalmi csoportok - különös tekintettel a nők, a mélyszegénységben élők, romák, a fogyatékkal élő személyek, valamint a gyermekek és idősek csoportjára - oktatási, lakhatási, foglalkoztatási, egészségügyi és szociális helyzetéről, illetve a helyzetelemzésen alapuló intézkedési tervben meg kell határozni a helyzetelemzés során feltárt problémák komplex kezelése érdekében szükséges intézkedéseket

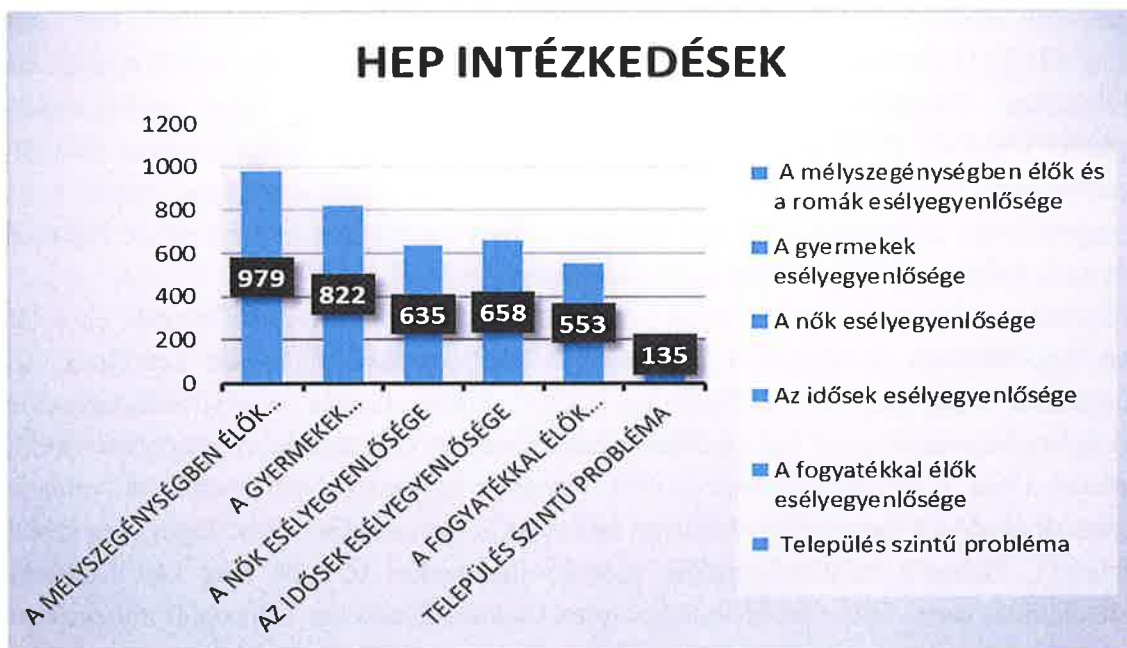
HEP intézkedések Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében (%) (2020. júniusi adatok alapján)

Forrás: <https://hep.tef.gov.hu/Public/PublishedProgramSearch.aspx?searchtext=>

Az elmúlt HEP időszakban megyei szinten a legtöbb intézkedés a mélyszegénységben élők és romákkal kapcsolatban fogalmazódott meg (979 db). Ettől valamivel kevesebb, de még így is igen magas intézkedés kapcsolódik a gyermekekhez (822 db), a rangsorban az időseket (658 db) és a nőket (635 db) érintő programok a harmadik és negyedik helyre sorolódnak. 553 intézkedés segíti a fogyatékkal élők társadalmi csoportját, települési szintű problémákra 135 program reflektál. (A HEP intézkedések ezen a linken érhetőek el: <https://hep.tef.gov.hu/Public/PublishedProgramSearch.aspx?searchtext=>)

HEP intézkedések Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében (db) (2020. júniusi adat)

Forrás: <https://hep.tef.gov.hu/Public/PublishedProgramSearch.aspx?searchtext=>

Az intézkedési tervek járási szintű mutatói szerint a megyei prioritások összhangban vannak a helyi szinten megjelenő problémák prioritásával. Természetesen vannak járási szintű differenciák, de alapvetően azt látjuk, hogy a két leghangsúlyosabban kezelt célcsoport az a mélyszegénységben élők és romák, valamint a gyerekek. A Baktalórántházai, Csengeri, Fehérgyarmati, Kemecsei, Kisvárdai, Mátészalkai, Nagykállói, Nyírbátori, Nyíregyházi, és Vásárosnaményi járásokban a mélyszegénységben élők és romák társadalmi csoportjára fogalmazódott meg a legtöbb intézkedési terv, az Ibrányi, Tiszavasvári és Záhonyi járásokban a gyerekeke csoportjára. A további esélyegyenlőségi csoportok kisebb részesedését a társadalmon belüli arányuk magyarázza.

A HEP intézkedések megoszlása járásonként, az egyes esélyegyenlőségi csoportokra vonatkoztatva

Megye, járás/ Érintett esélyegyenlőségi terület	Intézkedések száma összesen	Település szintű probléma	Mély- szegénységben élők és romák	Gyermekek	Nők	Idősek	Fogyatékkal élők
Szabolcs- Szatmár- Bereg megye	3782 (100%)	135 (3,6%)	979 (25,9%)	822 (21,7%)	635 (16,8%)	658 (17,4%)	553 (14,6%)
Baktalórántházai járás	254	10	67	65	36	46	30

Megye, járás/ Érintett esélyegyenlőségi terület	Intézkedések száma összesen	Település szintű probléma	Mély- szegénységben élők és romák	Gyermekek	Nők	Idősek	Fogyatékkal élők
Csengeri járás	129	0	33	26	25	22	23
Fehérgyarmati járás	590	28	155	121	95	101	90
Ibrányi járás	207	1	48	52	28	43	35
Kemecsei járás	171	22	38	35	26	27	23
Kisvárdai járás	468	17	138	99	71	84	59
Mátészalkai járás	445	16	109	100	77	73	70
Nagykállói járás	106	3	23	21	21	19	19
Nyírbátori járás	352	0	94	78	69	53	58
Nyíregyházi járás	291	3	75	58	54	51	50
Tiszavasvári járás	87	4	20	27	14	14	8
Vásárosnaményi járás	487	30	135	94	80	85	63
Záhonyi járás	195	1	44	46	39	40	25

Forrás: <https://hep.tef.gov.hu/Public/PublishedProgramSearch.aspx?searchtext=>

Vannak olyan HEP intézkedések, melyek megvalósítása a helyben elérhető humán erőforrással, munka átstrukturálással megvalósíthatóak, és vannak olyanok, melyek jelentős anyagi erőforrást igényelnek. Azokban az esetekben, amikor a megfogalmazott intézkedési tervek realizálása, finanszírozása saját forrásból nem megoldható, lehetőség van pályázati forrás/források felhasználására.

EFOP projektek

Jelenleg 50 felzárkózáshoz, esélyegyenlőséghez kapcsolódó nyertes EFOP projekt fut a megyében. Ebből 23 az oktatás-nevelés, 7 az egészségügy, szociális szféra fejlesztése, 5 a foglalkoztatás, 5 a lakhatás, 4 a gyermekvédelmi és gyermekjóléti szolgáltatásokhoz való hozzáférés, 2 roma program felzárkózás, 2 a felzárkózás, 1 a társadalmi felelősségvállalás, 1 az ellátások színvonalának javítása területére lett kiírva. Egy-egy pályázatban a járások több települései is rész vesznek, ezek az adatok láthatóak a lenti táblázatban. A nyertes pályázatok teljes gyűjteménye az 2. mellékletben található.

Felzárkózáshoz, esélyegyenlőséghez kapcsolódó EFOP nyertes projektek I.

Megye, járás neve/Érintett esélyegyenlőségi terület települései	Foglalkoz- tatás	Lakhatás	Ellátás színvonalának javítása	Oktatás és nevelés	Társadalmi felelősségvállalás, generációk közötti együttműködés
Baktalórántházai járás települései	4	2	1	17	5
Csengeri járás települései	8	3	1	23	2
Fehérgyarmati járás települései	24	13	-	52	5
Ibrányi járás települései	6	2	2	15	2
Kemecsei járás települései	7	1	-	17	3

Megye, járás neve/Érintett esélyegyenlőségi terület települései	Foglalkoztatás	Lakhatás	Ellátás színvonalának javítása	Oktatás és nevelés	Társadalmi felelősségvállalás, generációk közötti együttműködés
Kisvárdai járás települései	5	4	1	23	4
Mátészalkai járás települései	24	9	1	58	5
Nagykállói járás települései	9	2	-	15	2
Nyírbátori járás települései	13	11	3	37	5
Nyíregyházi járás települései	9	2	4	30	15
Tiszavasvári járás települései	5	1	1	13	1
Vásárosnaményi járás települései	13	7	-	45	5
Záhonyi járás települései	7	3	-	7	1

Felzárkózáshoz, esélyegyenlőséghez kapcsolódó EFOP nyertes projektek II.

Megye, járás neve/Érintett esélyegyenlőségi terület	Gyermekvédelmi és gyermekjóléti szolgáltatásokhoz való hozzáférés	Roma program, felzárkóztatás	Felzárkózás, esélyegyenlőség javítása	Egészségügy, szociális szféra fejlesztése
Baktalórántházi járás települései	1	-	1	2
Csengeri járás települései	1	-	1	2
Fehérgyarmati járás települései	1	-	1	2
Ibrányi járás települései	-	1	-	-
Kemecsei járás települései	-	2	1	-
Kisvárdai járás települései	1	1	3	-
Mátészalkai járás	3	3	2	2
Nagykállói járás települései	-	1	1	1
Nyírbátori járás települései	1	-	2	2
Nyíregyházi járás települései	2	1	-	4
Tiszavasvári járás települései	-	2	1	1
Vásárosnaményi járás települései	1	1	4	3
Záhonyi járás települései	-	-	1	-

A fenti két táblázat adataiból látható, hogy minden járás esetében az oktatás és neveléshez, valamint a foglalkoztatáshoz kapcsolódó projektek száma a legjelentősebb. Ez azt mutatja, hogy ezeknek a területeknek a fejlesztése a legfontosabb mind a járási, mind pedig a megyei szinten.

Az esélyteremtéshez kapcsolódó jó gyakorlatok csoportosítása a célcsoportok szerint

Jó gyakorlatnak nevezzük azokat a szakmai szempontból megalapozottan működő, modellértékű programokat, melyek az általuk kitűzött cél elérését illetően jelentős eredményeket tudnak felmutatni.

Az esélyegyenlőség megteremtése szempontjából megyebeli jó gyakorlatnak, együttműködési modellnek számít az olyan innovatív folyamat, módszer, gyakorlat, egyéb típusú cselekvés, vagy ezek együttese, amelynek a gyakorlatban meg tapasztalható, pozitív eredménye érzékelhető, adott esetben több éve sikeresen és hatékonyan alkalmazott, kipróbált, ezért hatékonyan adaptálható, fenntartható, fejleszhető, dokumentálható. A megjelenített gyakorlatok nem teljes körűek, ez a dokumentum nem vállalkozik arra, hogy megjelenítse a megye összes jó gyakorlatát. A megoldások szempontjából azért van jelentősége ezeknek, mert adaptálhatóak és megoldást kínálhatnak a SZÚT-ban beazonosított problémákra.

A megyében számos program működik az egyes célcsoportok tagjainak hátrányleküzdésére, társadalmi integrációjának megvalósítására. Több olyan követendő kezdeményezés van, mely nemcsak egy, hanem több célcsoportot is érint. Az alábbiakban ezen programok lényegkiemelő, összegző táblázatait mutatjuk be, a jó gyakorlatok részletesen a 3. mellékletben olvashatók. A táblázatok adataiból látható, hogy a **legtöbb jó gyakorlat a gyerekek, a mélyszegénységben élők és romák esélyegyenlősége témakörében fordul elő, a legkevesebb pedig a nők és idősek csoportjára irányul.** Azonban azt is látni kell, hogy az egyes célcsoportokra fókuszáló programok sokkal szélesebb társadalmi körben fejtik ki hatásukat, hiszen a tanulmányi eredményesség segítése, a lemorzsolódás megakadályozása a gyerekek mellett a szülőket is, vagyis a családot és ezáltal a helyi társadalom egészét érinti.

A mélyszegénységben élők és romák csoportjára vonatkozó programokban, - melyek szinte mindegyike megjelenik a gyerekek célcsoportjánál is - az érték közvetítés, tudáselismerés, a biztonságos (tanulási) környezet biztosítása, a szabadidő hasznos eltöltése, a szocializációs hátrányok mérséklése, az önálló életvitel elérése a cél. Mindezek megvalósítása a szemléletformálás, kompetencia- és közösségfejlesztés eszközein keresztül a szociális munkás és egyéb segítő szakemberek bevonásával történhet meg.

Mélyszegénységben élők, romák (5db):

Neve	Tartalma	Módszertani egység	Település
Generációk közötti közösségépítő programok	Értékközvetítés, generációk közötti program, hagyományörzés	<ul style="list-style-type: none"> szemléletformálás közösségfejlesztés mérés, értékelés fenntarthatóság 	Beregdaróc
Ne-felejts Tanoda	Tanulmányi eredmény, magatartás és szorgalom javulása, tudás kamatoztatás, a szülőkkel való együttműködés erősítése, pozitív emlékek, barátságok, továbbtanulás elérése	<ul style="list-style-type: none"> kompetenciafejlesztés belső erőforrás fejlesztés szociális munka szemléletformálás közösségfejlesztés esélyegyenlőség javítása módszertani fejlesztés prevenció fenntarthatóság 	Ibrány
Hátrányos helyzetű gyermekek esélyteremtése a Kedvesház Kollégium közreműködésével, segítségével	A kollégium a gyermekek számára biztosít olyan pozitív kereteket, melyek alapján lehetőség nyílik a tanulással kapcsolatos nehézségek leküzdésében.	<ul style="list-style-type: none"> esélyegyenlőség javítása 	Nyírtelek
„Babóca” gyerekház	Szabadidő hasznos eltöltése. Óvodakezds segítése,	<ul style="list-style-type: none"> kompetenciafejlesztés esélyegyenlőség javítás 	Szabolcs-Szatmár-Bereg megye

Neve	Tartalma	Módszertani egység	Település
	könnyítése. Az óvodás kor elérésére a szocializációs hátrányok csökkentése.	<ul style="list-style-type: none"> • közösségfejlesztés • mérés, értékelés • fenntarthatóság 	Encsencs
Konyhakert kialakítása	Képzés keretében konyhakert kialakítása, képzést követő további gondozása, hasznosítása. Cél az önálló életvitel elősegítése.	<ul style="list-style-type: none"> • kompetenciafejlesztés • szemléletformálás • közösségfejlesztés • mérés, értékelés • fenntarthatóság 	Tuzsér

A gyerekek esélyegyenlőségét segítő programok a roma és/vagy hátrányos helyzetű gyermekek és családjaik oktatása és társadalmi integrációja elősegítését, az érték közvetítést, a tanulmányi eredményességet, a szabadidő hasznos eltöltését, a biztonságos tanulási környezet megteremtését állítják fókuszba. A jó gyakorlatok sorába tarozó programok már egészen az óvodáskor előtti életkorú gyerekek és családjaik számára elérhetőek. Az autizmussal élő, tanulásban és értelmileg akadályozott, illetve egyéb sajátos nevelési igényű gyermekeknek segítséget nyújtó program a korai fejlesztés fontosságát tüzte ki elsődleges céljának. Az önállóságra nevelést már kora gyermekkorban érdemes elkezdni. A „Konyhakert” programnak az a lényege, hogy a gyerekek elsajátítsák a kétékezi munka örömét és hasznosságát.

Gyerekek esélyegyenlősége (7db):

Neve	Tartalma	Módszertani egység	Település
Kedvesház modellprogram	Az esélytelenség újratermelődésének megállítása, a roma és/vagy hátrányos helyzetű gyermekek és családjaik oktatása és társadalmi integrációja elősegítése terén.	<ul style="list-style-type: none"> • kompetenciafejlesztés • egészségügyi állapot javítása • szociális munka • mentálhigiénés állapot javítása 	Nyírtelek
Generációk közötti közösségépítő programok	Értékközvetítés, generációk közötti program, hagyományörzés.	<ul style="list-style-type: none"> • szemléletformálás • közösségfejlesztés • mérés, értékelés • fenntarthatóság 	Beregdaróc
Ne-felejts Tanoda	Tanulmányi eredmény, magatartás és szorgalom javulása, tudás kamatoztatás, a szülőkkel való együttműködés erősítése, pozitív emlékek, barátságok, továbbtanulás elérése.	<ul style="list-style-type: none"> • kompetenciafejlesztés • belső erőforrás fejlesztés • szociális munka • szemléletformálás • közösségfejlesztés • esélyegyenlőség javítása • módszertani fejlesztés • prevenció • fenntarthatóság 	Ibrány
Erdőhát Tanoda	Önbizalom növelése, a siker érdekében, a színjátás által.	<ul style="list-style-type: none"> • gyermekek tanulását, továbbtanulását, pályaválasztását elősegítő szolgáltatások, • lemorzsolódást megelőző programokon 	Rozsály
Csodavár – gyermekek korai fejlesztése,	Elsősorban autizmussal élő, tanulásban és értelmileg akadályozott, illetve egyéb sajátos nevelési igényű	<ul style="list-style-type: none"> • esélyegyenlőség javítása 	Nyíregyháza

Neve	Tartalma	Módszertani egység	Település
integráció biztosítása	gyermeknek nyújt segítséget a gyermek egyéni képességeinek felmérését követően. Fontos szempont a működésük során az integráció.		
„Babóca” gyerekház	Szabadidő hasznos eltöltése. Óvodakezdés segítése, könnyítése. Az óvodás kor elérésére a szocializációs hátrányok csökkentése.	<ul style="list-style-type: none"> • kompetenciafejlesztés • esélyegyenlőség javítás • közösségfejlesztés • mérés, értékelés • fenntarthatóság 	Szabolcs-Szatmár-Bereg megye Encsencs
Konyhakert kialakítása	Képzés keretében konyhakert kialakítása, képzést követő további gondozása, hasznosítása. Cél az önálló életvitel elősegítése.	<ul style="list-style-type: none"> • kompetenciafejlesztés • szemléletformálás • közösségfejlesztés • mérés, értékelés • fenntarthatóság 	Tuzsér

A nők esélyegyenlőségéhez kapcsolódó jó gyakorlat egy információs szolgáltatáshoz kapcsolódik. Az érdeklődők egy ingyenes telefonszámon tájékozódhatnak a Családvédelmi Akcióterv egyes elemeiről. Az érintettek segítséget kapnak abban, hogy az egyes családpolitikai eszközöket hogyan vehetik igénybe.

Az idős és egyben a fiatal korosztály életminőségének javítását szolgálja a generációk közötti szolidaritást előtérbe helyező beregdaróci kezdeményezés. Az idősek és a fiatalok együttműködésének számos lehetősége van, mindkét korosztály igen sokat tud tanulni, igen sokat tud adni a másinak. Az idősek hitelt érdemlően ismerik a helyi hagyományokat, szokásokat, a történelmi eseményeket, a fiatalok pedig az infokommunikációs eszközökkel kapcsolatos ismereteiket oszthatják meg a nagyszülői generációval.

Nők esélyegyenlősége (1db):

Neve	Tartalma	Módszertani egység	Település
Családvédelmi Akcióterv Információs Pontok	A 1818-as telefonszámot tárcsázva a hét minden napján, 24 órában, ingyenesen kérdezhetnek az állampolgárok.	<ul style="list-style-type: none"> • esélyegyenlőség javítása • módszertani fejlesztés 	Szabolcs-Szatmár-Bereg megye nagyobb városai

Idősek esélyegyenlősége (1db)

Neve	Tartalma	Módszertani egység	Település
Generációk közötti közösségépítő programok	Értékközvetítés, generációk közötti program, hagyományörzés	<ul style="list-style-type: none"> • szemléletformálás • közösségfejlesztés • mérés, értékelés • fenntarthatóság 	Beregdaróc

A fogyatékkal élők esélyegyenlősége témához kapcsolódó programok igen szerteágazóak. Egy részük a nevelés, oktatás területén megjelenő hátrányok enyhítésért küzd, egy másik részük a munkaerőpiaci integrációt erősíti. Fontos kiemelni az önálló életvitel megteremtésének a lehetőségét, mely a lakhatás biztosítása mellett az egyén meglévő képességeire építve, azt továbbfejlesztve szintén a társadalmi integrációt tartja szem előtt.

A *Most Élész Kártya* program az autizmussal élők speciális igényeire reflektál. Ez egy speciális akadálymentesítés, mely az autizmussal élő emberek egyedi helyzetére reflektál. Ennek a

kártyának a felmutatásával a mindenkori orvosi protokoll betartása mellett egyfajta soron kívüliséget biztosítanak, a kártyával rendelkező személyeknek a megye összes egészségügyi intézményében.

Fogyatékkal élők esélyegyenlősége (4db):

Neve	Tartalma	Módszertani egység	Település
Ne-felejts Tanoda	Tanulmányi eredmény, magatartás és szorgalom javulása, tudás kamatoztatás, a szülőkkel való együttműködés erősítése, pozitív emlékek, barátságok, továbbtanulás elérése	<ul style="list-style-type: none"> • kompetenciafejlesztés • belső erőforrás fejlesztés • szociális munka • szemléletformálás • közösségfejlesztés • esélyegyenlőség javítása • módszertani fejlesztés • prevenció • fenntarthatóság 	Ibrány
Esély az Önálló Életvitelhez	A szolgáltatás alapvetően lakhatást és mellé olyan szolgáltatási elemeket biztosít, ami az egyén meglévő képességeire és szükségleteire építve az önálló életvitel megvalósítását célozza meg.	<ul style="list-style-type: none"> • kompetenciafejlesztés • belső erőforrás fejlesztés • lakhatási feltételek javítása • foglalkoztatás bővítése • egészségügyi állapot javítása • szociális munka • mentálhigiénés állapot javítása • kutatás • szemléletformálás • közösségfejlesztés • esélyegyenlőség javítása • módszertani fejlesztés • prevenció • mérés, értékelés • fenntarthatóság 	Tiszavasvári
Fogyatékkal élők és megváltozott munkaképességű emberek számára munkalehetőséghez jutás elősegítése.	A munkaerő-piacra belépni kívánó egészségkárosodással és fogyatékkal élő személyek munkavállaláshoz segítése a beadott munkaerői igények alapján	<ul style="list-style-type: none"> • foglalkoztatás bővítése • esélyegyenlőség javítása 	Szabolcs-Szatmár-Bereg megye
Autizmussal élők infokommunikációs akadálymentesítése	A társadalom érzékenyítése a problémára és autizmussal élők számára akadálymentesítést. Most Élsz Kártya használata.	<ul style="list-style-type: none"> • esélyegyenlőség javítása • szemléletformálás 	Szabolcs-Szatmár-Bereg megye

A hátrányos helyzetű munkavállalók esélyegyenlősége érdekében működő programok fontosságát a helyzetértékelés és problémaazonosítás részekben bemutatott foglalkoztatási nehézségek egyértelműen igazolják. A munkaerőpiaci igényekhez alkalmazkodó tudás, szakképzettség, az álláskereső stratégiák ismerete alapvető feltétele a munkaerőpiaci integrációnak.

Hátrányos helyzetű munkavállalók esélyegyenlősége (3db):

Neve	Tartalma	Módszertani egység	Település
Álláskeresők képzése	Álláskeresők szakképzettséghez való hozzájutásának támogatása.	<ul style="list-style-type: none"> • kompetenciafejlesztés • foglalkoztatás bővítése • mentálhigiénés állapot javítása • szemléletformálás • közösségfejlesztés • esélyegyenlőség javítása 	Szabolcs-Szatmár-Bereg megye számos települése, járási központok és további kisebb települések
Vállalati kapcsolattartás	A vállalati kapcsolattartó munkakörök bevezetésével kiemelt szerepet kap a munkáltatókra való odafigyelés, kapcsolati tőke fejlesztése. Hatékony kapcsolattartás kialakítása, munkáltatók folyamatos tájékoztatása.	<ul style="list-style-type: none"> • szemléletformálás • belső erőforrás fejlesztés • prevenció • foglalkoztatás bővítése • módszertani fejlesztés • adattár feltöltése • mérés, értékelés • fenntarthatóság • folyamatosság 	Szabolcs-Szatmár-Bereg megye
Álláskeresőként történő nyilvántartásba vétel	Széles körű szolgáltatásnyújtás: munkaközvetítés, tanácsadás (rehabilitációs, pályaorientációs, önéletrajzírás, stb.) Képzési lehetőségek biztosítása szakképzettség megszerzése céljából	<ul style="list-style-type: none"> • álláskeresési ellátás • képzés • szolgáltatás • támogatás a munkáltató részére a munkavállaló elhelyezkedése céljából • támogatás az álláskereső részére 	Szabolcs-Szatmár-Bereg megye. Tíz település a megyében Járási Hivatalok Foglalkoztatási Osztályai

A hátrányos helyzetű munkavállalók esélyegyenlőségének előmozdításban jelentős szerepet vállalnak a Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Kormányhivatal Járási Hivatalainak Foglalkoztatási Osztályai, melyek elérhetősége az alábbi táblázatban olvasható:

Megnevezés	Cím	Telefonszám
Baktalórántházi Járási Hivatal Foglalkoztatási Osztály	4561 Baktalórántháza, Köztársaság tér 15.	42/550-150
Csengeri Járási Hivatal Foglalkoztatási Osztály	4765 Csenger, Szent István tér 1.	44/520-510
Fehérgyarmati Járási Hivatal Foglalkoztatási Osztály	4900 Fehérgyarmat, Petőfi u. 16.	44/510-500
Kisvárdai Járási Hivatal Foglalkoztatási Osztály	4600 Kisvárdá, Szent György tér 4.	45/500-530
Mátészalkai Járási Hivatal Foglalkoztatási Osztály	4700 Mátészalka, Jármi u.2.	44/500-622
Nagykállói Járási Hivatal Foglalkoztatási Osztály	4320 Nagykálló, Bástori út 36.	42/563-540
Nyírbátori Járási Hivatal Foglalkoztatási Osztály	4300 Nyírbátor, Kossuth utca 16.	42/510-510
Nyíregyházi Járási Hivatal Foglalkoztatási Osztály	4400 Nyíregyháza, Szabadság tér 2.	42/598-100
Tiszavasvári Járási Hivatal Foglalkoztatási Osztály	4440 Tiszavasvári, Báthori u. 2-4.	42/520-510

Megnevezés	Cím	Telefonszám
Vásárosnaményi Járási Hivatal Foglalkoztatási Osztály	4800 Vásárosnamény, Jókai út 14.	45/570-520

3.3. A tematikus munkacsoport üléseken elhangzott problémák megoldási javaslatai

A tematikus munkaüléseken feltárt problémák jelen dokumentum 51-55. oldalán olvasható, melyek megoldására, a nehézségek tompítására a következő javaslatok hangzottak el a tematikus ülések, valamint a fórum ülések alkalmával.

- A lakhatási probléma megoldását szolgálhatja, ha az önkormányzati bérlakások száma növelésre kerül és azok a rászorulóknak részére kerülnek kiadásra
- Csillagházakhoz hasonló házak építése szintén a lakhatási problémára reflektálhat
- Olyan képzések szervezése szükséges, melyeken olyan modelleket, technikákat és tudást biztosítanak, amit megtanulva a mélyszegénységben élők csökkenhetik a kiadásait és növelhetik az életszínvonalukat.
- Olyan képzések tartása is szükséges, mellyel csökkenthetik az analfabétizmust.
- Közös gondolkodás szükséges a munkáltatók, a települési önkormányzatok vezetői és a szolgáltatók között a közösségi közlekedés megreformálására. Fontos, hogy a tömegközlekedés a munkavégzés idejéhez igazodjon.
- A szűrőprogramok fontosságára a Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Kormányhivatal járási népegészségügyi osztályai fel tudják hívni a figyelmet. A Népegészségügyi Osztályok szakemberei prevenciós előadásokkal tudják segíteni a településeken élők egészségmegőrzését.
- Pszichiátriai beteg gyermekek esetén, ha állami nevelésbe vannak véve, speciális nevelőotthonokat kell létrehozni, melyben szakképzett személyzet áll a gyermekek rendelkezésére.
- Fontos a szociális szférában dolgozó szakemberek képzése. A humán erőforrás hiányt és a pályaelhagyást pedig csökkentheti, ha nő az anyagi és társadalmi megbecsültsége a terület dolgozóinak. A leghátrányosabb településeken érdemes lenne többlettuttatásokat adni, annak érdekében, hogy oda is szívesen menjenek dolgozni.
- A mediáció módszertanával lehet segítséget nyújtani számos területen. A mediáció vitarendező eszköz, közvetítői eljárás, ezért lehetne alkalmazni iskolai mediációt is, például a pedagógus-diák vitában, szülő-pedagógus vitáknál is. Fontos lenne ezt a mediációs módszertant a családok tekintetében is alkalmazni, ezzel fel lehet problémákat tárni, megoldani. Nagyon jó szakemberek állnak rendelkezésre az egész országban, így a megyében is, a módszer népszerűsítése megoldást jelenthet egy-egy problémára.
- A településeken egy igényfelmérésre lenne szükség, melyben a lakosság kifejtheti, hogy a településen milyen olyan kulturális intézmény létrehozása, program elindítása indokolt, annak érdekében, hogy a gyermekek szabadidejüket hasznosan eltölthessék.
- Motiváló tényező lehet, ha az állami nevelésbe vett gyerekek esetén a zsebpénz nem alanyi jogon járna, hanem teljesítményhez lenne kötve, vagy szankcióként lehetne alkalmazni a zsebpénz megvonását. Jelenleg a jogi szabályozás erre nem ad

lehetőséget, érdemes lehet a szakembereknek jogszabály változtatást kezdeményezniük.

- A fogyatékkal élők száma tekintetében nincsenek friss, pontos statisztikai adatok, ennek kapcsán egy olyan új gyűjtési formát kellene kezdeményezni, melyben a halmozottan sérültek külön kategóriaként jelennek meg.
- Buszvezetőknek érzékenyítés tartása szükséges, hogy a fogyatékkal élő személyekkel megfelelően bánjanak.
- Akadálymentesítés kapcsán fontos, hogy ne csak a szakembereket, hanem a közvetlenül érintett célcsoport képviselőit is bevonják már a tervező munkába is.
- Magyarországon van egy új kezdeményezés a beszélőlámpákkal kapcsolatban. Ez egy technikai újítás, ami azt jelenti, hogy egy kis szerkezet van az embernél, amit ha megnyom, akkor aktiválódik az a csomópont, ahol szeretne átkelni, ilyeneket a megyében is érdemes lenne beszerezni.
- Integrált oktatás esetén is differenciált oktatási módszereket kezdjenek el alkalmazni, mert így egy csoporton belül azonos képességű gyerekeknek a teljes körű kibontakoztatását tudják elősegíteni.
- Fontos a fogyatékkal élők kapcsán a közösség szemléletformálása is, esetükben az önkéntesek, a közösségi összefogás számos esetben segítséget nyújthat.
- Amennyiben vonattal szeretne egy fogyatékkal élő utazni azt előre jelezheti a szolgáltatónál, akinek kötelessége, hogy akadálymentesített szerelvényt biztosítson, ezt a buszközlekedésre is célszerű lenne kiterjeszteni.
- A tudatos családalapításhoz fűződő ismereteket bővíteni szükséges, a terhes nők oktatásába bevonhatóak a védőnők, akik egyébként is tartanak tanácsadást.
- Az egészségtudatos magatartás kérdése minden családban fontos, ennek kialakításában a nőknek nagyon nagy szerepe és felelőssége van, így ezen a téren részükre lehet szemléletformáló képzéseket tartani.
- Nagyon fontos lenne már az iskolában a családdal kapcsolatos kérdéseket, a családtervezést, akár a családdal kapcsolatos konfliktusok kezelését tanítani a gyerekeknek. Ezt megteheti iskolai keretek között a pedagógus, de akár egy külső, független személy is.
- A szülői értekezleteken részt vehetne a helyi orvos, védőnő is, mert ott a szülőknek tanácsot adhat a testi- és mentális egészségtudat kialakításában, így szemléletformálásra a szülői értekezleteken ilyen módon is lehetőség nyílna.
- A tanulás megszerettetésében illetve a tanórákon kívüli plusz fejlesztésben lenne jelentősége a civil szervezeteknek, egyházaknak. Akár tanoda működtetésével vagy az önkormányzatnak Biztos Kezdet Gyerekházak működtetésével, ezekre egyre nagyobb hangsúlyt kellene fektetni.
- Érdemes lenne közösségi egészségnevelésben gondolkodni. Egy új jogszabályi rendelkezés értelmében többször kell megszűrni a gyereket, míg elkerül az óvodába. Az, hogy időben elkerül-e orvoshoz, több mindenben múlik, például a család anyagi hátterén, a szülői hozzáálláson.
- Az iskolákban szükség van a tehetségfelmérésre. Fontos lenne megtudni, hogy ki miben tehetséges, és ahhoz kell rendelni a tananyagot.

- A gyermekek tanulási motivációjának fokozásához az iskolákban differenciáltabb, személyre szabottabb oktatásra van szükség, közös munkába való bevonással, sikerélmények megadásával.
- Az eladósodottság, az uzsora kérdése alapvető probléma, ezzel kapcsolatban folyamatosan felvilágosítást, képzést szükséges tartani az érintetteknek.
- Különösen fontos, hogy a települések felismerjék és „kiaknázzák” lehetőségeiket. Ugyanakkor hangsúlyozni szükséges, hogy nem egyedi, szigetszerű fejlesztésre van szükség, hanem közös gondolkodásra, a hálózatosodás elősegítése itt különösen fontos feladat. Ebben a megyei önkormányzat koordinációja is tudna segíteni.
- Össze kell hívni azokat a szociális szakembereket, projektmenedzsereket, akik a hátrányos helyzetű emberekkel foglalkoznak, fontos az összefogás, a tapasztalatok megosztása minden hátrányos helyzetű célcsoport vonatkozásában.
- A civil szervezetek a jelzőrendszer munkájába is bevonhatóak.
- A speciális nevelési igényű gyermekek kapcsán se az intézmények, se a nevelőszülők nem kellőképp felkészültek. Felkészítő képzésekre van szükség és több olyan nevelőszülőre, aki SNI-s gyereket tud befogadni és kezelni.
- A kiegészítés veszélye a szociális területen dolgozókat nagymértékben veszélyezteti, nagy a fluktuáció és a humán erőforrás hiány a területen. A társadalmi megbecsültségük növelése szükséges, az egyetemeknek összefogva a megyei és helyi önkormányzattal népszerűsíteni kell ezeket a szakokat. A szociális területhez kapcsolódó szakokat speciális ösztöndíj rendszerrel lehetne vonzóvá tenni.
- A mélyszegénységben élők és roma célcsoportok helyzetének javítása érdekében a roma képviselőkkel való folyamatos kapcsolattartás, mind a település vezetése, mind a védőnők, szociális munkások, család és gyermekvédelmi rendszerben dolgozók részéről elengedhetetlen.
- Szemléletformálásra az idősök csoportjához kapcsolódóan két szempontból is szükség van, egyrészt a társadalom egészének szükséges a szemléletét formálni annak érdekében, hogy az idős emberre ne egy beteg, demens, magatehetetlen személyként tekintsen, illetve az egyének szemléletét is formálni kell olyan módon, hogy tudatosan készüljenek az idős korra. Ennek érdekében önismereti szemléletformáló képzések tartása is szükséges.
- Az idősök elmagányosodásának enyhítésében megoldást jelenthetnek a településeken létrejövő önszerveződő nyugdíjas klubok, egyesületek.
- Az idősök informatikai képességét fejleszteni szükséges, melyhez önkéntes fiatalokat is be lehet vonni, illetve az önkormányzat is szervezhet képzéseket.
- A szülőről való gondoskodás egy formája az is, ha biztosítanak számukra helyet egy bentlakásos intézményben, ahol meg tudja kapni a megfelelő ellátását. Megyénkben szükséges az idősök bentlakásos intézményeinek férőhelyeit bővíteni. Szükséges lenne a jövőben olyan pályázati kiírás, amely alapján egy önkormányzat, egyház vagy civil szervezet arra pályázhatna, hogy egy teljesen új intézményt hozhasson létre.
- Az egészséges életmód és az egészségügyi szolgáltatásokhoz való hozzáférés az idősök vonatkozásában is rendkívül fontos. Szemléletformáló programok tartása

mellett a mozgás lehetőségét biztosítani kellene az időseknek, így ilyen közösségi terek létrehozása is szükséges.

3.4. Konkrét javaslatok gyűjteménye az egyes esélyegyenlőségi csoportok vonatkozásában

Mindezek alapján az egyes esélyegyenlőségi célcsoportok helyzetének javítása érdekében az alábbi speciális javaslatok fogalmazhatóak meg:

A mélyszegénységben élők és a romák esélyegyenlősége:

- D.A.D.A program bevezetése az általános iskolában.
- Digitális írástudás megszerzése a munkaerőpiaci hiányok leküzdése érdekében képzések segítségével.
- Oktatással, képzéssel javítani a foglalkoztatási esélyeket.
- Adósságkezelési tanácsadás bevezetése a településen.
- Egészségi állapot javítása rendszeres szűrővizsgálattal.
- Szociális bérlakásállomány növelése.
- Szociális és egészségügyi szakemberek együttműködésének erősítése.
- Biztonságos internethasználatra oktatás.
- Felelősségteljes családalapítás, gyermekvállaláshoz kapcsolódó ismeretek oktatása (baba-mama klub).
- Szenvedélybetegségekkel összefüggő preventív előadások megszervezése.
- Kisebbségi és esélyegyenlőségi tanácsadó munkatársak alkalmazása az önkormányzatoknál, óvodákban, iskolákban stb.

A gyermekek esélyegyenlősége:

- Sportolási lehetőségek kiterjesztése.
- Iskolabusz járatok megszervezése.
- Szocializációs problémák feltárása és megoldása, felvilágosítás, családon belüli erőszak felderítése, megakadályozása.
- A fiatalok elkövetővé, áldozattá válásának megelőzése.
- Tanoda program bevezetése.
- Gyermekek körében a szenvedélybetegségek csökkentése.
- Gyermekek továbbtanulásának támogatása.
- Családi kapcsolatok erősítése.
- A gyerekek szabadidejének hasznos eltöltésére lehetőségek biztosítása.
- Közterületi játszóterek kialakítása, meglévő óvodai és közterületi játszóterek rendszeres karbantartása, felújítása, parkosítása
- Kompetencia felmérés eredményeinek javítása.
- Önsegítő csoportok kialakítása.
- A tehetséges HH/HHH gyerekek felismerése, a motiválatlan tanulók segítésére gyerekmentorok képzése kidolgozott program alapján szakemberek (pszichológus, pedagógus, szociális szakemberek) segítségével.

- Szakmai csoportok létrehozása és működtetése.
- Minél színesebb és minden korosztály részére elérhető sportolási lehetőség biztosítása.
- A gyermekek személyiségének fejlesztése programok által.
- A gyermekek esélyegyenlősége vonatkozásában fontos lépés a káros szenvedélyekkel kapcsolatos prevenciós előadások szervezésére.
- A helyes életvitel elérése a rászoruló családok esetében képzésekkel, információs fórumokkal.

A nők esélyegyenlősége

- A nők munkába való visszaállását elősegítő intézkedések, képzés elősegítése. A Gyes-ről visszatérő anyák munkaerőpiacra való visszatérésének támogatása.
- Információs kampány a nők elleni erőszak ellen.
- Munkahelyteremtés, atipikus foglalkoztatási formák bevezetése, alacsony iskolai végzettségű nők munkába állásának támogatása
- Munkahely és család összeegyeztetését szolgáló családbarát munkahelyek támogatása.
- Egészséges életmód, életszemlélet oktatása.
- Nők egészségügyi helyzetének jobbá tétele szűrővizsgálatokkal.
- Kapcsolati erőszak elkerülése, átmeneti megoldási lehetőségek megteremtése.
- Nők aluliskolázottságának csökkentése képzésekkel.
- Sportegyesületekben női szakágak szervezése.
- A gyermekvállalás során az anyáknál fellépő pszichés állapot romlásának megakadályozása szakember segítségével .
- A gyermeket egyedül nevelő, vagy több gyermeket nevelő család esetében az elszegényedés mértékének csökkentése.

Az idősek esélyegyenlősége

- Az idősek egészségügyi helyzetének javítása, szűrővizsgálatok szervezése.
- Idősek elmagányosodásának megelőzése.
- Idősek informatikai jártasságának fejlesztése.
- Áldozattá válás megelőzése.
- Napközbeni illetve bentlakásos otthonok fejlesztése.
- Rendezvények szervezése az idősek részére.
- Egészséges életmód, életszemlélet oktatása.
- Prevenciós szemlélet erősítése, szűrővizsgálatokra való eljutás elősegítése.
- Jelzőrendszeres házi segítségnyújtás bővítése.
- Az aktivitást és függetlenséget megőrző programok, szolgáltatások szervezése.

A fogyatékkal élők esélyegyenlősége

- Fogyatékkal élők, megváltozott munkaképességűek foglalkoztatásának elősegítése.
- Közintézmények megközelíthetőségének biztosítása a fogyatékkal élők célcsoportjának.

- Fogyatékkal élők egészségügyi szűrővizsgálatokon történő részvételének segítése.
- Közszolgáltatásokhoz való hozzáférés javítása.
- Előítéletek, sztereotípiák leküzdése szemléletformáló programok, képzések segítségével.
- A társadalmi befogadás mértékének javítása, előítéletek csökkentése szemléletformáló képzések által.

Az egyes esélyegyenlőségi célcsoportoknál és szolgáltatások elérhetőségénél beazonosított problémák kezelését szolgálja a palyazat.gov.hu oldalon közzétett Humánfejlesztési Operatív Program (HOP) - egyelőre társadalmi egyeztetési változata, mely az alábbi linken érhető el: <https://www.palyazat.gov.hu/humnfeljesztsi-operativ-program>

A Humánfejlesztési Operatív Program (HOP) célja a szociális felzárkózás támogatása Magyarországon, mely öt humán szakterület fejlesztéseit foglalja magában: egészségügy, köznevelés, társadalmi felzárkózás, szociális, valamint család- és ifjúságpolitika (amelyekhez a kultúra és a sport is hozzájárul). Látható, hogy ezeknek a programoknak a megvalósulása is hozzájárul majd a SZÚT-ban beazonosított problémák kezeléséhez.

ÖSSZEGZÉS

Összességében megállapíthatjuk, hogy a megyét érintő legjellemzőbb általános kihívás az elhelyezkedési, foglalkoztatási nehézségek javítása, a munkahelyteremtés és a megfelelő szakképzettségű munkavállalók nevelése.

Az általunk használt adatforrások mindegyike megerősítette a megye munkaerőpiaci hátrányát. A HEP dokumentumok, a SZÚT, a TeIR a KSH, a kérdőívek adatai, és a tematikus munkacsoport ülések jegyzőkönyvei mind egyöntetűen alátámasztják ezt a megállapítást. Mindezt tovább igazolja, hogy a megye 229 települése közül 154 a jelentős munkanélküliséggel sújtott települések közé tartozik a 290/2014. (XI. 26.) és a 105/2015. (IV.23.) Korm. rendelet alapján. Az Ibrányi járás mind a 8 települése, a Baktalórántházai járás 12 településéből 10, a Fehérgyarmati járás 50 településéből 30, a Kemecsei járás 11 településéből 8, a Nyírbátori járás 20 településéből 16, a Nagykállói járás 8 településéből 6, a Vásárosnaményi járás 28 településéből 20, a Záhonyi járás 11 településéből 9, de a Mátészalkai, Csengeri, Kisvárdai, Tiszavasvári járások településeinek több mint fele is ebbe a kategóriába tartozik. Azt gondoljuk, hogy ez az alapprobléma számos egyéb nehézség eredője, és az innovatív gazdasági-, településfejlesztési programokra is nagy szüksége lenne az itt élőknek.

A Megyei Esélyteremtő Paktum időszerűségét elsősorban a szubjektív tényezők javításának az igénye adja. A jelenlegi sokszoros hátrányok javulásában szinte minden esetben a humántőke, a szakképzett munkavállalók számának növelésétől várható eredmény. Ehhez a már történelminek nevezhető hátrányok csökkentését és a szociokulturális viszonyok javulását kellene elérnünk, amihez az első lépés a problémákkal való szembenézés. Jelenlegi anyagunkkal erre törekedtünk.

A hátrányos helyzetű gyermekek oktatási esélyeinek a javítása közügy, amiben az oktatásnak nagyobb lehetőséget és bizalmat kellene kapnia és vállalnia. Új képzési formák bevezetésével szükség lenne olyan pótló felnőttképzési programokra, amelyekkel a munkavállaláshoz szükséges készségeket elsajátíthatják, a különböző kulturális szinten lévő emberek iránti toleranciát elfogadják, és az önhibájukon kívül kirekesztettségben élőket képesek befogadni.

A hátrányos helyzetű tanulók társadalmi boldogulásának esélyeit erősen meghatározza, hogy mi történik velük az oktatási rendszerben. „A hátrányos helyzetű gyerekek többek között azért tekinthetők hátrányosnak, mert nem áll mögöttük érdekérvényesítésre vagy az iskolai szolgáltatások kiegészítésére, illetve kompenzálására képes család. Az ebben a környezetben élő pedagógusok jó része úgy érzi, hogy oktatásuk felelőssége kizárólag az államé, a pedagógusoké. A hátrányos helyzetű tanulók felzárkóztatásának egyik legfontosabb feltétele a számukra biztosított oktatás jó minősége, hatékonysága”. A véleménnyel egyetértve, azt a kiegészítést tehetjük, hogy a most az oktatásba történő befektetés eldöntheti, néhány év múlva ezek a gyermekek részt tudnak-e vállalni a köztelherviselésből vagy szociális ellátásra szorulnak. (Láczay, 2018)

Másrészt nem vehetjük megváltoztathatatlannak a kedvezőtlen családi hátteret sem. A szülők átlagéletkora alacsony, és a munkaerőpiaci kompetenciák megszerzésével nemcsak gyermekeik, hanem saját életük minőségét is fejleszthetik. A felnőttképzésnek azonban szintén problémás a helyzete. A pótló képzések esetlegesek, a megfelelő tanulási stratégia kidolgozásához nem garantált a szakmai háttér, noha úgy tűnik, a változtatáshoz, az életminőség megújításához a szülőket is be kell kapcsolni a nevelésbe, képzésbe, és olyan praktikus ismeretekkel kellene megismertetni őket, amelyekkel a maguk sorsán is képesek lehetnek változtatni. Ehhez az új oktatási-képzési kihíváshoz azonban minden településnek vissza kellene kapnia egy olyan intézményt szakemberekkel együtt (pl. napközi otthonos foglalkoztatót, tanodát, esetleg a bezárt iskolai részeket új szerepkörrel hasznosítani, ha még létezik vagy a más néven funkcionáló művelődési házban elhelyezni), ahol a szülőket is bekapcsolhatnák az ön- és gyermekeik nevelésének a feladatába.

Természetesen az általunk javasolt szakembereket valamint a járási és helyi vezetőket tömörítő Társadalmi Esélyteremtést Koordináló Tanácsadó Testület munkája mind a mélyszegénységben élők és romák, mind a gyermekek, a nők, az idősek és a fogyatékkal élők esélyegyenlőségi csoportok helyzetének javítására kiterjedne, magába foglalva a Magyar Nemzeti Társadalmi Felzárkózási Stratégiában megjelölt életminőséget meghatározó dimenziókat, vagyis a lakhatáshoz és alapvető szolgáltatásokhoz, oktatáshoz, munkához, egészségügyi és szociális szolgáltatásokhoz való hozzáférést.

Felhasznált irodalom

1. Ádány Róza és mtsai (2020): Szegregátumokban élők egészségügyi ellátása, In: Társadalmi riport, 2020
2. Borsán Livia – Budainé Csepela Yvett (2017): A szabadidős tevékenységek személyiségfejlesztési lehetőségei. Testnevelés és Pedagógia. 24-29.
3. Győri Ferenc (2011): A tehetségterképektől a tehetségföldrajzig. Tér és Társadalom, 25. 4. 39-59. old.
4. Hajnal Gabriella (2018): Antiszegregációs terv, Klebelsberg Központ
5. Hermann Zoltán – Varga Júlia (2016): Állami, önkormányzati, egyházi és alapítványi iskolák, In: Társadalmi Riport 2016, Tárki
6. Kovách Imre. (2016): Földek és emberek / Földhasználók és földhasználati módok Magyarországon. MTA Társadalomtudományi Kutatóközpont
7. Lácza Magdolna (2020): Másfél évszázados rendszerváltozásainak hatása Szabolcs-Szatmár-Bereg megye társadalmára 1. Régiókutatási Szemle, 5:1, 6-15.
8. Lácza Magdolna (2018): A társadalmi mobilitás néhány jellegzetessége a rendszerváltás óta Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében. Közép-európai Közlemények 11/2. 7-16.
9. Kovács Katalin (szerk.)(2016): Földből élők /polarizáció a magyar vidéken, Argumentum,
10. Péntes – Tátrai – Pásztor: A roma népesség területi megoszlásának változása Magyarországon az elmúlt évtizedekben, Területi Statisztika, 2018, 58:3-26.19.
11. Pásztor István Zoltán - Péntes János (2018): A cigányság lélekszáma és helyzete egy északkelet-magyarországi felmérés tükrében, Földrajzi Közlemények 2018. 142. 2.154 – 169.
12. Péntes János (2016): A cigányság területi-települési viszonyai Hajdú-Bihar és Szabolcs-Szatmár-Bereg megyékben. In: Roma népesség Magyarország északkeleti határtérségében. (Szerk.): Szilágyi Ferenc, Péntes János, Partium Kiadó, Oradea, 9-47.
13. R. Fedor Anita (2018): Foglalkoztatási helyzetkép és a munkával való elégedettség jellemzői, Acta Medicinae et Sociologica, 2018, Vol. 9. No. 27. (35-57)
14. R. Fedor Anita – Fónai Mihály (2017): A magasan kvalifikált fiatal munkavállalói csoportok elemzésének új megközelítési lehetősége: A prekariátus. Különleges Bánásmód, 3:4. 7-1.
15. Süli-Zakar István (2013): A cigányság integrációjának szociálgeográfiai követelménye, Közép-Európai Közlemények, VI. évf. 1-2. szám 150 - 168.
16. Varga Júlia (szerk.)(2019): A közoktatás indikátorrendszere 2019, KRTK KTI

Források:

Központi Statisztikai Hivatal (KSH) kiadványok
Szabolcs-Szatmár-Bereg megye önkormányzatának kiadványai
TeIR adatbázis

Mellékletek

1. melléklet: Kérdőív
2. melléklet: EFOP pályázatok gyűjteménye
3. melléklet: Jó gyakorlatok gyűjteménye

1. melléklet: Kérdőív

Felmérés a Megyei Esélyegyenlőségi Paktum elkészítéséhez

A település neve:.....

A járás neve:.....

- 1) **Kérem, pontozza, hogy a lent felsorolt esélyegyenlőségi célcsoportok megoldásra váró problémái mennyire hangsúlyosan jelennek meg az Önök településén. (1: egyáltalán nem hangsúlyos; 2: kevésbé hangsúlyos; 3 hangsúlyos; 4 nagyon hangsúlyos, 5 kiemelkedően hangsúlyos).**

Társadalmi csoport	Pontozza 1-5-ig				
Mélyszegénységben élők és romák	1	2	3	4	5
Gyermekek	1	2	3	4	5
Nők	1	2	3	4	5
Idősek	1	2	3	4	5
Fogyatékkal élők	1	2	3	4	5

- 2) **Kérem, hogy az alább felsorolt szolgáltatásokat értékelje abból a szempontból, hogy melyek a leginkább megoldásra váró területek az Önök településén.**

Szolgáltatások	Értékelje 1-5-ig (1 kevésbé- 5 nagyon fontos)				
Oktatáshoz képzéshez való hozzáférés	1	2	3	4	5
Foglalkoztatáshoz való hozzáférés	1	2	3	4	5
Egészségügyi, szociális szolgáltatásokhoz való hozzáférés	1	2	3	4	5
Lakhatáshoz és alapvető szolgáltatásokhoz való hozzáférés	1	2	3	4	5
Gyermekvédelmi és gyermekjóléti szolgáltatásokhoz való hozzáférés	1	2	3	4	5
Roma felzárkózást célzó szolgáltatásokhoz való hozzáférés	1	2	3	4	5
Közösségi közlekedéshez való hozzáférés	1	2	3	4	5
Idősek lakhatása	1	2	3	4	5

- 3) Kérem, hogy jelöljön meg három, az Önök településén leginkább jellemző és megoldásra váró komplex problémát. Pl.: *a nők foglalkoztatása, romák oktatása, idősek lakhatása, tömegközlekedés a munkabajáráshoz ... stb.*

Komplex probléma megnevezése	
1.	
2.	
3.	

- 4) Az alábbi szolgáltatások közül melyek érhetők el az Önök településén?

	Elérhető	A településen nem elérhető, de a környező településeken egyikén elérhető (és az könnyen igénybe vehető)	Nem elérhető
bölcsőde			
óvoda			
iskola			
védőnői ellátás			
családsegítés, család- és gyermekjóléti szolgáltatás			
gyermekétkeztetés			
szociális étkeztetés			
házi segítségnyújtás			
támogató szolgálat			
falugondnoki szolgálat			
könyvtár			
egészségügyi alapellátás			
járóbeteg szakrendelés			
gyógyszertár			
kormányablak			
házi gondozás			
támogató szolgálat			
fogyatékkal élők bentlakásos intézménye			

SZÉCHENYI 2020

MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA

Európai Unió
Európai Szociális
Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE

2. melléklet: EFOP pályázatok gyűjteménye

EFOP nyertes pályázatok	Beavatkozási terület	Konstrukció célja	Érintett esélyegyenlőségi terület	Érintett célcsoportok	Települések	Kedvezményezett
EFOP-1.1.3-17 - Nő az esély - foglalkoztatás	A munkakeresők és inaktívok foglalkoztatáshoz való hozzáférése, ideértve a tartósan munkanélküli és a munkaerőpiáctól távol eső személyeket, a helyi foglalkoztatást érintő kezdeményezések és a munkaerő mobilitásának támogatása révén	A Felhívás alapvető célja a társadalmi előítéllettel és munkaerő-piaci diszkriminációval küzdő munkanélküli romák (kiemelten roma nők) társadalmi befogadásának és foglalkoztatásának javítása, a közszolgáltatásban foglalkoztatottak számának növelésén keresztül. A Felhívás a roma önzonosságunkat vállaló személyek foglalkoztatásán keresztül a közszolgáltatást végző intézmények szolgáltatásainak jobb célzásához, minőségének javításához is hozzájárul, másrészt pedig elősegíti az együttműködő közszolgáltatási intézmények kialakítását. Fenti célokat a célcsoport elsősorban a szolgáltatói nyilvántartásba bejegyzett szociális, gyermekjóléti és gyermekvédelmi szolgáltatók, intézmények és fenntartók (állami, önkormányzati, egyház, alapítvány, szociális szövetkezet, egyéb jogi személyiségű nonprofit szervezet) valamint köznevelési intézmények és fenntartók által működtetett intézményekben történő foglalkoztatásával, majd továbbfoglalkoztatásával kívánják elérni.	foglalkoztatás	mélyszegénységben élők, munkanélküli roma nők	Nyírbátor, Nyírlövő, Pap, Mátészalka	Nyírbátor Város Szociális Szolgáltató, Nyírlövő-Lövöpetri Körzeti Óvoda és Bölcsőde, Szociális Alapszolgáltatási Központ Pap, Magyar Pünkösdi Egyház Országos Cigánymisszió

EFOP nyertes pályázatok	Beavatkozási terület	Konstrukció célja	Érintett esélyegyenlőségi terület	Érintett célcsoportok	Települések	Kedvezményezett
<p>EFOP-1.1.1-17 - Megváltozott munkaképességű személyek csoportos és egyéni foglalkoztatásának elősegítése</p>	<p>Az aktív befogadás, többek között az esélyegyenlőség és az aktív részvétel előmozdítása, valamint a foglalkoztathatóság javítása érdekében</p>	<p>A konstrukció célja, hogy a fejlesztés eredményeképpen javuljanak az akkreditált munkáltatóknál tranzitfoglalkoztatásban lévő személyek nyílt munkaerőpiacra történő integrációjának feltételei, ezáltal pedig a célcsoport foglalkoztatási szintje növekedjen. A konstrukció a megváltozott munkaképességű személyek tranzit foglalkoztatásának hatékonyságának növelése érdekében speciális kompetencia- és készségfejlesztést, valamint kereslet-vezérelt képzési lehetőségeket biztosít a célcsoporttagok számára. További cél, hogy az eddig tartósan inaktív, valamint a tartós foglalkoztatásban lévő B2, C2 komplex minősítéssel rendelkező, megváltozott munkaképességű személyek olyan egyéni fejlesztésben, kompetenciafejlesztésben, képzésben, átképzésben, munkatapasztalat-szerzésben részesüljenek, hogy alkalmassá váljanak az értéktermelő, önálló munkavégzésre az öt fejlesztésbe vonó akkreditált foglalkoztatónál.</p>	<p>foglalkoztatás</p>	<p>fogyatékkal élők</p>	<p>Kisvárdá, Nyíregyháza</p>	<p>Aprti-Hungary Kereskedelmi és Szolgáltató Betéti Társaság, Start Rehabilitációs Foglalkoztató és Intézményei Közhasznú Nonprofit Körtátoit Felelősségű Társaság</p>
<p>EFOP-1.1.1.1-17 - Kísérleti programok a szociális gazdaság erősítése és a</p>	<p>A foglalkoztatáshoz való hozzáférés megkönnyítése érdekében a társadalmi vállalkozói szellem, a</p>	<p>A felhívás célja olyan, a társadalmi és gazdasági integrációt szolgáló megoldások keresése, melyek a leghatékonyabb helyzetű</p>	<p>foglalkoztatás</p>	<p>mélyszegénységben élők és romák, fogyatékkal élők</p>	<p>Vásárosnamény</p>	<p>Fiatalok Kulturális Szövetsége- Ifjúsági Egyesület</p>

EFOP nyertes pályázatok	Beavatkozási terület	Konstrukció célja	Érintett esélyegyenlőségi terület	Érintett célcsoportok	Települések	Kedvezményezett
<p>Leghátánycsoportok helyzeti csoportok elhelyezkedése érdekében non-profit szervezetek és vállalkozások együttműködése révén</p>	<p>társadalmi vállalkozásokba történő szakmai integráció és a szociális és szolidaritás gazdaság előmozdítása.</p>	<p>személyeket, – köztük romák, megváltozott munkaképességűek, alacsony munkaintenzitásúak, alacsony képzettségűek, 50 év felettiek és fiatalok - a nyílt munkaerőpiacra nem, vagy nehezen integrálható csoportokat támogatják, képessé teszik a szociális gazdaság, valamint annak eszközeivel létrejövő munkalehetőségek biztosításával, egyúttal folyamatos tanácsadást, egyénre szabott szociális és mentális, valamint ügyviteli, gazdálkodási segítséget kínálva számukra. Cél, hogy egy átmeneti időt követően fokozatosan képessé váljanak a munkaerőpiacon való megkapaszkodásra. A célcsoport tagjai nem pusztán a gazdasági élet, de mellette a helyi közösség teljes jogú tagjaivá is válhatnak.</p>	<p>lakhatás</p>	<p>3.000 és 20.000 lakosság szám közötti településeken élő fiatalok</p>	<p>Fehérgyarmat, Kisvárdá, Vásárosnamény, Ajak, Nyírmada, Csenger, Gávavencsellő (Vencsellő), Nyírbogát, Tiszavasvári, Nagyecsed</p>	<p>Fehérgyarmat Város Önkormányzata, Kisvárdá Város Önkormányzata, Vásárosnamény Város Önkormányzata, Ajak Város Önkormányzata, Nyírmada Város Önkormányzata, Csenger Város Önkormányzata, Gávavencsellő Nagyközség Önkormányzata, Nyírbogát Nagyközség Önkormányzata, Tiszavasvári Város</p>
<p>EFOP-1.2.11-16 - Esély Otthon</p>	<p>Az aktív befogadás, többek között az esélyegyenlőség és az aktív részvétel előmozdítása, valamint a foglalkoztathatóság javítása érdekében.</p>	<p>Alapvető cél: A kevesebb fejletti régiókban élő, illetve onnan elszármazott, továbbá az ott letelepülni szándékozó 3.000 és 20.000 lakosság szám közötti településeken élő fiatalok képessé tétele arra, hogy a fenti településeken felvehető életlehetőségekkel tudjanak élni, és helyben egzisztenciát, családot alapítani.</p>	<p>lakhatás</p>	<p>3.000 és 20.000 lakosság szám közötti településeken élő fiatalok</p>	<p>Fehérgyarmat, Kisvárdá, Vásárosnamény, Ajak, Nyírmada, Csenger, Gávavencsellő (Vencsellő), Nyírbogát, Tiszavasvári, Nagyecsed</p>	<p>Fehérgyarmat Város Önkormányzata, Kisvárdá Város Önkormányzata, Vásárosnamény Város Önkormányzata, Ajak Város Önkormányzata, Nyírmada Város Önkormányzata, Csenger Város Önkormányzata, Gávavencsellő Nagyközség Önkormányzata, Nyírbogát Nagyközség Önkormányzata, Tiszavasvári Város</p>

EFOP nyertes pályázatok	Beavatkozási terület	Konstrukció célja	Érintett esélyegyenlőségi terület	Érintett célcsoportok	Települések	Kedvezményezett
EFOP-1.2.1-15 - Védőháló a családokért	Az aktív befogadás, többek között az esélyegyenlőség és az aktív részvétel előmozdítása, valamint a foglalkoztathatóság javítása érdekében.	A felhívás általános célja a család társadalmi szerepének megerősítése, a családi kohézió növelése a krízishelyzetek kezelése, illetve kialakulásuk megelőzése, olyan komplex szolgáltatások nyújtásával, amelyek - a kötelező önkormányzati alapellátási feladatokat kiegészítik és - egyúttal több oldalról és egymás hatását erősítve kezelik a problémákat.	ellátások színvonalának javítása	nők, gyermekek, idősek	Nyírbogát, Csenger, Ökörítőfülpös, Szabolcs, Nyírbeltek, Nyíregyháza (3) Kisvárdá, Levelek, Nagyhalász, Balsa, Tiszadob, Máriapócs	Egy jobb életért Közhassznú Egyesület, Csengeri Gyermek és Ifjúsági Önkormányzati Kiemelkedően Közhassznú Egyesület, Humán Center Közhassznú Egyesület, Vidék Kincse Egyesület, A Gyókerék Megteremtése Alapítvány, Új ÉFOÉSZ Tamai Egyesület, Kisvárdai Korai Fejlesztő Nonprofit Körtárolt Felelősségű Társaság, Othon Segítünk Alapítvány, Spring Alapítvány, Kultúra Nova Kulturális Egyesület, Leonardo Education Oktató és Szolgáltató Nonprofit Körtárolt Felelősségű Társaság, Volt Állami Gondozottak Országos Egyesülete, Humán- Net Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Humán Erőforrás
						Önkormányzata, Nagycsed Város Önkormányzata

EFOP nyertes pályázatok	Beavatkozási terület	Konstrukció célja	Érintett esélyegyenlőségi terület	Érintett célcsoportok	Települések	Kedvezményezett
EFOP-1.2.5-16 - Biztos Menedék	Az aktív befogadás, többek között az esélyegyenlőség és az aktív részvétel előmozdítása, valamint a foglalkoztathatóság javítása érdekében.	A konstrukció célja, hogy a kapcsolati erőszak, valamint az emberkereskedelem áldozatainak ellátottsága javuljon.	lakhatás	A kapcsolati erőszak, valamint az emberkereskedelem áldozatai (az érintett áldozatok, gyermekek és családtagjaik). A konstrukció célcsoportja nem sorolható egyetlen társadalmi csoporthoz sem, a kapcsolati erőszak, bármely érintettje számára kíván segítséget biztosítani.	Nyíregyháza (2 db)	Fejlesztési Alapítvány, Hierotheosz Egyesület Magyar Vöröskereszt Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Szervezete, Nyírségi Intézményfenntartó Központ
EFOP-1.2.7-16 - Gyermekvédelmi szakellátásban, javítóintézetekben elhelyezettek önálló életkezdési feltételeinek javítása	A megfizethető, fenntartható és minőségi szolgáltatásokhoz való jobb hozzáférés biztosítása, beleértve az egészségügyi szolgáltatásokat és a közérdekű szociális szolgáltatásokat.	A Felhívás célja olyan komplex programok támogatása, amelyek az ellátottak önfenntartó képességét és családi életre való felkészítését, továbbá a vér szerinti és nevelőszülői családjaik bevonását, illetve felkészítését is célozza annak érdekében, hogy a gyermekek és a fiatalok lehetőségei az élet minél szélesebb területén bővíthessenek. Cél a napi ellátásba beépülő hosszútávon fenntartható, jó gyakorlatiá váló programok támogatása, melyek szerves részét képezik az ellátottak egyéni	gyermekvédelmi és gyermekjóléti szolgáltatásokhoz való hozzáférés	mélyszegénységben élők, gyermekek	Mátészalka	Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Gyermekvédelmi Központ

EFOP nyertes pályázatok	Beavatkozási terület	Konstrukció célja	Érintett esélyegyenlőségi terület	Érintett célcsoportok	Települések	Kedvezményezett
		gondozási – nevelési tervének, és lehetőség szerint beépülnek a támogatást igénylő intézmény szakmai programjába.				
EFOP-1.2.9-17 - Nők a családban és a munkahelyen	A nemek közötti egyenlőség minden területen, többek között a foglalkoztatáshoz való hozzáférés és a munkahelyi előmenetel terén, a munka és a magánélet összeegyeztetése és az „azonos munkáért azonos bér elv”ének előmozdítása.	A konstrukció célja a nők munkaerőpiaci helyzetének javítása, a család és munka összeegyeztethetőségének előmozdítása helyi megoldásokkal és együttműködésekkel.	foglalkoztatás	nők	Kállósménjén, Mátészalka, Nyíregyháza (2)	Kállósménjén Polgármesteri Hivatal, Czinka Panna Roma Kulturális Egyesület, Magyar Vöröskereszt Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Szervezete, Nyíregyháza Megyei Jogú Város Polgármesteri Hivatal
EFOP-1.3.4-16 - Közös értékeink – sokszínű társadalom	A megkülönböztetés valamennyi formája elleni küzdelem és az esélyegyenlőség előmozdítása	A konstrukció alapvető célja a roma kulturális értékek, hagyományok megőrzése, intézményeinek, szervezeteinek fejlesztése, a nemzetiségi nyelvhasználat elősegítése továbbra is fontos feladat, melyhez a nemzetiségi önkormányzatok, civil szervezetek, egyházak és a kulturális intézmények tevékenységükkel jelentősen hozzájárulnak. A projekt eredményeképpen létrejönnek rendszeresen és fenntarthatóan működő kulturális műhelyek, melyek helyszíneül szolgálnak a roma kultúra megismerésének, továbbadásának.	roma program, felzárkóztatás	romák	Berkesz, Tiszadob, Nyíregyháza, Hodász, Nagyecsed, Nagykálló	Magyarországi Roma Galéria Egyesület, Volt Állami Gondozottak Országos Egyesülete, Első Nyírségi Fejlesztési Társaság, Közművelődési és Vidékfejlesztési Programiroda Egyesület, Vazdune Cherhaja Emelkedő Csillagok Roma Nők Egyesülete, Nyírségi Intézményfenntartó Központ

EFOP nyertes pályázatok	Beavatkozási terület	Konstrukció célja	Érintett esélyegyenlőségi terület	Érintett célcsoportok	Települések	Kedvezményezett
<p>EFOP-1.3.5-16 - Társadalmi szerepvállalás erősítése a közösségek fejlesztésével</p>	<p>Közösségvezérelt helyi fejlesztési stratégiák</p>	<p>A helyi igényekre, lehetőségekre reflektálva új formalizált vagy nem formalizált kisközösségek létrehozása vagy a már létező kisközösségek kapacitásainak és aktivitásának, szervező erejének fejlesztése, a kisközösségek szervezeti programjai tárházának bővítése a társadalmi integráció és együttműködés területein. Az önkéntességre való hajlandóság növelése, az önkéntes tevékenység általános társadalmi megbecsültségének emelése és ezzel együtt az önkéntesség helyi/térségi szintű népszerűsítése konkrét önkéntes programok megvalósítása. A társadalmi felelősségvállalás erősítése, a generációk közötti együttműködés és kapcsolat javítása, a családok és a társadalmi összetartás erősítése, civil társadalom megerősítése, társadalmi integráció és társadalmi szolidaritás megerősítése</p>	<p>társadalmi felelősségvállalás, generációk közötti együttműködés</p>	<p>idősek</p>	<p>Nyírtelek, Nagykálló, Ópályi, Máriapócs (2), Tiszabездé, Nyírbogát, Ófehértó, Levelek, Nyírtura, Beregdaróc, Kisvárdá (2), Panyola, Nyíregyháza (7), Nyírgyulaj, Tiszabercel, Tiszabecs, Nyírákó (2), Vásárosnamény, Darnó, Újfehértó, Biri, Ór, Szabolcsveresmart, Tiszakeresztény, Sényő, Nyírtét, Berkesz, Nyíregyháza (Nyírszölsős), Nagyhalász, Gégeny, Nyírbétek, Csenger, Tiszadob, Döge, Nagyecsed, Szamoskér, Gyüre, Nyíregyháza (Sóstófürdő), Fehérgyarmat, Sonkád, Vásárosnamény, Géberjén, Nyírbrony, Timár,</p>	<p>Liget az Örökségünkért Egyesület, TEMI Móróc Zsigmond Művelődési és Ifjúsági Ház Alapítványa, Darnói Református Egyházközség, Eurolife Magyarország Egyesület, Szent Anna Karitász Közhazsnú Egyesület, Igrice Néptánc Együttes Közhazsnú Egyesület, Gyermekünkért 16 Alapítvány, Segítő Kéz 2003 Szociális Egyesület, Sényői Református Egyházközség, Kárpátia 2000 Szociális és Kulturális Egyesület, Magyarországi Roma Galéria Egyesület, „A tevékenységközpontú pedagógiáért Észak - Kelet Magyarországi Humán Erőforrás Fejlesztési Alapítvány, Otthonházakért Érdekvédelmi Egyesület, Beregi Ifjúsáért Közművelődési és Szabadidő Egyesület, Ópályiak Baráti Köre Egyesület, Nyírturai Református Egyházközség, Első Nyírségi Fejlesztési Társaság, Szírom Szociális Igazságosságért a Roma Foglalkoztatással, Foglalkoztatás szervező, Kulturális, Hagyományörző</p>

EFOP nyertes pályázatok	Beavatkozási terület	Konstrukció célja	Érintett esélyegyenlőségi terület	Érintett célcsoportok	Települések	Kedvezményezett
					Tiszanagyfalu, Csengersima	Közhasznú Alapítvány; Szatmár-Bereg Polgári Egyesület, Nyírbétek Nagyközségért Közalapítvány, Tiszaberceli Református Egyházközség, Volt Állami Gondozottak Országos Egyesülete, Szatmár Liget Ökológiai és Humán rehabilitációs Ifjúsági és Falusi Turisztikai Alapítvány, Nyíregyházi Egyházmegye, Szabolcsi Fiatalok a Vidékért Egyesület, Ófehértói Református Egyházközség, Római Katolikus Egyházközség, Mária Út Közhasznú Egyesület, Alkossunk Várost Alapítvány, Tiszanagyfalu Gyermekéiért Közalapítvány, Kultúra Nova Kulturális Egyesület, Nyíregyháza - Kertvárosi Református Egyházközség, Krétakör Oktatási és Kulturális Közhasznú Alapítvány, Római Katolikus Egyház, Tiszakerecsenyi Reformátusokért Alapítvány, Csengeri Görögkatolikus Egyházközség, NYIFE Nyírségi Ifjúsági Egyesület, Nagyecsed Városért

EFOP nyertes pályázatok	Beavatkozási terület	Konstrukció célja	Érintett esélyegyenlőségi terület	Érintett célcsoportok	Települések	Kedvezményezett
						<p>Egyesület, Csengersimai Református Egyházközség, Református Egyházközség Tiszabecs, Tudományos Ismeretterjesztő Társulat /TTT/ Jurányi Lajos Egyesülete, Mfg Megnövők Alapítvány a kisiskolások képességfejlesztéséért, Szatmár Leader Közhasznú Egyesület, Magyar Vöröskereszt Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Szervezete, Köz - Pont Ifjúsági Egyesület, Kisvárdai Görögkatolikus Egyházközség, Összefogás Tisztább Humánusabb Élhetőbb Településért Egyesület, Diák- és Ifjúsági Újságírók Országos Egyesülete, Nyírákói Református Egyházközség, Hierotheosz Egyesület, Szabolcs Néptánc Egyesület, Bakta Szol Alapítvány, Egy jobb életért Egyesület, Szeretethang Gyermekjóléti Közhasznú Egyesület, Vidék Kincse Egyesület</p>

EFOP nyertes pályázatok	Beavatkozási terület	Konstrukció célja	Érintett esélyegyenlőségi terület	Érintett célcsoportok	Települések	Kedvezményezett
<p>EFOP-1.3.9-17 - Iskolaközpontú helyi együttműködések támogatása</p>	<p>Az aktív befogadás, többek között az esélyegyenlőség és az aktív részvétel előmozdítása, valamint a foglalkoztathatóság javítása érdekében.</p>	<p>A felhívás célja, hogy összhangban az Európai Unió és Magyarország között létrejött Partnerségi Megállapodás irányelveivel: az ifjúság hasznos társadalmi szereplővé váljon, az iskolai hasznos szabadidő-eltöltésében rejlő lehetőségek kiaknázásával, továbbá a családok, az egyházi-, ifjúsági szervezetek és közösségek, illetve a gazdasági szereplők együttműködése és az iskolai közösségi térre történő „felhordása” által folyamatos jelenlétet biztosító helyi együttműködések révén. A felhívás célja továbbá az iskolák komplex funkciórendszerének fejlesztése. A projekt hozzájárul a települések, különösen:</p> <ul style="list-style-type: none"> - a vidéki kis- és középtelepülések; - a kis- és mikro térségek, aprófalvas térségek; - a vidékies (rurális) térségek; <p>köznevelési intézményeiben a formális oktatás, in- és nem formális eszközökkel történő gazdagításához, a települések közösségesedéséhez (a meglévő közösségek fejlesztése, hálózatos működésük elősegítése), az ifjúsági szereplők társadalom és egymás felé való nyitásának serkentéséhez, illetve a gazdasági szervezetek bevonásával – elősegítve a települések megtartó erejének növelését.</p>	<p>oktatás, nevelés</p>	<p>gyermekek</p>	<p>Kisléta, Szorgalmatos, Geszteréd, Vasmegyer, Tiborszállás, Pusztadobos, Nyírtass</p>	<p>Mátészalkai Tankertületi Központ, Nyíregyházi Tankertületi Központ, Szent Anna Katolikus Óvoda és Általános Iskola, Kisvárdai Tankertületi Központ (3 db), Tiborszállási Péchy László Adventista Általános Iskola,</p>

EFOP nyertes pályázatok	Beavatkozási terület	Konstrukció célja	Érintett esélyegyenlőségi terület	Érintett célcsoportok	Települések	Kedvezményezett
<p>EFOP-1.4.2-16 - Integrált térségi gyermekprogramok</p>	<p>A marginalizálódott közösségek - például a romák - társadalmi-gazdasági integrációja</p>	<p>A helyi igényekre és szükségletekre reagálva a felhívás keretében megvalósuló fejlesztések átfogó célja a 2007-2013 közötti programozási időszakban indított integrált térségi gyermekprogramok továbbfejlesztése, újabb célterületekre való kiterjesztése az alábbiakban megfogalmazott specifikus célok elérésével</p>	<p>felzárkózás, esélyegyenlőség javítása</p>	<p>mélyszegénységben élők, mélyszegénységben élő gyermekek</p>	<p>Baktalórántháza, Csenger, Mátészalka, Vásárosnamény, Fehérgyarmat, Nyírbátor</p>	<p>Baktalórántháza Szociális Segítő Szolgálat Társulás, Csenger Többcélú Kistérségi Társulás, Szatmári Egyesített Szociális és Egészségügyi Alapellátási Intézményi Társulás, Berci Többcélú Kistérségi Önkormányzati Társulás, Felső-Tisza Vidéki Gyermekjóléti és Szociális Intézményfenntartó Társulás, Nyírbátor Város Önkormányzata</p>
<p>EFOP-1.4.3-16 - Jó kis hely – Biztos Kezdet Gyerekházak és kistéleplési komplex gyermekprogramok támogatása</p>	<p>A marginalizálódott közösségek - például a romák - társadalmi-gazdasági integrációja</p>	<p>A helyi igényekre és szükségletekre reagálva a Felhívás keretében megvalósuló fejlesztések átfogó célja a gyermekesély programok továbbfejlesztése a gyerekek szempontjából hátrányos helyzetű településeken a minőségi szolgáltatásokhoz való hozzáférés növelése érdekében az alábbiak szerint:legyenek elérhetőek a Biztos Kezdet Gyerekházak a koragyerekkori esélyteremtés támogatása érdekében az óvodáskor alatti gyereket nevelő családok számára olyan szolgáltatásiányos, 1000 állandó lakos feletti, de 4000 állandó lakost meg nem haladó településeken, amelyek a gyerekek szempontjából hátrányos helyzetűnek számítanak, azaz a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben (rgyk) részesülő</p>	<p>Oktatás</p>	<p>gyermekek (és családjuk)</p>	<p>Márokpapi (2), Kérszemjén, Beregdaróc, Barabás, Tákos, Nyírbogát, Tunyogmatolcs, Kántorjánosi, Tyukod, Tiszabecs, Pap, Gyüre, Gávavencsellő (Vencsellő), Nyírgyulaj, Encsencs, Petneháza, Nyírkarász, Ilk, Tiszadob, Laskod, Tarpa, Uzska, Tiszavid, Szamossályi, Magosliget, Hodász, Sényő, Gacsály</p>	<p>Wesley János Óvoda, Általános Iskola, Szakközépiskola, Szakgimnázium, Gimnázium, Alapfokú Művészeti Iskola, Kérszemjén Község Önkormányzat, Beregdaróc Község Önkormányzata, Barabás Község Önkormányzata, Tákos Község Önkormányzata, Nyírbogát Község Önkormányzata, Tunyogmatolcs Község Önkormányzata, Kántorjánosi Község Önkormányzata, Tyukod, Tiszabecs, Pap, Gyüre, Gávavencsellő (Vencsellő), Nyírgyulaj, Encsencs, Petneháza, Nyírkarász, Ilk, Tiszadob, Laskod, Tarpa, Uzska, Tiszavid, Szamossályi, Magosliget, Hodász, Sényő, Gacsály</p>

EFOP nyertes pályázatok	Beavatkozási terület	Konstrukció célja	Érintett esélyegyenlőségi terület	Érintett célcsoportok	Települések	Kedvezményezett
		<p>gyermek aránya több mint 50%, valjanak hozzáférhetővé a minden gyerek korcsoportot, valamint 25 év alatti fiatalokat elérő preventív célú kistelepi kistélepi gyermekprogramok és szolgáltatások az olyan 1000 állandó lakos alatti szolgáltatási hiányos településeken, ahol nem csökken a gyerek szám, és amelyek a gyerekek szempontjából hátrányos helyzetűnek számítanak, azaz a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben (rgyk) részesülő gyermek aránya több mint 50%.</p>				<p>Gávavencsellő Nagyközség Önkormányzata, Szabolcsi Fiatalok a Vidékért Egyesület, Encsencs Község Önkormányzat, Petneháza Község Önkormányzata, Nyírkarász Községi Önkormányzat, Ilk Község Önkormányzata, Volt Állami Önkormányzat, Volt Állami Gondozottak Országos Egyesülete, Laskod Község Önkormányzata, Magyar Máltai Szeretetszolgálat Egyesület, Uszka Község Önkormányzata, Tiszavid Község Önkormányzata, Szamossályi Község Önkormányzata, Beregi Ifjúsáért Közművelődési és Szabadidő Egyesület, Magosliget Község Önkormányzata, Közművelődési és Vidékfejlesztési Programiroda Egyesület, Sényő Község Önkormányzata, Gacsály Község Önkormányzat Roma Nemzetiségi Önkormányzata</p>
<p>EFOP-1.4.4 - 17 - BARI SHEJ - NAGYLÁNY - FÁTÁ MÁRÉ</p>	<p>A korai iskolaelhagyók számának csökkentése és a korai iskolaelhagyás megelőzése, valamint a minőségi oktatáshoz való egyenlő hozzáférés</p>	<p>A pályázat a hátrányokkal küzdő roma lányok iskolai lemorzsolódásának csökkentését, valamint ehhez kapcsolódóan a továbbtanulási esélyeik növelését célozza. A beavatkozások stabil</p>	<p>Oktatás</p>	<p>korai iskolaelhagyással veszélyeztetett gyermekek, elsősorban roma lányok</p>	<p>Nyírbátor, Fábiánháza, Berkesz, Paszab, Nagyecsed, Tiszavasvári (2db) Piricse, Ópályi,</p>	<p>Magyarországi Roma Galéria Egyesület, Zhutipe Hátrányos Helyzetűeket Segítő Alapítvány, Mérföldkő Egyenlő Esélyekért Egyesület, Fábiánházi Cigány</p>

EFOP nyertes pályázatok	Beavatkozási terület	Konstrukció célja	Érintett esélyegyenlőségi terület	Érintett célcsoportok	Települések	Kedvezményezett
	<p>előmozdítása a koragyermekkori nevelésben, az alap- és középfokú oktatásban, ideértve az oktatásba való visszatérést ösztönző formális, informális és nem formális tanulási formákat is, a marginalizálódott közösségek - például a romák - társadalmi-gazdasági integrációja</p>	<p>alapot teremtenek a majdani iskolai előrehaladásához, a végzettség nélküli iskolaelhagyás csökkentéséhez, és a későbbi foglalkoztathatóságához, valamint hozzájárulnak életminőségük, egészségi állapotuk javulásához, továbbá szüleik nevelési képességének fejlődéséhez. A program komplex módon reagál a társadalmi problémákra. Nemcsak a lemorzsolódás csökkentése a cél, hanem olyan tényezők érdekében is célzott beavatkozásokat szükséges tenni, mely területen a roma nők jelenléte kiemelkedően magas</p>			<p>Márokpapi, Kántorjánosi, Ópályi, Vaja</p>	<p>Nemzetiségi Önkormányzat, Parno Graszt Kulturális Egyesület, Vazdune Cherhaja Emelkedő Csillagok Roma Nők Egyesülete, Magyarországi Magiszter Alapítvány, Ópályi Görögkatolikus Egyházközség, Tiszavasvári Szakképzésért Alapítvány, Boldog Családokért Szociális és Gyermekvédelmi Egyesület, Segítő Kéz 2003 Szociális Egyesület, Beregi Ifjúsáért Közművelődési és Szabadidő Egyesület, Vaja Város Roma Nemzetiségi Önkormányzata</p>
<p>EFOP-1.5.1-17 - Végtelen lehetőség - Kísérleti program a leginkább elmaradott járások területi felzárkóztatásában</p>	<p>A megfizethető, fenntartható és minőségi szolgáltatásokhoz való jobb hozzáférés biztosítása, beleértve az egészségügyi szolgáltatásokat és a közérdekű szociális szolgáltatásokat.</p>	<p>Az érintett területek további leszakadásának fékezése, megállítása, a járáson belüli fejlettségbeli különbségek csökkentése a helyi közösségek fejlesztésével, a lakosság életesélyeit, életminőségét, szolgáltatásokhoz való hozzáférését, mobilizációját, közösségi kapacitásainak aktivizálódását szolgáló beavatkozásokkal; a kapacitás hiányos és alulmóvíált szolgáltatások fejlesztésével és szükség szerinti pótlásával, a szolgáltatások összekapcsolásában rejlő lehetőségek kiaknázásával.</p>	<p>egészségügy, szociális szféra fejlesztése</p>	<p>mindenki, aki a területen él</p>	<p>Magy</p>	<p>Baptista Szeretetszolgálat Egyházi Jogi Személy</p>

EFOP nyertes pályázatok	Beavatkozási terület	Konstrukció célja	Érintett esélyegyenlőségi terület	Érintett célcsoportok	Települések	Kedvezményezett
<p>EFOP-1.5.3-16 - Humán szolgáltatások fejlesztése térségi szemléletben - kedvezményezett térségek</p>	<p>A foglalkoztatáshoz való hozzáférés megkönnyítése érdekében a társadalmi vállalkozói szellem, a társadalmi vállalkozásokba történő szakmai integráció és a szociális és szolidáris gazdaság előmozdítása.</p>	<p>A konstrukció egyik legfőbb célja a társadalmi felzárkózás érdekében, a területi különbségek csökkentése, a minőségi humán közszolgáltatásokhoz való hozzáférés javítása. A konstrukció másik fő célja a helyi esélyegyenlőségi programokban feltárt problémák komplex, a helyi közösségekre és erőforrásokra alapuló kezelését célzó területi hatókörű fejlesztési programok megvalósításának támogatása.</p>	<p>felzárkózás, esélyegyenlőség javítása</p>	<p>mélyszegénységben élő és romák, idősek, teljes lakosság</p>	<p>Tiszalök, Nagycsed, Dombbrád, Nyírkarász, Vásárosnamény, Baktalórántháza, Záhony, Piricse, Aranyosapáti, Fehérgyarmat, Kisvárd, Csenger, Vaja, Nyírbogát, Nyírkálló, Kemece, Nyírmada, Tarpa</p>	<p>Tiszalök Város Önkormányzata, Nagycsed Város Önkormányzata, Dombbrád Város Önkormányzata, Nyírkarász Községi Önkormányzat, Vásárosnamény Város Önkormányzat, Baktalórántháza Város Önkormányzat, Záhony Város Önkormányzata, Piricse Város Önkormányzata, Aranyosapáti Város Önkormányzata, Fehérgyarmat Város Önkormányzata, Kisvárd Város Önkormányzata, Csenger Város Önkormányzata, Vaja Város Önkormányzata, Nyírbogát Város Önkormányzata, Nyírkálló Város Önkormányzata, Kemece Város Önkormányzata, Nyírmada Város Önkormányzata, Nyírkálló Város Önkormányzata</p>
<p>EFOP-1.6.2-16 - Szegregált élethelyzetek felszámolása komplex programokkal (ESZA)</p>	<p>Az aktív befogadás, többek között az esélyegyenlőség és az aktív részvétel előmozdítása, valamint a foglalkoztathatóság javítása érdekében</p>	<p>A konstrukció célja a szegregált lakókörnyezetben, mélyszegénységben élő hátrányos helyzetű emberek társadalmi felzárkózásának és integrációjának segítése.</p>	<p>felzárkózás, esélyegyenlőség javítása</p>	<p>mély szegénységben élők, különös tekintettel romák</p>	<p>Nagydobos, Hodász, Piricse, Eperjeske, Kisléta, Szamosassályi, Tiszavid, Nyírkarász, Kántorjánosi,</p>	<p>Nagydobos Község Önkormányzata, Hodász Községi Önkormányzata, Piricse Község Önkormányzata, Eperjeske Községi Önkormányzata, Kisléta Község</p>

EFOP nyertes pályázatok	Beavatkozási terület	Konstrukció célja	Érintett esélyegyenlőségi terület	Érintett célcsoportok	Települések	Kedvezményezett
					<p>Besenyőd, Porcsalma, Tarpa, Kisnamény, Uszka, Nyírmihálydi, Nyírpilis, Milota, Encsencs, Méhtelek, Bököny, Szatmárcseke</p>	<p>Önkormányzata, Szamossályi Község Önkormányzata, Tiszavid Község Önkormányzata, Nyírkarász Község Önkormányzata, Kántorjánosi Község Önkormányzata, Besenyőd Község Önkormányzata, Porcsalma Nagyközség Önkormányzata, Tarpa Nagyközség Önkormányzata, Kisnamény Község Önkormányzata, Uszka Község Önkormányzata, Nyírmihálydi Község Önkormányzata, Nyírpilis Község Önkormányzata, Milota Község Önkormányzata, Encsencs Község Önkormányzata, Méhtelek Község Önkormányzata, Bököny Község Önkormányzata, Szatmárcseke Község Önkormányzata</p>

EFOP nyertes pályázatok	Beavatkozási terület	Konstrukció célja	Érintett esélyegyenlőségi terület	Érintett célcsoportok	Települések	Kedvezményezett
<p>EFOP-1.6.3-17 - Megyei szintű felzárkózás-politikai együttműködések támogatása a helyi esélyegyenlőségi programokhoz kapcsolódóan</p>	<p>A marginalizálódott közösségek - például a romák - társadalmi-gazdasági integrációja.</p>	<p>A felhívás alapvető célja megyei szintű koordinációs és konzultációs rendszer kialakítása annak érdekében, hogy a felzárkózás-politikai együttműködések ne csak országosan és helyi, esetlegesen járási-, hanem a közigazgatás következő szintjén, a megyei szinten is kialakuljanak, rendszeressé váljanak, és esélyteremtő módon hassanak vissza az egyes települések lakosságának életére, növelve a szolgáltatásokhoz való egyenlő esélyű hozzáférést. A felhívás keretében támogatásra kerülő megyei szintű együttműködések hatékonyabbá teszik a feladatellátást és az önkormányzatok közötti párbeszédet valamint tudáscserét, ezáltal segítik a szolgáltatási hiányok felszámolását, meglévő eszközök, szolgáltatások összehangolását.</p>	<p>Felzárkózás</p>	<p>mélyszegénységben élő és romák, gyermekek, idősek, nők, fogyatékkal élők</p>	<p>Szabolcs-Szatmár-Bereg Megye</p>	<p>Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Önkormányzat</p>

EFOP nyertes pályázatok	Beavatkozási terület	Konstrukció célja	Érintett esélyegyenlőségi terület	Érintett célcsoportok	Települések	Kedvezményezett
<p>EFOP-1.8.19-17 - Az alapellátás és népegészségügy rendszerének átfogó fejlesztése - népegészségügy helyi kapacitás fejlesztése</p>	<p>A megfizethető, fenntartható és minőségi szolgáltatásokhoz való jobb hozzáférés biztosítása, beleértve az egészségügyi szolgáltatásokat és a közérdekű szociális szolgáltatásokat.</p>	<p>A konstrukció átfogó célja, hogy javuljon a lakosság egészségi állapota, növekedjen a születéskor várható élettartam és az egészségben eltöltött élettartam száma, a fejlesztés járuljon hozzá az ország átfogó népegészségügyi hálózatának kialakításához, és ezen keresztül a lakosság egészségtudatosságának növeléséhez, egészségkultúrájának javításához és a krónikus nem-fertőző betegségek megelőzéséhez a területi egyenlőtlenségek csökkentésével.</p>	<p>egészségügy, szociális szféra fejlesztése</p>	<p>Magyarország lakossága, különösen a krónikus nem-fertőző betegségek életmódbeli kockázati tényezői által érintett lakosság, valamint a mentális egészség szempontjából sérülékeny csoportok, és a mentális betegségek tekintetében kockázati csoportba sorolható személyek;</p>	<p>Csenger, Fehérgyarmat, Mátészalka, Nagykálló, Vásárosnamény, Nyírbátor, Nyíregyháza</p>	<p>Csenger Község Önkormányzata Népjóléti és Szociális Alapszolgálati Központ, Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Kórházak és Egyetemi Oktatókórház (6)</p>
<p>EFOP-1.8.20-17 - Az alapellátás és népegészségügy rendszerének átfogó fejlesztése - népegészségügy helyi kapacitás fejlesztése a mentális egészség területén</p>	<p>A megfizethető, fenntartható és minőségi szolgáltatásokhoz való jobb hozzáférés biztosítása, beleértve az egészségügyi szolgáltatásokat és a közérdekű szociális szolgáltatásokat.</p>	<p>A konstrukció átfogó célja, hogy javuljon a lakosság egészségi állapota, növekedjen a születéskor várható élettartam és az egészségben eltöltött élettartam száma, a fejlesztés járuljon hozzá az ország átfogó népegészségügyi hálózatának kialakításához, és ezen keresztül a lakosság egészségtudatosságának növeléséhez, egészségkultúrájának javításához és a krónikus nem-fertőző betegségek megelőzéséhez a területi egyenlőtlenségek csökkentésével.</p>	<p>egészségügy, szociális szféra fejlesztése</p>	<p>Magyarország lakossága, különösen a krónikus nem-fertőző betegségek életmódbeli kockázati tényezői által érintett lakosság, valamint a mentális egészség szempontjából sérülékeny csoportok, és a mentális betegségek tekintetében kockázati csoportba sorolható személyek;</p>	<p>Baktalórántháza</p>	<p>Európa Egészségház - Baktalórántháza nonprofit Zártkörűen Működő Részvénytársaság</p>

EFOP nyertes pályázatok	Beavatkozási terület	Konstrukció célja	Érintett esélyegyenlőségi terület	Érintett célcsoportok	Települések	Kedvezményezett
EFOP-1.8.2-17 - Az alapellátás és népegészségügy rendszerének átfogó fejlesztése - alapellátás fejlesztése	A megfizethető, fenntartható és minőségi szolgáltatásokhoz való jobb hozzáférés biztosítása, beleértve az egészségügyi szolgáltatásokat és a közérdekű szociális szolgáltatásokat.	A konstrukció átfogó célja, hogy javuljon a lakosság egészségi állapota, növekedjen a születéskor várható élettartam és az egészségben eltöltött életevek száma, a fejlesztés járuljon hozzá az alapellátás prevenció fókuszú áthangolásához, és ezáltal a lakosság egészségtudatosságának növeléséhez, valamint a megelőzéssel kapcsolatos területi egyenlőtlenségek csökkentéséhez.	egészségügy, szociális szféra fejlesztése	területi ellátási kötelezettsége alá eső lakosság	Nyírbogát	Nyír Medicina 2003 Humán Egészségügyi Szolgáltató Betéti Társaság
EFOP-1.9.7-16 - Kísérő szolgáltatások nyújtása a rászoruló személyek számára	Közösségvezérelt helyi fejlesztési stratégiák.	A Felhívás közvetlen célja a Rászoruló Személyeket Támogató Operatív Program keretében elért célcsoportok számára kiegészítő személyes szolgáltatások nyújtása, hozzájárulva ezzel a gyermekegység visszaszorításához, a társadalmi együttműködés előmozdításához, valamint a szegénység és a hátrányos megkülönböztetés elleni küzdelemhez.	mélyszegénységben élők, gyermek, idősek	Nyíregyháza	Nyíregyháza	Szociális és Gyermekvédelmi Főigazgatóság
EFOP-1.9.8-17 - Egyházi és civil szervezetek szociális közfeladat ellátásának támogatása	A megfizethető, fenntartható és minőségi szolgáltatásokhoz való jobb hozzáférés biztosítása, beleértve az egészségügyi szolgáltatásokat és a közérdekű szociális szolgáltatásokat.	A felhívás célja olyan, hosszabb távon fenntartható, egyedi szervezetszervezőeszközök bevezetése, fejlesztése, melyek elősegítik a fenntartó intézményekben a szervezet hatékonyabb működését az információáramlás, új szakmai módszerek kidolgozásán, eljárások bevezetésén, azok optimális hátterének kialakításán keresztül.	egészségügy, szociális szféra fejlesztése, gyermekvédelmi szolgáltatásokhoz való hozzáférés	mélyszegénységben élők, gyermek, idősek	Nyíregyháza (2 db)	Szent Lukács Görögkatolikus Szeretetszolgálat, Nyíregyháza Városi Református Egyházközség

EFOP nyertes pályázatok	Beavatkozási terület	Konstrukció célja	Érintett esélyegyenlőségi terület	Érintett célcsoportok	Települések	Kedvezményezett
		<p>Ezzel az intézmények szolgáltatásainak színvonalát emeli, így megvalósul az egyházi és civil szervezetek által ellátott szociális és gyermekvédelmi közszolgáltatások minőségének javítása.</p> <p>A gyermekvédelmi szakellátásban részesülő gyermekek számának növekedésével egyenes arányban növekszik a speciális és a kettős ellátási szükségletű gyermekek száma. Valamennyi gyermek nevelőszülői elhelyezésére nincs lehetőség, és a speciális és kettős ellátási szükségletű gyermekeket ellátó gyermekotthoni kapacitások sem elegendőek. Szükséges ezért olyan gyermekotthonok, gyermekotthoni csoportok létrehozása a meglévő férőhelyek bázisán, ahol a magasabb kontrollszintet igénylő gyermekek szakmailag megfelelő körülmények között helyezhetők el.</p> <p>Ezen kívül a befogadó gyermekotthoni kapacitások sem elegendőek. Az EFOP 2.2 intézkedése („A társadalmi együttműködést szolgáló intézmények és szolgáltatások fejlesztése, bentlakásos intézmények kiváltása, új kapacitások létesítése”) egyedi célként tűzi ki a nagy létszámú gyermekotthonok kiváltásának befejezését, a</p>				
<p>EFOP-2.1.1-16 - Gyermekotthonok kiváltása, gyermekotthonok korszerűsítése, hiányzó gyermekotthoni kapacitások létrehozása</p>	<p>A koragyermekkorai neveléshez és gondozáshoz kapcsolódó infrastruktúra.</p>		<p>gyermekvédelmi és gyermekjóléti szolgáltatásokhoz való hozzáférés, szociális szféra fejlesztése, lakhatás</p>	<p>mélyszegénységben élők, gyermekek</p>	<p>Nyíregyháza, Mátészalka (2 db)</p>	<p>Szent Lukács Görögkatolikus Szeretetszolgálat, Szociális és Gyermekvédelmi Főigazgatóság</p>

EFOP nyertes pályázatok	Beavatkozási terület	Konstrukció célja	Érintett esélyegyenlőségi terület	Érintett célcsoportok	Települések	Kedvezményezett
		<p>gyermekvédelmi szakellátási feladatot ellátó bentlakásos intézmények korszerűsítését, a hiányzó gyermekvédelmi szakellátási kapacitások kialakítását, továbbá ahol szükséges, a befogadó gyermekotthoni ellátás megteremtését.</p>				
<p>EFOP-2.1.2-16 - Gyerekesély programok infrastrukturális háttere</p>	<p>A koragyermekkori neveléshez és gondozáshoz kapcsolódó infrastruktúra fejlesztése.</p>	<p>Cél a minőségi szolgáltatásokhoz, programokhoz való hozzáférés javítása, a szegénységből kivezető esélyek megteremtése az EFOP-1.4.2-16 Integrált térségi gyermekprogramok támogatása a hátrányos helyzetű térségekben című felhívás alapján támogatott kedvezményezett járásokban; valamint az EFOP-1.4.3-16 Biztos Kezdet Gyerekházak és „Jó kis hely” – kistéleplési komplex gyermekprogramok támogatása című felhívás alapján támogatott településeken a nevezett felhívásokban támogatást nyert projektek megvalósításához</p>	<p>felzárkózás, esélyegyenlőség javítása</p>	<p>mélyszegénységben élők, mélyszegénységben élő gyermekek (és családjuk)</p>	<p>Fehérgyarmat, Sényő, Mátészalka, Vásárosnamény (Vitka), Hodász, Gyüre, Nyírbogát, Tiszadob, Nyírkarász, Tunyogmatolcs, Tákos, Baktalórántháza, Nyírbátor, Barabás, Pap, Nyírgyulaj, Tarpa, Gávavencsellő (Vencsellő), Csenger, Ilk, Gacsály, Encsencs,</p>	<p>Felső-Tisza Vidéki Gyermekjóléti és Szociális Intézményfenntartó Társulás, Sényő Község Önkormányzata, Szatmári Egyesített Szociális és Egészségügyi Alapellátási Intézményi Társulás, Beregi Többcélú Kistérségi Önkormányzati Társulás, Közművelődési és Vidékfejlesztési Programiroda Egyesület, Gyüre Község Önkormányzata, Nyírbogát Nagyközség Önkormányzata, Volt Állami Gondozottak</p>

EFOP nyertes pályázatok	Beavatkozási terület	Konstrukció célja	Érintett esélyegyenlőségi terület	Érintett célcsoportok	Települések	Kedvezményezett
		szükséges infrastrukturális háttér létrehozásával.			Laskod, Magosliget, Szamossályi, Márokpapi (2 db), Tiszavid, Kántorjánosi, Tiszabecs, Tyukod, Uszka	Országos Egyesülete, Nyírkárász Község Önkormányzata, Tunyogmatolcsi Község Önkormányzata, Tákos Község Önkormányzata, Baktalórántháza Szociális Segítő Szolgálat, Nyírbátor Város Önkormányzata, Barabás Község Önkormányzata, Pap Község Önkormányzata, Szabolcsi Fiatalok a Vidékért Egyesület, Magyar Máltai Szeretetszolgálat Egyesület, Gávavencsellő Nagyközség Önkormányzata, Csenger Község Önkormányzata, Többcélú Kistérségi Társulás, Ilk Község Önkormányzata, Gacsály Község Roma Nemzetiségi Önkormányzata, Encses Község Önkormányzata, Laskod Község Önkormányzata, Magosliget Község Önkormányzata, Szamossályi Község Önkormányzata, Beregi Ifjúságért Közművelődési és Szabadidő Egyesület, Wesley János Óvoda, Általános Iskola, Szakközépiskola, Szakgimnázium, Gimnázium, Alapfokú Művészetek Iskola, Tiszavid Község

EFOP nyertes pályázatok	Beavatkozási terület	Konstrukció célja	Érintett esélyegyenlőségi terület	Érintett célcsoportok	Települések	Kedvezményezett
EFOP-2.2.2-17 - Intézményi ellátásról a közösségi alapú szolgáltatásokra való áttérés fejlesztése – intézményi férőhely kiváltás	Lakás-infrastruktúra.	A projekt célja a fogyatékossgal élő, pszichiátriai beteg, továbbá szenvédélybeteg személyek számára ápolást-gondozást nyújtó, a célcsoportok vonatkozásában engedélyesenként 50 főnél nagyobb intézményi ellátási forma teljes körű kiváltása, és a lakók igényeire reflektáló, magas minőségű, hozzáférhető közösségi alapú ellátási formák kialakítása.	szociális szféra fejlesztése, lakhatás	fogyatékkal élők	Fülpösdaróc, Tarpa	Szociális és Gyermekvédelmi Főigazgatóság
						Önkormányzata, Kántorjánosi Község Önkormányzata, Tiszabecs Község Önkormányzata, Tyukod Nagyközség Önkormányzata, Uzsza Község Önkormányzata

EFOP nyertes pályázatok	Beavatkozási terület	Konstrukció célja	Érintett esélyegyenlőségi terület	Érintett célcsoportok	Települések	Kedvezményezett
<p>EFOP-2.4.1-16-Szegregált élethelyzetek felszámolása komplex programokkal (ERFA)</p>	<p>A regionális és helyi fejlesztésekhez hozzájáruló egyéb szociális infrastruktúra.</p>	<p>A konstrukció az EFOP-1.6.2. Szegregált élethelyzetek felszámolása komplex programokkal (ESZA) konstrukciójának beavatkozásait egészíti ki a lakhatási beruházások támogatásával, illetve Csillag szolgáltatóház és Csillag szolgáltató pont biztosításával.</p>	<p>lakhatás</p>	<p>mély szegénységben élők, különös tekintettel romák</p>	<p>Bököny, Hodász, Tuzsér, Kisléta, Nyírmihálydi, Nyírpilis, Nagydobos, Szatmárcseke, Méhtelek, Porcsalma, Tiszavid, Szamosáslyi, Kisnamény, Tarpa, Kántorjánosi, Eperjeske, Encsencs, Besenyőd, Milota, Uszka, Piricse</p>	<p>Bököny Község Önkormányzata, Hodász Nagyközségi Önkormányzat, Tuzsér Nagyközségi Önkormányzat, Kisléta Község Önkormányzata, Nyírmihálydi község Önkormányzat, Nyírpilis Község Önkormányzata, Nagydobos Község Önkormányzata, Szatmárcseke Község Önkormányzata, Méhtelek Község Önkormányzata, Porcsalma Nagyközség Önkormányzat, Tiszavid Község Önkormányzat, Szamosáslyi Község Önkormányzata, Kisnamény Község Önkormányzata, Kántorjánosi Község Önkormányzata, Tarpa Község Önkormányzata, Kántorjánosi Község Önkormányzata, Eperjeske Község Önkormányzata, Encsencs Község Önkormányzata, Besenyőd Község Önkormányzata, Milota Község Önkormányzata, Uszka Község Önkormányzata, Piricse Község Önkormányzata</p>

EFOP nyertes pályázatok	Beavatkozási terület	Konstrukció célja	Érintett esélyegyenlőségi terület	Érintett célcsoportok	Települések	Kedvezményezett
<p>EFOP-3.1.10-17 - Lépj egy fokkal feljebb! - Továbbtanulást erősítő kezdeményezések támogatása</p>	<p>A korai iskolaelhagyók számának csökkentése és a korai iskolaelhagyás megelőzése, valamint a minőségi oktatáshoz való egyenlő hozzáférés előmozdítása a koragyermekkori nevelésben, az alap- és középfokú oktatásban, ideértve az oktatásba való visszatérést ösztönző formális, informális és nem formális tanulási formákat is.</p>	<p>A konstrukció alapvető célja elsősorban a középfokú végzettséget megszerző hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű tanulók számanak és arányának növelése, továbbá a felsőoktatásba vezető út megerősítése, mely hozzájárul a végzettség nélküli iskolaelhagyás csökkentéséhez, a hátrányos helyzetű tanulók végzettségi szintjének növeléséhez, a felsőfokú, vagy annak megfelelő végzettséggel rendelkezők arányának növeléséhez, valamint az EFOP célkitűzéseinek teljesüléséhez.</p>	<p>oktatás</p>	<p>mélyszegénységben élők, gyermekek</p>	<p>Mátészalka (2 db), Nagykálló, Márokpapi, Nyírbátor,</p>	<p>Földművelésügyi Minisztérium, Mátészalkai Szakképzési Centrum, Magyarországi Evangéliumi Testvérközösség</p>
<p>EFOP-3.1.6-16 - A köznevelés esélyteremtő szerepének erősítése</p>	<p>Az egész életen át tartó tanulás lehetőségeihez való egyenlő hozzáférés javítása minden korcsoport számára formális, informális és nem formális módon egyaránt, a munkavállalók ismereteinek, készségeinek és kompetenciáinak naprakészé tétele, valamint a rugalmas tanulási formák előmozdítása, többek között a pályaaorientáció és a megszerzett kompetenciák elismerése révén.</p>	<p>Az EFOP-ban meghatározott egyedi célkitűzésekhez illeszkedve a jelen felhívás az inkluzív, méltányos és minőségi neveléshez és oktatáshoz való hozzáférés javításához, a nevelési-oktatási egyenlőtlenségek csökkentéséhez járul hozzá. A felhívás célja a súlyos és halmozottan fogyatékos gyermekeket ellátó intézmények szakmai fejlesztésének támogatása, a családok kompetenciáinak erősítése, a társadalmi elfogadás elősegítése, valamint a pedagógiai szakszolgálati intézmények és utazó gyógypedagógusi, utazó konduktori hálózatok fejlesztése.</p>	<p>oktatás, felzárkózás</p>	<p>gyermekek</p>	<p>Nyíregyháza (2 db)</p>	<p>ÉFOÉSZ Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Egyesülete, Nyíregyházi Tankerületi Központ</p>

EFOP nyertes pályázatok	Beavatkozási terület	Konstrukció célja	Érintett esélyegyenlőségi terület	Érintett célcsoportok	Települések	Kedvezményezett
<p>EFOP-3.1.8-17 - Együtt, testvérként - iskolaközi szemléletformáló program</p>	<p>A korai iskolaelhagyók számának csökkentése és a korai iskolaelhagyás megelőzése, valamint a minőségi oktatáshoz való egyenlő hozzáférés előmozdítása a koragyermekkori nevelésben, az alap- és középfokú oktatásban, ideértve az oktatásba való visszatérést ösztönző formális, informális és nem formális tanulási formákat is.</p>	<p>A szemléletformálás komplex, hosszadalmas folyamat, leginkább gyermekkorban hatékony, az oktatásnevelés területén. Ezért a konstrukció célja a különböző társadalmi háttérű tanulók közti kapcsolat létrehozásának elősegítése, mely hozzájárul hosszú távon a kapcsolati tőke kialakításához és már a gyermekkorban elindulhat a társadalmi felelősségvállalás fontosságának előtérbe helyezése.</p>	<p>oktatás felzárkózás, esélyegyenlőség javítása</p>	<p>mélyszegénységben élők, gyermekek</p>	<p>Kölcse, Aranyosapáti, Pusztadobos, Nyíregyháza, Fehérgyarmat, Kisvárdá, Petneháza, Pátyod, Nagydobos, Kék, Kékcse, Kisvárdá, Nyírtass, Hodász, Ajak, Beszterec, Ramocsaháza, Szatmárcseke, Tiszakörod, Baktalórántháza, Döge, Métk, Csenger, Fényeslitke, Gyulaháza, Ópályi, Nagyecsed, Cégénydányád, Nyírbétek, Kocsord, Nyírmegyes, Anarcs, Vásárosnamény, Pátróha, Nyirgyulaj, Mátészalka, Botpalád, Vasmegyer, Demecser, Kemece, Ör, Piricse, Kisar</p>	<p>Nyíregyházi Tankerületi Központ (1), Kisvárdai Tankerületi Központ (21), Mátészalkai Tankerületi Központ (21)</p>

EFOP nyertes pályázatok	Beavatkozási terület	Konstrukció célja	Érintett esélyegyenlőségi terület	Érintett célcsoportok	Települések	Kedvezményezett
<p>EFOP-3.1.1-9-17 Iskolapad újratöltve- Második esély programok támogatása</p>	<p>A korai iskolaelhagyók számának csökkentése és a korai iskolaelhagyás megelőzése, valamint a minőségi oktatáshoz való egyenlő hozzáférés előmozdítása a koragyermekkori nevelésben, az alap- és középfokú oktatásban, ideértve az oktatásba való visszatérést ösztönző formális, informális és nem formális tanulási formákat is.</p>	<p>A konstrukció célja a középfokú végzettséggel nem rendelkező, tanköteles koron túli fiatalok középfokú tanulmányokba való visszavezetése, érettségi bizonyítvány, szakképesítés megszerzésének támogatása, mely szorosan kapcsolódik a korai iskolaelhagyók számának csökkentéséhez és a végzettség nélküli iskolaelhagyás megelőzése EFOP célkitűzéséhez is</p>	<p>Oktatás felzárkózás, esélyegyenlőség javítása</p>	<p>gyermekek</p>	<p>Nagykálló, Mátészalka, Fehérgyarmat, Biri</p>	<p>Mátészalkai Szakképzési Centrum Budai Nagy Antal Szakgimnáziuma, Mátészalkai Szakképzési Centrum Gépészeti Szakgimnáziuma és Kollégiuma, Berg Többcélú Egyesület, Dankó Pista Egyesülete, Óvoda - Bölcsőde, Általános Iskola, Középfokú Művészeti Iskola, Alapfokú Művészeti Iskola</p>
<p>EFOP-3.11.1-17 – Szülő - Suli</p>	<p>A korai iskolaelhagyók számának csökkentése és a korai iskolaelhagyás megelőzése, valamint a minőségi oktatáshoz való egyenlő hozzáférés előmozdítása a koragyermekkori nevelésben, az alap- és középfokú oktatásban, ideértve az oktatásba való visszatérést ösztönző formális, informális és nem formális tanulási formákat is.</p>	<p>A felhívás célja a végzettség nélküli iskolaelhagyásra vonatkozó stratégia intervenciók beavatkozása. A prevenció és a kompenzációs célú beavatkozások az EFOP 3. prioritási tengelye keretében meghirdetett és meghirdetésre kerülő egyéb felhívások keretében valósulnak meg. A felhívás olyan komplex programokat támogat, melyek innovatív pedagógiai eszköz- és határendszerükkel, személyközpontú, egyéni fejlesztésen és az iskola-család együttműködés fejlesztésén alapuló tevékenységeikkel képesek megszólítani azokat a jellemzően hátrányos helyzetű tanulókat és családjaikat, akik a leginkább</p>	<p>oktatás, nevelés felzárkózás, esélyegyenlőség javítása</p>	<p>mélyszegénységben élők, gyerekek</p>	<p>Mátészalka, Kállósemjén</p>	<p>Mátészalkai Tankerületi Központ, Nyíregyházi Tankerületi Központ</p>

EFOP nyertes pályázatok	Beavatkozási terület	Konstrukció célja	Érintett esélyegyenlőségi terület	Érintett célcsoportok	Települések	Kedvezményezett
<p>Az egész életen át tartó tanulás lehetőségeihez való egyenlő hozzáférés javítása minden korcsoport számára formális, informális és nem formális módon egyaránt, a munkavállalók ismereteinek, készségeinek és kompetenciáinak naprakészé tétele, valamint a rugalmas tanulási formák előmozdítása, többek között a pályorientáció és a megszerzett kompetenciák elismerése révén.</p> <p>EFOP-3.2.3-17 - Digitális környezet a köznevelésben</p>	<p>Az egész életen át tartó tanulás lehetőségeihez való egyenlő hozzáférés javítása minden korcsoport számára formális, informális és nem formális módon egyaránt, a munkavállalók ismereteinek, készségeinek és kompetenciáinak naprakészé tétele, valamint a rugalmas tanulási formák előmozdítása, többek között a pályorientáció és a megszerzett kompetenciák elismerése révén.</p>	<p>veszélyeztetettek a korai iskolaelhagyással.</p> <p>A felhívás célja, hogy olyan, a digitális pedagógiai módszertani csomagokra épülő pilot programokat valósítson meg, amelyek elterjeszhetőek a teljes köznevelési rendszerben a pedagógusok digitális felkészültségének, módszertani kultúrájának növelése, a mindennapi pedagógiai munka során az IKT - használat erősítése és elsősorban a digitális és egyéb kulcskompetenciák hatékonyabb fejlesztése érdekében.</p>	<p>oktatás</p>	<p>gyermekek</p>	<p>Ibrány, Nyíregyháza (2 db), Mátészalka (2 db), Kisvárd</p>	<p>Nyíregyházi Tankerületi Központ, Debrecen-Nyíregyházi Egyházmegye, Mátészalkai Tankerületi Központ (2 db), Nyíregyházi Evangélikus Egyházközség, Kisvárdai Tankerületi Központ</p>
<p>EFOP-3.2.5-17 - Pályorientáció, kiemelten az MTMI készségek és kompetenciák fejlesztése a köznevelés rendszerében</p>	<p>A korai iskolaelhagyók számának csökkentése és a korai iskolaelhagyás megelőzése, valamint a minőségi oktatáshoz való egyenlő hozzáférés előmozdítása a koragyermekkori nevelésben, az alap- és középfokú oktatásban, ideértve az oktatásba való visszatérést ösztönző formális, informális és nem formális tanulási formákat is.</p>	<p>A fő cél a pályorientáció megerősítése a köznevelési intézményrendszerben, különös tekintettel a matematikai, természettudományos, informatikai és műszaki pályák választásának népszerűsítésére és ahhoz kapcsolódó kompetenciák fejlesztésére.</p>	<p>oktatás, felzárkózás</p>	<p>gyermekek</p>	<p>Mátészalka, Kisvárd</p>	<p>Kisvárdai Tankerületi Központ, Mátészalkai Tankerületi Központ</p>

EFOP nyertes pályázatok	Beavatkozási terület	Konstrukció célja	Érintett esélyegyenlőségi terület	Érintett célcsoportok	Települések	Kedvezményezett
EFOP-3.2.9-16 - Óvodai és iskolai szociális segítő tevékenység fejlesztése	<p>A korai iskolaelhagyók számának csökkentése és a korai iskolaelhagyás megelőzése, valamint a minőségi oktatáshoz való egyenlő hozzáférés előmozdítása a koragyermekkori nevelésben, az alap- és középfokú oktatásban, ideértve az oktatásba való visszatérést ösztönző formális, informális és nem formális tanulási formákat is.</p>	<p>A projekt átfogó célja az elsődleges prevenció megerősítésével az óvodás és iskolás gyermekek és fiatalok (köztük a szociálisan hátrányos helyzetűek) szociális jólétének, életminőségének javítása az óvodai és iskolai szociális segítés feladatellátás feltételeinek megteremtésével, szakmai tartalmának, a fenntartásához és rendszerterüeti elterjesztéséhez szükséges humán és pénzügyi források meghatározásával. Az óvodai és iskolai szociális segítő tevékenység eszköztárának kialakítása, adaptálása, az óvodai és iskolai szociális segítő tevékenység kialakításának programja az adott intézményen belül felmerült problémáknak, a helyi viszonyoknak megfelelően. A program magában foglalja a szolgáltatás nyújtásának megtervezését, szervezését, a tevékenység kialakítását adott intézményre vonatkoztatva, ide értve a szolgáltatást nyújtó szakemberek biztosítását. Cél a köznevelési intézmények és a család és gyermekjóléti szolgáltatások közös eljárásrendjének kialakítása.</p>	szociális szféra fejlesztése, oktatás és nevelés	közvetett: gyermekek	Nyíregyháza, Fehérgyarmat, Vásárosnamény, Tiszavasvári, Csenger	Nyíregyházi Család- és Gyermekjóléti Központ, Városi Szociális Központ, Beregi Többcélu Kistérségi Önkormányzati Társulás Kistérségi Fejlesztési Irodája, Kormisné Liptay Elza Szociális és Gyermekjóléti Központ, Csenger Kistérségi Szociális Szolgáltató Központ

EFOP nyertes pályázatok	Beavatkozási terület	Konstrukció célja	Érintett esélyegyenlőségi terület	Érintett célcsoportok	Települések	Kedvezményezett
<p>EFOP-3.3.1-15 - Tanoda programok támogatása</p>	<p>A korai iskolaelhagyók számának csökkentése és a korai iskolaelhagyás megelőzése, valamint a minőségi oktatáshoz való egyenlő hozzáférés előmozdítása a koragyermekkori nevelésben, az alap- és középfokú oktatásban, ideértve az oktatásba való visszatérést ösztönző formális, informális és nem formális tanulási formákat is</p>	<p>A konstrukció alapvető célja a résztvevő hátrányos helyzetű tanulók körében a végzettség nélküli iskolaelhagyás csökkentése, a képzettségi szint növelése és az iskolai sikeresség előmozdítása a minőségi oktatáshoz, neveléshez való hozzáférésének elősegítésével extrakurrikuláris tevékenységek megvalósításán keresztül. Ennek érdekében a felhívás lehetőséget teremt a hátrányos helyzetű, köztük roma tanulók igényeire és a helyi szükségletekre rugalmasan reagálni tudó tanodák továbbfejlesztésére és a tanodai programok megvalósítására. A felhívásban támogatott projektek közvetlen célja a résztvevő hátrányos helyzetű, kiemelten roma tanulók komplex személyiségfejlesztése, életpályaépítése nem formális, informális keretek között, a tanulói és helyi szükségletekre reagálva</p>	<p>Oktatás felzárkózás, esélyegyenlőség javítása</p>	<p>hátrányos helyzetű, kiemelten roma gyermekek (tanulók)</p>	<p>Szatmárcseke, Mándok, Nyírmihálydi, Tiszabercel, Hodász, Kisvárd, Jánd, Újföhértó, Ibrány, Kiszekeres, Tiszaszentmárton, Nyíregyháza (4), Nyírgyulaj, Levelek, Csengerújfalu, Tiszadob, Rozsály, Nagykálló</p>	<p>Magyarországi Református Egyház, Agrárfújásáért Alapítvány, Mándok Iskoláért Közhatalmú Alapítvány, Együtt Közösségeinkért Egyesület, Nyíregyházi Egyházmegye, Apáczai Csere János Általános Iskola, Gimnázium és Szakképző Iskola, Magyarországi Református Egyház, Új ÉFOÉSZ Tarnai Otó Egyesület, Humán Érték- Tér Egyesület, Magyarországi Református Egyház, Wesley János Óvoda, Általános Iskola, Szakképző Iskola, Alapfokú Művészeti Iskola, Nyíregyházi Egyházmegye, Szabolcsi Fialatok a Vidékért Egyesület, Spring Közhatalmú Alapítvány, „Jót, s jól... Közérdekű Iskolai Alapítvány, Református Egyház Csengerújfalu, Volt Állami Gondozottak Országos Egyesülete, Rozsály Községért Jóléti Szolgálat Helyi Alapítvány, Nyíregyházi Evangélikus Kossuth Lajos Gimnázium, Tett Szakképző Iskola és Gimnázium (2)</p>

EFOP nyertes pályázatok	Beavatkozási terület	Konstrukció célja	Érintett esélyegyenlőségi terület	Érintett célcsoportok	Települések	Kedvezményezett
<p>EFOP-3.3.1-16 Tanoda programok támogatása</p>	<p>A korai iskolaelhagyók számának csökkentése és a korai iskolaelhagyás megelőzése, valamint a minőségi oktatáshoz való egyenlő hozzáférés előmozdítása a koragyermekkori nevelésben, az alap- és középfokú oktatásban, ideértve az oktatásba való visszatérést ösztönző formális, informális és nem formális tanulási formákat is</p>	<p>A konstrukció alapvető célja a résztvevő hátrányos helyzetű tanulók körében a végzettség nélküli iskolaelhagyás csökkentése, a képzettségi szint növelése és az iskolai sikeresség előmozdítása a minőségi oktatáshoz, neveléshez való hozzáféréseinek elősegítésével extrakurrikuláris tevékenységek megvalósításán keresztül. Ennek érdekében a Felhívás lehetőséget teremt a hátrányos helyzetű, köztük roma tanulók igényeire és a helyi szükségletekre rugalmasan reagálni tudó, évek óta működő, tapasztalattal rendelkező tanodák továbbfejlesztésére és a tanodai programok megvalósítására, tapasztalataik, tudásuk megosztására.</p>	<p>Oktatás felzárkózás, esélyegyenlőség javítása</p>	<p>gyermekek, hátrányos helyzetű-kiemelten roma tanulók</p>	<p>Nyíregyháza (3), Porosalma, Pusztadobos, Fábiánháza, Tiszavasvári, Nyírbogdány</p>	<p>Magyarországi Magiszter Alapítvány, Kolibri Oktatási és Kulturális Alapítvány, Harmónia Egyesület, Nyírség Könyvtár Alapítvány, Kristály Alapítvány, HUMAN-NET Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Humán Erőforrás Fejlesztési Alapítvány, A Gyökerek Megteremtése Alapítvány, Míg Megnővők Alapítvány a kisiskolások képességfejlesztéséért</p>
<p>EFOP-3.3.7-17 - Informális és nem formális tanulási lehetőségek kialakítása a köznevelési intézményekben</p>	<p>A korai iskolaelhagyók számának csökkentése és a korai iskolaelhagyás megelőzése, valamint a minőségi oktatáshoz való egyenlő hozzáférés előmozdítása a koragyermekkori nevelésben, az alap- és középfokú oktatásban, ideértve az oktatásba való visszatérést ösztönző formális, informális és nem formális tanulási formákat is.</p>	<p>A Felhívás célja az informális tanulási lehetőségek kialakításán keresztül a neveléshez és képzéshez való hozzáférés biztosítása, a köznevelés eredményességének és hatékonyságának növelése, a tanulók számára önmaguk, motivációik, képességeik mélyebb megismerését lehetővé tevő, átfogó kompetencia- és készségfejlesztés érdekében az iskolai oktatást kiegészítő, ahhoz illeszkedő tanórán kívüli programok fejlesztése, kiemelten a problémamegoldó gondolkodás, a vállalkozói és a kreatív készségek</p>	<p>oktatás, nevelés</p>	<p>gyerekek</p>	<p>Gyüre, Baktalórántháza, Kisvárd, Nyíregyháza</p>	<p>Wesley János Óvoda, Általános Iskola, Szakközépiskola, Szakgimnázium, Gimnázium, Alapfokú Művészeti Iskola; Vay Ádám Gimnázium Mezőgazdasági Szakképző Iskola és Kollégium; Kisvárdai Tankerületi Központ; Nyíregyházi Evangélikus Kossuth Lajos Gimnázium;</p>

EFOP nyertes pályázatok	Beavatkozási terület	Konstrukció célja	Érintett esélyegyenlőségi terület	Érintett célcsoportok	Teleülések	Kedvezményezett
		<p>fejlesztése.</p> <p>A konstrukció konkrét célja informális és nem formális tanulási – módszerek és tartalmak, illetve az ehhez szükséges terek kialakítása az iskolán belül.</p>				
<p>EFOP-3.4.1-17 Roma szakkollegiumok támogatása</p>	<p>A felsőfokú vagy annak megfelelő szintű oktatás minőségének, hatékonyságának és hozzáférhetőségének javítása az oktatásban való részvétel növelése érdekében, különösen a hátrányos helyzetű csoportok számára</p>	<p>A Felhívás fő célja felsőoktatási intézményekbe felvétel nyert hátrányos, halmozottan hátrányos helyzetű, elsősorban roma származású hallgatók számára olyan komplex hallgatói szolgáltatások kifejlesztése, továbbfejlesztése és biztosítása, amelyek hozzájárulnak felsőfokú tanulmányaik sikeres befejezésének előmozdításához, a lemorzsolódás csökkentéséhez, illetve társadalmi szerepvállalásuk és közösségi aktivitásuk megerősítéséhez.</p>	<p>Oktatás (Felsőoktatás)</p>	<p>romák</p>	<p>Nyiregyháza</p>	<p>Evangélikus Roma Szakkollegium</p>
<p>EFOP-3.4.3-16 - Felsőoktatási intézményi fejlesztések a felsőfokú oktatás minőségének és hozzáférhetőségének együttes javítása érdekében</p>	<p>A felsőfokú vagy annak megfelelő szintű oktatás minőségének, hatékonyságának és hozzáférhetőségének javítása az oktatásban való részvétel növelése érdekében, különösen a hátrányos helyzetű csoportok számára.</p>	<p>Általános stratégiai cél egy olyan felsőoktatási rendszer létrehozása, amiben a beavatkozások eredményeképpen mind a hallgatók, mind az oktatók, mind az intézmények emelkedő teljesítménnyel képesek reagálni a munkaerő-piaci kihívásokra és a nemzetközi versenyre is.</p> <p>A konstrukció célja a magyar felsőoktatási rendszer teljesítményének fokozása, és hozzáférhetőségének javítása. Ezt az</p>	<p>oktatás, felzárkózás</p>	<p>mélyszegénységben élők és romák, nők, fogyatékkal élők</p>	<p>Nyiregyháza</p>	<p>Nyiregyházi Egyetem</p>

EFOP nyertes pályázatok	Beavatkozási terület	Konstrukció célja	Érintett esélyegyenlőségi terület	Érintett célcsoportok	Települések	Kedvezményezett
		összetett célt, több fontos rész cél elérésén keresztül lehet elérni.				
EFOP-3.7.3-16 - Az egész életen át tartó tanuláshoz hozzáférés biztosítása	Az egész életen át tartó tanulás lehetőségeihez való egyenlő hozzáférés javítása minden korcsoport számára formális, informális és nem formális módon egyaránt, a munkavállalók ismereteinek, készségeinek és kompetenciáinak naprakész tételére, valamint a rugalmas tanulási formák előmozdítása, többek között a pályaorientáció és a megszerzett kompetenciák elismerése révén.	A konstrukció célja a Magyar nemzeti társadalmi felzárkózási stratégia II., Az egész életen át tartó tanulás szakpolitikájának keretstratégiája, a Köznevelés-fejlesztési stratégia, továbbá a Végzettség nélküli iskolaelhagyás elleni közéleti stratégia elfogadásáról szóló 1603/2014. (XI. 4.) Korm. határozattal elfogadott, Az egész életen át tartó tanulás szakpolitikájának keretstratégiájában megfogalmazottak szerint a kulturális intézményekben megvalósuló, egész életen át tartó tanulást biztosító szolgáltatások, tevékenységek, új tanulási tartalmak támogatása, új típusú tanulási formák kialakítása sokszínű tematikájú programmal, az egész életen át tartó tanuláshoz szükséges feltételek megteremtése, illetve a meglévő szolgáltatások továbbfejlesztése.	oktatás, foglalkoztatás	mélyszegénységben élők	Nyíregyháza (2 db), Sonkád, Nyírgyulaj, Nagyhalász, Timár	Nyírség Könyvtár Alapítvány, Sonkád Község Önkormányzata, Szabolcsi Fiatalok a Vidékért Egyesület, VOKE Vasutas Művelődési Ház és Könyvtár, Nagyhalászi Petőfi Sándor Művelődési Ház, Vidék Kincse Egyesület
EFOP-4.1.2-17 - Iskola 2020: Köznevelési intézmények infrastrukturális fejlesztése a hátránykompenzáció	Az iskolai oktatáshoz kapcsolódó oktatási infrastruktúra (alapfokú és általános középfokú oktatás).	A felhívás célja az állami fenntartású intézmények valós, helyi igényekre és hiányokra alapozott infrastrukturális fejlesztése, valamint az érintett intézmények hatékony pedagógiai eszköztárszerét, módszertani megújulását támogató, a	oktatás	gyerekek	Baktalórántháza, Csaholc, Nyírbogát, Csenger, Tiszabecs, Napkor	Kisvárdai Tankerületi Központ, Mátészalkai Tankerületi Központ (4) Nyíregyházi Tankerületi Központ

EFOP nyertes pályázatok	Beavatkozási terület	Konstrukció célja	Érintett esélyegyenlőségi terület	Érintett célcsoportok	Települések	Kedvezményezett
elősegítése és a minőségi oktatás megteremtése érdekében		minőségi neveléshez-oktatáshoz és a mindennapos testnevelés infrastrukturális igényeihez illeszkedő funkcionális egységek, feladat ellátási helyek kialakítása.				
Kollégium Plusz		A pályázattal támogatott program célja egy olyan fenntartható, esélyteremtő, a társadalmi felzárkózást segítő plusz funkció modellezése működő kollégiumok bázisán, melynek révén áthidalható a gyermekjóléti rendszerben tapasztalható szolgáltatási hiány, elősegítve így a gyermek családban történő nevelkedését. A „Kollégium Plusz” modellprogramot olyan felső tagozatos gyermekek számára szükséges kialakítani, akik egyszerre igénylik a kollégiumi elhelyezést és a gyermekjóléti prevenciót.	Oktatás	mélyszegénységben élő gyermekek	Nyírtelek	Gyermekekért SOS 90 Alapítvány – Kedvesház Kollégium

EFOP nyertes pályázatok	Beavatkozási terület	Konstrukció célja	Érintett esélyegyenlőségi terület	Érintett célcsoportok	Települések	Kedvezményezett
TOP-4.3.1-15-SB1 - Leromlott városi területek rehabilitációja	A regionális és helyi fejlesztésekhez hozzájáruló egyéb szociális infrastruktúra, Lakás-infrastruktúra, A fenntartható város-/vidékfejlesztés egyéb integrált megközelítései	<p>Az intézkedés célja az intelligens, fenntartható és inkluzív növekedés uniós stratégiával és „Magyarország Partnerségi Megállapodása a 2014–2020-as fejlesztési időszakra” c. dokumentummal összhangban a leszakadó vagy leszakadással veszélyeztetett városrészek koncentráltan megnyilvánuló társadalmifizikai-gazdasági problémák komplex módon való kezelése a területen élők társadalmi integrációjának elősegítése érdekében.</p> <p>A beavatkozások alapját az érintett városrészek lakófunkciójának erősítése, meglévő funkcióinak bővítése, fejlesztése, szociális, közösségi és közterületi funkciók kialakítása képezi.</p> <p>Integrált szociális jellegű rehabilitációt azokban a városrészekben kell megvalósítani, ahol a kedvezőtlen demográfiai helyzet, az alacsony iskolázottság, a tartós munkanélküliség magas szintje, az alacsony társadalmi státusz és az erősen leromlott környezet ezt indokolja.</p>	lakhatás	mélyszegénységben élők, romák	Ibrány, Vásárosnamény, Nagyecsed, Demecser, Dombbrád, Mátészalka	Ibrány Város Önkormányzata, Vásárosnamény Város Önkormányzata, Nagyecsed Város Önkormányzata, Demecser Város Önkormányzata, Dombbrád Város Önkormányzata, Mátészalka Város Önkormányzata

EFOP nyertes pályázatok	Beavatkozási terület	Konstrukció célja	Érintett esélyegyenlőségi terület	Érintett célcsoportok	Települések	Kedvezményezett
<p>TOP-5.2.1-15-SB1 - A társadalmi együttműködés erősítését szolgáló helyi szintű komplex programok</p>	<p>A marginalizálódott közösségek - például a romák - társadalmi-gazdasági integrációja, A munkakeresők és inaktív foglalkoztatáshoz való hozzáférése, ideértve a tartósan munkanélküli és a munkaerőpiactól távol eső személyeket, a helyi foglalkoztatást érintő kezdeményezések és a munkaerő mobilitásának támogatása révén, Az aktív befogadás, többek között az esélyegyenlőség és az aktív részvétel előmozdítása, valamint a foglalkoztathatóság javítása érdekében, A fenntartható város-/vidékfejlesztés egyéb integrált megközelítései</p>	<p>A Felhívás célja elsősorban az intelligens, fenntartható és inkluzív növekedés uniós stratégiával és „Magyarország Partnerségi Megállapodása a 2014–2020-as fejlesztési időszakra” c. dokumentummal és a TOP 4.3 intézkedésével (leromlott városi területek rehabilitációja) összhangban, azt kiegészítve a leszakadó és leszakadással veszélyeztetett városi területeken élők közösségi és egyéni szintű társadalmi integrációja. A tevékenységek eredményeként a hátrányos helyzetű emberek életlehetőségei javulnak, elérhetővé válnak a foglalkoztatást, társadalmi integrációt, közösségfejlesztést, oktatást, iskolai felzárkózást, családsegítést, gyermekjóléti szolgáltatást, életvezetési tanácsadást, egyéni fejlesztést és szociális munkát biztosító programok. Az infrastrukturális beavatkozásokat a társadalmi hátrányok kompenzálását célzó szociális, oktatási, mentálhigiénés, kompetenciafejlesztő, foglalkoztatási, egészségügyi, antidiszkriminációs és közbiztonsági programok egészítik ki. Fontos, hogy a szociális város rehabilitációs projekteket kísérjék végig közösségfejlesztő programok,</p>	<p>felzárkózás, esélyegyenlőség javítása</p>	<p>mélyszegénységben élők, romák</p>	<p>Tiszavasvári, Ibrány, Mátészalka, Dombbrád, Vásárosnamény, Demecser</p>	<p>Tiszavasvári Város Önkormányzata, Ibrány Város Önkormányzata, Mátészalka Város Önkormányzata, Dombbrád Város Önkormányzata, Vásárosnamény Város Önkormányzata, Demecser Város Önkormányzata</p>

EFOP nyertes pályázatok	Beavatkozási terület	Konstrukció célja	Érintett esélyegyenlőségi terület	Érintett célcsoportok	Települések	Kedvezményezett
		<p>amelyek lehetővé teszik a város rehabilitációval érintett területen élő lakosság bevonását a tervezésbe és a megvalósításba, továbbá erősítik a helyi közösség kohézióját.</p> <p>Amennyiben a leszakadás mértéke indokolja, a projektnek része kell, hogy legyen a folyamatos szociális munka, a nagyarányú hátrányos helyzetű népességgel rendelkező területek esetében kötelező jelleggel. A programok az alábbi területekre fókuszálhatnak:</p> <ul style="list-style-type: none"> - szegregációval veszélyeztetett területek, - szegregált területek, - a 2007-2013-as időszakban a ROP-ok keretében szociális célú város rehabilitációra támogatást nyert projektek akcióterületei, valamint a TAMOP-5.3.6 Komplex telep-program felhívásain támogatást nyert városi projektek akcióterületei. 				

EFOP nyertes pályázatok	Beavatkozási terület	Konstrukció célja	Érintett esélyegyenlőségi terület	Érintett célcsoportok	Települések	Kedvezményezett
EFOP-5.2.2-17 - Transznacionális együttműködések	<p>A megfizethető, fenntartható és minőségi szolgáltatásokhoz való jobb hozzáférés biztosítása, beleértve az egészségügyi szolgáltatásokat és a közérdekű szociális szolgáltatásokat.</p>	<p>A felhívás célja a nemzetközi együttműködésben rejlő lehetőségek kiaknázása az EFOP Együttműködő társadalom prioritási tengely által lefedett szakterületeken a társadalmi kihívásokra adott válaszok javítása érdekében.</p> <p>A projekt célja nemzetközi tapasztalatok és jó gyakorlatok megismerése (ahol lehet kipróbálása) és ajánlások kidolgozása a hazai alkalmazásra. A hazai fejlesztések mellett szükséges nemzetközi szakpolitikai tapasztalatok és jó gyakorlatok megismerése is, a megoldandó társadalmi hiányok és problémák jobb kezelése érdekében.</p>		<p>Humán szolgáltatásokat nyújtó állami és nem állami intézményekben, szervezetekben (kivéve köznevelési és felsőoktatási intézmények) dolgozó szakemberek, beleértve civil szervezeteket, egyházi jogi személyeket, önkormányzatokat és nemzetiségi önkormányzatokat (társulásaik és intézményeik is).</p>	<p>Tuzsér, Tiszavasvári, Máriapócs, Nyíregyháza (5 db), Jánd, Vásárosnamény</p>	<p>Tuzsér Községért Közalapítvány, NOE Tiszavasvári Nagycsaládosok Egyesülete, Hierotheosz Egyesület, VOKE Vasutas Művelődési Ház és Könyvtár, Reformátusok Szatmárért Közhasznú Egyesület, Tabulapláza Alapítvány, Reményt a Gyermeknek Közhasznú Egyesület, Kulturális Életért Közhasznú Egyesület, Fialok Kulturális Szövetsége- Ifjúsági Egyesület, Add a kezed az esélyegyenlőség megteremtésének segítése az oktatásban és a munkaerőpiacon közhasznú Egyesület</p>

EFOP nyertes pályázatok	Beavatkozási terület	Konstrukció célja	Érintett esélyegyenlőségi terület	Érintett célcsoportok	Települések	Kedvezményezett
EFOP-1.6.1-VEKOP/16 Felzárkózási együttműködések támogatása	Az MNFTS 2015-2017 közötti intézkedési terve elrendeli, hogy komplex telepprogramot kell indítani a telep szerű lakókönyvezetben élők társadalmi és területi integrációját szolgáló humánfejlesztések támogatására, valamint a kapcsolódó infrastrukturális fejlesztések, lakhatási beruházások biztosítására, és támogatni kell a telep szerű lakókönyvezetben élők kezdeményezésével és aktív közreműködésével megvalósuló programokat, valamint biztosítani kell a különböző operatív programokból induló komplex telepprogramok egységes szakmai és módszertani támogatását, lehetővé téve a folyamatos tapasztalateserét és kölcsönös tanulást, továbbá támogatni kell a területen folyó innovatív projekteket, képzési és közösségi programokat. Szintén rögzíti, hogy a kölcsönös szemléletformálás, bevonás érdekében támogatni kell a	A kiemelt projekt célja, hogy hozzájáruljon a szegregált lakókönyvezetben, mélyszegénységben élő, hátrányos helyzetű közösségek társadalmi felzárkózáshoz és az oktatási, szociális, gazdasági, munkaerőpiaci, egészségügyi-egészségfejlesztési integráció elősegítéséhez, valamint a vidéki településeken tapasztalható, elvándorlással és elnéptelenedéssel összeköthető, kedvezőtlen gazdasági, társadalmi és demográfiai folyamatok megállításához és megfordításához.	oktatási, szociális, gazdasági, foglalkoztatás, egészségügyi-egészségfejlesztési	Telep szerű lakókönyvezetben élők, hátrányos helyzetű emberek, kiemelten a romák.	Nagydobos, Hodász, Piricse, Eperjeske, Kisléta, Szamossályi, Tiszavid, Nyírkarász, Kántorjánosi, Besenyőd, Porcsalma, Tarpa, Kisnamény, Uszka, Nyírmihálydi, Nyírpilis, Milota, Encsencs, Méhtelek, Bököny, Szatmárcseke	Társadalmi Esélyteremtési Főigazgatóság

EFOP nyertes pályázatok	Beavatkozási terület	Konstrukció célja	Érintett esélyegyenlőségi terület	Érintett célcsoportok	Települések	Kedvezményezett
	hátrányos helyzetű emberek, kiemelten a romák aktív társadalmi részvételét, civil szerveződéseit, erősíteni kell a roma nemzetiségi önkormányzatok szerepvállalását, valamint kiemelt figyelmet kell fordítani a roma nők közéleti és kulturális szerepvállalásának támogatására.					
EFOP-3.7.1-17 - Aktívan a tudásért	Munkaerő-piacról kisorsult hátrányos helyzetű emberek részére a támogatott tanulási lehetőségekhez való hozzáférés biztosítása, a helyi igényekhez illeszkedő, a foglalkoztathatóság javítását megalapozó kompetenciák fejlesztése.	A felhívás alapvető célja a munkaerő-piaci szempontból hátrányos helyzetű, elsősorban alacsony iskolai végzettségű vagy iskolai végzettséggel nem rendelkező személyek társadalmi helyzetének, foglalkoztathatóságának javítása, az általános iskola befejezését támogató, illetve alapkészségeiket, kompetenciáikat fejlesztő képzéseken, munkagyakorlat biztosításán, valamint a funkcionális	oktatás, foglalkoztatás felzárkózás, esélyegyenlőség javítása	Munkaerő-piaci szempontból hátrányos helyzetű, 18-55 év közötti alacsony iskolai végzettségű, vagy iskolai végzettséggel nem rendelkező személyek.	Baktalórántháza, Berkesz, Botpalád, Bököny, Cégénydányád, Csengerújfalu, Demecset, Fábánháza, Fehérgyarmat, Gacsály, Gégény, Gemzse, Hodász, Ilk, Kántorjánosi, Kék, Kocsord, Kótaj, Mátészalka,	Társadalmi Esélyteremtési Főigazgatóság

EFOP nyertes pályázatok	Beavatkozási terület	Konstrukció célja	Érintett esélyegyenlőségi terület	Érintett célcsoportok	Települések	Kedvezményezett
		analfabetizmus csökkentését célzó és szakmatanulást megalapozó programokon keresztül.			Mílota, Nagydobos, Nagyecsed, Nagyhalász, Nyírbételek, Nyíregyháza, Nyírtelek, Nyírsvári, Ópályi, Paszab, Penészek, Porcsalma, Pusztadobos, Szakoly, Szamossályi, Székely, Tiszalók, Tiszavasvári, Záhony	
EFOP-1.3.2-16 - Felzárkózási mentorhálózat fejlesztése	A roma résztvevők programba segítése, azokban történő stabil benttartása és eredményes befejezése érdekében a mentorok által nyújtott személyes támogatás.	A létrehozásra kerülő roma mentorhálózat segítségével a társadalmi felzárkózást szolgáló, az MNFTS 2015-2017 Intézkedési tervében megfogalmazott céloknak megfelelő programok a lehető legmagasabb arányban érik el a hátrányos helyzetű – elsősorban roma – embereket. Ennek érdekében „részítő mechanizmusokkal”, folyamattámogatással kell segíteni azt, hogy az esélyteremtő, hátrányt enyhítő programok szélesebb körben eljussanak a romákhoz, valamint a roma közösségek információhoz jussanak és aktivizálódjanak a programokban való részvételre.	oktatás, foglalkoztatás felzárkóztatás, esélyegyenlőség javítása	Munkaerő-piaci szempontból hátrányos helyzetű, 18-55 év közötti alacsony iskolai végzettségű, vagy iskolai végzettséggel nem rendelkező személyek.	Baktalórántháza, Berkesz, Botpalád, Bököny, Cégyéndányád, Csaholc, Csengerújfalu, Demecser, Eperjeske, Érpatak, Fábriánháza, Fehérgyarmat, Gacsály, Gégény, Gemzse, Gyüre, Hodász, Ibrány, Ilk, Kántorjánosi, Kék, Kisléta, Kispalád, Kisvárd, Kisvársány, Kisszekeres, Kocsord, Kótaj, Mátészalka,	Társadalmi Esélyteremtési Főigazgatóság

EFOP nyertes pályázatok	Beavatkozási terület	Konstrukció célja	Érintett esélyegyenlőségi terület	Érintett célcsoportok	Települések	Kedvezményezett
					Méhtelek, Mérk, Milota, Nagydobos, Nagyecsed, Nagyhalász, Nagykálló, Nyírbétek, Nyíregyháza, Nyírmada, Nyírtelek, Nyírvasvári, Ópályi, Ör, Paszab, Pátyod, Penészlek, Petneháza, Porcsalma, Pusztadobos, Szakoly, Szamosangyalos, Szamossályi, Szamosszeg, Székely, Tiszabercel, Tiszabездéd, Tiszadada, Tiszaeszlár, Tiszalök, Tiszamogyorós, Tiszavasvári, Tisztaberek, Tunyogmatolcs, Tuzsér, Tyukod, Vásárosnamény, Záhony	

EFOP nyertes pályázatok	Beavatkozási terület	Konstrukció célja	Érintett esélyegyenlőségi terület	Érintett célcsoportok	Települések	Kedvezményezett
<p>Biztos Kezdet Gyerekház</p>	<p>A marginalizálódott közösségek - például a romák - társadalmi-gazdasági integrációja</p>	<p>A helyi igényekre és szükségletekre reagálva a Felhívás keretében megvalósuló fejlesztések átfogó célja a gyermekesély programok továbbfejlesztése a gyerekek szempontjából hátrányos helyzetű településeken a minőségi szolgáltatásokhoz való hozzáférés növelése érdekében az alábbiak szerint: legyenek elérhetőek a Biztos Kezdet Gyerekházak a koragyerekkori esélyteremtés támogatása érdekében az óvodáskor alatti gyereket nevelő családok számára olyan szolgáltatáshiányos, 1000 állandó lakos feletti, de 4000 állandó lakost meg nem haladó településeken, amelyek a gyerekek szempontjából hátrányos helyzetűnek számítanak, azaz a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben (rgyk) részesülő gyermekek aránya több mint 50%, váljanak hozzáférhetővé a minden gyerek korcsoportot, valamint 25 év alatti fiatalokat elérő preventív célú kistéleplési komplex gyermekprogramok és szolgáltatások az olyan 1000 állandó lakos alatti szolgáltatáshiányos településeken, ahol nem csökken a gyerekszám, és amelyek a gyerekek szempontjából hátrányos helyzetűnek számítanak, azaz a rendszeres gyermekvédelmi</p>	<p>oktatás, nevelés felzárkózás, esélyegyenlőség javítása</p>	<p>gyermek (és család)juk</p>	<p>Sényő, Nyírtelek (Görögszállás), Nyírvasvári, Encsencs, Kisléta, Nyírbélték, Nyírbogát, Nyírgyulaj, Nyírmihálydi, Ibrány, Gávavencsellő, Baktalórántháza, Laskod, Petneháza, Tiszadob, Hodász, Kántorjánosi, Nyírcsaholy, Nyírkáta, Nyírparasznya, Ópályi, Vája (Rákóczi Tanya), Vásárosnamény, Gyüre, Ilk, Tarpa, Aranyosapáti, Gemzse, Nyírmada, Pusztadobos, Dombbrád, Nyírkarász, Pap, Jánmajtis, Szatmárcseke, Tiszabecs, Tunyogmatóics, Túristvándi, Csenger, Csengerújfal, Porcsalma, Szamosangyalos.</p>	

EFOP nyertes pályázatok	Beavatkozási terület	Konstrukció célja	Érintett esélyegyenlőségi terület	Érintett célcsoportok	Települések	Kedvezményezett
		kedvezményben (gyk) részesülő gyermekek aránya több mint 50%.			Szamosbecs, Szamostatárfalva, Tyukod, Kállósemjén, Szakoly	

Adatok elsődleges letöltésének helye; az összeállítás során használt adatbázis: https://www.palyazat.gov.hu/tamogatott_projektkereso

Adatok letöltés időpontja: 2020. 05. 11.-2020.06.03.

3. melléklet: Jó gyakorlatok gyűjteménye

Jó gyakorlatok gyűjteménye

1.

A jó gyakorlat címe: Generációk közötti közösségépítő programok

A jó gyakorlat ötletgazdája, megvalósítója: Beregdaróc - Csillagház csapata

A jó gyakorlat bemutatása: A program során a gyerekes családokat és az időseket a Csillagházba várták egy családi délutánra, melyben a húsvét és a húsvéttal kapcsolatos népszokásokat mutatták be. Az idősek húsvéti kalácsot dagasztottak, a gyerekek hímes tojást festettek hagyományos módon hagymahéjjal, viasszal. A tájház udvarán tojáskereső versenyt, illetve ügyességi játékokat próbálhattak ki a gyerekek. Délután, a locsolóversek elmondása után, a fiúk meglocsolták a lányokat.

A jó gyakorlat célja: A közösség hagyományainak, művészeti értékeinek, új kezdeményezéseinek bemutatása, értékelése, a lokálpatriotizmus erősítése. Célként fogalmazódott meg, hogy a generációkat és a családokat összehozzák egy húsvéti program keretein belül. A családoknak tapasztalatok átadása azáltal, hogy a hagyományokat, illetve a húsvéthoz kapcsolódó népszokásokat bemutatják számukra. Fontos célként fogalmazódott meg a közösségépítés és a közösségi szociális munka. Közösségépítés, közösségi szemlélet fenntartása, azáltal, hogy rendszeresen megtartják a programokat.

2.

A jó gyakorlat címe: Ne-felejts Tanoda

A jó gyakorlat ötletgazdája, megvalósítója: Ibrány Város Önkormányzata

A jó gyakorlat bemutatása: A tanodában naponta 13-16 gyermek volt. A telep-program egyik fő elemként működő egységét eredeti tervek szerint csak a felsős gyermekek (5-6 fő) számára úgynevezett „mini-projekt” keretein belül képzelték el, ám látva a sikereket, a gyermekek tanulmányi eredményeinek javulását, hamar rájöttek, hogy ezzel az elképzeléssel rendkívül bátorítalan lépést tettek, és kiegészítették a lehetőséget egy alsós tanoda létrehozásával. Az alsós és felsős tanoda hatására volt olyan félév, amikor az oda járó gyermekek között a félévi bizonyítvány eredményeiben egyetlen egy bukás sem volt. Hatalmas eredmény, hiszen kivétel nélkül halmozottan hátrányos helyzetű, magatartászavaros és enyhe értelmi fogyatékos gyermek is járt a tanodába. A siker egyik kulcsa, hogy a gyermekekkel egyénenként, saját tempójukhoz igazodva tanultak, vagyis egy (maximum két) gyermeket egy felnőtt tanít. Ez indokolta a tanodás létszám viszonylag alacsony számát is, hiszen 16 gyermekhez, hasonló mennyiségű felnőttre volt szükséges (a pályázatban dolgozók, önkéntesek, főiskolai hallgatók adták a létszámot). Ez a sok helyen utópisztikus elgondolás a való életben kivitelezhető, működőképes és rendkívül sikeres és példaértékű volt. Természetesen a Ne-felejts Tanoda nem csak a tanulásról szólt, hiszen céljaik között szerepelt, hogy a gyerekek ne azt érezzék, hogy egy másik iskolába jöttek, ezért is szerveztek rendkívül sok kirándulást, sporteseményt, ügyességi vetélkedőt, stb. A gyermekeket a tanoda működése ideje alatt rendszeresen nyomon követte gyermekvédelmi szakember és pszichológus is.

A jó gyakorlat célja: A tanulmányi eredmény, a magatartás és szorgalom javulása, a megszerzett tudás kamatoztatása, a szülőkkel való együttműködés erősítése pozitív emlékek, örök barátságok, továbbtanulás elérése.

3.

A jó gyakorlat címe: Erdőhát Tanoda Rozsály

A jó gyakorlat ötletgazdája, megvalósítója: Rozsály Község

A jó gyakorlat bemutatása: A tanodának a gyermekek tanulását, továbbtanulását, pályaválasztását elősegítő szolgáltatások nyújtásától, a lemorzsolódást megelőző programokon át, a gyermekek családjának bevonásával történő családi közösségi programok szervezéséig, számos kötelező feladata van. Valamint a kötelező feladatokon túl a tanoda céljával összhangban lévő egyéb szolgáltatásokat is nyújthat önként vállalt feladatként. Bárki igénybe veheti térítésmentesen, de célcsoportként elsősorban azokat a 7- 14 év közötti rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülő és/vagy hátrányos helyzetű gyermekeket, fiatalokat igyekszik bevonni, akik korlátozottan, vagy egyáltalán nem férnek hozzá a jó minőségű szolgáltatásokhoz.

A jó gyakorlat célja: A tanodának a gyermekek tanulását, továbbtanulását, pályaválasztását elősegítő szolgáltatások nyújtásától, a lemorzsolódást megelőző programokon át, a gyermekek családjának bevonásával történő családi közösségi programok szervezéséig, számos kötelező feladata van. Valamint a kötelező feladatokon túl a tanoda céljával összhangban lévő egyéb szolgáltatásokat is nyújthat önként vállalt feladatként. Az Erdőhát Tanoda szervezői a szakmai program tervezésekor azokra a szellemi és kulturális gyökerekre támaszkodtak, amit a településen működő amatőr színjátszók társulata, a Hajnalpelika Kisszínpad Kulturális Egyesület és a népdalok éneklésével, hagyományos táncok előadásával foglalkozó Béres András Kör hagyományörző kulturális csoport képvisel. Tevékenységük túlmutat a szorosan vett előadóművészeteken: hozzájárulnak a települések népességmegtartó erejéhez, az elvándorlás megakadályozásához, a gyermekek szellemi fejlődéséhez, a népművészet által a hagyományok és a gyökerek megismeréséhez, megőrzéséhez, megerősítéséhez.

4.

A jó gyakorlat címe: Hajnalpelika

A jó gyakorlat ötletgazdája, megvalósítója: Hajnalpelika Kisszínpad Kulturális Egyesület (Rozsály)

A jó gyakorlat bemutatása: Az egyesület létrejötté társadalmi igénynek köszönhető. A településen számos alkalmi, kisebb kulturális tevékenység zajlott, iskolában, óvodában, egyházakban. Ezen rendezvények szervezői, résztvevői szerettek volna hosszabb terjedelmű műveket előadni, igény volt a tartós kulturális, közösségi életre. A Hajnalpelika Kisszínpad Kulturális Egyesület fő feladatának tekinti a térség kulturális fejlődésének elősegítését, a kulturális lehetőségek színesítését. Ez a tevékenység túlmutat a szorosan vett előadóművészeteken: hozzájárul a települések népességmegtartó erejéhez, az elvándorlás megakadályozásához, a gyermekek szellemi fejlődéséhez, a népművészet által a hagyományok és a gyökerek megismeréséhez, megerősítéséhez. Az egyesület hangsúlyosan épít a társadalmi aktivitásra, az emberek erőteljes együttműködésére.

A jó gyakorlat célja: Fő profijuk az, hogy színdarabokat adnak elő, de szerveznek rendezvényeket, és egyéb kulturális eseményeket is. A gyerekek zenés-éneke színdarabokat adnak elő, mesejátékokat, musicaleket, a felnőttek általában vígjátékot, de volt már több közös előadás is. Minden évben van egy új felnőtt, és egy új gyermek bemutatónk, amelyeket aztán több fellépés követ. Egy darabot 10-12 alkalommal szoktak előadni. Az egyesületnek számos célcsoportjai van, tulajdonképpen a társadalom minden tagja számára próbál értékes szolgáltatásokat nyújtani. Az óvodásoktól az időskorúakig, a helyben lakóktól egészen a közeli határ túloldalán lakó erdélyi magyarokig, a hátrányos szociális helyzetűek, a fogyatékkal élők, az oktatásban résztvevők.

5.

A jó gyakorlat címe: Esély az Önálló Életvitelhez

A jó gyakorlat ötletgazdája, megvalósítója: Tiszamenti Emberek Lelki Segítő Egyesülete (TELSE) (Tiszavasvári)

A jó gyakorlat bemutatása: A kiemelt jó gyakorlat erőssége, abban áll, hogy a szolgáltatások működtetését biztosító civil szervezet a helyben jelentkező, valós igényekre építette a „vállalkozását”. A TELSE szociális szolgáltató évtizedek óta működik Tiszavasvári településen, elsősorban a fogyatékossgal élő emberek ellátásában lát el nagy szerepet a település szociális ellátó rendszerében.

Az általuk évtizedek óta működtetett fogyatékkal élő személyek nappali ellátásában egyre gyakrabban jelentek meg azok az ellátottak, akiknek idős szüleik távozásával – önálló életvitel hiányában - megszűnt a lakhatási lehetőségük.

A kedvező jogszabályi környezetben új szolgáltatásként megjelent támogatott lakhatás, és fejlesztő foglalkoztatás, önmagukban is olyan szolgáltatások, melyek az egyén képesség fejlesztésére, és társadalmi integrációjára helyezik a hangsúlyt. A TELSE Szociális Szolgáltató megragadta a rendelkezésre álló jogszabályi lehetőségeket, hogy a helyben jelentkező, de ellátatlan szükségletekre a szolgáltatások bevezetésével adekvát választ adjon. A helyi civil kezdeményezés és a helyben jelentkező szükségletek lehetővé tették, hogy az új szolgáltatási forma létrehozását befogadó környezet is segítse és támogassa.

A legtöbb intézményes szociális szolgáltatás bevezetésénél jelentős ellenállásba ütköznek a befogadó környezet hiánya miatt.

Az egyéni szükségletekhez igazodva, az egyén természetes erőforrásainak mozgósításával, a lakókörnyezet bevonásával, valamint a professzionális támogatói háttér létrehozásával és együttműködésével olyan minőségi szolgáltatást hoztak létre, amely egyaránt szolgálja úgy az egyéni, mint a közösségi értékek megvalósítását.

A szolgáltatás alapvetően lakhatást és mellé olyan szolgáltatási elemeket biztosít, ami az egyén meglévő képességeire és szükségleteire építve az önálló életvitel megvalósítását célozza meg. A szolgáltatás során biztosítják a lakó, munka, szociális környezet, valamint a szabadidő színtereinek szétválasztását, így az intézmény szervezeti keretében ellátott személyek életvitele megközelíti az önálló életvitellel rendelkező kortársaik, sorstársaik életvitelét

A jó gyakorlat célja: A rövidtávú cél, hogy ne legyen speciális szükségletekkel rendelkező ellátatlan személy. A program középtávú célja, hogy az ellátott az egyéni szükségleteinek

megfelelő szolgáltatást kapjon. A szolgáltatási elemek rugalmasan igazodjanak az egyéni szükségletekhez, az egyéni képesség és készségfejlesztéssel, az ellátott rendelkezésre álló erőforrásainak mozgósításával megalapozódjon a későbbi önálló életvitel. A szociális kapcsolatok nélkül élő, szolgáltatást igénybe vevő személy nem kallódik el, megvalósul az önálló életvitele, valamint a közösségi, társadalmi és szociális integrációja.

6.

A jó gyakorlat címe: Álláskeresők képzése

A jó gyakorlat megvalósítója: Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Kormányhivatal Foglalkoztatási, Munkaügyi és Munkavédelmi Főosztály, valamint járási hivatalainak foglalkoztatási osztályai

A jó gyakorlat bemutatása: Munkaerőpiaci igényekre épülő képzési jegyzékről választhatja ki a megszerezni kívánt szakképesítést a regisztrált álláskereső. Első lépésként kérelmet nyújt be, majd megfelelő jelentkező létszám esetén szakmai alkalmassági vizsgálat kiírására kerül sor. A képző intézmény itt írásban, szóban felméri a jelentkező képességeit, megvizsgálja a belépéshez szükséges iskolai végzettséget. A foglalkoztatási osztályról kap további információt a jelentkező, megfelelés esetén többnyire szükséges egy foglalkozás egészségügyi vizsgálaton is részt venni. Annak megfelelése esetén hatósági szerződés megkötésére kerül sor, majd megkezdődhet a képzés. Támogatás elemei a képzési költség vizsgadíjjal teljes mértékben, 100%-os mértékű utazási támogatás, továbbá keresetpótló juttatás (első oktatási naptól az utolsó vizsganapig) biztosítása (megyénkben 2020-ban a minimálbér 65%-a). A szükséges taneszközöket, tankönyveket, esetleges munkaruhát a képző intézmény bocsátja a résztvevők rendelkezésére. A megszerzett bizonyítványt/tanúsítványt a foglalkoztatási osztályon bemutatni szükséges.

A jó gyakorlat célja: A képzés elvégzése, szakképesítés megszerzése, a megszerzett képesítés hasznosítása, munkaviszony létesítésével. munkahely megtartása.

7.

A jó gyakorlat címe: Fogytékossággal élők és megváltozott munkaképességű emberek számára munkalehetőséghez jutás elősegítése.

A jó gyakorlat ötletgazdája, megvalósítója:

A jó gyakorlat bemutatása: A munkaerő-piacra belépni kívánó egészségkárosodással és fogyatékkal élő személyek munkavállaláshoz segítése a beadott munkaerői igények alapján. A megváltozott munkaképességű munkanélküliek álláshoz való jutását a Rehabilitációs Ellátási és Szakértői Osztály segíteni hivatott azáltal, hogy nyilvántartja a foglalkoztatók munkaerő igényeit, a rehabilitációs ellátásban részesülő együttműködésre kötelezetteket, a szolgáltatást kérőket. Kiválasztja a megváltozott munkaképességű személy egészségi állapotához, végzettségéhez, képességeihez mérten megfelelő álláslehetőséget. Rehabilitációs szolgáltatás keretein belül ellátja az ügyfelet a kereső tevékenységgel kapcsolatos információkkal, jogszabályi kötelezettségekre, jogosultságokra vonatkozó tájékoztatásokkal. Az ügyintéző a rehabilitációs időszakon belül folyamatosan figyelemmel kíséri a rehabilitációs ellátásban részesülő tevékenységét, kötelezettségének teljesítését, segíti a jogainak érvényesítését.

A jó gyakorlat célja: A foglalkoztatottság mértékének javítása.

8.

A jó gyakorlat címe: Kedvesház modellprogram

A jó gyakorlat ötletgazdája, megvalósítója: Gyerekekért SOS 90 Alapítvány

A jó gyakorlat bemutatása: Nyírteleken a Gyerekekért SOS 90 Alapítvány fenntartásában 24 éve működik a Kedvesház Kollégium, melynek 2 generáción átívelő, mérhető eredményei vannak az esélytelenség újra termelődésének megállítása, a roma és/vagy hátrányos helyzetű gyermekek és családjaik oktatása és társadalmi integrációja elősegítése terén. Az intézmény és maga a Kedvesház Esélyteremtő Program tevékenységeivel és szolgáltatásaival hiánypótló szerepet tölt be a szociális, a preventív gyermek- és ifjúságvédelem, (gyermek "jól-léti") valamint a családsegítés és családgondozás területén. A 24 év mérhető eredményei:

- A 24 év alatt 158 gyermeket nevelt a Kedvesház, akik mind elvégezték az általános iskolát.
- Az iskolában 2 évvel a Kedvesház-pedagógia módszer bevezetése után megszűnt a „korrekciós osztály”, nincs lemorzsolódás, minden kedvesházi gyermek továbbtanul, többen érettségit szereztek.
- Érezhetően csökkent az előítéletesség a helyi társadalomban a romák iránt. A Kedvesház beindítása idején még aláírásokat gyűjtöttek a "cigány Kollégium " ellen. Mára a Kollégium része a helyi közéletnek, Pozitívan változott a szülőknek az iskolához, a tanultságához való viszonya. Erősödött motivációjuk, kitörési aktivitásuk, szülői kompetenciájuk, a munka világában való érvényesülési törekvésük. Büszkéek a gyermekeikre, aktívan és rendszeresen vesznek részt a Kollégium programjain, rendezvényein.
- A Kedvesházban felnőtt gyermekek szülőkként „kedvesházi értékek” szerint nevelik gyermekeiket, dolgoznak, a munka világában akarnak érvényesülni; megfigyelhető a tudatosabb családtervezés is (2-3 gyermek).
- A Kedvesház-pedagógia országosan is elismert, hiánypótló szerepet tölt be a közoktatásban. Több mint 4500 pedagógus végezte el az akkreditált továbbképzéseket, száznál is több óvodában, iskolában alkalmazták a Kedvesház-pedagógia módszereit a roma/hátrányos helyzetű gyermekek integrált nevelésében, a szülőkkel való kapcsolat kiépítésében.

A jó gyakorlat célja: Hídépítés a család felé (együttműködés a szülőkkel; szociális terheik csökkentése; családsegítő-, preventív gyermekvédelmi tevékenységek; egészségügyi szolgáltatásokhoz való hozzáférés; a szülői szerepekben való megerősítés). Szociális biztonság, mentálhigiénés törődés, tanulási feltételek nyújtása a gyermekeknek (Kedvesház-Kollégium működtetése) Csökken a lemorzsolódás, nő az iskolázottság, egyre többen lépnek ki a munka világába.

9.

A jó gyakorlat címe: Családvédelmi Akcióterv Információs Pontok

A jó gyakorlat ötletgazdája, megvalósítója: Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Kormányhivatal

A jó gyakorlat bemutatása: Az igen nagy népszerűségnek örvendő Családvédelmi Akcióterv hamarosan tovább bővül, folyamatosan kiemelt figyelem övezi a már bevezetett és az új elemeket egyaránt. Az érdeklődők jelenleg telefonos ügyfélszolgálaton keresztül, valamint a család.hu honlapon tudnak tájékozódni. A 1818-as telefonszámot tárcsázva a hét minden napján, 24 órában, ingyenesen kérdezhetnek az állampolgárok. A kormányzati ügyfélvonal munkatársai által felkészített dolgozók adják meg, akár speciális részletkérdésekre is felelnek. Egyetlen hátránya ennek az információs lehetőségnek az, hogy a beszélgetőpartnerek között nem jön létre személyes kapcsolat.

A honlapon is megtalálhatók a legfontosabb információk, azonban a felület nem interaktív, ezért az érdeklődőknek nem áll módjukban kérdezni.

Fenti kommunikációs kapcsolatok hiányosságait pótolná a lakosság által kedvelt helyeken a személyes, közvetlen találkozást biztosító pontokon való megjelenés, ahol kellemes légkörben, jó hangulatban, szakemberektől kapnának válaszokat az érdeklődő párok, családok.

A jó gyakorlat célja: Általános információ a támogatáshoz szükséges benyújtandó dokumentumok teljes köréről, az eljáró hatóságokról, mely gyorsítja a támogatások elbírálását és hatékonyságát. Támogatások benyújtásának elősegítése, gyorsítása. A lehető legtöbb eszközzel segíteni a fiatalok életkezdesét, a családalapítást és a gyerekvállalást

10.

A jó gyakorlat címe: Csodavár – gyermekek korai fejlesztése, integráció biztosítása

A jó gyakorlat ötletgazdája, megvalósítója: Rejtett Kincsek Down Egyesület (Nyíregyháza)

A jó gyakorlat bemutatása: Az egyesület munkája során elsősorban autizmussal élő, tanulásban és értelmileg akadályozott, illetve egyéb sajátos nevelési igényű gyermekeknek nyújt segítséget. A gyermek egyéni képességeinek felmérését követően az egyesület lehetőséget nyújt azon területeknek a fejlesztésére, ahol a gyermekre vonatkozó elmaradás tapasztalható. Fontos szempont a működésük során az integráció, melynek során a sérült és egészséges gyermekek részesülhetnek közös élményekben a foglalkozásuk során. Ezzel akár óvodában, akár az iskolában nem válnak kirekesztővé az egészséges gyermekek a sérült gyermekek irányában.

A jó gyakorlat célja: A gyerekek személyiségfejlesztése, az iskolaérettség biztosítása, integráció biztosítása sajátos nevelésű gyermek számára.

11.

A jó gyakorlat címe: Vállalati kapcsolattartás

A jó gyakorlat ötletgazdája, megvalósítója: Innovációs és Technológiai Minisztérium

Országos Foglalkoztatási Közhasznú Nonprofit Kft.

Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Kormányhivatal

A jó gyakorlat bemutatása: A megyei nagyvállalati kapcsolattartók a 250 főnél több munkavállalót foglalkoztató vállalatok kijelölt kapcsolattartói.

Feladataik megyei szinten: új munkáltatói kapcsolatok létrehozása, meglévő nagy munkáltatói ügyfélkörrel való kapcsolattartás, folyamatos munkáltatói igényfelmérés, igények továbbítása a járási hivatalok foglalkoztatási osztályai felé, visszajelzési rendszer működtetése, munkáltatói rendezvények szervezése.

Fő célja a munkaadók és a munkavállalók sikeres egymásra találásának segítése, annak érdekében, hogy minél több álláskeresőnek sikerüljön tartósan elhelyezkednie.

A jó gyakorlat célja: Hatékony kapcsolatok kialakítása; Munkaerőigények felmérése; Dolgozni akaró álláskeresők közvetítése. A munkáltatók munkaerőigényének kielégítése; Az álláskeresők tartós elhelyezkedése. A folyamatos munkaerőpiaci változásokhoz való rugalmas alkalmazkodás. Az egyén (az álláskeresők, akiket tartós elhelyezkedéshez segítünk) életszínvonalának növelése. Gazdasági növekedés.

12.

A jó gyakorlat címe: Álláskeresőként történő nyilvántartásba vétel

A jó gyakorlat ötletgazdája, megvalósítója: A megvalósítók a Járási Hivatalok Foglalkoztatási Osztályai.

A jó gyakorlat bemutatása: Amennyiben az érintett személy munkahelyet szeretne váltani vagy megszűnt a munkahelye, munkaköre álláskeresőként nyilvántartásba vétele a lakóhelye szerint illetékes járási hivatal foglalkoztatási osztályán történik. Az ügyintéző az álláskeresőként történő nyilvántartásba vétel jogszabályi feltételeinek teljesülését az ügyfél nyilatkozata, valamint az általa bemutatott iratok alapján állapítja meg. Álláskeresőként történő nyilvántartásba vételt követően értesítést kap a térség állásairól, kérheti humán szakemberek segítségét új állás megtalálásához, önéletrajzíráshoz, interjúra történő felkészítéshez.

Az álláskeresőket megilletik egyes támogatások, valamint a munkáltatók az álláskeresők alkalmazása esetén támogatást is igényelhetnek. A cél minden esetben az ügyfél munkaerőpiacra történő segítése, azaz az elhelyezkedés.

A jó gyakorlat célja: Elhelyezkedés elősegítése, a már megszerzett munka megtartása, a tartós munkanélküliség elkerülése.

13.

A jó gyakorlat címe: „Babóca” gyerekház

A jó gyakorlat ötletgazdája, megvalósítója: Encsencs Község Önkormányzata

A jó gyakorlat bemutatása: A védőnők fejlesztő tevékenysége az egészséges életvitelre, testi és lelki fejlődésre, személyes és környezeti higiéniaira irányul, míg az óvónők az óvodai nevelés előkészítéséért ének- zenét, irodalmi és anyanyelvi nevelést, mozgást mozgásos játékot, ábrázoló tevékenységet illetve érzelmi nevelést elősegítő játékokat alkalmaznak.

A nyári időszakban, júniustól augusztus végéig családi-nyári napköziben vehettek részt a kisgyerekes családtagok. A gyerekházba járó gyerekek testvérei, szülei és családtagjai is részt vehettek a szervezett közösségi-, sport és egyéb fejlesztő szabadidős programokban, amit szintén a védőnők és a fejlesztő pedagógusok tartottak.

A jó gyakorlat célja: Szabadidő hasznos eltöltése. Óvodakezdés segítése, könnyítése. Az óvodás kor elérésére a szocializációs hátrányok csökkentése.

14.

A jó gyakorlat címe: Autizmussal élők infokommunikációs akadálymentesítése

A jó gyakorlat ötletgazdája, megvalósítója: Most Élész Egyesület (Nyíregyháza)

A jó gyakorlat bemutatása: Az autizmussal élő gyerekek, emberek sokszor furcsán kiszámíthatatlanul viselkednek. Állapotuk természetéből kifolyólag lehetnek türelmetlenek, hangosak, állapotuk egyik pillanatról a másikra súlyosbodhat, akár rohamuk is keletkezhet. Magatartásuk sok esetben kivívja a környezet rosszallását. Ezért az egyesületünk megállapodást kötött a Szabolcs Szatmár Bereg Megyei Jósa András Oktató Kórházzal és a Felső–Szabolcsi Kórházzal, valamint a Nyíregyházi alapellátási központtal, hogy telephelyeiken erre az állapotra felhívó táblát helyeznek ki. Az érintettek pedig birtokba vehetnek, egy, az egyesületünk által kiállított Most Élész Kártyát, mely felmutatásával a fent nevezett intézményekben, természetesen a mindenkori orvosi protokollok betartása mellett, az érintettek sorok kívüli bebocsátást nyernek. Ezzel leminimalizálni, esetlegesen teljesen elkerülni a várakozások okozata nehézségeket.

<https://www.youtube.com/watch?v=nCX7CqPFego>

A jó gyakorlat célja: A társadalmat érzékenyítjük a problémára és autizmussal élők számára akadálymentesítést valósítunk meg. Reményei szerint, a társadalomban kellő érzékenység alakul ki a sérült embertársainkkal szemben és táblák és kártyák kihelyezése nélkül is segítséget fognak nyújtani.

15.

A jó gyakorlat címe: Konyhakert kialakítása

A jó gyakorlat ötletgazdája, megvalósítója: Tuzsér Nagyközség Önkormányzata, Felnőttképzési intézmény

A jó gyakorlat bemutatása: A komplex telepprogram célja többek között a szegregátumban élők közösségi tevékenységekhez való hozzáállásának fejlesztése is. Ennek keretében a Kerti munkás szakmai képzés gyakorlati képzésének egy részében konyhakert kialakítása történt, ahol a hallgatók az eddig parlagon hagyott területet előkészítették a vetőmagok földbe juttatásához, a palántázáshoz. Kialakítottak ágyásokat, cserjéket ültettek és a képzés ideje alatt a gondozási feladatokat is ellátták.

Képzést követően jelentkezett az az igény, hogy a már kialakított, gondos munkával a hallgatók által szépen rendben tartott konyhakertet továbbra is gondozni szükséges, hogy az ültetett növények hasznát is élvezni tudják a célcsoport tagjai.

Így az önkormányzat közreműködésével egy fő volt hallgatónk közfoglalkoztatottként továbbra is gondozza a kertet, a felhasználható termények szétosztásáról az önkormányzat dönt.

A jó gyakorlat célja: Az egyének és családok motiválása a saját kiskert kialakítására, így önálló munkavégzés segítése a saját kertekben. Az egyének és családok motiválása a saját kiskert kialakítására, így önálló munkavégzés segítése a saját kertekben. Tapasztalatszerzés az öngondoskodás fontosságáról, egyszerűségéről a kiskertekben. Az egyének és családok

motiválása a saját kiskert kialakítására, így önálló munkavégzés segítése a saját kertekben. Tapasztalatszerzés az öngondoskodás fontosságáról, egyszerűségéről a kiskertekben.

A projekt megvalósítása során feltárt jó gyakorlatok, együttműködési modellek felsorolása

- Egészségfejlesztési Szolgáltatáskatalógus (<https://efop180.antsz.hu>): igénybe lehet venni a Nemzeti Népegészségügyi Központ irányításával összeállított Egészségfejlesztési Szolgáltatáskatalógust (<https://efop180.antsz.hu>), melynek megismeréséhez, valamint a különböző szolgáltatások helybejuttatásához segítséget tudnak nyújtani a Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei kormányhivatal Népegészségügyi Főosztályon dolgozó szakemberek és az Egészség Fejlesztési Irodák.
- Tanoda programok a megyében: Hátrányos helyzetű iskolás gyermekek, fiatalok tanulási készségének, személyiségének fejlesztése, a lemorzsolódás csökkentése, továbbtanulási esélyeik növelése (Tanodák Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében: Hodász, Ibrány, Jánd, Kállósemjén, Kántorjánosi, Kisszekeres, Máriapócs, Nyíregyháza, Nyírgyulaj, Ópályi, Porcsalma, Rozsály, Szatmárcseke, Tiszavasvári, Tuzsér (itt 2 van), Újfehértó-lásd 5. sz melléklet)
- Foglalkoztatás „Jót s jól” Egyesület-Géberjén: Fogyatékkal élők és hátrányos helyzetűek foglalkoztatása
- Idősek önszerveződése (elmagányosodás megelőzése, aktív időskor, generációk közötti kapcsolatteremtés)- Záhonyban önszerveződő nyugdíjas egyesületek, klubok, Nagyhalászi Ószirozsa Nyugdíjas Egyesület (a város minden eseményén részt vesznek, aktív, elismert tagjai a helyi közösségnek, munkájuk értékteremtő); Fontos Vagyok Magamnak! Egészség Klub (A Nagyhalászon működő Klub számtalan foglalkoztatást tart az időseknek melyek célja a fizikai és mentális egészség megőrzése); Szeretet Nyugdíjas Klub (a Szabolcsban működő klub aktív közösségi életet él, a város segítségével szinte minden évben összehoznak egy országos szinterű találkozót más nyugdíjas klubokkal, a generációk közötti kapcsolatteremtés is megvalósul, hiszen olyan programjuk is van, ahol az idősek a hagyományokkal ismertetik meg a fiatalokat, míg a fiatalok a digitális világ rejtelseibe vezetik be a klub tagjait),
- Integráció elősegítése, hasznos időtöltés gyermekeknek, közösségi tér (konyha, mosoda bárki számára elérhető): Csillag-Cserhaj Szolgálatóház Beregdarócon (a komplex telepprogram eredményének fenntartása a projekt fenntartási időszakának lejárása után fontos, erre jó példa ez a Csillagház. A gyerekeknek napi háromszori étkezést biztosítanak, programokat, kirándulásokat szerveznek. A program sikeresen működik. A rászoruló családok igénybe vehetik a mosókonyhát, az épület fürdőszobáját, teakonyháját),
- Most Élész Kártya biztosítása autisták részére az egészségügyi szolgáltatások könnyebb, gördülékenyebb igénybevétele céljából
- A Most Élész! Alapítvány kezdeményezésével létrejött a "Most Élész" elnevezésű kártya, amelyet az autizmus spektrumzavarral érintett gyermekek számára hoztunk létre. A kártya felmutatásával bizonyos egészségügyi intézményekben a gyermek egészségügyi

ellátása során elsőbbséget élvez, természetesen a megfelelő sürgősségi protokoll betartása mellett, betegtársaival szemben.

- Fogyatékos emberek segítése: Szalmaszál Fogyatékos Embereket Segítő Szolgálat aktív önkéntesek bevonásával rendezvényeket szervez, esetenként segít megoldani az utazást, továbbá az egyenlő esélyű oktatáshoz hozzáférés biztosításában is próbál segítséget nyújtani,
- A település előnyeinek kihasználása, a helyi szolgáltatók és termelők segítése, brand építés (Panyola),
- Könyvtár, mint közösségi tér: a könyvtár már nem csupán a könyvek tere, hanem mint helyi kulturális intézmény alkalmas közösségi rendezvények lebonyolítására, a helyi klubok találkozó helyszínéül szolgálhat, gyermekek részére különböző programokkal nyújtásával hasznos időtöltés lehetőségét biztosítja.
- Rejtett Kincsek Down Egyesület- Csodavár: A Rejtett Kincsek Down Egyesület segíti a Down-szindrómával és más fogyatékkal élő gyermekeket, felnőtteket és családjaikat, hogy aktív és boldog életet élhessenek a társadalom teljes jogú tagjaiként. A Csodavár eltérő és átlagos fejlődésű gyermeket nevelő családok számára egyaránt nyitva áll. Felmérések, vizsgálatok, gyógypedagógiai fejlesztések és készségeket fejlesztő foglalkozások széles skáláját érhető el minden család számára. Magyarországon egyedülálló módon, a Csodavárakban helyet kapott egy gondosan tervezett, fejlesztő játékokkal felszerelt játszótér is.
- Gyermekekért SOS'90 Alapítvány:- Kedvesház Kollégium: Az intézménynek már legalább két generáción átívelő, mérhető eredményei vannak az esélytelenség újratermelésének megállítására, a roma és/vagy hátrányos helyzetű gyermekek és családjaik oktatása és társadalmi integrációja elősegítése terén. Az intézmény és maga a Kedvesház Esélyteremtő Program tevékenységeivel és szolgáltatásaival hiánypótló szerepet tölt be a szociális, a preventív gyermek- és ifjúságvédelem, (gyermek "jól-léti") valamint a családsegítés és családgondozás területén.
- Vakok és Gyengénlátók Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Egyesület: Az egyesület rendelkezik egy hangstúdióval, ahol önkéntes felolvasókkal felveszik, amire egy látássérültnek igénye lehet (pl.: menetrend, használati utasítás), valamint különböző hangoskönyv kiadványaik is vannak. Közösségi programjaikat is úgy szervezik, hogy mindig legyen ott egy látószemély, aki segítséget tud nyújtani.
- Biztos Kezdet Gyerekházak: Támogató közösségi színtér, ahol a szakemberek a 0-3 éves kisgyermek szociális és érzelmi fejlődését segítik elő, valamint biztosítják a korai képességeik, készségeik gondozását a szülők aktív részvételével, hogy minden gyermek egyenlő eséllyel indulhasson el az életben. (Biztos Kezdet Gyerekházak Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében: Szakoly, Ibrány, Pusztadobos, Dombrád, Nyírsaholy, Baktalórántháza, Szamostatárfalva, Jánkmajtis, Vásárosnamény, Ópályi, Nyírvasvári, Csenger, Csengerújfalva, Nyírmihálydi, Nyírbétek, Szatmárcseke, Gemze, Túristvándi, Szamosangyalos, Nyírkáta, Vaja, Nyírmada, Aranyosapáti, Porcsalma, Nyírparasznya, Kállósemjén, Kisléta, Nyírtelek, Gyüre, Sényő, Pap, Nyírbogát, Tarpa, Nyírgyulaj, Kántorjánosi, Gávavencsellő-Vencsellő, Ilk, Encsencs, Tunyogmatolcs, Tyukod, Laskod, Petneháza, Tiszabecs; lásd: 5. számú melléklet)

- „Felzárkózó települések” program: Hosszú távú kormányzati program, amely a legnehezebb helyzetben lévő településeket kívánja segíteni felzárkózási programok megvalósításával. („Felzárkózó települések” program települések Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében: Besenyőd, Magy, Rohod, Nyírkáta, Nyírmihálydi, Nyírpilis, Tarpa, Piricse, Mezőladány, Nagycserkesz, Székely; lásd: 5. számú melléklet)
- Gazdaságélénkítő program: A gazdasági mutatók alapján elmaradott települések támogatása a munkaerő piaci hátrányok csökkentése, a helyi foglalkoztatás bővítése, a vidék lakosságmegtartó képességének céljából. (Gazdaságélénkítő program települések Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében: Szamosszeg, Barabás, Győrtelek, Nyírkércs, Ramocsaháza, Gyulaháza, Levelek, Petneháza, Őr, Tyukod, Tornyospálca, Nyíribrony, Kállósemjén, Buj, Nagyhalász, Gávavencsellő, Laskod, Nyírtass; lásd: 5. számú melléklet)

4. melléklet: Szolgáltatási Út Térképben beazonosított problémákra, szolgáltatási hiányok megoldására a Megyei Felzárkózási Fórum javaslatai

Mélyszegénységben élők és romák

Beazonosított problémák, szolgáltatási hiányok	Fejlesztési javaslatok Jó gyakorlatok a probléma kezelésére	Bevonható partnerek
<p>- lakhatási körülmények nehézségei, higiéniai problémák</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Alap higiéniai feltételek biztosítása • Fontos a helyi és roma nemzetiségi önkormányzatok jó együttműködése • amennyiben lehetséges szociális bérletások építése • komplex telepprogram 	<ul style="list-style-type: none"> • roma önkormányzatok • civil szervezetek • helyi önkormányzatok
<p>- adósságkezelési problémák</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Megtanítani a havi bevétel tudatos beosztását az uzsora kölcsönök elkerülése céljából • iskolás kortól a tudatos bevétel-kiadás tervezés oktatása • előrefizetős mérők beszerelése 	<ul style="list-style-type: none"> • rendőrkapitányság • civil szervezetek • Magyar Máltai Szeretetszolgálat (HITEL-S) • egyházi együttműködés erősítése • iskolák, pedagógusok
<p>- munkahelyek, elhelyezkedési lehetőségek nehézségei</p>	<ul style="list-style-type: none"> • megfelelő szakképzések (pl mezőgazdasági szakképesítés) • szemléletformálás (mind a célcsoport, mind a munkáltató tekintetében) • Konyhakert kialakítása (Jó gyakorlat – Tuzsér) szemléletformálás, önálló életvitel elősegítése; kertiről munka • szakszerűbb megismerése, közösségi 	<ul style="list-style-type: none"> • Foglalkoztatási Főosztály • Helyi önkormányzat, • TEF- „Maradj otthon műveld a kertet!” • önkormányzati szervezetek • civil szervezetek

Beazonosított problémák, szolgáltatási hiányok	Fejlesztési javaslatok Jó gyakorlatok a probléma kezelésére	Bevonható partnerek
	<p>tevékenység, motiváció saját kiskert kialakítására</p> <ul style="list-style-type: none"> • célzott közfoglalkoztatási program indítása • érzékenyítő tréningek tartása <p>Jó gyakorlat:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Országos Hajléktalan Közfoglalkoztatási Mintaprogram • Speciális Közfoglalkoztatási Program • rétegprogramok, mint munkaerő-piaci programok • Roma mentor program • Roma közösség fejlesztő asszisztens • megyei kedvezményesésű program 	
<p>- munkaerő-piaci, családtervezési, életvezetési ismeretek hiánya</p>	<ul style="list-style-type: none"> • életvezetési tanácsadás • önéletrajz írás Oktatása • Biztos kezdet Gyerekházak-anya tréning • Várandósoktatás • iskolai felvilágosítás • kis és nagy csoportos komplex tájékoztató keretében munkaerő-piaci ismeretek átadása • munkaerő-piaci szolgáltatások nyújtása 	<ul style="list-style-type: none"> • védőnői szolgálat • egészségügyi intézmények • civil szervezetek • iskolák • munkaerő-piaci szolgáltatást nyújtó intézmények

<p>Beazonosított problémák, szolgáltatási hiányok</p>	<p>Jó gyakorlatok a probléma kezelésére</p>	<p>Bevonható partnerek</p>
<p>- egészségügyi problémák, helyben elérhető egészségügyi szűrések, prevenció hiánya,</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Könnyen elérhető egészségügyi szolgáltatások megteremtése • Szűrőbuszok szervezése (bármilyen célcsoport vonatkozásában beírható, amennyiben távol laknak városoktól, nehezen megközelíthető az egészségügyi intézmény) 	<p>civil szervezetek</p>

Gyermekek esélyegyenlősége

<p>Beazonosított problémák, szolgáltatási hiányok</p>	<p>Jó gyakorlatok a probléma kezelésére</p>	<p>Bevonható partnerek</p>
<p>- szabadidő hasznos eltöltésének problémája</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Célszerű lenne gyermekjóléti szolgálatoknak pályázat útján biztosítani a különböző programok finanszírozását. • Mátészalkai gyermekotthonban a „Zene kell” pályázat, melyben roma fiatalok részére hangszerek kerültek megvásárlásra • Szimfónia program • olyan szabadidős program, amelyhez kell a technikai eszköz, de irányított eszközhasználattal (pl vlogolás oktatása) • Babóca gyerekház (Jó gyakorlat-Encsencs) egészségfejlesztés, játszóház kialakítás, 	<ul style="list-style-type: none"> • Megyei-rendőr-főkapitányság • gyermekjóléti központok (járásokban) • helyi önkormányzat, • családsegítő szolgálat, • védőnői szolgálat, • óvodapedagógusok • Általános Iskola, • Önkormányzat, • Önkéntesek, • Főiskolai hallgatók

Beazonosított problémák, szolgáltatási hiányok	Fejlesztési javaslatok Jó gyakorlatok a probléma kezelésére	Bevonható partnerek
	<p>készségfejlesztés és kompetencia fejlesztő játékok, személyre szóló tehetséggondozás, sikerélmény átélése, közösségi-, sport és egyéb fejlesztő szabadidős programok</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ne-felels Tanoda (Jó gyakorlat- Ibrány) Essélyegyenlőség javítása, korai iskola elhagyás csökkentése, kompetenciafejlesztés, szabadidő hasznos eltöltése, magatartás-szorgalom javulása, kirándulás és sportesemények szervezése 	<ul style="list-style-type: none"> • , Pedagógusok, • Gyermekvédelmi szakemberek, • Pszichológusok
<p>- továbbtanulási, pályaválasztási nehézségek, iskolai lemorzsolódás</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Szakmabemutató tantermek • digitális kompetenciafejlesztés • 5. osztálytól pályaaorientáció - gokart pálya • a technika tantárgynak, a testnevelésnek, első osztály elején a finommotorika fejlesztésének előtérbe helyezése • projekt nap tartása: Az iskolák volt diákjait visszahívni az intézménybe, hogy elmondhassák tapasztalataikat, hogy honnan hova jutottak • jó példák: Biztos Kezdet Gyerekházak, tanodák, Jó kis hely, Kedvesház Kollégium <p>Jó gyakorlat:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Pályaválasztási Kiállítás • felzárkóztató és munkaerő-piaci képzések • iskolai tájékoztatók megtartása végzős osztályok részre 	<ul style="list-style-type: none"> • pedagógiai szakszolgálat • szakképző iskolák • tankterületek • munkáltatók • szakképző szervek

Beazonosított problémák, szolgáltatási hiányok	Fejlesztési javaslatok Jó gyakorlatok a probléma kezelésére	Bevonható partnerek
<p>- segítőkészakmban dolgozók tevékenységének összehangolása a jelzőrendszer nem megfelelően működése,</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Éves szinten a jelzőrendszeri tagok meghívása, fórum szervezése részükre. • jó gyakorlat: Évente bűnmegelőzési értekezlet tartása a megyei gyámhivatal szervezésében • jelzőrendszer erősítése: védőnők, pedagógusok stb. szerepének növelése • humán erőforrás növelése (ehhez szükséges a szakmákban dolgozók társadalmi megbecsülésének emelése) 	<ul style="list-style-type: none"> • házi orvosok • védőnők • pedagógusok • rendőrség
<p>- prevenció programok hiánya</p> <p>- szakemberhiány, (fejlesztő pedagógus, logopédus, védőnő)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • közösség és személyiségfejlesztő tréningek • egyházi közösségekben végzett tevékenységek- KARITÁSZ • szakma presztízsének javítása • jobb javadalmazás • intézmények közötti szakember jó példa: hátrányos térségben dolgozók részére plusz juttatás (400 hátrányos helyzeti településen 10 500 pedagógus és a pedagógiai munkái segítő szakember kap egyszeri, bruttó 500 ezer forintos támogatást) 	<ul style="list-style-type: none"> • önkormányzatok • civil szervezetek • egyházak • egyetemenek • iskolák • központi források

Nők esélyegyenlősége

Beazonosított problémák, szolgáltatási hiányok	Fejlesztési javaslatok Jó gyakorlatok a probléma kezelésére	Bevonható partnerek
<ul style="list-style-type: none"> - rendszeres vagy alkalmankénti gyermekfelügyelet nem biztosított 	<ul style="list-style-type: none"> • Biztos Kezdet Gyerekházak <i>(feladatainak bővítése gyermekfelügyelettel)</i>; • Jó Kis Hely <i>(ugyanaz, mint fent)</i>; • Gyerekesély 141 • munkahelyi óvodák • állami támogatás-adókedvezmény • szemléletformálás • otthoni munkavégzés • az atipikus foglalkoztatási formák támogatása, például a részmuncai-dős foglalkoztatás, a távmunka vagy a bedolgozói jogviszony a nők esetében <p>Jó gyakorlat: nők részére helyi munkaerő-piaci program (otthon végezhető bedolgozói munka, adatrögzítés)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • EFOP 1.3.2 mentorhálózat közvetlen kapcsolat a családokkal - elősegíti a munkához való hozzájutást; • Magyar Máltai Szeretetszolgálat
<ul style="list-style-type: none"> - atipikus munkavégzési formák hiánya 	<p>Jó gyakorlat: nők részére helyi munkaerő-piaci program (otthon végezhető bedolgozói munka, adatrögzítés)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • civil szervezetek • munkáltatók • non-profit cégek
<ul style="list-style-type: none"> - családon belüli erőszak 	<ul style="list-style-type: none"> • Tájékoztatás arról, hogy hova lehet segítségért fordulni, ennek kapcsán célszerű egy hozzáférhető adatbázist létrehozni • Tájékoztatás hiánya-biológia/egészségügyi tanár • rajzelemzés 	<ul style="list-style-type: none"> • családsegítő szolgálat • védőnők • anyaothonok • célszerű enne a háziorvosoknál/önkormányzatoknál ilyen esetekre egy külön számot fenntartani pszichológus • szolgáltatók

Beazonosított problémák, szolgáltatási hiányok	Fejlesztési javaslatok Jó gyakorlatok a probléma kezelésére	Bevonható partnerek
	<ul style="list-style-type: none"> • idős nyugdíjas pedagógusok segíthetnek – pl. tanodákban- tanulni, házi feladatot készíteni • Húsvéti kavalkáád (Jó gyakorlat- Beregdaróc – Csillagház) Generációk közötti közösségépítő programok, hagyományörzés, hasznos szabadidő eltöltés 	<ul style="list-style-type: none"> • Általános Iskola, • Napközi Otthonos Óvoda, • Idősek otthona
<ul style="list-style-type: none"> - idősek bentlakásos elhelyezésének nehézségei férőhelyhiány 	<ul style="list-style-type: none"> • otthoni munkavégzés • kitagolás (olyan intézmények létrehozása, ahol egy házban több idős él, de önálló életvitelt folytathatnak) • ápolószolgálat • átültethető jó gyakorlat: idősek otthona olyan módon, ahol önálló életet biztosítanak, de a megfelelő felügyelet is megvan (Ilyen Miskolcon működik) • átültethető jó gyakorlat: idősek részére olyan bérlakás biztosítása, mely akadálymentesített, orvosi rendelő a közvetlen közelében található (ez működött Miskolcon) 	<ul style="list-style-type: none"> • egyházak, • civil szervezetek • közmunkások bevonása (az utóbbi az ápolószolgálathoz vagy otthoni munkavégzéshez gondolták?)
<ul style="list-style-type: none"> - prevenció programok hiánya 	<ul style="list-style-type: none"> • Tánogató szolgálat • Szakorvosi előadások 	<ul style="list-style-type: none"> • önkormányzatok, civilek
<ul style="list-style-type: none"> - nyugdíjas korúak számára munkavállalási lehetőségek hiánya 	<ul style="list-style-type: none"> • szemléletformálás • tájékoztatók megtartása munkaerő-piaci információk átadása céljából 	<ul style="list-style-type: none"> • munkaközvetítő cégek • nyugdíjasoknak • ki mit vállal közösségek

<p>Beazonosított problémák, szolgáltatási hiányok</p>	<p>Fejlesztési javaslatok Jó gyakorlatok a probléma kezelésére</p> <ul style="list-style-type: none"> • applikáció létrehozása a szolgáltatók bevonásával (telefonra mindenkinnek automatikusan telepítve) • Prevenció, felvilágosítás, tájékoztatás • Biológia/egészségügyi tanár felvilágosít, mint kívülálló személy, (célszerű, ha később is megkereshető) • kívülálló személy, így pl orvostanhallgatók bevonása (felvilágosítást ők tartásák meg) 	<p>Bevonható partnerek</p> <ul style="list-style-type: none"> • helyi önkormányzat • egyházak • civil szervezetek • iskolák • egyetemek-orvostanhallgatók
<p>- korai gyermekvállalás, tudatos családtervezés hiánya</p>		

Idősek esélyegyenlősége

<p>Beazonosított problémák, szolgáltatási hiányok</p>	<p>Fejlesztési javaslatok Jó gyakorlatok a probléma kezelésére</p> <ul style="list-style-type: none"> • Szakorvosi előadások • Támogató Szolgálat • orvostanhallgatók bevonása • közösségi szolgálat (középiskola) • jó példa: Szeretet Nyugdíjas Klub <p>Szabolcs(fatalok számítógépes oktatást tartanak nyugdíjasoknak, az idősek a hagyományokat adják tovább a fiataloknak)</p>	<p>Bevonható partnerek</p> <ul style="list-style-type: none"> • Alzheimer Café • orvostanhallgatók • középiskolák • SZGYF, • tanodák • nyugdíjas egyesületek, klubok • Önkormányzat, • Önkéntesek,
<p>- szakorvosi ellátáson és szűrőprogramokon való részvétel nehézségei</p> <p>- generációk közötti együttműködést erősítő programok hiánya</p>		

Beazonosított problémák, szolgáltatási hiányok	Fejlesztési javaslatok Jó gyakorlatok a probléma kezelésére	Bevonható partnerek
	<ul style="list-style-type: none"> • szolgáltatás keretében ingyenes munkaerő-közvetítés • az a nyugdíjas korú, aki szolgálati idő hiányában öregségi nyugdíjra, résznyugdíjra, öregségi járadékra nem jogosult, közfoglalkoztatásba bevonható kortól függetlenül a szolgálati idő megszerzése céljából 	<ul style="list-style-type: none"> • munkáltatók

Felzárkózó települések programba bevont települések Gyerekházak Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében

Felzárkózó települések:

- 1. ütem
- 2. ütem

Gazdaságélénkítő programba bevont települések Gyerekházak Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében

Gazdaság Élénkítő Program (GÉP)

- 1. ütem
- 2. ütem

